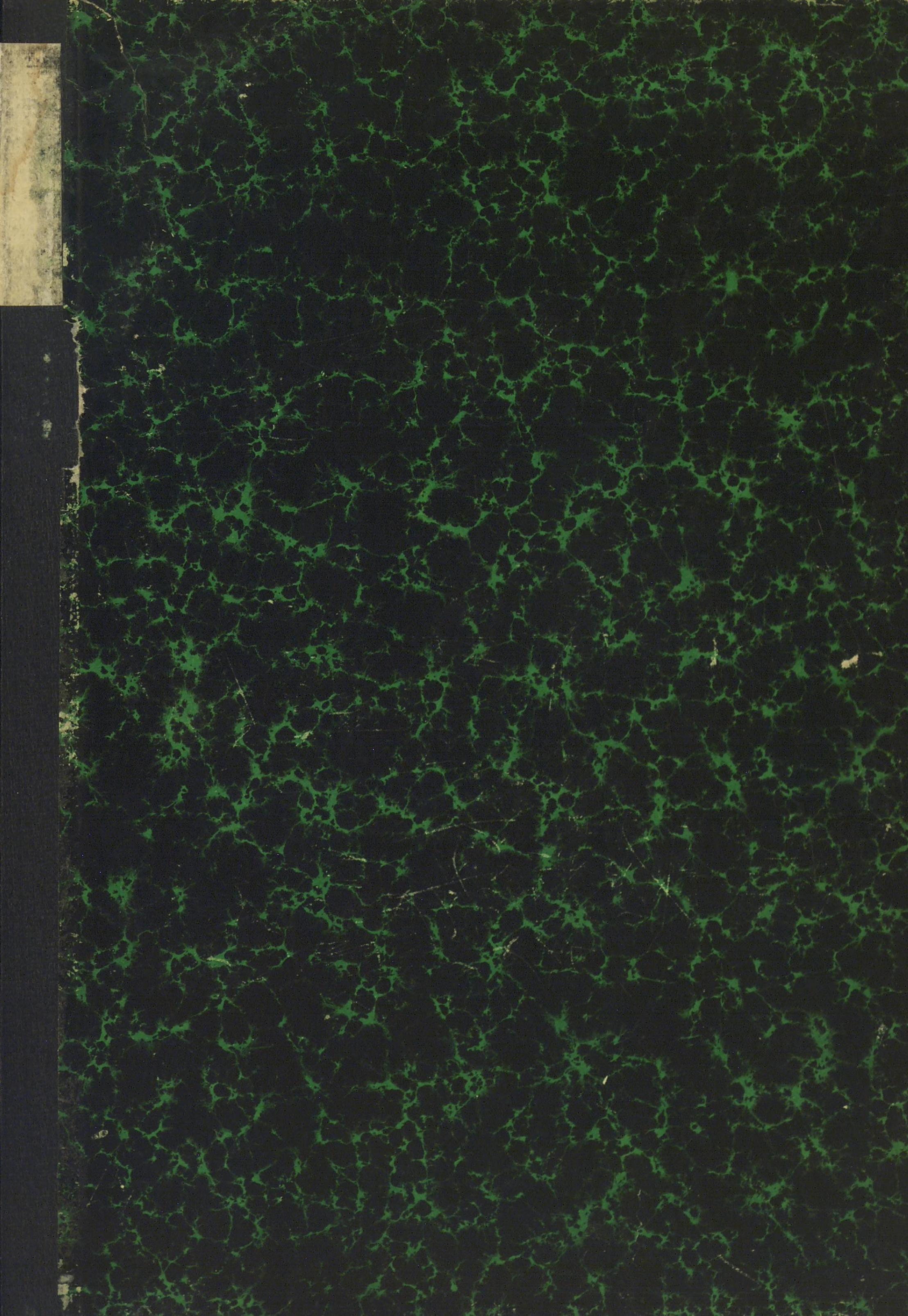

NYLÆNDE

TIDSSKRIFT
FOR
KVINDERNES SAK

UTGITT AV NORSK KVINDESAKSFORENING

REDIGERT AV
FREDRIKKE MØRCK

40de Aargang

OSLO
MERKANTILE BOK- & AKCIDENSTRYKKERI
1926

INDHOLDSREGISTER:

Side
Godt nytt aar! (red.) 1
Giftgassvaabenet (dr. Naima Sahlbom) 2, 17
Kvinderne i Oslo bystyre 1926-29 4
Oslo kommunale kvindelige Skrædderskole (en Interesseret) 5
Tandpleien i skole og hjem I-II (dr. I. Handagard) 7, 21, 37
Den internationale Stemmeretts Alliances 5-aarsmøte 9
Fra Danmark: En god Haandarbeidsbog (Sine Veilgaard) 10
Brev fra Holland (Martina G. Kramers) 22
Verdens største træplanteskole drives av en kvinde (A. J.) 24
Tusen kvinder reddet fra haremet 26
En international organisation av kvindelig politi? 27
† Fru Mathilde Schjøtt (F. M.) 34
Amerika og Washingtonkongressen 38
Norges første kvindelige rektor 40
Brev fra Sverige (A. M. H.) 41, 156
Fru Randi Blehr 75 aar (F. M.) 49
Locarno 50
Bakteriefaren for melk og anden mat (R. B.) 52
Offentlig forsorg for barn 55
«Det internationale Kvindeforbund for Fred og Frihet» (E. Hagen) 56
Professor Einstein og freden 60
Norske Kvinders Sanitetsforening 65
Internationale stipendier for kvindelige akademikere 68
Mrs. Chapman Catt fordømmer krigen 73
Kvindestemmeretten i Ungarn 74
Den gyldne regel og straffereformen (The Chr. Science Monitor) 76
Fru Ragna Wettergren (F. M.) 81
Resolutioner indsendt til Stemmerettsalliancens kongress i Paris. . 85
Kvindernes lille Entente 89
Viceconsul Pattie Field i Holland 90
Tyrkisk kvinde holder foredrag om tyrkiske kvinder i London . . 91
Elise Amalie Werenskiold f. Tvede (Overlærer E. Olsen) 97, 113, 129
Norsk Kvindesaksforenings aarsberetning 1925 100
«Kunsten at hvile» (F. M.) 104
En leder blandt de forskjellige folkeracer i Libanon 105
«Barnets Vel» i Konstantinopel 106
Litt fra Island 108
Til Nylændes redaktion (F. M. Qvam) 116
Den nye lov om umyndige 118
Kommunistspørsmaalet (C. Chapmann Catt) 123, 142
Gifte kvinder og deres arbeide 131
Regjeringen maa spare! 135
Statens inspektør for skolekjøkkener (H. Helgesen) 139
En stor kvinde i offentlig tjeneste 143
† Fru Nico Hambro (F. M.) 145

† Ellen Key (F. M.) 148
Hvad man tør by vore unge kvinder (D. Schjoldager) 151
† Fru Maria Dehli (F. M.) 161
Bondekvinderne protesterer 162
Den norske gruppe av kvindernes internationale Liga for Fred og Frihet 164
Litt om Sveriges fattigvæsen 166
Britiske Kvinder protesterer 169
En fredsappel for barn 170
Broderskap mellem menneskene 171
Amerikanske kvinder i industriarbeide 172
Renere atmosfære for den opvoksende ungdom 173
Saker som blev behandlet paa Stemmerettsalliancens kongress 177
Ingen inspektør for skolekjøkkener 179
Mrs. Pankhurst nævnes som parlamentskandidat 181
Behøves der en mandlig vækkelse? 184
Sommerstevnet i Bergen 186
Kvinder og barn i den kinesiske industri 187
Fremgang for kvindelige jurister 190
Paris-kongressen blev en stor sukces 193
Arbeidsbyraaet har vedtatt forslag om kvindelige emigrantinspekt. 199
Stortinget. Frk. Platou efterlyser straffelovspropositionen 202
Hilsen frembragt av N. K. F.'s formand og representant ved kongressen i Paris 30te mai 1926 209
Resolutioner vedtat ved Den internationale Stemmeretts Alliance i Paris 210, 232, 247, 262, 279, 300, 310, 324, 340
Baldisholteppet. Norsk-amerikanske kvinder hos mrs. Coolidge .. 213
Kvindelige prester (Edv. Lehmann) 214
Fra en reise i Orienten (Henni Forchhammer) 219
Regjeringen og Skolekjøkkeninspektricen (Red.) 226
Fra I. W. S. A. (L. Qvam) 227
De første 227
Litt mere fra Pariserkongressen 228
Like arbeidsvilkaar for Kvinder og Mænd (Eugenie M. Meller) 230
† Frøken Harriet Wedel-Jarlsberg 241
† Fru Hanna Castberg von der Lippe 244
Pauline Worm 245
Levnedsmiddellovgivningen (Helga Helgesen) 250
Kvindernes internationale Liga for Fred og Frihet. Kongressen i Dublin 9de-15de juli 1926 252
George Sand. Et femtiaarsminde 257
Komiteen for intellektuelt Samarbeide 264
Hjælp for kvinder i industriens tjeneste 268
Clara Tschudi 70 aar (F. M.) 273
Frøken Sophie Alberti 80 aar (F. M.) 275
Kvindelige prester (læge Arne Aas) 289
Studiehjemmet for unge piker (F. M.) 293
Kvindernes Marked 297
Røster i Ørkenen 300
Frue og Frøken som tiltaleord (oversat fra svensk) 305, 325
Bokbinder Aagot Hielms 25 aars jubilæum 309
Frk. Fr. Tønder Olsen 70 aar 309
Kvinder i Dronning Elisabeths tid (Hanna Isaachsen) 313, 332, 349
Fru Betzy Kjelsberg 60 aar (F. M.) 321

En hilsen til og et svar fra professor Frithjof Nansen 322
Prostitutionen i Tyskland 330
En plan for kvindelig politi 331
Folkeforbundets 7de Forsamling (A. W.) 337, 357
Festen for fru Betzy Kjelsberg 339
Den internationale Federation av kvindelige akademikeres kongress i Amsterdam (av Ellen Gleditsch) 343, 365 373
† Frøken Caroline Halvorsen 355
N. K. N. Sociale Kurser 355
Den nye Lov om Ektefællers Formuesforhold 356, 369
Bokanmeldelser: 12, 25, 28, 45, 61, 71, 106, 138, 236, 266, 316, 330, 346, 348, 359, 360, 361, 362, 363, ... 374
Føljeton: 14, 31, 47, 63, 78, 94, 110, 126, 158, 174, 206, 223, 238, 254, 270, 286, 303, 319, 335, 351, ... 366
Vort hjemmestel: 90, 281
«Vinterleir» for samfundsinteresserte kvinder 378
Smaapluk fra Verdenspressen: 20, 44, 103, 144, 285, 380
Notiser: 4, 6, 10, 26, 36, 39, 40, 42, 43, 45, 52, 54, 62, 69, 70, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 100, 104, 115, 119, 120, 121, 122, 147, 154, 155, 163, 165, 168, 179, 180, 183, 187, 191, 198, 200, 204, 205, 212, 234, 235, 237, 249, 265, 267, 277, 278, 280, 281, 282, 284, 296, 308, 318, 323, 332, ... 342

Nylænde

Tidsskrift for Kvindernes Sak
Utgit av Norsk Kvindesaksforening

Redaktør: Fredrikke Mørck

40. aarg. | OSLO, 1. JANUAR 1926 | Nr. 1

Godt nytt aar!

De besste ønsker for det nye aar sendes «Nylænde»s venner og læsere paa nyaarsdagen!

Og samtidig vil vi takke alle dem som har hjulpet os gjennem det aar som er gaatt, ved paa forskjellig maate at sende bidrag til bladet.

Vi gaar nu atter ind i et nytt aar, vort firtiende, staar altsaa snart foran et «femte decennium». Med godt mot, forvisset om at «Nylænde» fremdeles har opgaver at løse for kvinder, og med et trøstig haap om at vi fremdeles kan gjøre regning paa vore gamle venners velvilje og bistand, begynder vi det nye arbeidsaar. Vi mottok allerede ved forrige aars slut flere beviser paa at vi behøver vort tidsskrift. Og vi har mottat takkeskrivelser for aarene som er gaatt. Vi takker herved for disse. De gjør altid godt. Maatte det nye aar bli rigtig lykkelig og godt for os alle!

Oslo 1. januar 1926.

Eftertryk forbutt.

Giftgassvaabenet.*)

Av Dr. Naima Sahlbom.

For at kunne bekjæmpe krigen, maa vi forsøke at gjøre os en forestilling om hvad fremtidens krig vil indebære. Det er ingenlunde lett, men sikkert er det at den i uhygge vil komme til at overgaa den sisste verdenskrig.

Skal man dømme efter krigsteknikkens utvikling, kommer den til at karakteriseres av giftgasser og bombeæroplaner i forening.

Krigen er ifølge sitt væsen en atavisme, et utslag av barbariske instinkter, og det 20. aarhundredes videnskapelige vaaben minder i høi grad om vilde naturfolks forgiftede piler og middelalderens mystiske giftblandinger.

Men, spør man, er ikke disse vaaben forbutt i «civiliseret» krigsførsel? Ifølge Haagerkonventionen er det «forbutt at anvende gifter eller forgiftede vaaben.» Men man omgaar forbudet, idet man tolker det efter behag.

Det er endda ikke utredet hvem av de krigførende magter som først overtraadte Haagerkonventionen. Professor Haber paastaar*), at franskmændene allerede ved krigens begyndelse var forsynt med granater, fyldt med brometiketter. Dette er en sterkt taarepirrende gass som allerede tidligere er anvendt for at kunne gripe bander av apacher uten at spilde menneskeliv. Anvendt i store mængder kan den sikkert ha dræpende virkning, men den viste sig dog snart at være ubrukbar paa grund av den gjennemtrængende lugt, der gjør, som Haber sier, at man springer sin vei inden gassen har naadd at virke. Ingen steder var man imidlertid forberedt paa gassangrep ved krigens begyndelse.

I november 1914 begynder den systematiske utarbeidelse av gassteknikken ved Kaiser Wilhelminstitutet i Berlin under ledelse av Nobelpristageren professor Haber,

---

*) Med forfatterens tillatelse oversat for «Nylænde». (Red.)

*) Haber: «Die Geschichte des Gaskrieges.»

og allerede i januar 1915 overraskedes de russiske tropper av fremvæltende gassskyer som virket formelig katastrofalt.

De polske delegerte ved kvindernes fredskongress i Washington, dr. Budzinska-Tilinska, der av russerne var ansat som militærlæge, har skildret det uhyggelige indtryk av de første ofre som blev ført til lasaretterne bakom fronten. Læger og sykepleiersker stod bestyrtede og hjælpeløse indfor hundredevis av ofre med forvredne, opsvulmede ansigter. Altfor langsomt befridde døden de ulykkelige for pinslerne. Gassen var en sterkt pirrende kromforbindelse.

Vaabenet viste sig imidlertid ubrukelig i sterk kulde, da gassen mot al formodning umiddelbart forvandlet sig til et skadesløst pulver.

Men den 22. april 1915 blev en merkedag i gasskrigens historie. Det var ved Ypern at et uventet tysk klorgassangrep virket fuldstændig lammende paa den belgiske front. Men, sier Haber, hensigten var ikke den at forgifte fienden, bare den at «jage ham ut i skuddlinjen.» Nu satte man alle hensyn til krigslover tilside, og man begyndte en voldsom konkurrance i raffinerte giftblandinger. Ved dette tidspunkt hændte det undertiden ved feilgrep eller ved feilagtige forutsigelser av meteorologerne at en pludselig motvind drev gassen tilbake mot ens egne geledder. Man gik derfor over til gassgranater, som uten risiko for angriperen sendte den dræpende gass langt bakved fronten.

Italienerne anvendte fosgengranater (koloxylklorid) mot den østerrikske front. En ung østerriksk soldat beskriver i et brev hvordan han og hans kamerater øieblikket før et saadant gassangrep var i den muntreste stemning, og hvordan et par timer senere størsteparten av dem var blitt ofre for uhyggelige forgiftningssymptomer og en pinefuld dødskamp.

Tyskerne erstattet kloren med fosgenhvoricyan, og blaasyren medfører, ifølge Haber, den behageligste død man kan ønske sig. Ifølge en rapport, avgit av to schweiziske læger, var ved et anfald paa den italienske front virkningen saa heftig, at mændene saa at si, blev fikseret i sine i øieblikket ind-

tagne stillinger, f. eks. ved spillebordene med kortene i de stivnede hænder.

Hver gang en ny giftgass blev utsendt, stanset litt efter litt motstanden, indtil man rak at identificere gassen og hadde fundet et beskyttelsesmiddel.

Gassmaskerne maatte uavladelig kompleteres med nye absorbtionsmidler for de forskjellige kjendte krigsgassarter. Men da maatte angriperen igjen overvinde denne hindring. Haber skriver: «Nu maatte man finde et kampmiddel, som enten kunde trænge gjennem masken eller som var umerkelig for syns- og lugteorganerne, saa at masken blev anvendt for sent.» Eller ogsaa utsendte man et nysepulver, som tvang vedkommende til at ta masken av sig. (Forts.)

Norsk Kvindesaksforenings Fagskole i huslig økonomi.

Fagskolen i Huslig økonomi paa Nordstrand avsluttet sit 51. kursus lørdag den 19. december. Til eksamen fremstillet sig 23 elever, som alle bestod denne med udmerket resultat.

Det nye kursus begynder 15. januar.

Kvinderne i Oslo Bystyre 1926—1929.

Ved valget i december er der ialt for 3-aaret kommet 11 kvinder ind i Oslo bystyre mot 12 i forrige periode.

De 11 er: Av Høire: Tilsynslærerinde Anna Hansen, lærerinde Augusta Stang, skolebestyrerinde Otilia Bade, fru Ragna Bang, fru Mariane Hermansen. Av Frisindede venstre: fru Ragna Hørbye; av Arbeiderpartiet: fru Rachel Grepp, fru Helga Karlsen, fru Sigrid Syvertsen, sekretær Hanna Adolfsen; av Socialdemokratiet: Husmor Sigrid Thomassen.

Frisindede og Høire har faatt 7 kvindelige varamænd; Socialdemokraterne 1; de øvrige partier ingen.

Venstre har mistet sin eneste repræsentant fra forrige valg, og partiet blir ikke repræsentert i bystyret i denne periode.

Oslo Komm. Kvindelige Skrædderskole.

Ved aarets avslutning hadde skrædderskolen en utstilling som undertegnede med stor interesse besøkte. Der var fra de to avdelinger utstillet kjoler, til hverdags som til stas, barnekjoler, smakfulde og vakre, og dragter og kaaper, alt utført av de unge piker under veiledning av de to lærerinder, frk. L a u r a K n u d s e n og fru B ü l o w. Alt var udmerket, undtagen lokalet. Jeg er helt forbauset over hvad der gaar an at by den kvindelige ungdom, som skal bryte sig en bane i livet. Og lærerinder som skal undervise i fag som dette, der kræver frisk, ren luft i høiere grad end mange andre arbeider. Skolen gaar nu i sit 10. aar, og har, efter at ha ført en trang tilværelse i et enkelt rum paa Ila skole, faat sit lokale paa St. Olavs plass, hvor den nu har været drevet i 6 aar. Der er lavt under taket i de tre rum, ikke tilstrækkelig ventilation, og daarlig bevendt er det med lys, da der er glastak over loftet, og dette er som oftest bedækket, enten med støv og sot fra gater og piper, eller med sne og is, saa man som oftest maa benytte kunstig lys, der heller ikke er helt tilstrækkelig for det fine arbeide som utføres. Lokalet er av sakkyndige erklært at være helt uforsvarlig. Der findes ogsaa bl. a. bare en utgang, saa i brandtilfælde kan det bli skjæbnesvangert.

Imidlertid er søkningen til skolen i stadig stigning, hvilket tyder paa at der er behov for en slik skole. Man meddelte mig at den efter de første to aars forløp maatte deles i de to paralelle klasser den endda har. Skolen er som bekjendt et ledd i Fortsættelsesskolen for unge piker, hvor aar efter aar mellem 1500 à 2000 piker faar sin videre utdannelse i forskjellige fag. Skrædderskolen er oprettet for dem av disse som ønsker paa kortest mulig tid at ta svendeprøven for at kunne hurtigst mulig bli gjort istand til at tjene sit brød ved søm. Forat dette skal kunne la sig gjøre, kræves det naturligvis at eleverne maa ha visse forkundskaper i dette fag, og fremfor alt at de har et bevisst ønske om at naa det høieste inden faget.

Med aapent øie for dette behov, har fortsættelsesskolens bestyrer, frøken Dagmar Graff-Wang, skaffet aspiranterne anledning til et eftermiddagskursus som disse har at gjennemgaa i et halvt aar, inden de optas. Jeg antar at man tænker sig dette som en begyndelse til en toaarig skrædderskole, i likhet med den tilsvarende skole i Sverige, hvor man forresten i de to aar har helt dagsarbeide, og derefter to aar med aftenkurser.

Men at faa skrædderskolen saa fuldkommen som den bør være, og som de der har med den at gjøre, anser for en absolut nødvendighet, kan umulig la sig gjøre i vor by, før skolen faar sig et lokale, som er baade sanitært og teknisk slik utstyrt at der kan bli gode arbeidsforhold for byens unge døtre. Det forekommer mig at jeg aar efter aar har set at der har været tale om at skaffe Fortsættelsesskolen for unge piker egen skolebygning. Er ikke den tanke fuldmoden endda hos byens fædre og mødre? Jeg haaper inderlig at det nye bystyre nu vil iverksætte den tanke som de har tat i arv fra sine forgjængere inden kommunen. Naar slik en skolebygning er reist, vil der kunne oprettes flere parallelklasser, og de mange ansøkere som man nu maa la gaa, kunde faa plass. Der melder sig i almindelighet det dobbelte antal av dem som kan optas, og 20 elever er det høieste antal som der er plass for i de nuværende lokaler. Om man hadde en skolebygning her i hovedstaden for Fortsættelsesskolen, kunde det kanske med tiden ogsaa komme til at bli en kvindelig fagskole for det hele land. Nu da landets kaarne sønner søker paa alle mulige maater at indskrænke kvinders adgang til utdannelse og deres arbeide paa forskjellige av de felter, som mænd har monopolisert for sig selv alene, var det rimelig at de ialfald hadde saa megen retfærdighetsfølelse, at de ikke stængte kvinder adgang til den utdannelse, som de samme mænd har sat kvindelighetens stempel paa.

Nu er der nød, og der maa ikke længere nøles med at skaffe plass for de mange som venter.

Nytt skoleaar begynder hver 25. august. Og da er der bare 20 elever som kan optas av de mange som har meldt sig!

En interesseret.

Norske Kvinders Nationalraads Sociale Kurser

avsluttet lørdag den 19. december sit 6. kursus. 13 av de 16 elever har avlagt eksamen i de praktiske og teoretiske fag, hvori der undervises. Kurserne holdes i Victoria Terrasse 13, og deres leder er kand. jur. Aslaug Aasland.

Eftertryk forbudt.

Tandpleien i skole og hjem.

Af dr. Idar Handagard.

I.

Gaa til tandlægen med Deres barn, saa slipper det siden at gaa til doktoren.

Disse ord synes De vel lyder som en stor overdrivelse? Men aa, om alle forældre forstod hvilken stor sandhet de indeholder!

Tit engang ind i munden paa et seksaarsgammelt barn — paa et som ikke er blevet plaget med tandbørste og tandlæge — og se hvordan tænderne ser ud. De vil finde at mange er skadede. De inderste jæksler i undermunden har allerede store og dybe huller, og flere af tænderne i overmunden er angrebne.

Slig ser altsaa et barn ud ved den tid da det snart skal begynde paa skolen. Og i den alder da tandfældningen indtræder, og mælketænderne efterhaanden erstattes med de saakaldte varige tænder — ak hos de fleste mennesker er de temmelig kortvarige.

Slig ser tænderne ud hos et barn hvis forældre har vanskjøttet det. Thi det maa man sige de har gjort, selv om de har givet det baade hus og hjem og sko og klæder og mad og drikke. Gode forældre skal give sine børn ogsaa noget andet som er ligesaa vigtigt, nemlig en god helse.

De skal ikke undergrave barnets helbred ved uforstand og ødelægge den ved ligegyldighed.

Men daarlige tænder — det er begyndelsen til en daarlig helse.

Allerede det at have hullede tænder er en sygdom. Til at begynde med er den lokal — holder sig bare til munden. Men man mærker den ved den ildelugtende aande som slige tandsyge mennesker har. De er ubehagelige at være sammen med. I skoleværelset kjendes det snart paa luften at børnene har hullede tænder.

Naar tandsoppene har ædt sig helt ind til «tandkviken» (eller den saakaldte «nerve») og lavet betændelse der, kan man faa ikke bare tandpine, men ogsaa tandbyld. Der kan danne sig fistler, det er materiegange som bryder ud gjennem tandkjødet. I værre fald kan fistelen aabne sig paa indsiden af kindet og efterlade et skjæmmende ar. I værste fald kan materien gaa ind i legemet og foraarsage blodforgiftning.

I en saadan tandsyg mund er der en uhyre rigdom paa spaltesoppe. De hule tænder er et ypperlig herberge for den farligste smitte, t. eks. difterisoppen og tæringsoppen. Og smitten kan nu trænge videre ind i legemet.

Der blev undersøgt tusinde børn. Fem hundrede med gode tænder. Og fem hundrede med daarlige tænder.

Av de fem hundrede med gode tænder, var det ikke fuldt halvparten som havde ophovnede eitler paa halsen.

Men av de fem hundrede med syge tænder havde næsten allesammen hovne halseitler.

Ved en anden undersøgelse viste det sig at af syvhundrede og fire børn, som led af hovne eitler, skyldtes dette i 429 tilfælder hullede tænder.

Syge tænder slipper, kortsagt, farlige smittesoppe ind i legemet og kan lignes med aabne saar som ikke bliver forbundne, og hvert øieblik er utsatte for at forurenses.

Det er ikke det man sluger, men det man tygger og fordøier, som man lever af. Men børn og voksne, som har daarlige tænder, forsøger at lure sig mest muligt fra tygningen, fordi det gjør ondt. Maden kommer ned i maven, ikke veltyg-

get og findelt som den skal, men i store klumper. Og fra de syge og urene tænder er der fulgt alskens spaltesoppe med. Saaledes opstaar mavekatarrher. Med den daarlige fordøielse følger blodmangel og legemlig og aandelig slaphed.

Alt dette kan begynde i barndommen paa grund af daarlige tænder. Og alt dette kan undgaaes om forældrene fra første stund af lægger vind paa at styrke barnets tænder og holde dem rene (Forts.)

Den Internationale Stemmeretts Alliance's 5 aarsmøte.

Som tidligere nævnt, er kongressen i Paris utsat til uken 30. mai—6. juni. Ved elskværdig imøtekommenhet fra M. Lapie, Sorbonnens rektor, skal møterne holdes i dettes lokaler.

Det foreløbige program foreligger, og vi ser os derfor i stand til at offentliggjøre hovedpunkterne i dette:

1. Like Moral for begge kjøn og Kamp mot Handel med Kvinder.
2. Like Arbeidsvilkaar for Mænd og Kvinder.
3. Familieløn.
4. Gifte Kvinders Nationalitet.
5. Den ugifte Mors og hendes Barns Stilling.
6. Kvinder i Diplomatiets Tjeneste.
7. Kvindelig Politi.
8. De Kvindelige Borgeres Arbeidsmetoder.
9. Arbeidsmetoder i de Lande hvor Kvinder endda ikke har opnaad Stemmerett.
10. Kvinderne og Nationernes Forbund.

Ved de offentlige møter, hvorav der ialt blir 5, vil følgende emner bli behandlet:

1. Budskap fra alle Nationers Kvinder.
2. Kvinderne mot Code Napoléon.
3. Mændenes Tribut til Kvindestemmerettens Sukces.
4. Kvindelige Parlamentsmedlemmer i forskjellige Land.
5. Alle Nationers Kvinder for Verdensfreden.

Delegerte med suppleanter fra de tilsluttede ledd i de forskjellige lande, repræsentanter for lignende internationale organisationer (Fraternal delegates) og besøkende (Visitors) har adgang til Kongressen.

Officielle og private mottagelser og utflugter vil bli arrangeret for deltagerne i kongressen.

Halvorsen & Larsens Damealmanak

er likesaa aarviss som julekvelden. Iaar overgaar den sig selv. Indholdet er vekslende og overordentlig interessant. Foruten de regulære tilbehør til en almanak, faar man i en række artikler indblik i de forskjelligste ting. Almanakkens redaktør, frk. Marie Mathisen, forstaar paa en glimrende maate at skaffe god læsning for alle, saa det er selvsagt at alle mennesker, kvinder som mænd, iaar ikke betænker sig paa hvilken almanak de skal ha i 1926. —e.

Fra Danmark.

En god Haandarbejdsbog.

«Haandarbejdet i Skolen», af Sofie Hansen, Lærerinde ved Silkeborg Seminarium, under Medvirkning af **Johanne Blom**. 3. Udgave. Gads Forlag, København 1925.

Da jeg ved, at der for kvindeligt Haandarbejde findes samme Interesse i Norge som i Danmark, synes jeg, det kan være rimeligt at gjøre «Nylænde»s Læsere opmerksom paa den Bog, hvis Titel staar over disse Linier. Mange norske Kvinder kender den sikkert i Forvejen i en tidligere Udgave. Praktisk Haandarbejde betyder i vore Tider saa meget i økonomisk Henseende, nu da alt Stof til Beklædning er saa dyrt, at ikke den mindste Stump maa ligge unyttet hen. Dertil kommer de mange Glæder og den Tilfredsstillelse, der følger med at kunne udføre smukt og nyttigt Haandarbejde. Disse Glæder er Værdier paa en anden Maade. «Haandarbejdet i Skolen» er udkommet som Haandbog for Lærerinder, og dertil er den fortræffelig, men den har i lige saa høj Grad Ærinde til alle Hjem, hvor der findes Forstaaelse af Haandarbejdets Værdi. Den har gode Raad og letforstaaelige Anvisninger til Udførelse af forskjellige Arbejder. Desuten har den mange Mønstre til Un-

dertøj og mange Opskrifter paa hæklede og strikkede Genstande. Den er lagt meget praktisk an, fordi den er bygget op paa Erfaringer. Man sporer tydeligt den Kærlighet til Emnet, som maa være Drivfjæren i et saadant Arbejde. Det er en Bog, der er værd at eje.

Den indledes med et lille Digt af Christine Møller, der hedder «Naal og Traad», det ender saaledes:

«Aar efter Aar sig flokker
bag Skolens sollyse Glar
Smaapiger med guldblonde Lokker
og mørke Fletningepar.
Og Hænderne bøjes og øves
flittigt mod Fremtidens Maal:
Hjem at hegne og bygge
som fordum med Traad og Naal.

Signet er Haandens Syssel
og Arbejdets strømmende Elv
og Tidens Kvinde, som virker
for mere end blot for sig selv.
Og lykkelig hun, der kan føre
sin Naal end i Livsdagens Kvæld
med Mindernes Sang i sit Øre
og Haab for sit Folk i sin Sjæl.»

Sine Veilgaard.

Bokanmeldelser.

Gabriel Scott: «Stien eller Kristofer med kvisten». Gyldendal, Norsk forlag.

Kristofer, den lange ulænkelige gutten som «ikke er skapt som folk», lærte som barn «det største et menneske kan lære: — at utholde uretfærdighet». Den lærdom gjør ham rakrygget; istedenfor at gjøre ham bitter, skaper den en kjærlighetsevne i ham som overgaar al forstand. Han lever livet i pakt med sin Gud, som han lærer at kjende i den natur han fra barn av har elsket. Han ser Gud i alt det som møter ham paa hans vei. Ikke alene i de levende væsener, dyrene som han gjæter og blomsterne, men i stenene, i nysølvbjelden, som blir hans trøst i hans lange sygdom, og som ogsaa glæder ham ellers, kort sagt i al naturen møter han Gud Han har et sind saa mykt og bløtt, en karakter saa nobel og fin, at det er en glæde for enhver læser at stifte bekjendtskap med «Kristofer med kvisten» som gaar paa stien der fører opover mot Gud. «Stien» er en herlig bok, som alle vil ha den største glæde av at læse, for ogsaa flere av de andre personer, har sin skjønhet. «Basen» — Niels og hans bror for at nævne nogen, og den lille Lina som har saa meget som hun maa skjule, og som saa gjerne vil være «hjuring» hos Kristofer, hvor er hun ikke bedaarende! Men hun kan ikke det, for «hun er ikke gut» — hun skal til Amerika og faar ikke komme tilbake. Kristofer vandrer alene i fjeldet, hvor himlen møter længst ute. «Himmelen møtes alle steder; han gaar mot himmelen hvor han gaar.»

F. M.

Ejlert Bjerke: «Fantaster». Steenske forlag, Oslo.

«Fantaster» vil vel forekomme almindelige hverdagsmennesker underlig fjern, ialfald gik det undertegnede slik under læsningen. Fortællingen bevæger sig i kunstnerkredse i Paris. Læseren føres ind i kubisters, futuristers, dadaisters og «fine» kjeltringers liv dernede, og det liv disse lever og sproget de fører, er ikke lett forstaaelig for andre. Men det er mulig at forfatteren har forstaat at gjengi disse mennesker og deres liv og virken paa en udmerket maate. Det er ogsaa mulig at der findes nogen som vil ha megen interesse av at læse «Fantaster», som er skrevet med stor kunstnerisk færdighet.

F. M.

P. Lykke-Seest: «Sorenskriverfuldmægtigen». H. Aschehoug & Co. (W. Nygaard).

Det var med litt uvilje jeg tok fat paa «Sorenskriverfuldmægtigen». Den er skrevet i dagboksform. Dagbok- og jegformen kjeder mig. Men jeg blev helt omvendt, kunde ikke slippe boken før den var utlæst. Den er rigtig morsomt skrevet. Personerne er lyslevendegjort gjennem de lette skitseringer forfatteren gir flere av dem, og det er utrolig hvor mange livsforholde han formaar at faa med i den ikke saa store bok. Der er liv og fart i fortællingen, som utvikler sig til en hel roman. Alle som har interesse for god norsk litteratur bør læse P. Lykke-Seest's «Sorenskriverfuldmægtigen, saa har man godt selskap i sine ledige stunder.

F. M.

«Bankchefens Dagbok», av forfatteren til Tore Tank. H. Aschehoug & Co. (W. Nygaard).

Bankchef Paulsen har det ikke godt. Han har alle de kvaler som en mand i hans stilling maa ha, naar han ikke har omgaats helt hæderlig med de midler som er ham betrod. Boken er god til at faa forstand av, og naturligvis først og fremst meget nyttig at læse for dem som har med bankaffærer og forretninger at gjøre. Men den er desuten av betydelig psykologisk værd, og er meget spændende i sin utvikling, saa den kommer nok til at faa en stor læsekreds. Det er bare kjedelig at man efter læsningen sitter igjen aldeles uvidende om bankchefens skjæbne. Han vækker jo, trods alt, læserens sympati.

F. M.

Annie Berckenhoff: «Junkeren». H. Aschehoug & Co., [W. Nygaard].)

Fortællingen er henlagt til vore oldeforældres tid. Den gir et godt billede av den store gjestfrihet og selskapelighet paa de store gaarde paa landet i den tid. Den lille elskværdige Anne er bedaarende og meget for god for «Junkeren», den don Juan, som hendes kjærlige far er saa rædd for skal bedaare hans lille Anne. Moren er haard, og da hun er den sterkeste, ofrer hun av en for andre ubegripelig grund datteren. Der er stemning over boken som sikkert vil bli læst med stor fornøielse av mange

F. M.

Ingebjørg Kramer: «Utenfor (H. Aschehoug & Co., [W. Nygaard].)

«Utenfor» er historien om en ung vanskapt pike, hvis hele liv gaar ut paa længsel efter at faa virkelig venskap eller kjærlighet av andre. Denne længsel tilfredsstilles ikke. Hendes følelsesliv blir usundt og hun trætter sine objekter, saa enden paa det blir at hun sitter igjen ensom og bitter. Besst forekommer imidlertid mig skildringen av den egoistiske kolde nutidsdame at være. Boken har sin interesse og er skrevet med følelse og forstaaelse og vil sikkert finde vei ind i mange hjem.

F. M.

Kitty Lossius: «Frk. Snobb og Hjerterdame». H. Aschehoug & Co., [W. Nygaard].)

En ungpikebok helt efter ønske og opskrift, skrevet med fart og liv og varme. «Hjerterdame» er frisk og fortryllende og faar ogsaa den løn hun fortjener for sin elskværdighet mot alle: en gaard og h a m. Og frk. Snobb er heller ikke «saa værst», og vil nok med sin friske norske flyverløitnant komme til litt efter litt at «maatte lægge av mange av sine saakaldte «fine» manerer. De to gamle paa Ringve er rigtig nogen koselige nogen. Boken vil gjøre lykke hos alle unge piker, det er ganske sikkert.

F. M.

FØLJETON:

MIRA.

EN KUNSTNERSKJÆBNE.

Av A. M. H—n.

Den lille ubekjendtes ankomst.

Presten Johan Edlund gik frem og tilbake paa gulvet. Nu og da stanset han og kastet et urolig blik ut gjennem vinduet. «Jeg forstaar ikke hvad de drøier saa længe efter,» sa han til sin hustru, idet han saa paa sit ur.

Hun svarte ikke. Der hvilte en mørk sky over fru Edlunds pande. Naar hun var misfornøiet med noget, saa taug hun ufravikelig. Bare den rynkede panden og de haardt sammenpressede læber forraadte hendes sindsstemning. Presten kjendte godt sin hustrus sunde omdømme og fulgte som oftest hendes vilje og gode raad. Men det hændte rigtignok en og anden gang at han handlet uten først at ha indhentet hendes mening, og merkelig nok, var det altid de vigtigste skridt han tok paa egen haand, ja, saa vigtige var de ofte at hun nok kunde hat krav paa at ha hatt et ord med i laget.

Anledningen til prestefruens uglade ansigt idag var den, at presten en dag hadde mottat et brev fra en embedsbror, som hadde vakt tillive hans inderste ønsker: musik i hjemmet og et barn som han idetmindste kunde faa kalde sitt. Haapet om at hans hustru skulde skjænke ham avkom, var forlængst sluknet.

Brevet lød slik:

Kjære bror!

Det er kanske med blandede følelser du aapner et brev fra mig. Erfaringen har lært dig at mine brever pleier indeholde anmodninger om laan eller garanti eller utsættelse med indbeling av renter eller noget lignende. Men det gjælder ikke noget av den slags idag. Mine affærer har — merkværdig nok — blitt ganske gode, takket være en arv efter en gammel faster, hvis eksistens jeg knapt hadde greie paa.

Nei, denne gang skal mit brev indeholde noget ganske usedvanlig, noget som jeg haaper vil komme til at gripe lykkelig ind i dit liv.

Du skrev engang til mig og sa at du ønsket at en eller anden begivenhet vilde indtræffe som kunde føre et barn i din vei, saa din hustru kunde bevæges til at ta imot et pleiebarn. Nu skal du vite at jeg har fundet et saadant til dig! Et litet musikgeni! En pike paa elve aar. Hvad sier du til et slikt fund?

Hun er et forældreløst barn og har været bortsat her i bygden hos nogen bondefolk. Jeg har imidlertid den tro, at hendes rike musikalske begavelse er en anden undervisning værdt en den som den hæderlige bondespillemand, som hun bor hos, kan gi hende. Og hun er ogsaa sikkert skapt for et andet millieu end det hun nu lever i.

Gud vet hvor hun egentlig stammer fra. Hun har sikkert sydens varme blod i sine aarer; derom bærer hendes temperament, hendes mørke haar og lynende øine vidnesbyrd. Ja, hun

er virkelig en liten skjønhet — men — ja — jeg haaper altsaa at du selv snart vil faa hende at se.

Hun har paa egen haand lært sig at spille trækspil. Og det kan du tro gaar med klem! Hun elektricerer formelig menneskene ved dansegilderne. Jeg hørte hende i et bondebryllup og vil tilstaa at noget lignende har jeg aldrig hørt og set. Det var ikke mange som kunde sitte stille, da hun spilte op til polka. Gamle mænd og kvinder maatte op og ha sig en svingom som i ungdommens dager. Hvad mig selv angaar, saa var det utelukkende prestekjolen som bandt mig til stolen jeg sat paa. Hadde jeg ikke hatt den paa mig, saa hadde jeg sandelig slaat armen om livet paa den første den besste jente jeg hadde faatt fat paa, og svunget avgaarde som i ungdommens vaar. Slik spilte hun, forstaar du. Skolemesteren roser ogsaa hendes stemme som usedvanlig velklingende, og spillemanden — hendes musiklærer — er aldeles forbauset over hendes evne til at finde ut melodierne paa hans violin. Men denne er for svær for hende endda, saa dette hindrer hendes fremskritt, mener han. Hun er ogsaa usedvanlig liten for sin alder.

Hos dig og med dig som lærer kunde hun faa lære at spille piano. Og under alle omstændigheter, er du jo istand til at kunne skaffe hende den undervisning og utdannelse som efter alt at dømme, vil gjøre hende til en fremragende kunstnerinde.

Jeg ber dig, kjære ven, at naar du har tat din bestemmelse, at la mig faa vite det straks. Dersom du ikke vil ta jentungen, saa faar jeg forsøke at faa hende anbragt et andet sted.

Det er sandt — i skolen har hun ikke været saa ihærdig som paa musikinstrumenterne; d. v. s. det later ikke til at hun morer sig ved undervisningen, hun sitter ofte tankefuld osv. men hun lærer sine lekser uklanderlig, og har forøvrig ikke nogensinde faat nogen anmerkninger.

Kameraterne er imidlertid ikke snilde mot det stakkars pikebarnet, saa det vilde være svært godt om hun kunde komme bort herfra jo før des bedre, inden hun blir forbitret i sit sind.

Hun trænger kjærlig omsorg, den lille stakkaren, ellers blir livet kanske svært for hende. Ja, du vil snart se hvorfor hun behøver kjærlighet, dersom du tillater mig at sende hende til dig.

Med ærbødig hilsen til din hustru.

Din hengivne
Erik Ahlqvist.

(Forts.)

Nylænde

Tidsskrift for Kvindernes Sak
Utgit av Norsk Kvindesaksforening

Redaktør: Fredrikke Mørck

40. aarg. | OSLO, 15. JANUAR 1926 | Nr. 2

Eftertryk forbutt.

Giftgassvaabenet.

Av Dr. **Naima Sahlbom.**

(Forts. fra forr. nr.)

Men snart blev det ikke engang nødvendig at indaande gassarten for at falde som offer for dens virkninger, Sennepsgassen (diktoretylsulfid) er etsende, den fremkalder blærer og brandsaar paa huden, og baner veien for infektioner av alle slags. Den trænger gjennem klærne, hefter sig paa marken, følger med skorne ind i kasematterne, damper op derinde i varmen og trænger ind i aandedrætsorganerne, som blir forfærdelig angrepet.

Forholdsregler til beskyttelse er praktisk talt uutførlige, dertil fordres ugjennemtrængelige beskyttelsesklær, og ditto sko, som ikke maa tas med indendørs.

I 1918, kort før vaabenstilstanden, hadde amerikanerne en ny gass færdig: L e r v i s i t e n, som ligner sennepsgassen, men er arsenikholdig og mange ganger saa sterk. Den var bestemt til et angrep paa Berlin, og man har opgit at et dusin store bomber skulde ha været tilstrækkelige til at utrydde en storbys befolkning.

Slik er krigens erfaringer om dette «h u m a n e» vaaben, fra de første mislykkede eksperimenter med kvælende, taare-

pirrende, etsende og brændende gassarter til den nyeste opfindelse. Den ideelle krigsgassen er tung, usynlig og forgifter hele kroppen. Fra de første gasskyer, som en gunstig vind driver mot fienden, er man nu istand til at foreta gassbombardement paa lang avstand med brisanamunition, som mangedobler spredningsomraadet.

Man har forsvaret anvendelsen av giftgasser med den statistiske opgave at dødelighetsprocenten skulde være lavere end for skade tilføiet ved skudd. Men hvis dette hadde været tilfælde under verdenskrigen, saa er de nyeste opfindelser saa effektive, at ifølge Will Irwin*) dødelighetsprocenten maa sættes langt høiere. En anden amerikansk forfatter, Hopkin Adams, opgir, at et forfærdelig stort antal soldater lider under eftervirkningerne av gassforgiftning og er blitt morfinister for at lindre de stadige krampeanfald.

Efter krigen er den kemiske krigsberedning overalt blitt forceret.

I Edgewoodfabrikken i Amerika foregaar der et intenst arbeide paa at fuldkommengjøre giftgassteknikken. Staben bestaar av cirka 11000 kemikere av fag og omkring 700 assistenter, og man har allerede undersøkt over 4000 forskjellige kombinationer av giftemner. De fysiologiske virkninger studeres ved forsøk paa dyr, og de mest anvendelige beskyttelsesmidler og motgifter blir uteksperimentert.

Anstalten er i sitt slags fuldendt og forbundet med feltforsøk. I løpet av sommeren 1924 blev der for et publikum, bestaaende av omkring 100 kemikere demonstreret et effektfuldt krigsskuespil med graasorte røk-kulisser, bombeaeroplaner, gasstanker, giftgass- og fosforgranater. Illusoriske angrep med haandgranater eller shrapnells forvandlet terrænet til et ildhav. Slutningsnummeret oversteg alle forventninger. En lang række av smaa «rødlys» blev antændt og utviklet en taaregass-sky, som da vinden pludselig vendte sig, svøpte sig om de intet ondt anende tilskuere. Blendet av smerte stolpret de fremad, mens taarerne strømmet ustanselig. Det var en ufarlig substans, men til krigsbruk blir gasserne fremstillet med en giftig kom-

*) Will Irwin: «The next war».

ponent, saasom brombenzylcyanid. Ved at erstatte brom med «fluor», faar man en endda sterkere etsende taaregass.

Men ved siden av giftgassteknikken utvikler ogsaa krigsaviatiken sig. I Dayton i Amerika fik deltagerne i fredskongressen i Washington leilighet til at bese statens store modelfabrik. Der findes allerede nu ubemandede aeroplaner, som kan bli dirigert traadløse paa lange avstande, bestemte for 2000 kg. tunge giftgassbomber.

Med disse nye ødelæggelsesmidler blir tyngdepunktet i en kommende krig henlagt til langt bortenfor den direkte front, ikke bare arméerne, men ogsaa den civile befolkning blir trukket ind i angrepene, som man koncentrerer om de store byer, først og fremst da om industriomraadene. Men et slikt bombeaeroplan træffer ikke en eller anden fabrik, det svøper en hel stor by ind i giftgasstaake eller i et ildhav av hvit fosfor og tilintetgjør alt levende. Det hjælper ikke længer at flygte ned i kjelderne som ved almindelig artilleriild, for lewisiten og de endda nyere krigsgasserne er tunge, de synker til jorden, følger avløpskanalerne og forpester vandflaterne.

Folkeforbundets ekspertkomité medgir at det problem at beskytte den civile befolkning endda er praktisk uløselig.

I sin officielle rapport advarer komitéen mot den truende fare og ender med at si at folkene ikke maa sovne ind i sikkerhet for at vaakne op uten beskyttelse. Men den uttaler ingen dom over opfinderne av disse nye ødelæggelsesmidler, som degraderer videnskapen, saa den blir et verktøi til menneskeslegtens utryddelse istedenfor til dens velfærd og fremskridt.

Amerikanerne følte sig moralsk oprørte over det første tyske gassanfald, men det hindrer ikke at de nu er stolte over sitt fuldt leveransedygtige gassarsenal — «the biggest in the world».

Det er ifølge Versaillestraktaten forbudt Tyskland at tilvirke krigsgasser. Men det har i sin høit utviklede kemiske industri alle forutsætninger for kemisk ammunitionstilvirkning, som naar det behøves kan stilles om, saa det blir krigsberedskap. Raamaterialerne er nemlig de samme som stadig blir anvendt i farve- og kemikaliefabrikker.

En italiensk professor, E f i s i o M a m e l i, skriver: «En eneste lysstraale oplyser det mørke billede av fremtidig krig. Vi kan fremstille disse dødbringende kemikalier med en ringe modifikation av fredsproduktionen.» Han ser redningen i kooperation mellem de land som ikke alene kan kappes i kemisk industri med Tyskland og Amerika.

Og overalt følger man eksemplet. Til og med i Sverige løfter der sig røster for de moderne krigsforberedelser med alle deres konsekvenser, selvom der indtil videre bare tales om beskyttelsesmidler.

Avrustningskongressen i Washington 1921 besluttet visselig at forby giftgassers anvendelse i krig, men beslutningen er ikke blitt ratificeret av alle stater. Man faar haape at en kommende avrustningskonferanse vil gjøre mere rett for navnet. Det vilde være meningsløst bare at forby de mest effektive vaaben for at gaa tilbake til saa at si de sløvere. Men like galt vilde det være at fortsætte den forsiggaaende mekanisering og forsterkelse av krigsredskaper og nøie sig med at reducere mandskapet. Jo færre soldater, des flere bombeaeroplaner og des flere giftgasser blir nødvendige.

Det gjælder at skape de aandelige forutsætningerne for universal avvæbning og som et ledd i dette arbeide er det nødvendig at avsløre hvad den moderne krig saa frygtelig vil bringe med sig.

Naima Sahlbom.

Smaapluk fra Verdenspressen.

I en av sine taler i det engelske parlament erklærte Lord R o b e r t C e c i l, at til syvende og sisst er, som N a p o l e o n selv uttrykte det, de materielle kræfter uendelig meget svakere end de kræfter som ikke er materielle. Og dersom vi virkelig vil ha fred, da maa vi som en blot og bar forretningssak, stole paa menneskeslegtens immaterielle, aandelige kræfter. Det er vor eneste chance. Dersom vi ikke gjør det, saa er det ikke noget haap om en verdensfred, og der er ikke noget haap for et lands sikkerhet.

Tandpleien i skole og hjem.

Af dr. Idar Handagard.

(Forts. fra forr. nr.)

II.

TANDPLEIEN I HJEMMET

skal begynde med det lille barn — allerede i halvaarsalderen begynder jo mælketænderne at komme frem. Gjør barnets tænder rene hver aften med en linlap eller bomuldsdot som er dyppet i lunkent vand.

Naar barnet er to og et halvt eller tre aar, har det faaet alle sine mælketænder. Da maa det faa sin egen lille tandbørste. Busten paa den bør ikke være for haard. Børst dets tænder hver eneste aften efter endt aftensmaaltid og lad det ikke faa spise noget efter at det har børstet tænderne. Lær det at bruge tandbørsten selv.

Hvor skal tænderne børstes? Paa ydersiden og indersiden. Og oppaa tyggefladerne.

Hvordan skal man børste? Overtænderne ovenfra og nedover. Undertænderne nedenfra opover. Det vigtigste er nemlig at faa bort alle madresterne som ligger og raadner mellem tænderne. Det sker bedst naar man børster slig. Men jækslernes tyggeflader maa man heller ikke glemme, ogsaa paa dem vil madrester blive liggende om man ikke børster dem omhyggeligt.

Efter børstningen skal man skylle mund og svælg.

Vær haardhjertet mod barnet og nægt det sukkergodt og chokolade og bløde kager og alt sødt snaskeri. Saadant ødelægger bare tænderne.

Vær godhjertet mod barnet og lad det hellere faa bær og frugt, nødder og grønsager, kaalrabi, gulerødder og lignende. Alt saadant indeholder næringssalte, som er vigtige for tænderne og hele legemet. Lad det faa tørt, haardt brød at tygge: flatbrød, skaanrokker osv. Giv det ikke te eller kaffe til ma-

den, men mælk eller havresuppe — gjerne med lidt saft i. Lær det den eneste gode og rigtige spiseregel: først maden (som tygges godt). Saa drikken bagefter naar maden er opspist. Slig som man gjør nu: tager en bid af skiven og skyller den ned med en slurk kaffe er den rene fremelskelse af mavekatarrh. Der bliver paa den maade ingen tygning af.

For barnet er mælketænderne ligesaa vigtige som de varige tænder er for den voksne. Det er da av stor betydning for barnets helse, at mælketænderne holder sig friske indtil de skal falde ud. Er der kommet hul i nogen af dem, skal man lade tandlægen fylde hullerne.

I det syvende aar begynder tandfældningen. Da kommer første varige jæksel indenfor den inderste mælketand. Og nu gjælder det at hindre at tandsoppene faar angribe den og de øvrige varige tænder som bryder frem. Ved tolvaars-alderen kommer den anden varige jæksel, og tandfældingen paagaar nu til barnet er blevet fjorten aar. (Dog kommer den sidste jæksel, visdomstanden, ikke før man er mellem sytten og femogtyve aar). (Forts.)

Brev fra Holland.

Vi har i denne tid ministerkrise. Den alliance som i mer end 30 aar har bestaat mellem de romersk katolske og de ortodokst religiøse protestanter, brast paa spørsmaalet om hvorvidt Holland skulde fortsætte at holde en gesandt ved pavehoffet. Majoriteten av kalvinisterne stemte mot, trods katolikkernes trusel om at demissionere fra de fire plasser de har i regjeringen i tilfælde denne post paa budgettet blev inddrad. Efter dette er det konservative parti, som i sin tid blev dannet av den store høirepolitiker Abraham K n y p e r færdig, og nu er alle i forlegenhet og vet ikke hvad slags regjeringsstyre landet vil faa.

Der findes 30 pct. katolikker, 24 pct. socialdemokrater, 13 pct. kalvinister og 9 pct. konservativt religiøse mennesker inden dr. Knypers egen gruppe, og resten tilhører forskjellige mindre partier, hvoriblandt 5 radikale. Nu gjælder spørsmaalet hvad katolikkerne vil gjøre, enten de vil danne en regjering sammen med socialdemokraterne og de radikale, eller de vil

forsone sig med sine tidligere allierte. I første tilfælde vil de besst tilfredsstille arbeiderelementerne blandt katolikkerne, som er meget talrike, men den sisstnævnte forholdsregel er indtil nu den eneste de har fulgt, og det er saaledes stor chanse for at den gamle koalition vil leve op igjen og lede Statens anliggender efter de gamle konservative, antidemokratiske linjer, som likesom det gammeltestamentlige presteherredømme i kong Davids dager, er idealet for disse mennesker, hvis konservatisme er ett med deres religion.

Venstrepartierne har ikke noget fælles ideal, og de bekjæmper stadig hverandre slik at man kan vente at vi igjen faar koalitionsregjering kanske med den meget hatede førsteminister Mr. Coolijn. Og dette blev et alvorlig støt for kvindesaken.

Den avgaatte regjerings lovforordninger var nemlig til skade for kvinderne i de forskjellige embedsverk: Gifte kvinder ansatte i statens tjeneste blir avskediget saasnart der i nogen avdeling skal finde en reduktion av funktionærer sted. Gifte lærerinder blir overlatt til bestyrernes barmhjertighet for at kunne fortsætte sit arbeide som gifte, noget som i mange tilfælder viser sig at være uheldig.

De 6 kvindelige repræsentanter i vort Andet kammer er ute av stand til at kunne forhindre disse avskedigelser, og ogsaa til at paaskynde den længe ønskede revision av vore egteskapslover, som behandler kvinderne som umyndige. Man kan heller ikke stole paa at disse 6 vil stemme ens da de tilhører forskjellige politiske partier.

Dersom denne høirekoalition kunde bli forhindret, vilde det være en velsignelse, men.........?

Vi venter, men har litet haap!

Martina G. Kramers.

Verdens største træplanteskole eies og drives av en kvinde.

I staten New York findes en planteskole for trær, som antas at være den største i verden. Den eies av Miss Evelyn U. Smith og heter «Amawalk Tree-Nursery». Miss Smith har ved sit arbeide her paa det kraftigste motbevist den paastand, at kvinder ikke kan makte at lede store forretninger og altid maa gaa i optraakkede spor. Hun har selv helt ut ledelsen av det betydelige praktiske arbeide, som beskjæftiger 150 mand, og er dertil sin egen kontorchef — og har desuten en is-forretning og planlægger en forretning for salg av faste eiendomme.

Hendes arbeide paa træ-dyrkningens omraade er kjendt over hele de Forenede Stater, hvor hun gaar under navn av «Skogenes dronning» og «Lundenes gudinde». Hun har nu 1 million trær, og det som forstmæssig set sies at være det merkeligste ved dem er, at hvert enkelt er et «individuelt» træ, et udmerket eksemplar av arten. Der skal være en ganske vidunderlig farvevariation over hendes plante-skog, selv ganske hverdagslige trær synes her at utvise rikere farvenuancer end andensteds. Naar man tænker sig en tæt masse av eventyrlig skjønne blod-bøker mot en bakgrund av blaalige furuer og dertil skarlagenrøde lønnetrær blandet med saftig grøn norsk løn og hundredevis av dæmpet grøn alm og gulgrøn ek, saa kan man nok forstaa, at hendes «barn» blir viden berømt, og hun faar bestillinger fra Stor-Britannien, Frankrike, Belgien, ja endog fra Australien. Og man kan ogsaa forstaa, at hun elsker sit arbeide. Hun har drevet det nu i 16 aar og har deltat i alle grener av det. Hendes far hadde kjøpt Amawalk paa grund av at der fandtes en del prægtige trær, og han elsket trær, synes det, med en slags tilbedende kjærlighet. Som en slags hyldest til faren tok datteren op hans livsgjerning, og gjennem den inderlige forstaaelse hun har hat av dens værd og skjønhet, har hun nu vundet den tilfredsstillelse at se lærde mænd fra planteskoler over hele landet, medlemmer av parkstyrer og andre lignende interesserte, komme for at lære av hendes rike og solide erfaringer og dype forstaaelse av trærnes liv og voksebetingelser. Landskapsarkitekter søker ogsaa hendes raad med hensyn til trærnes artistiske værd.

En eiendommelighet viser ogsaa det selvstændige ved Miss Smiths maate at drive sin gjerning paa: Hun sælger bare store trær, en barlind f. eks. maa ha naadd 10 tommer i dia-

meter, før hun vil sende den avsted. Men saa blir den ogsaa behandlet paa det omhyggeligste, særlig røtterne blir pakket med den «ømmeste» omhu og saameget som mulig av den hjemlige jord faar følge med for at gi den hjemfølelse paa det nye sted, saa den er villig til at fæste rot der og vokse og — befæste Miss Smiths renommé, som den der forstaar sin opgaves storhet og forstaar den tilbunds.

H. I.

Inga Hawkins' barnebøker.

Den norskfødte forfatterinde av de smaa engelske barnebøker: «Legends of Jesus and Mary», «Chat Noir», «Grey Puss», «A Legend from Nazareth» o. fl. fortjener stor takk av alle barn og deres forældre for de yndefulde bøker hun har utgit. De er noget aldeles uforlignelige i sit slags og bør faa den videste utbredelse overalt, hvor engelsk læses og forstaaes, frie som de er for al slags sentimentalitet, som saa gjerne ellers vil snike sig ind i bøker av religiøst indhold.

F.

Hvad Gamaliel (the Shenedrin)
skriver om Jesus fra Nazaret i „Archs Volume"

Oversat av *Inga Hawkins.*

Gamaliel skriver: «Han (Jesus) viser os at naturen er en stor lovbok, fuld av illustrationer, som viser at i hvert menneske er der en flamme, i hver klippe en fontæne med vand, at i hver stjerne er der liv og ild og at hver sky er den som fører os til Gud. —

Naar han taler føler man, at han er meget nær Gud.

Vi lærer av ham, at Gud er aand, og at Gud er vor fader. Disse to ting forsikrer han os er de eneste magtpaaliggende ting for os at vite og leve paa.

Den Gud, han vidner om, er en Kjærlighetens Gud, som ikke har grusomme domme at utøve, selv om et menneske er slet, naar det bare slutter med sine gale gjerninger.

Alle hans idéer peker hen mot fremtiden; likesom en far, der hjælper sit barn med dagens byrde ved at fortælle det om den velsignelse morgendagen vil bringe barnet. Jesus er

meget intuitiv. Alt forstaar han. Ingen har lært ham at læse. Han taler ikke meget, undtagen naar der blir talt om himlen og om aandelige ting. Da bevæger hans tunge sig hurtig og hans øine faar en vidunderlig glans.

Men det er dette med Jesus — han diskuterer aldrig nogetsomhelst spørsmaal. Han attesterer kun sandheten. Han finder aldrig behag i at gjendrive motstandere, nei, det ser ut som han bare blir bedrøvet over dem.

Det han sterkest hævder er at den aandelige lov maa adlydes og at man maa granske hvad profeterne har skrevet.»

Tusen kvinder reddet fra haremet.

Den bekjendte danske dame, frøken Karen Jeppe, der virker som Folkenes forbunds utsending i Syrien, blev under sit ophold i Stockholm interviewet om sit arbeide, og av dette fremgaar det at hun ser ganske anderledes lyst paa utviklingen nu end for en tid siden.

Fra sit hovedkvarter i Aleppo har hun faatt en ganske betydelig indflydelse blandt de indfødte. Hun staar paa en god fot med beduinerhøvdingerne og sætter armenierne høit — særlig har hun respekt for deres dygtighet som jordbrukere.

I Aleppo bestyrer frk. Jeppe, som vi tidligere har meddelt i «Nylænde», et optagelseshjem for armeniske kvinder og barn, og de fleste av disse har ønsket at komme bort fra et eller andet mahomedansk harem, hvortil mange av dem har været bragt meget mot sin vilje. Det er disse kvinder Karen Jeppe forsøker at hjælpe. Det er et meget anstrengende detektivarbeide hun ofte maa utføre. Men saa har hun ogsaa ofte hatt den glæde at kunne gjenforene armeniske slegtninger, som hadde opgit alt haap om nogensinde at faa se hverandre igjen.

I de aar frøken Jeppe nu har virket ved optagelseshjemmet, har hun reddet tusen armeniske kvinder, særlig fra nomadiserende beduiner, som har hatt dem indesperret i sine haremer.

De tyrkiske kvinder vil ogsaa tale i sine kirker.

De tyrkiske kvinder har indsendt et andragende til sit lands regjering om at der maa gis kvinder adgang og tillatelse til at prædike i ialfald landets mindste moskéer.

En intern. organisation av kvindelig politi?

Chefen for den Kvindelige avdeling av Hovedstadens Politikontor i Washington, Mrs. Mina van Winkle, har til en interviewer fra «The Christian Science Monitor» uttalt som sin mening at den bevægelse som er reist for at faa kvindelig politi, vil bli styrket paa en udmerket maate, dersom politikvinderne i alle de forskjellige land vilde slutte sig sammen i en international organisation. Hun har sendt ut et skema med spørsmaal til alle de land hvor der findes kvinder i politiets tjeneste, og det er hendes hensigt at avlægge personlig besøk i de samme land hvortil skemaerne er sendt. Hun har allerede besøkt Det britiske rike. Først var hun i Skotland og Irland og kom derefter til London, hvorefter hun efter nogen dages forløp begav sig til en mere omfattende reise i Frankrike, Belgien, Schweiz, Tyskland, Østerrike, Holland og Italien. «Jeg kan bare beklage,» uttaler hun, «at jeg ikke ogsaa denne gang hadde tid til at utstrække min reise til de nordiske lande, fordi kvindelig politi i disse lande, særlig i Danmark (?) er meget anvendt. Jeg ventet ikke i Frankrike og Italien at finde mange spor av bevægelsen for at faa kvindelig politi, men Tyskland har hatt kvindelig politi siden 1903, og i Wien er chefen for det kvindelige politi en adelig dame, nemlig baronesse Ringhofer. Holland har ogsaa

vist sig meget fremskrittsvenlig i arbeidet for at skaffe kvindelig politi

Da jeg var i Irland, blev jeg især slaatt av det gode arbeide politikvinderne der utførte. De irske politikvinder bærer som sine amerikanske kolleger civile klær. Der er i Dublin ansat 10 kvinder i politiets tjeneste, og politichefen i byen er meget glad over at ha faatt dem der, specielt fordi landet nu er stillet under militært regime, og fordi det mandlige politi er blitt erstattet med soldater. Et likesaa gunstig indtryk fik jeg av det kvindelige politi i Skotland, og især av Glasgows, hvor 10 kvinder er i aktiv tjeneste og utfører et udmerket arbeide. Alle de overkonstabler jeg traf i Skotland og Irland, godkjendte det kvindelige politis arbeide i sit specielle distrikt og uttalte at den slags plikter kvinderne utførte, kunde aldrig bli gjort saa godt av mandlig politi. «Jeg haaper at ha utrettet noget for at gjenopfriske det londonske publikums interesse for kvindelig politi. Der blev holdt offentlige møter om denne sak under mit ophold i Englands hovedstad,» sier Mrs. van Winkle. «De engelske politikvinder kommer til at gjøre sig mere gjældende naar de blir stillet paa like fot med sine mandlige kolleger. Nu for tiden har størstedelen av det kvindelige politi ikke lov til at arrestere, de faar lavere løn og har færre fordeler i det heletat, har f. eks. ikke adgang til statspension.»

Saalangt Mrs. van Winkle. Det er os bekjendt at der i mai forrige aar i Washington blev holdt en international sammenkomst av politikvinder, men vi kjender desværre ikke til, hvorvidt det lykkedes Mrs. van Winkle at faa iverksat sin plan om en international organisation.

Bokanmeldelser.

Regine Normann: «Eventyr.» Illustreret av G. Gjerding. H. Aschehoug & Co., (W. Nygaard.)

Det er en ganske enestaaende eventyrsamling fru Normann iaar skjænker norske barn.

Gjennem lange tider har hun samlet og bearbeidet eventyr som i Nordland har levet paa folkemunde. En kostelig skat har hun gravet frem, gode norske eventyr fyldt av vor egen stammes lynne og længsel. Det er neppe for meget at si, at de danner et fuldgodt supplement til Asbjørnsens og Moes eventyr.

Som der, ogsaa her: eventyrene glimter av folkevidd og folkevet, de lever snart i dagliglivets tusen gjøremaal, snart i fantasiens drømmeverden. Man merker hvor de er slipt i generationer paa generationers gjenfortælling, og fru Normann har lyttet sig sikkert frem til den mundtlige stil. Anders Krogvig, som nogen tid før sin død hadde anledning til at læse nogen av eventyerene, betegnet eventyrstilen og eventyrtonen slik fru Normann gjengir den, som mønstergyldig.

Den utgave som nu er kommet, er illustreret av G. Gjerding med helsides tegninger og mange smaa randtegninger, og den har faatt et nydelig litet barnslig omslag.

Kristian Elster d. y.: «Den hellige Andreas.» H. Aschehoug & Co., (W. Nygaard.)

En dygtig skrevet roman er «Den hellige Andreas». Boken fortæller om en slegt som gaar til grunde. Den «hellige Andreas», dens sisste mandlige skudd gaar omkring og har kristelige idealer, som er saa høie at det «lyser av ham». Han naar ikke frem. Alt gaar tapt for ham, slegtsgaarden, arven efter tante Marie; han bringer urede i alt, godtroende og upraktisk og ikke av denne verden som han er. Og saa ender det med at han gifter sig med lekekamereten sin, ho Ane, som altid har «hængt» efter ham, og bosætter sig høit tilfjelds for ikke at genere nogen.

Boken har sin store interesse og vil bli læst av alle som har lyst til at studere menneskelig psykologi.

F. M.

Johan Falkberget: «Eventyrfjeld». H. Aschehoug & Co., (W. Nygaard.)

En rigtig god norsk eventyrbok med trold, jutuler og nisser, konger og prinsesser, slemme mennesker og snilde kjække gutter og vakre jenter. Tilstrækkelig til at sætte den vildeste guttefantasi i bevægelse. Blir nok ikke bare julebok, men vil ogsaa bli læst og skaffe mangen hyggelig aften aarene igjennem.

F. M.

Norske eventyr for norske barn.

Som man erindrer paabegyndte J. W. Cappelens Forlag ifjor utgivelsen av den nye eventyrboken. Den fik en god mottagelse, og samme forlag har nu sendt ut annet bind under redaktion av forfatteren O. Lie Singdahlsen. Det har lykkes redaktionen at samle en række værdifulde bidrag av kjendte og populære forfattere. Det er ekte norske eventyr, fantasifulde og morsomme. Netop noget for norske barn, som ofte staar fremmede likeoverfor mange av de utenlandske eventyrbøker som aar om andet blir indført. Boken indeholder eventyr av følgende forfattere: Hans Backer Fürst, Johan Bojer, Vilhelm Krag, Christine Nordby, Stein Balstad, O. Lie Singdahlsen, Severin Lieblein og Olaf Benneche.

Boken er vakkert utstyrt med farvelagte helsidesbilleder til teksten og et festlig omslagsbillede av Arnold Thornam. Ikke mindst billederne vil sætte barnefantasien i sving.

La vor gamle hvitsøm komme til hæder og ære igjen.

I en vakker samling broderimønstre til undertøi med titelen «Vort utstyr», som netop er utkommet paa J. W. Cappelens Forlag, slaar Ruth Elisabeth Petterson til lyd for vor gamle hvitsøm. Flere av broderierne er utarbeidet over gamle motiver fra vore bygder og gir en enkel og lett maate et indblik i den norske hvitsømsteknik. De er skjønne og rike, og som en gren av vor folkekunst bør de bli kjendt i alle norske hjem. I boken følger ogsaa forklaring av sømmen.

Det er at haabe at disse mønstre maa bidra til at gjenopvække interessen for vor gamle hvitsøm, for efterhvert som det gaar op for os hvad vi eier i de gamle ting, vil vi komme i kontakt med det bedste i en svunden tid.

Nye løvsagmønstre.

Lisbeth Bergh er kjendt for sine vakre og morsomme løvsagmønstre, og Mappe III som hun iaar har sendt ut til jul paa J. W. Cappelens Forlag, indeholder ialt 8 store blader. Det er en mappe som først og fremst alle fingernemme gutter vil komme til at sætte pris paa. Foruten en hel del leketøi indeholder den flere mønstre til nyttegjenstande som f.. eks. avismappe, overkant til syposer, lommetørklæmappe, ryddekasse etc.

Mappen er vakkert utstyrt og vil egne sig fortrinlig som julegave.

FØLJETON:

Eftertryk forbutt.

MIRA.

EN KUNSTNERSKJÆBNE.

Av A. M. H—n.

(Forts. fra forr. nr.)

Dette brev hadde sat fluer i hodet paa presten. Jo mere han tænkte paa denne sak, des mere fik han lyst til at aapne sit hjem for det forældreløse barn, som vilde komme med musik, med sprellende liv og barneglæde ind i det alvorlige hjem.

Hvorvidt hun skulde optas som deres eget barn, det fik bli et fremtidsspørsmaal. Ved denne strengen vilde han endda ikke røre. Han hadde bare ganske kategorisk erklært for sin hustru at han hadde lovet Ahlqvist at ta sig av et særdeles musikalsk forældreløst barn.

«Jeg bad ham sende pikebarnet paa lørdag, saa kan hun komme med budet,» sa han med et anstrengt forsøk paa at late som om det var den enkleste ting av verden.

«Hvor tænker du at placere hende, om jeg tør spørre?» spurte fru Edlund tørt. «Det blir din sak at finde ut, kjære Fanny. Du vet jo altid raad. Hun er ikke bortskjæmt. Hun vil nok bli fornøid, hvor du end gjør av hende.»

Fru Edlund stod op og forlot værelset.

Siden den tid var der ikke blit talt mere om denne sak. Presten hadde bare hørt hvordan et av kvistværelse blev skuret, og hvor det hadde knistret og spraket i ovnen deroppe.

Men nu følte han sig uroligere for hver stund, mens han ventet paa endelig at faa se slæden komme frem fra skogen. Ansvaret for den beslutning han hadde fattet, var blit tyngre og tyngre for hver dag som gik, efterat han hadde svaret ja paa sin kollegas bøn.

Der var to ting i brevet som voldte ham bekymring: han hadde ikke faatt vite hvad pikebarnet het — han vilde saa gjerne ha væнnet sig til det og være fortrolig med det inden hun selv kom — og saa dette mystiske, hvorfor kameraterne var saa stygge mot hende? Der var vel en eller anden feil ved hende. Var hun hissig? Hadde hun uvaner? Han gik og grublet over dette.

Presten kjendte sig mere og mere hjælpeløs ved tanken

paa hendes opdragelse. Den vilde jo i første instans komme til at hvile paa hans hustru. Han vilde tale indgaaende med hende om dette netop nu, og saa hastig bort mot hende. Fru Edlund var netop kommet ind igjen og sat ved vinduet slik at hun bare ved at bøie hodet kunde se ut.

Hun blev pludselig aldeles rød i ansigtet og stirret ut mot veien, men sa ikke noget.

Presten vendte sig mot vinduet. Jo, ganske rigtig, der kom slæden i fuld fart over den sprakende snemark. Solen gik ned over skogens trætopper, og hele himlen lyste rød mot horisonten. Det var et praktfuldt skue. Uten selv at vite det satte han det i forbindelse med den lille ubekjendtes ankomst.

Presten gik ut paa trappen, da han hørte bjelderne klinge paa tunet. Han saa en liten bylt ved siden av gutten. Et stort sjal rakte fra hodet ned i marken, da hun steg ut av slæden og hilste med en dyp neien. Sjalet skjulte ansigtet, bare munden saa han utydelig, da barnet paa hans venlige spørsmaal om hvad hun het, svarte: «Mira!» — «Jasaa, heter du Mira, velkommen da lille Mira til din onkel!» Med møie stræevet hun sig opover trappen. Uavlatelig holdt hun paa at snuble i sjalet. Presten tok hendes lille haand og kjendte hvor den dirret og skjalv. Nu kom ogsaa prestefruen ut i entréen og presten skyndte sig og sa: «Her er lille Mira som ber om at faa lov til at hilse paa sin nye tante.» — Barnet neiet endda dypere, og tanten sa et lavt: «Velkommen, lille Mira!»

De hjælptes ad med at plukke av den lille de mange plagg som hadde gjort hende til den klump hun lignet, men da de kom til den inderste kufte, saa de til sin forfærdelse at barnet var litt pukkelrygget.

Presten hadde av naturen en ren motbydelighet mot all slags lyder og skavanker. Det mindste merke eller feil i et ansigt var saa ubehagelig for ham, at det var nok til at støte ham bort fra den person som bar det, saa ytterlig fintfølende var han for alt slikt.

Det som kanske mere end noget andet hadde virket tiltrækkende paa ham hos hans hustru, var hendes regelmæssige træk, hendes høireiste, statelige figur, kort sagt: det harmoniske i hele hendes væsen og utseende. Han fik ro i sit sind bare ved at se paa hende. Der fandtes ikke noget i hendes utseende som saaret hans skjønhetssans.

(Forts.)

Nylænde

Tidsskrift for Kvindernes Sak
Utgit av Norsk Kvindesaksforening

Redaktør: Fredrikke Mørck

40. aarg.	OSLO, 1. FEBRUAR 1926	Nr. 3

Fru Mathilde Schjøtt.

Fru Mathilde Schjøtt.

f. 19. februar 1845, død 13. januar 1926.

Med fru Mathilde Schjøtt som avgik ved døden den 13. januar, knapt en uke efter sin mand, er den sisste gaatt bort av dem som for snart 42 aar siden stiftet «Norsk Kvindesaksforening».

Fru Schjøtt var datter av den bekjendte advokat Bernhard Dunker og hustru, født Bie. Hun tilhørte en slegt som sat inde med store litterære traditioner, en arv som hun forstod at skjøtte og fortsætte. Mathilde Dunker var et sjelden vel utrustet menneske, var i besiddelse av glimrende evner, store, solide og alsidige kundskaper og megen læsning. Hendes barndoms- og ungdomshjem hørte til det Kristiania, hvor kunstnere, forfattere og de som hadde et navn møttes. Hendes farmor, den bekjendte fru Conradine Dunker, professor Christopher Hansteens begavede søster, bodde som enke i sin søns hjem. Den kundskapsrike fru Conradine har sikkert øvet stor indflydelse paa sin sønnedatter som bare var 12 aar, da besstemoren flyttet til hendes hjem hvor hun bodde til sin død i 1866. Mathilde Dunker gjennemgik Nissens pikeskole, hvor hun udmerket sig som en av dens mest begavede og intelligente elever.

Det faldt saa naturlig for Mathilde Dunker efterat hun var blitt den lærde professor i græsk P. Schjøtts hustru, at gjøre sit hjem til et centrum for alt hvad vor hovedstad har huset av litterært- og kunstinteresserte mennesker. Like op i sin alderdom samlet hun venner og bekjendte om sig en gang om maaneden, hvor hun var den elskværdigste og hyggeligste vertinde ved en kop té.

Med sit varme hjertelag, sit trofaste venskap og sin forstaaelse av den ungdom som vokset op for hendes øine, blev hun ogsaa mange unge mænds og kvinders fortrolige og ven for livet.

Tiltrods for at fru Mathilde Schjøtts rent ytre apparition vel maa sies at tilhøre den gamle svundne aristokratiske tid, fornem og egenartet som den var i al sin gratie, saa var hun et helt igjennem frisindet menneske, som saa stort paa livet og dets krav. Alle hendes 4 døtre har studeret ved vort universitet, og jeg føler mig overbevist om at deres mor har været dem en god støtte og hjælp under deres studieaar.

Det var ogsaa dette hendes frie uhildede sind som drev hende til at slutte sig til dem som i 1884 stiftet Norsk Kvindesaksforening. Det er mig bekjendt at der var folk som studset ved at den fine, aristokratisk fornemme dame vilde være med paa noget saa uhyrlig som en forening stiftet med det maal for øie at arbeide for «at kvinder skulde bli lik mænd» som det dengang het om kvindesakskvinderne.

Men jeg tror nok ogsaa at kunne uttale at hendes kvindelige fremtræden og medfødte gratie var en levende protest mot denne taapelige insinuation.

Hun vedblev at være sine kvindesaks idealer tro til det sisste.

Som forfatterinde debuterte Mathilde Schjøtt i 1887 med en liten bok «Statsraadinden», der utkom anonymt paa Cammermeyers forlag. Forfatteren kaldte sig «Quivis», og boken indeholdt interiører fra Kristianialivet. Helene Lassen skriver i «Norske Kvinder» om denne bok, at det ikke var vanskelig at forstaa at der bak dette pseudonym «skjulte sig en betydelig personlighet. Stilen var elegant og indholdet interessant.» I 1904 utgav fru Schjøtt sin kjendte bok: «Alexander Kiellands Liv og Verker.» Til mange tidsskrifter har hun ydet fortræffelige kritiker og skjønlitterære bidrag. I rækker av aar var fru Mathilde Schjøtt en høit skattet foredragsholder baade herhjemme og i vore nabolande. Og nu er hun borte. Som den sisste av den begavede række av kvinder inden den Dunker—Hansteenske familie, der foruten hende tællet Conradine Dunker, Wilhelmine Ullmann, Ragna Nielsen, Aasta Hansteen, Thora Hansteen for at nævne nogen.

Fru Mathilde Schjøtt har ogsaa skrevet flere ting i vort blad, og «Nylænde» skylder hende stor takk for den velvilje og

interesse, hvormed hun altid omfattet det. Vi vil komme til at savne hende under vort videre arbeide for kvinders sak. Nu kan vi bare velsigne hendes minde!

F. M.

«Norsk Kvindesaksforening» la ved sin formand fru Aadel Lampe en krans paa fru Mathilde Schjøtts baare, da kremationen den 18. januar foregik.

Norges første kvindelige ordfører.

Den 8. januar blev i Utsire herredstyre fru Aase Helgesen valgt til ordfører. Det lille herred har ialt 12 medlemmer i sit styre. Fru Helgesen blev valgt med 9 stemmer. Hendes mand var ordfører i forrige periode. Som tidligere meddelt sitter der nu bare 1 mand i herredstyret, og der var blandt enkelte av de 11 kvinder drevet agitation for at faa ham valgt; men dette lykkedes altsaa ikke. Vi faar haape at valget maa bli til besste for Utsire herred. Fru Aase Helgesen er Norges første kvindelige ordfører.

Avhørelse av barn i sædelighetssaker.

I statsraad forleden er fremsat proposition til lov om forandring i straffeprocesloven. Denne gaar ut paa at indskrænke den retslige avhøring av barn i sædelighetssaker. Under efterforskningen og forundersøkelsen skal barn under 15 aar kunne avgi utenretslig forklaring for dommeren, og under hovedforhandlingen skal oplæsning av den tidligere forklaring træ istedenfor personlig avhøring, medmindre retten av særlige grunde skulde finde at maatte faa vidnets mundtlige forklaring.

Eftertryk forbudt.

Tandpleien i skole og hjem.

Af dr. Idar Handagard.

(Forts. fra forr. nr.)

TANDPLEIEN I SKOLEN.

I den skolepligtige alder, 7de til 14de aar, skal tandpleien i hjemmet gaa haand i haand med undervisningen i helselære paa skolen.

At skolen og skoletandklinikken her har en overmaade stor og betydningsfuld opgave, forstaar alle og enhver som vil tænke sig om og har det sande fars- og morshjerte for sine børn.

Hvordan ser nemlig munden i almindelighed ud hos et fjortenaarsgammelt barn?

Jo endnu er det slig at barnet i den alder har i gjennemsnit seks v a r i g e tænder angrebne af tandsoppen. Og ødelæggelsen gaar først og fremst ud over jækslerne, som er saa værdifulde for tygningen. Faar processen gaa sin gang, vil en ungdom i enogtyveaarsalderen have mistet flere av sine jæksler, og ødelæggelsen har bredt sig videre til de andre og til fortænderne.

Slig gaar det, om alt faar gaa sin skjæve gang.

Men her er det skolen og skoletandklinikken rækker forældrene en hjælpende haand og er med om at vaage over barnets tænder og helbred.

I skolen lærer barnet hvad tænderne betyder for dets udseende og velbefindende. Det forstaar hvor vigtigt det er at holde dem rene. Det skal nu have en stivere tandbørste og skal børste tænderne hver morgen og hver aften og ikke spise efter at det har børstet sig efter aftensmaaltidet.

Dets tænder maa eftersees etpar ganger om aaret af tandlægen, og alle huller maa fyldes. Enhver kommune bør ordne sig saaledes at dette kan ske ikke bare for den rige, men ogsaa for den ubemidlede. Hvad som lægges ud paa tandlægeregningen, spares ind paa doktorregningen.

Mangen sysselsættelse er til skade for tænderne. Det faar arbeiderne ved kviksølv–, bly–, kobber–, zink–, klor–, brom–, jod-, fluor- og fosforindustrierne at føle. Og her har baade arbeidsherrerne og staten et ansvar og en pligt, nemlig til at beskytte arbeidernes tænder og helse bedst muligt.

Mærkeligt er det at se hvor daarlige tænder konditori-arbeiderne har. Ved firtiaarsalderen pleier de i gjennemsnit ikke at have mer end syv friske tænder igjen af toogtredive varige! De øvrige femogtyve er hullede eller udtrukne. Ødelæggelsen gaar her særlig ud over fortænderne. Sukkerstøvet trænger ind i munden og lægger sig paa fortændernes forside.

For tænderne er det altsaa lige saa usundt at bage sukkergodt og konfekt og søde, bløde kager, som det er at spise det.

Idar Handagard.

Amerika og Washingtonkongressen.

I et godt besøkt møte i «Hjemmenes Vel»'s lokale gav endel av «Norske Kvinders Nationalraad»s deltagere i Washington-kongressen en oversigt over denne.

Fru Anna Backer som ved de nye valg er blit en av viceformændene i I. C. W. var hovedtaleren og gav i et livlig foredrag en oversigt over det store arbeide som inden raadet gaar forut for en slik kongress. Hun skildret ankomsten til New York og det indtryk saavel denne by som Washington gjorde paa hende. Med mange saavel interessante som komiske smaa episoder gav hun tilhørerne et levende indtryk av byen, menneskene og begivenheterne.

Hendes foredrag blev mottat og hilset med stor begeistring.

Senere gav fruerne Agnes Martens Sparre og Inga Falsen Gjerdrum korte utsigter over det arbeide som var utført av og de resolutioner som var vedtat i henholdsvis freds-, og ind- og utvandringskomitéerne.

Møtet blev ledet av nationalraadets formand fru Betzy Kjelsberg som selv ogsaa avga en rapport fra stemmerettskomitéen, hvis formand (convener) hun hadde været i de forløpne aar, men har frasagt sig fra iaar.

Fru Bonge Petersen som ogsaa var deltager i Was-

hingtonkongressen utbragte tilslut en hjertevarm takk til fruerne Kjelsberg og Backer for al den hjælp og støtte de hadde været for den norske delegation, og uttrykte ogsaa sin hyldest for den store dygtighet hvormed begge hadde optraadt. «Vi norske kvinder kan være stolte av fru Kjelsberg og fru Backer!» sa hun, hvilket forsamlingen samtykket i med en ihærdig applaus.

Efter møtets slutt samledes en hel del av møtets deltagere til et hyggelig aftensbord.

Kvinder i kommune- og skolestyre i Trondhjem.

I Trondhjem er der valgt 7 kvinder ind i bystyret, nemlig 2 av Høire — frøknerne Thordis Øyen og Thora Daae; 2 av Venstre, doktor Ingeborg Aas og frk. Olga Lie; 2 av Det norske Arbeiderparti: fruerne Marie Sørdahl og Bertha Strand; 1 av Socialdemokraterne: fru Petra Berg.

3 kvinder av Frisindede Venstre blev de sisste i suppleantrækken, og der er liten eller ingen sandsynlighet for at de nogengang kommer til at gjøre tjeneste.

Av de 7 kvindelige repræsentanter sitter bare den ene, frk. Thordis Øyen i formandskapet, mens dr. Ingeborg Aas er suppleant i samme.

Som medlem av Skolestyret er valgt 1 kvinde, tilhørende Det norske Arbeiderparti, og 5 kvinder er blitt suppleanter, 3 av Høire, 1 av Venstre og 1 av Det norske Arbeiderparti.

M. H.

Norges første kvindelige rektor.

Lektor ved U. Pihls skole i Bergen, frk. Elise Hambro er av Kirke- og Undervisningsdepartementet utnævnt til rektor ved samme skole. Hun er den første kvinde i vort land som indehar denne stilling.

Rektor Elise Hambro er datter av Norske Kvinders Nationalraad's forhenværende og saa høit skattede og ansete formand fru Nico Hambro og avdøde skolebestyrer Hambro. Hun er født i Bergen 1881, tok artium 1899 og filologisk embedseksamen i 1906. Efter at ha været lærerinde ved sin fars skole, overtok hun ved dennes død ledelsen av skolen, en stilling hun indehadde til 1915, da Bergen herjedes av den ulyksalige brand, hvori blandt andet ogsaa skolens bygning strøk med. Da fru Nico Hambro i 1916 blev formand i Norske Kvinders Nationalraad bosatte hun sig med sin datter i Oslo, og rektoren tok livlig del i morens arbeide og var hende en god støtte i den store og omfattende virksomhet som kræves inden raadet.

Størst utslag fik denne interesse i nationaraadets «Sociale kurser», som blev oprettet efter initiativ av fru Nico Hambro. Disse blev organisert med stor dygtighet og ledet av rektor Elise Hambro til 1921, da hun blev utnævnt til lektor ved U. Pihls pikeskole i Bergen, den samme skole som hun nu bestyrer som dens rektor.

Vi sender frk. Elise Hambro vore besste ønsker som Norges første kvindelige rektor! Og vi lykønsker ogsaa fru Nico Hambro, vor gjæve og høit ansete arbeider for kvinders sak.

«Folkets venn» har ogsaa iaar utgitt et særskilt julenummer. Det presenterer sig i et nydelig utstyr og inneholder en rekke udmerkede artikler, fortellinger og dikte, og er prydet med en mengde fine billeder. Det er paa 32 trespaltede sider, heftet i smukt mangefarvet litografert omslag og koster kun 1 krone + porto. Alle som holder bladet, faar dette vakre julenummer gratis. Bladet koster 2 kroner kvartalet og utkommer i Sandefjord.

Brev fra Sverige.

Den svenske avdeling av «Det Internationale Kvindeforbund for Fred og Frihet», har nylig hat en nordisk, saakaldt «oplysningsuke», som blev en stor sukcess. Desværre blev formanden for den norske avdeling av forbundet, fru Martha Larsen Jahn ved sygdom i hjemmet forhindret fra at være med. Men vi hadde den glæde og ære at faa se professor Kristine Bonnevie hos os og høre hendes redegjørelse for arbeidet i Nationernes Forbunds Kommission for intellektuelt samarbeide mellem landene, en kommission hvorav hun som bekjendt er medlem.

Fra Danmark hadde vi ikke mindre end fire repræsentanter, nemlig frøknerne Henni Forchhammer, Thora Daugaard, Halby og fru Lidforss-Strømgren. Fra Finland kom vor høit skattede ven dr. phil Maikki Friberg, tiltrods for at en reise over sjøen ved vintertid kan by paa ganske svære vanskeligheter.

«Oplysningsuken» var startet forat man kunde drøfte de politiske, økonomiske, sociale og etiske faktorers betydning for verdensfreden og forsoning folkene imellem. De mest fremragende foredragsholdere som man kunde faa paa de forskjellige omraader gav lærerike fremstillinger for en talrik tilhørerskare. Pressen stilte sig forbausende velvillig, og alt var saa vellykket som man bare kunde ønske sig det.

Vi er vor ordfører, frk. Mathilda Widegren, vor utrættelig sekretær Esther Åkesson-Beskow, og dr. phil Naima Sahlbom stor tak skyldig, de tre som fremfor alle andre har baaret de store arbeidsbyrder som det kræver at faa istand en slik tilstelning.

Som altid ved kongresser og lignende møter, har samværet mellem de forskjellige landes repræsentanter hatt stor betydning. Man stimulerer hverandre i arbeidet, og man har lært adskillig av hverandres erfaringer og fremgangsmetoder.

Blandt de private samkvem som var arrangeret for vore gjester kan nævnes en té hos statsministerens frue, og en hos kirkeministerens frue.

Statsminister Sandler holdt indledningstalen ved møtets aapning og uttalte at kvinderne kunde gjøre en god indsats ved at skape den nye mentalitet som er nødvendig. En vakker anerkjendelse!

Det er mig en glæde at meddele «Nylænde»s læsere denne lille notis om hvad vi foretar os. **A. M. H.**

Fredrika Bremers statue.

Svenske kvinder agter i en nær fremtid at reise en statue av Fredrika Bremer. En komité med redaktør Ellen Kleman som formand, har i længere tid arbeidet med denne plan, og nu foreligger det antagne utkast som er utarbeidet i gips saa man kan faa et begrep om statuen.

Det er den svenske billedhuggerinde Sigrid Fridman det er overdradd at utføre arbeidet. I «Herthas» januarhefte findes der en fotografisk reproduktion av verket. Saavidt vi kan se, er det et overordentlig kunstnerisk inspirert fint arbeide som her er utført. Skikkelsen virker levende som den staar der visionært skuende fremad. Fredrika Bremer var foregangskvinde paa mange omraader, saa længere end de fleste. Hendes sarte lille skikkelse med de smaa hænder er monumentalt vakkert gjengit og det forekommer mig at statuen maa komme rigtig til sin rett, omgit av de mange store trær ute i den vakre «Humlegården», hvor man har tænkt sig at faa den reist.

e.

Konsekvenser av et værdifuldt arbeide.

Frøken Gertrud av Klintberg er blitt utnævnt til viceordfører i Stockholms fattigpleienævnd og likeledes til samme stilling i styret for denne nævnds anstalter. Et langt og værdifuldt arbeide i byens tjeneste, skriver «Hertha», har dermed faatt en glædelig — og hvad kvindelig indsats i arbeide angaar — hittil enestaaende officiel anerkjendelse.

Kvindelige medlemmer av „Komitéen for Barns Vel".

Blandt de fire nye medlemmer — assessorer — av «Komitéen for Barnets Vel", som er valgt av „Folkenes Forbund" til at hjælpe Kommissionen for Beskyttelse av unge Mennesker og Barn og deres Vel, er der tre kvinder. Miss Julia Lathrop, som har organisert „Barnets Kontor" i Washington og ledet dette fra 1912—1921. Endvidere Miss Charlotte Whitton fra Canada, som er med i styret for „Det sociale Tjenesteraad" der, — og Mlle. Helene Burniaux, præsident for „Organisationen for Barnets Vel", oprettet av det belgiske arbeiderparti.

Helen Gladstone.

I august 1849 blev Helen Gladstone født. Hun var den fjerde og yngste datter av Englands berømte statsmand William Edward Gladstone og hustru Catherine Gladstone. Helen hadde fra sin far arvet hans administrative dygtighet, og fra moren de sociale evner og den store kjærlighet til samfundsspørsmaal, som utmerket Catherine Gladstone.

Efter at ha tilbragt sine barneaar i det overordentlig virksomme og lykkelige barndomshjem, kom den unge Helen til Newnham College, hvor hun, efter at være blit student, hovedsakelig studerte morsmaal, statsøkonomi og logik. Senere fik hun ansættelse som sekretær hos bestyreren av en høiere skole i Cambridge, hvis stilling hun to aar senere selv kom til at indta. Her virket Helen Gladstone med stor dygtighet, indtil hun i 1896 paa grund av farens daarlige helbredstilstand drog hjem til Hawarden for at pleie sine forældre, som hun var inderlig varmt knyttet til hele sit liv. To aar efter døde William Gladstone, og i 1900 døde ogsaa Mrs. Gladstone.

Næste aar paatok Miss Gladstone sig et nytt arbeide ved Kvindelige akademikeres nybygge i Southwark, som var det sociale centrum, grundlagt av Cambridges kvindelige høiskoler. Helen Gladstone blev bestyrer av denne institution til 1916, da hun igjen bosatte sig i sit gamle hjem i Hawarden, hvor hun

lot bygge en fortryllende villa som hun kaldte «The Sundial» («Solskiven») og som hun omgav med en herlig have. Her tilbragte hun flere aar fulde av nyttig arbeide i opdragelsens tjeneste og befattet sig ogsaa med andre sociale arbeider. Hun var formand i adskillige komitéer og en tid ogsaa bestyrer av en høiere skole. Efter nogen faa ukers sygdom døde hun i sin fødeby den 19. august ifjor. Ved hendes død mistet ikke alene hendes slegt og venner en dyrebar slegtning og ven, men byens beboere, som hun levet og virket blandt, hendes medarbeidere, kolleger og de mange fattige hun altid forstod at hjælpe, tapte i hende en trofast støtte og en kjærlig giver.

Helen Gladstone var en merkelig kvinde, skriver «The Vote», en levende, fremragende personlighet, høi og enkel, overstrømmende livlig, sund paa sjæl og legeme, distingveret av utseende med sterkt markerte livlige træk og en uttryksfuld mund, fuld av interesse for livet og menneskene, med et uuttømmelig forraad av morsomme historier, altid munter og livsglad, og rask til at finde ut den komiske side ved smaa gjenvordigheter og til at gi en fornøielig skildring av hændelser. Som den entusiastiske lærer hun var, var hendes hengivelse i arbeidet, hendes sunde dømmekraft, mot og forretningsdygtighet uvurderlige i stillingen som leder av en skole. Hendes nærvær hævet skolens prestige i en vanskelig periode, og hendes oprigtighet, hjertelighet, venlighet, umiddelbare straalende humør og lystighet har skaffet hende mange venner og beundrere blandt de mange kuld kvindelige studenter, som hun hadde at vaake over.

Smaapluk fra Verdenspressen.

I en londonneravis «The Hampstead and St. John's Wood Advertiser» skriver Dame Nellie Melba følgende om sin far:

Min fars held i sin forretningsførsel skyldtes ikke noget slumpetræf. Han hadde held med sig fordi han hadde et utsyn saa lyst som det klare australske solskin, som skinner gjennem mit vindu mens jeg skriver dette. Men mere end det, han eiet gudsfrygt, og det var hans religion som præget alt hvad han foretok sig. Jeg ønsker ikke at man skal synes jeg er puritansk, men jeg maa fremholde som min overbevisning at man kan ikke bygge en stor stat op uten stor gudsfrygt. Det vil bli en sørgelig dag for staten naar gudsfrygtens aand utdør, for selv i den laveste sfære, økonomiens, vil man hvis man undersøker den, finde at den har gjort mere for staten end noget blot og bart forretningsinstinkt. Da min far laget sine første mursten, puttet han noget mer i dem end lere og vand. Han laget dem med sin mors ord i minde: «Bygg ærlig, bygg paalidelig, da vil du bygge godt!»

En biskoppelig ordre!

I decembernumret av «Jus Suffragii» berettes fra Østerrike, at biskoppen av Linz, som er den betydeligste by i landets øvre del, har sendt rundt et officielt cirkulære, hvori han fremkommer med indvendinger mot pikers gymnastiske øvelser, og forordner, at disse maa fremfor alt foregaa adskilt fra gutternes, og at undervisningen maa i hvert tilfælde bare gis av lærere av samme kjøn. Badedrakter maa ikke taales i gymnastikundervisningen. Øvelser i naken tilstand forbydes. Piker maa bare utøve gymnastik i saler og paa steder hvorfra offentligheten er utelukket. Opvisninger og stevner skal man ikke indlate sig paa.

Alle mennesker som har interesse for at den kvindelige ungdom ogsaa skal ha adgang til fysisk opdragelse, maa protestere mot disse biskoppens forskrifter. Kvinderne maa ogsaa bekjæmpe forbudet mot opvisninger og stevner, som biskoppen i cirkulæret hævder vil utvikle «en ukvindelig natur»!

Er det ikke først og fremst nødvendig at fastslaa de fundamentale meninger om hvori den ideelle kvindelighet bestaar? Det later desuten ikke til at den strenge biskop vet at vor tids kvinder er likesom mændene nødsaket til at arbeide for sit brød, og at de derfor behøver god helse og kræfter, som baade gymnastikken og sporten frisker paa, forat de kan fortsætte sitt arbeide næste dag?

Litteratur.

O. E. Rølvaag: «Riket grundlægges». H. Aschehoug & Co.

Blandt fjoraarets bøker var der en, hvis forfatters navn de aller, aller fleste aldrig før hadde hørt. Det var den norsk-amerikanske professor Rølvaag, hvis bok «I de dage —» for mange var «aarets egentlige bok». Den gang førte han os med norske nykommere ut paa den endeløse prærie, hvor disse «tok land». I den bok som kom til jul, lar han de samme mennesker «grundlægge riket». Det er en bok fyldt med arbeidsglæde. Det var ikke lette forhold for nykommere at arbeide under. De kunde ikke ta hensyn til sig selv. Kjørne og hestene maatte først anbringes ordentlig, førend huset kunde opføres og menneskene flytte fra jordgammene. Det varte længe inden de fik nogenlunde ordnede forholde. Tønset'n som mange vil huske, gik i årevis og hadde samvittighetsskrupler fordi han ikke visste om han hadde fortørnet Vorherre ved som fredsdommer at ha foretat en vielse. Han var ikke sikker paa om den var godt nok gjort. Forfatteren beretter nu ogsaa

om de onde aar, hvor græshoppene gang paa gang ødela høsten, og om den uendelig lange snevinter, hvor der uavbrudt snedde fra mitten av oktober til langt utover vaardagene. Alt dette er fortalt med en glød og varme, hvor humøret hvert øieblik slaar igjennem paa den nydeligste maate. Karakteriserer man «I de dage —» som en god bok, saa er denne endnu bedre.

Jørund Telnes: «Skrifter». Utgjevne ved Rikard Berge. (Erik Gunleiksons Forlag, Risør.)

Telemarksdiktaren Jørund Telnes var ein av vaare fremste folkediktarar, ein fin lyrikar og framifraa forteljar. Svært faae av vaare folkediktarar kunde gleda seg til ein slik popularitet som Telnes. Den yngre ættleden kjenner likevel heller lite til diktingi hans. Bøkerne hans hev vore utselde i mange aar. So mykje kjærkomnare vert den samla utgaava av skrifterne som no kjem, redigera av konservator Rikard Berge. Her finn ein alle dei bøkerne som fyrr er utgjevne og her kjem ogso med mange uprenta arbeid. Utgaava er vitskapeleg redigera, men endaa so lettleist at alle vil ha hugnad av ho.

Skrifterne er skipa i tvo band.

Fyrste bandet er utkome og inneheld fyrst ein grundig og forvitneleg livsskildring av diktaren og miljøet han vaks upp i. Her er innfletta eit uprenta arbeid.

«Soga um dei gamle Telnesfolki», der diktaren maalande og morosamt fortel sogo aat ætti si. — So kjem: «Sterkenils», «Kvæe», «Rupe-Ber» og «Um Folkehøgskulesakji», eit fyredrag av Telnes. —

Andre bandet kjem ut etter jol og tek til med:

«Guro Heddelid», det fagre episke diktet, med emne fraa Telemark i millomalderen. So fylgjer:

«Vetle Venehaug», kanskje den morosamste boki Telnes skreiv. Framhald av den er:

«Fraa ei Fjellbygd», som aldri hev vore prenta. So fylgjer diktsamlingi «Netar», og eit uprenta arbeid med emne fraa den politiske striden i 1880-aari, «Urolege Kroppar». Det er ein telemarksk Niels Klim, um ei reiseferd millom tussarne. Andre bandet sluttar med diktsamlingi «Sjukmorblom», for det meste uprenta dikt.

Fyrste bandet er skrifter paa bygdemaal, andre bandet helst i skrifter paa landsmaal. Verket hev ymse forvitnelege bilæte.

Et alsidig fagbibliotek.

Fagbiblioteket «Fri Lesning» har sendt ut 4 nye hefter på J. W. Cappelens forlag. I «Boktrykkerkunsten» av Just Broch får man en interessant skildring av bokens og boktrykkerkunstens historie, Gu-

tenbergs store gjerning skildres utførlig. I heftet «Blandt ville folk i Afrika» har A. Killingstad skildret Robert Moffats eventyrlige liv og velsignelsesrike virke blandt betsjuanerne. Gunnar Tveiten har skrevet heftet «Ringerike», ingen kjender dette bygdelag og dets historie bedre end han, og ingen kan skildre det sannere og vakrere — Sven Morens hefte «Skogplantning» er også særlig verdifullt. Moren er jo skogens dikter fremfor nogen, og hans mesterlige skildringer av og fra skogen hører til det vakreste Fagbiblioteket vil kunne by sine lesere.

FØLJETON:

Eftertryk forbutt.

MIRA.

EN KUNSTNERSKJÆBNE.

Av A. M. H—n.

(Forts. fra forr. nr.)

Og nu stod han foran et misdannet litet væsen. Dette sørgelige syn skulde han herefter daglig ha for øie. Presten kunde ikke la være i sit hjerte at nære forbitrelse mot sin kollega, som hadde fortiet med dette. Men hans mystiske antydning forstod han nu, og den voldte ham stor skuffelse. Hvordan kunde man tænke sig en kunstnerbane med et slikt ytre? Og han som netop hadde begyndt at drømme de mest lysende drømme for barnets fremtid!

Da Mira kom ind i salen som oplystes av aftensolens røde skjær, sprang hun like hen til vinduet. Presten fulgte hende, iagttok uttrykket i hendes ansigt. De mørke øine lyste og blikket smeltet hen i beundring. De fine næsevingerne rørte sig lett som de veiret. De røde læberne aapnet og lukket sig, næsten som om hun fløitet. Kinderne var røde, og om den lave, gulhvite pande bruste et smaakruset ravnsort haar, som var likesom tvunget ind i en kort tyk flette i nakken. Det var umulig at ta øinene fra dette vidunderlige skjønne, interessante lille ansigt. Men — denne ulykkelige form paa kroppen! Den gav ham likesom et sting i hjertet.

«Synes du ikke det er vakkert her i Värmland?» Barnet saa paa ham med sine fløielsesbrune øine. Munden lo og viste en rad av perlehvite tænder; med den bløteste stemme svarte hun: «Jo, men dette er saa underlig. Slik ser det slettes ikke

ut i Herrljunga. Der findes ikke nogen blaa fjelde.» Hun taug og saa atter ut av vinduet. Saa fortsatte hun: «Men jeg var saa rædd da vi kjørte gjennem den lange skogen. Den var saa mørk og saa uhyggelig. Jeg saa saa mange hvite trold alle steder...

Med ett var det nylig saa straalende barneansigt helt forandret og uttrykte nu en næsten vild angst. Presten la sin haand paa det lille krøllete hode. «Skogen er ikke farlig, barnet mit, naar man bare ikke gaar sig vild i den, ellers saa er den vor besste ven, skogen. Det kommer du nok med tiden til at forstaa. Den synger saa mange viser for os, kan du tro.» «Kan skogen synge?» Mira spilte øinene op i høieste forbauselse. «Ja, ikke slik som du eller andre mennesker synger, men paa en anden maate. Presten lo hjertelig av hendes forbausede spørsmaal. «Er du døpt Mira?» spurte han, idet han hastig forlot skogen og dens sang. «Nei, jeg heter Maria, men da jeg var liten og ikke kunde snakke rent, kaldte jeg mig selv Mira. Og saa kaldte de andre mig ogsaa Mira. Jeg heter Bang ogsaa, men jeg vet ikke hvordan jeg har faatt det navn, for jeg har hverken far eller mor. Jeg er et barnehjems barn,» føiet hun til med lav stemme og et klagende tonefald. «Det er sandt: jeg skulde levere onkel denne pakken her til opbevaring med det samme jeg kom hit!» Hun grov dypt ned i lommen sin og trak op en liten pakke, som var vel forvaret i et rent hvitt papir, som hun omhyggelig tok av. «Den er meget værdifuld,» sa hun og rakte ham den.

Pakken var forseglet med hele fem segl uten noget navn, bare et rutet stjernemønster, slikt som man kan se paa gamle beltespænder. Utenpaa stod skrevet: «Denne lille pakke skal gjemmes uaapnet til lille Maria Bang, indsat paa Barnehjemmet i Stockholm den 12. mai 1888. Den indeholder et fra et økonomisk synspunkt værdiløst minde om hendes mor. Men dette kan allikevel engang i tiden faa en viss betydning for hende. Pakken maa aldrig aapnes av nogen anden end hende selv, og hun maa heller ikke aapne den før en eller anden begivenhet i hendes liv indtræffer som tvinger hende til at maatte gjøre det. Marias mor.»

Man kunde tydelig se at skriften var fordreiet, saa det var umulig at gjøre sig nogen forestilling om hvordan nedskriverens haandskrift egentlig hadde været. Ortografien var ogsaa tydeligvis med hensigt gjort feilagtig, og feilene var inkonsekvente for flere ords vedkommende.

(Forts.)

Nylænde

Tidsskrift for Kvindernes Sak
Utgit av Norsk Kvindesaksforening

Redaktør: Fredrikke Mørck

40. aarg. | OSLO, 15. FEBRUAR 1926 | Nr. 4

Fru Randi Blehr.
75 aar.

Den 12. februar fylder fru Randi Blehr 75 aar! Hendes mange venner vil nok hylde hende, og i flok og følge indfinde sig i hendes hjem den dag for at bringe hende sine varmeste lykønskninger.

«Nylænde» hører ogsaa til hendes gamle venner, kanske til hendes besste. Fra den dag, for snart 40 aar siden, da bladet saa lyset, har hun været med i det, har hun hørt til dets sikreste støtter, dets interesserte medarbeider i de onde som i de gode dager. Aldrig har der været svik i hendes varme hjerte, aldrig har hun været i tvil om at «Nylænde» var bladet, kvindernes blad, som fordi det satt inde med traditionerne, var deres eget. Og en stor hjælp og støtte har det altid været at vite og føle, at man hadde en slik ven og støtte i ryggen.

«Nylænde» sender da sine hjerteligste ønsker til Randi Blehr og takker hende inderlig for alt hvad hun har været for det og dets redaktion i de mange aar — ungdomsaarene, de lyse forhaapningsfulde, da vi var omgit av begeistrede arbeidere for den sak bladet forfekter; og ogsaa nu i de senere aar hvor der er kommet saa meget andet til som bruker

kvindesaken til etiket, da føles det vidunderlig at ha et menneske der som fru Randi Blehr har det lyse sind og den sterke tro paa vor sak og en ildsjæl til at kjæmpe for de aandelige idéer vi forfekter.

p. t. Sandefjord 9-2-1926.

F. M.

Locarno.*)

Pariserkongressen aar 1919 forsøkte at tilfredsstille Frankrike og Belgiens behov for sikkerhet ved en fransk-engelsk-amerikansk garantitraktat. Den bortfaldt fordi De Forenede Stater vægret sig ved at ratificere den. Det har tat syv aar for Europa at fylde dette hul, syv aar fulde av frykt og handlinger foretat paa grund av frykt. Den sikkerhetspakt som blev avsluttet i Locarno den 19. oktober 1925, er bedre end den garantiavtale som blev indgaatt i 1919, fordi den blev avsluttet ikke mot, — men med Tyskland. Men den har kostet Europa 7 aar i spænding og gjensidig mistillid, aar i en haabløshet og en fortvilelse, som bare langsomt har gitt sig.

Det er blitt sagt, at det var en ny aand som gav sig uttryk i Locarnotraktaterne. Det er sandhet med modifikation. Denne aand var langsomt og under smertefulde fødselsveer født inden Folkenes Forbund.

Saavel den gjensidige garantipakt av 1923 som Genèveprotokollen av 1924 forutsatte Tysklands medvirken som likeberettiget part. Tysklands saklig motiverte vægren mot at være med om det første, var en av de tungest veiende aarsaker til at denne maatte bortfalde. Hvad Genèveprotokollen angaar, saa har Tyskland ikke fremkommet med nogen anden uttalelse end den som forekommer i dets note av 9. februar 1925, hvori det indbyr til forhandlinger angaaende en mellemeuropæisk sikkerhetsavtale, og hvori det fremhæver som sin hensikt, at en slik lokal garantipakt kunde utgjøre et første skritt i retning

*) Efter en artikel av Anna Bugge Wicksell i de meddelelser som den Svenska Föreningen för Nationernes Förbund utgir. (Red.)

av en almindelig freds- og og sikkerhetskonvention saadan som Genèveprotokollen.

Den egentlige garantiavtale blandt Locarnopakterne, nemlig Rhinpakten, bygger ogsaa paa den gjensidige garantitraktats og Genèveprotokollens sætning, at angrepskrig er en international forbrytelse, som saavel Tyskland som Frankrike og Belgien forplikter sig til ikke at begaa mot hverandre. Det er paa denne forutsætning at Englands og Italiens garantiforpliktelser hviler. Det er vel et noksaa merkværdig tidernes tegn at det nu viser sig nødvendig at for at retfærdiggjøre en alliance — eller garantiforpliktelse, maa man for de garanterte staterne i deres indbyrdes forhold ophæve begrepet t i l l a t t k r i g og gjøre hver av deres gripen til vaaben mot hverandre til et løftebrudd. Dette er Folkenes Forbunds logik, den mellemfolkelige logik, i virkelig motsætning til gammeldags alliancepolitik. Det er ogsaa Folkenes Forbunds Raad som har at avgjøre hvilken av staterne det er som i tilfælde er angriperen eller lovbryteren.

De franske garantier for Polen og Czekoslovakiet er ogsaa gjort avhængig av om Tyskland retter et uprovokeret angrep mot noget av disse land. Men garantien er her ensidig; i tilfælde av at Polen eller Czekoslovakiet uten provokation skulde angripe Tyskland, saa er Frankrike ikke forpliktet til at bistaa Tyskland paa anden maate end den som følger av dets forpliktelser ifølge folkeforbundspakten. Frankrike er naturligvis i et slikt tilfælde heller ikke pliktig at hjælpe Polen eller Czekoslovakiet.

De fire enslydende voldgiftsforlik som blev indgaatt i Locarno, er i visse deler av en ny type. De henviser alle rettsspørsmaal til obligatorisk voldgift, alle som ikke er rettsspørsmaal til forlik; i første instans for en parternes forliksnævnd, og dersom det mislykkes denne, saa for forbundsraadet. Men definitionen av begrepet rettsspørsmaal er særdeles ensidig, og det er ikke umulig det i tillempningen kan komme til at vise sig, at denne type for voldgiftsavtale faktisk kan indebære det samme som en traktat om voldgift uten undtagelser. Det var bra om det var saa. Det vilde antagelig gaa lettere at almin-

deliggjøre Locarnotypen end Genèveprotokollens voldgiftsbestemmelser, som jo unektelig er meget mere indviklet. Dette aars forbundsforsamling vil visstnok fremkomme med en eller anden uttalelse i spørsmaalet om en almindelig voldgiftsavtale, og det skal bli morsomt at se om den kommer til at gaa i retning av Locarno.

Kvinder hilser Locarnooverenskomsten.

I midten av december sendtes følgende telegram til Folkenes Forbunds Raad i Genf, som i oversættelse lyder:

«Lykønskninger med Locarnotraktaterne som indvarsler et fornyet Europa og verdensfredens komme.»

Betzy Kjelsberg.
Norske Kvinders Nationalraad
Randi Blehr. Martha Larsen Jahn.
Medlemmer av I. C. W.'s Fredskomité.

Paa dette er der fra Sir Eric Drummond indløpet et venlig takketelegram.

Gifte kvinders erhverv.

Efter et foredrag i Manufakturfunktionærernes forening av fru Ella Anker om morsarbeide og barneforsorg, blev der vedtat — enstemmig — følgende resolution: «Det henstilles til «Oslo Kvindelige Handelsstandsforenings» styre at opta et effektivt arbeide med spørsmaalet om de gifte kvinders konkurrance paa arbeidsmarkedet og fremme forslag om begrænsning av ansættelse av gifte kvinder i stat og kommune, samt søke at faa vakt de private bedrifters opmerksomhet paa saken.»

Intet arbeidsledighetsbidrag til kvindelige handelsfunktionærer.

I overensstemmelse med «Abeidsledighetskomitéens» flertalsindstilling, vedtok formandskapet 3. februar ikke at gaa til nogen utdeling av arbeidsledighetsbidrag til ledige industriarbeidersker og kvindelige kontor- og butikfunktionærer.

Bakteriefaren for melk og anden mat.

Den brand som tændtes under sisste melkeepidemi raser endnu ganske heftig. Ropene i pressen: «All melk maa kokes eller pasteuriseres» — møter nu med øket motstand fra andet «saklig hold». Der kommer bl. a. indlæg som dømmer al ophetning av melken som vitamindræpende og saaledes til skade for barnehelsen.

Vi almindelige mennesker staar derfor mer eller mindre tvilraadig og venter paa hvad der mere kan komme frem?

Ett er dog visstnok baade lærde og ulærde enig om, nemlig: strengere krav til fjøskontrollen — ja, og samtidig det nøieste eftersyn med transporten og utsalget av melken. — Og her er det vel Helseraadet som har det vægtigste ord at si? Og man tviler ikke om at dette raad er i travl virksomhet for at finde midler til en stadig mer betryggende kontroll baade for fjøs som for utsalg.

Den mest vaakne del av folket vil selvfølgelig ogsaa med stigende interesse støtte al videnskapelig undersøkelse og drøftelse av hvilke midler der kan tænkes at være de mest virksomme for at holde melken bakteriefri. Under utviklingen av dette spørsmaal blir det jo enhvers sak at ta de midlertidige forholdsregler som man maatte finde mest betryggende, idet man stadig er vaaken overfor de sakkyndiges behandling av dette store folkespørsmaal.

I en storby som vi nu begynder at regne Oslo for, skulde det synes helt selvfølgelig, at man tok de strengeste forholdsregler for meieriprodukters absolute isolering fra andre matvarer, idet, melken jo er saa særlig følsom og mottagelig for alslags lukt — og hvor der er et fælles utsalg for meierivarer og andre matvarer maatte man ialfald kunne tænke sig en reform derhen at melken fik et betryggende isolert «melkekammer» eller noget lignende i de smaa kvarterer. — I hovedstrø-

kene maatte det kunne bli meieriernes sak at holde helt sanitære og selvstændige utsalg for meierivarer.

Her trænger sig frem ogsaa et andet spørsmaal nemlig ønskeligheten av kvindelige kontrollører i delikatesseutsalgene, i bakeriutsalgene osv. Og her er allerede initiativet tat av Oslo Kvinderaad, som har tilslutning av ca. 20 organisationer — blandt disse ogsaa «Oslo sanitetsforening». Den henvendelse som fornylig av raadets formand fru Olga Thinn, er oversendt Oslo formandskap, og gjælder dyktig kvindelig kontroll i delikatesseutsalgene o. d. Behandlingen av dette spørsmaal ventes avgjort i den allernærmeste fremtid — og vil sikkert være en sak som har interesse i byerne landet over. En gjennemgaaende sanitær kontroll for alle vore matvarer bør derfor interessere alle vore hjem. R. B.

Angst hos barn.

«Morgenbladet» gjengir en artikel efter «Dansk Sundhetstidende», som redigeres av dr. med. Carl Lorentzen, hvor vi læser følgende om angst hos barn:

Det er meget tvilsomt, om barnet fødes med frygt for noget. Den meste angst fremkaldes av en eller anden erfaring, som individet har gjennemgaat paa et tidlig tidspunkt. Nogen barn er bange for alt nyt og fremmed, men de blir snart vant til det, hvis man vænner dem til det nye gradvis, men et barn, som skriker ved den første dukkert fra aapen strand, blir ikke hjulpet ved at bli puffet ut, tvertimot faar det et angst-chock, som vanskelig overvindes senere.

Frygt for dyr findes meget tidlig, men gaar sedvanlig hurtig over, saa snart barnet blir vant til synet av dem, medmindre det har en eller anden særlig uheldig erfaring ved at bli skræmt av dyret selv eller ved trusler om, at det vil komme og ta barnet, hvis dette ikke er snildt.

Mange barn trues med konstablen eller «bussemanden». Sommetider taler mor om skorstensfeieren, som bortfører smaa barn i sin sæk. Det er navnlig uheldig, naar mødre bruker trusler om doktoren for at skræmme sine barn til lydighet; den tid kan komme da barnets liv kan avhænge av om doktoren er istand til at undersøke og behandle barnet uten motstand. En bemerkning som: «Doktoren skjærer fingrene av smaa barn, som piller sig i næsen», er ikke nogen god forberedelse til et saadant tidspunkt. Ofte skyldes angst ubehagelige

erfaringer som forældrene ingen skyld har for, og den kan selv utstrækkes til ting, som bare er løselig forbundet med den ubehagelige erfaring; f. eks. kan et barn, som har været underkastet en smertefuld behandling hos en læge, være bange for at gaa ind i et hus, som ligner lægens. Dette er meget forskjellig fra angst, fremkaldt av trusler. Angst, fremkaldt av virkelig erfaring, kan overvindes ved gradvis at fremkalde behageligere erfaringer i den samme situation eller ved at appellere til barnets mot.

Offentlig forsorg for barn.

Vergeraadets formand, advokat Sigval Jacobsen holdt 4. februar et meget instruktivt fordrag i et møte, arrangert av «Norsk Forening for Socialt Arbeide». Efter at ha git en kort oversikt over barneforsorgen i andre land, og da fornemmelig dvælet ved De forenede Staters «Barnedomstoler», som nu mere og mere koncentrerer sin virksomhet om det forebyggende arbeide. Med hensyn til vort eget land gav foredragsholderen den glædelige oplysning at den Vergeraadsinstitution som vi har, efter nu at ha virket i 25 aar, har bevirket at barnekriminaliteten er gaatt ned med 83 pct. Denne statistik er resultatet av 3 aars iagttagelser.

Der foreligger nu et nytt regjeringsforslag til Lov om offentlig barneforsorg. Dette tar bl. a. sigte paa at faa bestemmelserne om bortsættelse av barn og tilsynet med dem lagt ind under en organisation. I det heletat indeholder forslaget en hel del forenklinger i arbeidsmetoden, den mest mulige centralisation av ordningen med det hele arbeidsma-

skineri, kort sagt mange store fordeler. Men det allervigtigste er imidlertid at aldersgrænsen tænkes forhøiet fra 16 til 18 aar. De barn som trænger opdragelse i disse aldersklasser skal behandles paa lærehjem. Advokat Jacobsen hævdet at det koster mindre at opdrage de unge til skikkelige mennesker end at ha dem gaaende som lazzaroner, saa man maatte ikke la den økonomiske side av saken skræmme paa dette vigtige omraade. Barns rett maa tilgodesees mere end før og gjennem de institutioner som bare har barneforsorgen for øie, og det er i vort land værgeraadene.

Det udmerkede foredrag hilstes med varmt bifald.

„Det Internationale Kvindeforbund for Fred og Frihet."

Litt mere fra «Oplysningsuken» i Stockholm.

Vi har fra vor ansete og høit skattede kamerat i arbeidet for kvinders stemmerett, fru Ellen Hagen, mottat nedenstaaende interessante meddelelser fra oplysningsuken i Stockholm, som vi føler os sikker paa vil bli mottat med forstaaelse og interesse av Nylændes læsere.

I januar maaned ifjor holdtes det første oplysningskursus av denne slags, arrangeret av Kvindeforbundet. Det blev en saa stor sukces at man kanske kunde være ængstelig for at en slik fremgang ikke vilde gjenta sig. Men dette blev allikevel tilfældet, hvad deltagerne angaar. Med hensyn til den almindelige opinion og pressens holdning, tør vi nok si at kvindernes arbeide og fredsspørsmaalene aldrig er blitt viet en saa stor opmerksomhet som denne gang.

Møterne blev holdt dels i «Läkareselskapet»s lokaler, dels i det nye «Stadshuset»s herlige sal. Ved aapningen av kurserne var en mængde representative personligheter tilstede: medlemmer av regjeringen, skoleoverstyret, m. fl.

Efter at den svenske avdelings ordfører, Mathilda Widegren, hadde hilst de tilstedeværende velkommenn og fremført en takk til regjeringen for den økonomiske støtte den hadde gitt disse kurser, indlededes programmet med det første spørmaal: «Skapelsen av en ny mentalitet Nationalisme og Internalisme i historisk belysning.

Statsminister Rikard Sandler begyndte sit foredrag med at lykønske dem som stod bakom ukens tilstelning med at det gode initiativ fra ifjor blev gjentatt. Der laa under ukens program en respektfuld vilje til at faa samtidens fredsproblemer belyst fra forskjellige sider, og det aapenbarte en klar indsigt i at problemet rummer et helt kompleks av spørsmaal som hver for sig er meget vigtige. Fra befolkningsspørsmaalet til barneopfostring; fra læreboken til staternes moralkodeks, fra industrien til et saa aktuelt raavareproblem som olje — som bekjendt ikke bare et middel til at dæmpe oprørte bølger med.

Ved skapelsen av en ny mentalitet burde, mente statsministeren, jo kvindernes indsats i det offentlige bære god frugt. Dermed var slet ikke meningen at fremstille saken som om verden blev en fredens lysthave dersom bare alle tøiler samledes i myke kvindehænder. Der kan nok findes grund — selv hvad fredsspørsmaalet angaar — til at ønske: Maatte de bare ikke bli altfor lik mændene.

Indlederen til emnet: «Historieundervisningen», lektor Wilhelm Carlgren, opholdt sig ved den levende enhet paa kristen grund som engang fandtes inden den europæiske kulturkreds. Staternes som nationernes splitring har litt efter litt bidradd til at undergrave fællesskapet. Nutiden har som sin opgave paa kulturel grund at erstatte og supplere den kristne følelse av at vi hører sammen. Og naar man har kaldt paa skolen for i denne opgave at staa Folkenes Forbund og den økumeniske organisation bi, saa bør den gaa til verket med historisk og metodisk bedømmelse.

Flere av talerne, blandt dem frøken Anna Lindhagen, berørte skildringerne av krigene i baade de svenske og utenlandske lærebøker. Organisation og effektivitet maa ikke bli lovprist paa retfærdighetens bekostning. Der findes ogsaa andre idealer end fremgangens.

En av møtets høitærede gjester fra nabolandene, dr. phil. Maikki Friberg, redaktør av «Naisten Äänni» — «Kvindernes Røst», understreker endda skarpere hvad skolen hadde forbrutt paa dette omraade. De blir fortrinsvis kaldt helter, som uten skaansel har berøvet hundretusener liv og eiendom, og efterlatt deres efterlevende i nød og elendighet. Fædrelandshistorien forskjønnet altid ens egne folks overmot og deres sikkerhet om sin egen fortrinlighet paa naboernes og andre nationers bekostning. Og mistroen blir holdt ved makt. Alt dette blev anskueliggjort ved eksempler og egne iagttagelser i forskjellige landes skoler.

Oplysningsukens anden dag var viet Folkenes Forbund og

de forskjellige grener av dets virksomhet. Vort svenske medlem av forbundets mandatkommission, fru Anna Bugge Wicksell, redegjorde for voldgiftstanken. Hun opholdt sig især ved de forslag som var blitt fremlagt fra de skandinaviske staterne og gik saa over til Locarnoforliket. Tilslut fremholdt taleren at fredsbestræbelserne maatte ta sigte paa at skape en rettsordning mellem staterne i verden slik som den er. Denne rettsordning blev like saa ufuldkommen som de ulike kulturstaternes indre rettsordninger, men selv om den som disse ikke altid formaadde at virkeliggjøre retten, saa kunde den dog stort set virkeliggjøre ordningen, d. v. s. trygheten.

Fra Norge hadde møtet den glæde at hilse professor Kristine Bonnevie velkommen. Hun holdt et fængslende foredrag om «Intellektuelt samarbeide mellem Nationerne.» Professoren meddelte at den komité inden Folkenes Forbund som har syslet med dette spørsmaal, har av den franske regjering faatt et arbeidsinstitut i Paris med et aarlig budget paa 2 millioner francs. Den italienske regjering har ogsaa lovet at stille et institut til disposition. Komitéen har som sin første opgave opstillet «samarbeide mellem universiteterne», ved utbytte av lærere og elever; ved en viss standarisering av kurser og eksamener; ved bibliografisk kooperation o. a. m.

Man maatte egne litteraturens og kunstens livsvilkaar større opmerksomhet og omsorg end der nu blir gjort, og den splitring som endda findes inden Europas videnskapelige verden maatte man søke at komme over.

I nær tilknytning til denne tanke kom næste taler, prof. R. Bárány med sitt forslag om en «International Politisk Høiskole».

I en og anden større stat, f. eks. i Frankrike, eksisterer der allerede høiskoler for politik. Alle fremstaaende politikere i Frankrike har gjennemgaatt «Ecole libre des Sciences politiques» i Paris. Amerika har slike skoler, likesaa Tyskland — efter krigen. Der har man lært at indse nødvendigheten av at ha duelige diplomater. Professor Bárány betonte sterkt at det internationale universitet maatte være helt uavhængig pekuniært som politisk. Ledelsen maatte lægges i hænderne paa et utvalg av de mest energiske og uavhængige tænkere i verden. Det maatte bli et samlingssted for politisk viden — politisk i dette ords besste og videste betydning. For ubemidlede studerende maatte der oprettes en masse stipendier. Som forøvrig alt der nyskapes fra grunden, kræves der store pengesummer. En international forening burde helst ta sig av det selvfølgelig meget tiltalende projekt.

Under den angaaende dette spørsmaal førte diskussion, meddelte professor Bonnevie, at professor Báránys tanke var blitt mottat med stor interesse inden folkeforbundets Komité for Internationalt samarbeide; vanskeligheten med at faa tanken realisert, berodde paa økonomiske grunde.

Til diskussionen om «Freden inden Næringslivet», dette vigtige og aktuelle emne, hadde det lyktes kvindernes oplysningsuke at faa en række fremstaaende medvirkende.

Kommerceraad S o h l m a n gav en utsigt over de forsøk som var gjort til samvirke inden industrien, og de forskjellige retninger som der har gjort sig gjældende. Saavel fra arbeider- som fra arbeidsgiver-hold blev der fremlagt synspunkter. Om «Kooperationen» talte rektor K. P e t a n d e r. Ogsaa efter dette foredrag fulgte et livlig meningsutbytte, som plassen ikke tillater mig at komme nærmere ind paa.

Sisste dag bød paa livlige redegjørelser for kvindernes propaganda-arbeide for sit Freds- og frihetsforbund.

De danske gjester, redaktør Thora Daugaard og professorinde Lidfors-Strømgren skildret med begeistring arbeidet for en «fredsdag», som gir glimrende resultater i et land som Danmark, hvor forbundet paa mindre end 5 aar er naadd et medlemstal av 10.000.

Dr. phil. Naima S a h l b o m gav en redegjørelse for hvad der hittil er utrettet av den saakaldte «Gasskomité», som kvindernes Fredskongress i Washington nedsatte med den opgave at bekjæmpe misbruk av videnskapen i destruktive øiemed. Foruten dr. Sahlbom medvirker i denne komité en videnskapskvinde i Schweiz. Disse to har ved flere tilfælder appellert til den videnskapelige verden og andre indflydelsesrike kredser. Visselig har militære autoriteter erklæret at gasskrigen ikke er grusommere end andre former av krig, bare mere e f f e k t i v. Men den dannede opinionen hele verden over er temmelig enig om at gasskrigen er umenneskelig. Komitéen har ogsaa opnaadd at faa gehør og forstaaelse for sit arbeide.

«Idéerne som Makter» var titelen paa avslutningsforedraget, holdt av dr. Alf A h l b e r g. Med utgangspunkt i «Kongsemnerne» hvor det er den seirende makt at ha rett, paapekte taleren at virkeligheten nu viser sig mere end man har trodd at følge i diktets spor. For krænkning av retten gir moralske saar som er værre at hele end de økonomiske. Alle de kjæmpendes iver for at tilegne sig retten, er en foreteelse som en ganske ny i historien. Rett er paa vei til at bli makt. Det udmerkede, vel avpassede foredrag der likesom samlet hele fredsukens straaleknippe i ett lyspunkt, vakte den livligste gjenklang.

Uken gav ved siden av programmet anledning til selskapelig samvær, hvis betydning ved møter og konferancer av denne slags ikke kan overvurderes. Det personlige utbytte av tanker, de sympatiens baand som knyttes, kan gi idéer til netop det arbeide som man maa gjøre.

Foruten de i A. M. H.'s artikel i forrige nummer nævnte mottagninger, gav fru Ann Margret Holmgren en téfest, likesaa den svenske sektionens ihærdige sekretær fru Esther Beskow, som med den største gjestfrihet aapnet sit hjem for gjester og reisende, der gik ut og ind som barn i huset.

Fru Beskow, saavelsom frk. Matilda Widegren, dr. Naima Sahlbom og frk. Anna Holmquist har hatt et umaadelig arbeide inden en slik uke som denne kunde gaa av stabelen; men saa kunde de ogsaa med stolthet og glæde fornemme den rikeste anerkjendelse for en saa velordnet og frugtbar anledning til oplysning som uken blev.

Ellen Hagen.

Professor Einstein og freden.

Blandt deltagerne i det møte som i midten av januar holdtes i Paris for at indvie det Internationale Institut for Intellektuelt Samarbeide, som er skjænket Nationernes Forbund av den franske regjering, befandt sig ogsaa professor Einstein, den tyske lærde, som især er bekjendt for sin relativitetslov. Han blev naturligvis omringet av en masse interwievere. Til en av disse omtalte han institutet som et stort moralsk foretagende, som Frankrike maa føle som et stort privilegium at skulle styre. Vor opgave som teknikere i fysisk videnskap er at tjene! Inden vort omraade ønsker vi samarbeide i den opgave at faa istand fred, hvilket inden alle nationer burde være det høieste ønske hos hvert menneske. Det er ubehagelig, men nødvendig i vore dager at lægge merke til at spirerne til ufred og hat, endda ikke er ganske tilintetgjort mellem nationerne.

Men fra disse møter her i Paris føler jeg mig overbevist om at der findes en oprigtig og god vilje og en hjerternes generøsitet blandt deltagerne, og jeg finder herlige grunder til at være ved godt not, standhaftig i troen og forhaapningsfuld. Det største gode menneskene har er fred, og fremme av intellektuelle forbindelser og sidestillen av tanker vil fundere freden. Jeg tror at denne dag er en betydningsfuld dag i den internationale histories æra.»

BOKANMELDELSER.

O. Lie Singdalsen: «Svartdalsfolket». Steenske forlag, Oslo.

Bokens titel varsler uhygge. Og uhyggelig er da ogsaa fortællingen om Svartdalsfolket. Avsides, høit oppe for sig selv ligger deres gaard, stængt av høie fjelde med braadype mørke vande. Fortællingen minder om sagaen: vikingerne og deres færd. Menneskene er sterke, ogsaa kvinderne. Herbjørg Svartdalen er en moderne Hjørdis. Som Hjørdis har hun da faatt et ulvehjerte at æte, for hun er grum, rovdyr. Vi synes synd pa den unge sønnekonen som skal leve livet slik indpaa hende. En grum mor blir endda grummere naar den eneste sønnen som «skal ha gaarden» faar en hustru. Turi er livslysten og glad. Men følelserne stivner i hende i den iskolde atmosfære hun kommer til at leve, og alle hendes opofrelser for manden hun elsker og moren hans som hun gjerne vil behage, er spildt paa dem. Det er ikke engang for hendes skyld at manden blir morder, uagtet der var omstændigheter som kunde faa hende til at tro det. Vakkert er forholdet mellem Halgrim, den veke manden som gaar i sin sterke hustrus ledebaand og Turi. Men saa hører han ikke hjemme i Svartdalen, han heller- Han vil at hun skal ha det godt deroppe, og han er hendes eneste trøst, ogsaa da hun mister sit eneste barn.

Boken er kraftig og virker egte. Det trønderske maalet er ikke altid saa liketil at forstaa for os sørlændinger, men det er jo forsaavidt biting. «Svartdalsfolket» er en god og en meget underholdende skildring av livet og menneskene, som de utvikler sig under saa dystre forholde. F. M.

Clara Tschudi: «Hofliv», Gyldendal, Norsk Forlag.

Det er altid en stor glæde at møtes med Clara Tschudis bøker. I de kolde vintermaaneder, naar der er lunt i stuerne, er der en slik stille fred i ens sind, naar man kan hengi sig til læsningen av de overordentlige underholdende bøker, det føles som at opleve en interessant historietime. Faa forstaar at fortælle saa morsomt som Clara Tschudi. Med en sjelden evne har hun samlet og gjengitt netop det som morer og glæder hendes læsere. Det er ogsaa grunden til at hendes bøker har faatt indpass i de mange hjem, ikke alene i vort eget land, men ogsaa i utlandet.

Den nye utgave er vakkert utstyret og har et rikt billedstof. 1ste bind utkom til jul, 2det bind like over nyttaar. Alle maa eie Clara Tschudis bøker, for de kan læses om og om igjen med samme interesse som da man læste dem første gang.

F. M.

Et argument for fred.

I «The Times» findes offentliggjort et brev som Lady Oxford (den forhenværende Mrs. Asquith) har sendt den britiske regjering. I dette sier Lady Oxford: Det berettes at vi paa industriens omraade staar likeoverfor en stor omveltning som skriver sig fra kampen mellem kapital og arbeide. For tænkende mennesker er disse to ett og det samme; Abraham Lincoln betegnet stillingen rigtig, da han i et av sine budskaper til Kongressen sa at «arbeide er ældre end og uavhængig av kapital. Kapitalen er bare frugten av arbeide, og kunde aldrig ha eksistert dersom arbeide ikke var gaat forut. Kapitalen har rettigheter som er likesaa værdige til beskyttelse som hvilkesomhelst andre rettigheter. Men arbeidet staar over kapitalen og fortjener den høieste hensyntagen.»

«La os være sikker paa, at arbeide blir tat hensyn til i vor tid,» fortsætter Lady Oxford, og tilføier: «Vi har en statsminister som ikke er stridbar, en leder av oppositionen som avviser al voldsomhet og vi har et liberalt parti, alle vil de

helst undgaa strid. Der indsendes til «Times» og andre aviser mange brever fra fabrikherrer som uttaler ønske om at man gjør personlige anstrengelser for at der kan bli en bedre forstaaelse mellem arbeidsgiver og arbeider. Derfor, sier Lady Oxford, «vilde det være klokere at forandre alle vore vaaben til gunst for freden istedenfor at rose os av at vi forbereder os til en revolution.»

FØLJETON:

MIRA.

EN KUNSTNERSKJÆBNE.

Av A. M. H—n.

(Forts. fra forr. nr.)

Presten drog av dette den slutning at Miras mor hadde tilhørt Sveriges overklasse. Det maatte derfor være hendes far som var sydlænding, for det kunde ikke være nogensomhelst tvil om at hun hadde sydlandsk blod i sine aarer. Han puttet pakken i sin brystlomme. Barnet fulgte ham med øinene hele tiden, helt fra han læste utenpaaskriften til pakken forsvandt fra hans haand i lommen. Da rakte hun ham pludselig det hvite omslagspapiret og sa ivrig: «Vil ikke onkel svøpe det omkring pakken, saa mammas papir ikke blir smudsig?»

Hun sa disse ord med en stemme, som var saa varm og fuld av inderlig pietet, at presten kjendte en for ham at være ikke ganske almindelig rørelse i sit hjerte. Og det var ikke fritt for at hans øine blev en smule fugtige. Han hadde mottat barnets eneste eie, og hvad dette bestod i var en forseglet hemmelighet.

Han gik straks ind med det, aapnet sit ildfaste skap, hvor alle vigtige papirer og betrodde dokumenter blev opbevaret, og la omhyggelig ind i dette ogsaa Miras fattige morsarv. Han flyttet paa forskjellige dokumenter for at det kunde faa sin egen plass, og ligge helt fritt for sig selv.

Imens hadde tante Fanny og Mira hjulpet hverandre med at dække middagsbordet. Maten blev satt ind, og presten lugtet straks han kom ind i spisestuen at hans hustru idag trakterte ham med hans yndlingsrett, «paltbrød» og stekt flesk med løksaus. Hun hadde villet vise ham en glæde, skjønt hun

var misfornøid med at han hadde bebyrdet hende med et fremmed barn, uten først at spørre hende. Men hun forstod meget vel at paa bunden av alt dette laa hans livs store sorg over at de var barnløse. Hendes egen længsel efter et barn hadde nok fra begyndelsen av været likesaa stor, men hun syntes, at naar Gud ikke hadde villet skjænke hende et barn, saa vilde ikke hun vaage det forsøk at opta i sit hjem et fremmed fosterbarn med ukjendte anlæg som kanske med tiden kunde komme til at føre dem op i alle mulige slags sorger og bekymringer. Nei, da var det bedre at finde sig taalmodig og ydmygt i sin skjæbne.

Det sved nu allikevel i hende at han hadde kunnet handle i en saa vigtig sak uten engang at raadføre sig med hende. Men hun vilde ikke vise ham det. Og som saa ofte tidligere naar hun var blitt ærgerlig paa sin mand, forsøkte hun paa alle mulige maater at skjule det. Denne hendes ædelmodighet gav sig da altid utslag i forskjellige slags retter som han likte, og i at servere kaker til kaffen, noget som han satte speciel pris paa.

Efter middagens slut aapnet presten pianoet og satte sig ved det. — Nu skal jeg spille for dig — sa han. Mira tittet forbauset og nysgjerrig paa dette instrument. Hun hadde tidligere bare sett det lille orgel i skoleværelset, og hun hadde aldrig likt naar skolemesteren spilte paa det. Der pleide at komme langsomme, langtrukne bedrøvelige toner ut av det og ofte en og anden skjærende tone, som gjorde hende ondt. Noget andet var det da at høre Hellbergs violin med de morsomme trimulanter og med en takt saa føtterne maatte trampe e n, to tre, e n to tre. Og saa trækspillet senerehen! Det kunde man da bli glad ved at høre, det hadde hun ofte tænkt. Nu satt hun spændt. Presten gjorde et raskt anslag med nogen løp bortover. Mira rykket til. Hvad i al verden kunde dette være som klang saa det fyldte hele værelset like op til taket?!

Hun tok et fast tak i stolsætet med begge hænderne, bøiet sig fremover og bare lyttet og lyttet og likesom slukte hver tone. Det gik rundt for hende. Snart vilde hun graate og snart vilde hun le, men tilslutt strømmet taarerne ned ad hendes kinder.

Presten Edlund tilhørte en meget musikalsk slegt. Der hadde inden hver familie av denne altid været en eller anden som kunde spille eller synge vakkert, selvom ikke nogen av dem var blitt kunstner. Hans egen utdannelse var langt fra kunstnerisk, men han hadde den egte musikalske sans som rent instinktmæssig træffer det rette. Og han hadde den dype, store kjærlighet til musik, den kjærlighet som varmen og stemningen, dette uutgrundelige noget i utøvelsen, uten hvilket det største talent og den største virtuos dog efterlater en musikalsk tilhører fuldstændig uberørt. (Forts.)

Nylænde

Tidsskrift for Kvindernes Sak
Utgit av Norsk Kvindesaksforening

Redaktør: Fredrikke Mørck

40. aarg. | OSLO, 1. MARS 1926 | Nr. 5

Norske Kvinders Sanitetsforening.

26. februar 1896 — 26. februar 1926.

30 aar er altsaa gaatt siden «Norske Kvinders Sanitetsforening» saa dagens lys! Som flere andre kvindeforeninger fra den tid er den født til verden av Norsk Kvindesaksforening. Det hører derfor i høi grad hjemme i vort blad at berette litt om denne vor datters første historie.

Initiativet til foreningens dannelse utgik fra fru Randi Blehr, som dengang var formand i Norsk Kvindesaksforening.

Der fremkom i «Nylænde» som i dagspressen i den tid da arbeidet for kvinders stemmerett paagik, uavladelig artikler fra venner som fra motstandere om, at siden kvinder «efter sin natur» ikke kunde gjøre verneplikt og utføre militærtjeneste, burde de heller ikke ha borgerrett. Man talte om istedenfor at etablere «verneskatt for kvinder». og senere ogsaa om en slags «verneplikt for kvinder», som bl. a. skulde bestaa i, at alle kvinder skulde i en viss tid av sitt liv underkaste sig et kursus i sykepleie, matlagning osv. som erstatning for militærtjenesten.

I «Nylænde» nr. 11 for 1895 skriver en indsender bl. a.:

«Kvindelige læger og sykepleiersker i virksomhet under krig, det syn er allerede Europa vant til. Men — kan der

ikke gaaes et skridt videre? Kunde der ikke paalægges alle unge kvinder en «verneplikt» i form av samaritkurser eller lignende? Det vilde være høist kultiverende for kvinderne og landet i fredstider — og i krigstider styrkende og betryggende. I intet land ellers brukes det, vil man si. Men det er ikke noget argument imot. Utgifterne? Ja, der er naturligvis tusener av vanskeligheter. Men tænk litt paa denne fremtidstanke. Le i ethvert fald ikke av den. I saadanne tider som nu dukker mangt og meget op i sindene. Vi vet at i N. K. F.s bestyrelse er der for tiden kvinder, som en saadan tanke ikke er fjern. Tag tanken op til diskussion i en eller anden form i den kommende sæson»

Besjælet av en lignende idé var fru Blehr allerede i virksomhet. Ogsaa fru Borthen i Trondhjem hadde fornorsket avdelingen der av «Det røde Kors».

I 1894 holdt fru Margrethe Vullum og fru Randi Blehr som utsendinger fra den av Norsk Kvindesaksforening nedsatte komité et foredrag om de planer denne hadde fattet for den vordende forening. Deres planer blev imidlertid ytterst skeptisk mottat. Senere søkte N. K. F., efter forslag av fru F. M. Qvam, at vække interesse for en national sanitetsforening, hvor norske kvinder kunde staa helt fritt i sit arbeide, hvilket ikke dengang lot sig gjøre i «Det Røde Kors». Der blev oprettet samaritkurser som holdtes paa Universitetet, og fruerne Maria Dehli og Marie Qvale samt frk. Sophie Møller gik igang med at samle endel interesserte damer til at hjælpe til med oparbeidelse av syke materiel. Gjennem general Thaulov fik man utvirket plass paa fæstningen til opbevaring av dette.

Da fru Blehr i november 1895 blev formand i Norsk Kvindesaksforening fik hun general Thaulov til den 6. december s. a. at holde et foredrag i Studentersamfundet. Der blev utlagt lister til tegning av medlemmer,» beretter N. K. F.'s forhandlingsprotokol, «og 30 damer blev indtegnet til en arbeidsforening». En forberedende komité, bestaaende av fruerne Randi Blehr, F. M. Qvam, dengang viceformand i N. K. F., Margrethe Vullum, Cecilie Krog og Pauline Horst

nedsattes. Sammen med general Thaulow tilkommer disse 5 damer æren for at ha stiftet «Norske Kvinders Sanitetsforening», et navn som man fandt var heldigst for den idé som fødte foreningen.

Fru F. M. Qvam som hadde nedlagt et stort og energisk arbeide i komitéen, blev valgt til denne forenings første og har hittil været dens eneste formand. Hun er sjælen i dens liv.

Som en mer end almindelig dygtig leder har fru Qvam gjennem disse aar røgtet foreningens vekst og dens tarv, saa den nu paa sin 30-aarige fødselsdag har 551 lokale foreninger med tilsammen 83 000 medlemmer og har i aarenes løp disponert mange tusener av kroner.

Et imponerende resultat av 30 aars arbeide!

Foreningens program var fra først av at oparbeide sykemateriel til bruk i krig og ved landsulykker, desuten utdannelse av sykepleiersker — sanitetssøstre — og for denne utdannelse blev det første elev- og søsterhjem oprettet i Oslo i 1898. Da det snart viste sig utilstrækkelig, oprettedes efterhaanden endda 3 hjem: i Trondhjem, Stavanger og Bodø. 800 søstre er hittil utdannet.

I 1899 begyndte foreningen, efter forslag av fru Qvam, et arbeide for kampen mot tuberkulosen, og aapnet 1903 sitt første pleiehjem for tuberkuløse paa gaarden Haugen ved Grorud. Fra 1910 sluttet sig hertil som ledd i arbeidet oprettelse av friluftsskoler, barnehjem, feriekolonier og barnesanatorier. Foreningen sætter for tiden stor kraft ind paa det forebyggende arbeide i kampen mot denne uhyggelige farsot.

Fra 1916 har foreningen sitt eget tidsskrift «Folkehelsen», som redigeres av Sofie Voss og utkommer hver maaned.

Trondhjems kreds hadde allerede tre aar tidligere startet sitt eget blad «Trekløveret», redigert av Elisabeth Wexelsen Jahn. Foreningens merke er et trekløver.

Sammen med Nationalforeningen har Norske Kvinders Sanitetsforening siden 1913 hatt et fælles forretningskontor for salg av julemerker, juleutlodning og maiblomsten. Jule-

merket indbragte første aar — 1906 — henimot 10 000 kr.; Juleutlodningen første gang — 1909 — netto 25 000 kr., og Maiblomsten, ogsaa første gang i 1909, 50 500 kr.

Gjennem «Nylænde» sender «Norsk Kvindesaksforening» «Norske Kvinders Sanitetsforening» og dens høitærede formand sine besste ønsker. N. K. F. har al grund til at være stolt av sin datter, som den haaper længe maa komme til at fortsætte sin glorværdige løpebane til menneskehetens gagn.

Internationale stipendier for kvindelige akademikere.

Norske Kvindelige Akademikeres Landsforbund meddeler, at det australske forbund av kvindelige akademikere har tilbutt et stipendium paa 500 £ for aaret 1927.

Stipendiet kan søkes av medlemmer av Det Internationale Forbund av Kvindelige Akademikere. Det gir ihændehaveren leilighet til at drive 1 aars videnskapelig arbeide i en av følgende discipliner: biologi (fysiologi), geologi, socialøkonomi, anthropologi og kolonialhistorie. Arbeidet maa drives i det mindste 6 maaneder paa det australske omraade. De andre 6 maaneder kan det, om ønskes, utføres paa Tasmania eller paa New Zealand.

Bryn Mawr College i Pennsylvanien har for 1926—1927 stillet 5 stipendier til disposition for kvindelige akademikere utenfor Amerika og England. Stipendierne omfatter fritt ophold og undervisning. Ansøkerne maa ha studert 3 à 4 aar ved et universitet, saa de med utbytte kan følge forelæsningerne. Ansøkningerne maa bilægges med fyldige oplysninger om tidligere studier og en plan for det eventuelle arbeide ved colleget.

Nærmere oplysninger om stipendierne samt ansøkningsformular til Bryn Mawr College, kan faaes ved henvendelse til sekretæren, kand. øconom. Signy Arctander, adr.: Det statistiske Centralbureau.

Til

Styret for Oslo ledd av Landskvindestemmeretsforeningen.

Jeg tillater mig herved at forespørre om der ikke i foreningen skal avholdes et medlemsmøte, hvor man kan faa anledning til at drøfte den forslagsliste som skal indsendes til hovedstyret i anledning valg av delegerte til det forestaaende møte i «The International Woman Suffrage Alliance», Paris, 30. mai til 6. juni dette aar.

Det er saa viktige saker som der skal behandles, at der maa gjøres noget for at faa valgt socialt interesserte og sprogdyktige kvinder til at møte paa Norges vegne.

Ærbødigst
Betzy Kjelsberg.

I anledning av ovenstaaende vil redaktionen meddele, at vi har mottat flere forespørsler om hvem det egentlig er som opnævner delegerte til de store møter «Den Internationale Stemmeretts Alliance» har holdt i de forløpne aar og nu til det forestaaende 10de møte.

Vi har ikke kunnet gi andet svar end at i L. K. S. F.s første tider var det foreningens medlemmer som valgte de delegerte ved et ordinært medlemsmøte i Oslo.

Red.

Norske Kvinders Nationalraad.

I uken 16.—22. februar har «Norske Kvinders Nationalraad» holdt «en elektrisk uke» i Haandverks- og Industriforeningens lokale, hvor der har været demonstrert de elektriske hjælpemidler vor tid har at by en husholdning.

Ved siden herav har der været holdt foredrag, været foretat utlodninger, tombola, kunstnerisk underholdning osv.

Den hele tilstelning er skedd for at skaffe midler til nationalraadets store og omfattende arbeide, specielt til dets Sociale kurser.

Staten har trukket sitt aarlige bidrag tilbake. Den finder litet eller intet at kunne ofre paa kvinder. Det gjælder at spare — og kvinderne er de første objekter man griper til. Det er sørgelig. at det paa den maate blir saadant et slit for kvinder, naar de vil hjælpe samfundet til at bedre livsforholdene for sine medmennesker. De faar litet igjen for at være skattebetalere i sitt land. Men saa har de med ære klaret sig selv, og vi faar haape paa godt utbytte av «uken»!

Fru Blehr takker.

Jeg vil herved foreløbig få lov til å sende min varmeste takk til de mange venner, som på så mange måter så smukt har erindret mig på min 75 års dag.

Randi Blehr.

„Hjemmenes Vel"s Landsforbund.

Foreningen «Hjemmenes Vels Landsforbund» som bestaar av 70 ledd spredt over det hele land, arrangerer den 26. februar til 7. mars en husmoruke i Haandverks- og Industriforeningens lokale. Det sker for at skape interesse for husmorsaken og skaffe midler til oplysningsarbeide.

«Norsk Kvindesaksforenings Fagskole i Huslig Økonomi» har ogsaa «sin dag» i den uke, og vil ved sine lærerinder demonstrere kakebakning.

„Fredrika Bremer"

Av Ellen Kleman.

Paa I. A. Lindblads Förlag i Uppsala er der utgit en serie «Svenska Kvinnor». Hittil er utkommet: «Jenny Lind», av Sigrid Elmblad, og «Hedvig Charlotta Nordenflycht», av Hilma Borelius.

Som den tredje i rækken utkom til jul «Fredrika Bremer» av Ellen Kleman. Bøker om kvinder, skrevet av kvinder altsaa. Den masse norsk litteratur som utkom til jul, og som først og fremst skulde anmeldes, har hindret mig i tidligere at faa denne udmerkede bok anmeldt, men da interessen for «Fredrika Bremer» jo rækker langt ut over den spænding «en ny bok til jul» sædvanligvis gjør, saa indhenter jeg nu det forsømte.

Uagtet boken bare er paa henimot 300 sider, har det lykkedes forfatteren at gi os et overordentlig levende billede av Fredrika Bremer, som er en av Sveriges største kvinder, om hvis alsidige begavelse der kunde skrives mange volumer.

«Fredrika Bremer» er skrevet med et varmt hjertelag, med en fin forstaaelse av alt det værdifulde, noble og ophøiede i den sjeldne kvindes karakter. Som den dyktige stilist Ellen Kleman er, er det en ren nydelse at læse denne hendes bok. Indtrykket av det hele er glæde, varm glæde, over at en kvinde har anledning til at skrive saa vakkert og forstaaelsesfuldt om en anden kvinde. Man føler under læsningen den hele tid det sterke vingepust av en stor og ophøiet aand, der skuet usigelig langt ut over sin egen tid, og var paa høide med tidens scere. Og vi glæder os over at det blev forundt Fredrika Bremer efter den pauvre barn- og ungdomstid at faa nyde livet saa rikt som hun senere gjorde. At hendes frie stolte aand blev løst fra den trældom den maatte leve under.

Vi glæder os over at hun som en sommerfugl faar krype ut av sit trange puppehylster som tilsisst holdt paa at kvæle hende, saa hun kan gaa ut til sin kjærlighetsgjerning her paa jorden. Hun var jo den store profetinde som saa langt ind i fremtiden. Gud være lovet at vi mennesker ikke kan dræpe aanden; om den end for en stund kan kues.

Var vor pioner paa kvindesakens omraade, Camilla Collett, en mere indadvendt personlighet, som ængstelig skjulte sig og aldrig tok del i noget samfundsarbeide, saa var hendes svenske søster Fredrika Bremer det motsatte. Hun hævdet kvindernes samfundsrett. Hun stiftet lærerindehjem; tænkte paa

de smaa barn og var formand i «Stockholms Fruntimmersförening för Barnavård»; forstod socialismens betydning; hadde interesse for sykepleierskene, var forfatterinde, holdt salon, hvor skjønaander møttes. Ja, hun utkastet i en «Appel till alla världens kvinnor», idéer som i 1888 blev realisert i «Det Internationale Kvinderaad», hun utkastet tanken om en «Saluhall» i Stockholm «till madammernas frälsning från väta och köld».

Fredrika Bremer reiser alene ut i verden, besøker Amerika og Havana. Efter besøket i St. Louis som dengang var en liten by, spaar hun den en stor fremtid, muligens faar den en jernbane «ända till Stilla havet!» Ja, Fredrika Bremer røker saagar cigaretter! Kom saa og si at hun ikke var forut for sin tid! Mon hvad mamma Bremer vilde sagt om hun hadde set noe saa «rysligt!» — Og i sitt frisind og sin radikalisme paa det religiøse omraade er hun mindst hundrede aar forut for, ja, for vor tid.

Og hvor Fredrika Bremer, som langt fra var trykket av skjønheten, kom hen, vandt hun venner for livet, mandlige som kvindelige. Den unge dikter James L o w e l l uttalte efter den omkring 50 aarige Fredrika Bremers 3 ukers besøk hos ham til en ven:

«Jag tycker inte o m henne, jag älskar henne! Hon er en av de vackraste människor jag nogonsin känt — så klar, så enkel, så rättfärdig och hjärteren, så omdömesgill».

Naturligvis er det saa at «Fredrika Bremer» først og fremst har interesse for et svenskt publikum. Men Ellen Kleman gir os i sin bok billedet av en ædel personlighet som har almen interesse, og som det er en glæde at stifte bekjendtskap med for alle og enhver. Forfatterinden har indlagt sig stor fortjeneste ved i en paa samme tid saa populær, som ophøiet skildring av Fredrika Bremer at ha gjort hende til allemands eiendom.

For kvindesakens venner er den et uvurderlig arbeide, som vi skylder forfatterinden vor varmeste tak for. Jeg vil paa det besste anbefale Ellen Klemans «Fredrika Bremer» til det norske publikum, og forsikrer dem om at de efter læsningen av boken og samværet med den ædle Fredrika Bremer vil føle sig som rikere mennesker.

Fr. Mørck.

Mrs. Chapman Catt fordømmer krigen.

Ved et stort kvindestevne som holdtes i De Forenede Stater i slutten av forrige aar, holdt Mrs. Chapman Catt en kraftig tale mot krigen. I sin tale opfordrer hun kvinderne til blandt andet at se tilbake paa de svundne tidsaldre og lægge merke til sit eget kjøns stilling gjennem tiderne. Engang, sa hun, var der virkelig likhet, men den maatte vike for underkuelse og formynderskap, og kvinderne blev berøvet sin eiendom, løn, arv og undervisning, tanke- og talefrihet, ja saagar retten til sine barn.

Hvad skyldtes denne tragiske forandring? Krig. Dersom man er ukjendt med denne lange, underlige og brutale historie, vil jeg anbefale at man studerer den.

Hvad var det som aarhundrede efter aarhundrede holdt kvinderne i en stadig tilstand av undertrykkelse? Krig. Hvad var det mægtigste argument motstandere fremsatte mot kvindernes frigjørelse? Krig: Krig vil altid eksistere, og kvinder kan ikke kjæmpe, og derfor maa de ikke ha stemmerett.

Mrs. Catt erklærte at krig kan stanses naar verdens intelligens vil arbeide for denne opgave. Naar der spørres om hvordan de amerikanere som er stemt for at stanse krigen, skal gaa frem, vilde hun hævde at det var nødvendig at la senatorerne faa at vite at de — kvinderne — og deres foreninger, kommuner, kirker og venner ønsker at Amerika skal bli medlem av Verdensdomstolen.

Der er 6 hovedgrunder hvorfor jeg er for Verdensdomstolen:

1. Fordi det at være medlem er et lett første skritt henimot fred;
2. Fordi den er en institution som vi kjender til;
3. Fordi Verdensdomstolen er en amerikansk idé og et amerikansk forslag;
4. Fordi den rikeste nation i verden skulde hjælpe til med at betale utgifterne for denne første virkelige Verdensdomstol;
5. Fordi det at være medlem vil høilig bidra til verdensfreden;
6. Fordi det vil gi verden et bevis paa at vor nation mener at arbeide sammen med andre nationer for at opnaa fred.

I dette øieblik er Verdensdomstolen øiensynlig det letteste skritt at ta henimot vedvarende fred fordi vor President og begge vore politiske partier er for den. Størsteparten av pressen og næsten alle de betydeligste organisationer har vedtat den. Verdensdomstolen er næsten en kopi av De Forenede

Staters høiesterett. Den er en amerikansk idé. For henimot hundrede aar siden foreslog amerikanere en slik domstol i Europa som en maate at søke at forebygge krig paa, og agitation for dette har siden været drevet uophørlig En Verdensdomstol har været vore presidenters og vore partiers haap i de sisste 25 aar. Den er nu en etableret kjendsgjerning med 48 nationer som medlemmer.

Amerika hadde ikke traadt ind i Verdensdomstolen, fordi det var Folkenes Forbund og ikke det selv som hadde oprettet den, derfor fandt hun at burde ligne landet med en liten gut som tok sin tegning til sig fordi en anden gut tok hans blyant fra ham. Hun fremholdt at den eneste skade Verdensdomstolen muligens kunde gjøre, maatte være at avsi en tilfældig feilagtig dom, men dette ansaa hun nærmest for umulig, da domstolen var sammensatt av de mest fremragende jurister man kunde faa.

Mrs. Catt sluttet sit med stor opmerksomhet hørte foredrag med følgende uttalelse:

For at uttrykke mig kort og fyndig vil jeg si at hemmeligheten med veien til en evig fred, maa sikkert bestaa i at erstatte slagmarker med domstoler istedenfor at bruke dem som de der skal avgjøre strid. Med tiden vil den skikk at vende sig til domstolen istedenfor til krigen, bli etableret. La os begynde den skikk!»

Kvindestemmeretten i Ungarn.

Den bekjendte ungarske korrespondent til «The International Woman Suffrage News», Mme. Eugenie Meller, skriver i anledning av vedtagelsen av stemmerett for ungarske kvinder følgende: «Da vort sisste stemmerettsforslag i august ifjor blev lov, og dermed kvinders stemmerett for første gang blev en del av Ungarns grundlov, foregik denne begivenhet næsten ubemerket. Ikke blev der den dag git noget «Te Deum». Vi som i 20 aar har kjæmpet for vor stemmerett hadde tænkt os at det vilde bli vor sak at feire begivenheten. Men hverken telegrammer eller traadløse budskaper bar nyheten verden rundt til vore kjære kamerater hjemme eller i andre land, forat de med os kunde glæde sig, eller forat de skulde faa opmuntring i sit arbeide og fatte mot og haap om endelig seier ogsaa for sig.

Tiderne har forandret sig siden 1905, da vi begyndte vor kamp, og vi har forandret os med dem; det er bare vor regje-

rings reaktionære aand som ikke har forandret sig, eller om den har det, saa er den bare blitt endda sterkere reaktionær. Faktum er at efter ordre fra ministeren har ungarske kvinder før de blev fuldvoksne og stemmeberettigede borgere flere ganger utøvet stemmerett baade for vore to kamre og ved kommunevalgene i en større utstrækning end den som de nye lover hjemler dem. Heri ligger grunden til at denne begivenhet langt fra vakte nogen begeistring, den foraarsaket os snarere skuffelse og misnøie. I virkeligheten var det vore ærgjerrige planer om like rettigheter med mænd, som glippet ved vedtagelsen av lovforslaget som det nu er. Set ut fra den almindelig politiks perspektiv, var regjeringens stilling til kvinders stemmerett ikke overraskende. Hele loven tramper paa borgernes rettigheter og selvagtelse. Den paabyder «aapen» stemmegivning, en ting som længe har været ukjendt i Europa, og indrømmer bare hemmelig stemmegivning til nogen faa byer og større landsbyer; den truer parlamentets medlemmer med tap av deres mandater av grunder som fra et internationalt synspunkt er ytterst forbausende og ufattelig. Fra den aand som skapte slik en konstitutionel basis for Ungarn, som altid har været kjendt for sit frisind, kan man ikke vente nogen virkelig fremskridtsvenlige forholdsregler. I fordums tider gik flere stemmerettslover igjennem parlamentet, hvorav flere slett ikke traadte i kraft. La os haape at denne nye ogsaa vil bli en døgnflue som disse og snart bli efterfulgt av en stemmerettslov som gir like rett for begge kjøn. Vi vil nytte hver leilighet til at arbeide for den og søke at fremskynde dens komme.»

Den gyldne regel og straffereformen.

(Fra «The Christian Science Monitor»).

Den kjendte frase: «La ham faa en chance!» er meget virksom i verden i vore dager, og der findes neppe et land som ikke i nogen grad er blitt vakt op av den tanke der ligger bak uttrykket. Dets appel for frihet, barmhjertighet, og en anledning for de fortrykte og saakaldte «downs and outs» (løslatte fanger) er ikke til at komme forbi. Ønsket om at alle mennesker skal ha like leiligheter og skal ikke utelukkes fra disse paa grund av den stilling hvori de befinder sig, hvad saa end den fjerne aarsak kan være, det er aanden i den Gyldne Regel, og danner bakgrunden for alle de store sociale reformer vi i dette som i forrige aarhundrede har været vidne til. Mange av disse reformer er endda gjenstand for utvikling.

Vi kan se meget klare beviser for denne opvaagnen med hensyn til spørsmaalet om straffereformen, og skjønt uttrykket for den er forskjellig i sin anvendelse inden hver nation, saa sammenfatter det efterfølgende løselig de linjer hvorpaa disse reformer er bygget:

1. at der i fængslerne indføres «ære-systemet», det system som anerkjender at majoriteten av mennesker har tilstrækkelig æresfølelse til at hindre dem i at misbruke privilegier som i tillid er indrømmet dem;

2. at klassificere fangerne, idet man tar i betraktning den mentale aarsak til forbrytelsen, den mentale virkning av straffen — om det er første gangs forbrytere eller ikke — og den idømte strafs varighet osv.

3. at man iverksetter et opdragelsessystem som appelerer til deres finere sans, f. eks. ved religiøse indflydelser, ved at lære dem et haandverk ved forelæsninger, konserter og ved adgang til et for dette maal passende litteratur, ved at gi dem en vidstrakt adgang til at slippe for ensom indesperring, og gi tillatelse til stille sammenkomster;

4. ved at skaffe dem en viss grad av komfort, samtidig som man ophæver alle unødvendige degraderinger.

Større opmerksomhet har man ogsaa viet det overordentlig vigtige spørsmaal om forsorgen av fanger e f t e r løslatelsen. Dette har været overlatt til mange udmerkede institutioner i tilgift til den hjælp som er ydet av forskjellige religiøse samfund. Men det er her at vi endnu maa stille det spørsmaal angaaende den løslatte fange: Gir vi ham en chance? Der kan findes visse institutioner som gjør det mulig for et menneske

at holde sig oppe og fjerne den plet som hefter ved en som har utstaatt en fængselsstraf; men for størsteparten, især i tilfælde for dem som har været dømt mere end en gang, synes for nærværende næsten uovervindelige vanskeligheter at staa i veien for at de kan vende tilbake til en ærlig maate at leve paa.

De tre væsentlige betingelser for et menneske som forlater fængslet er: for det første: at finde et sted at bo; for det andet: at de skaffes beskjæftigelse; for det tredje: at de utskilles fra sine gamle omgivelser. Hvis nogen av disse tre betingelser mangler, kan det bevirke at den hele tid fangen har tilbragt i fængslet blir unyttig for hans fremgang i at rehabilitere sig. Bare de mennesker som har forsøkt at skaffe disse tre saa vigtige betingelser for en løslatt fange, kan konstatere hvor vanskelig dette er. Hvor vanskelig det er at finde respektable soverum for slikt et menneske, og hvor ofte han er nødt til at søke en seng i de værste slags logihuser, hvor han møter sine gamle kamerater.

Og saa, paa hvilken basis skal man søke at finde en stilling for ham? Der findes ikke noget mere nedværdigende eller usmakelig for et menneske, naar det forsøker at forbedre sig, end at arbeide for en blott og bar almisse, fordi han har hat en daarlig attest, og dette er det som saa blir budt ham naar han har forlatt fængslet. Og allikevel, hvem vil vel foretrække at ansætte en ikke fagutdannet mand for en som er fagarbeider og har gode vidnesbyrd?

Selvom han skulde være villig til at motta mindre arbeidsløn end de andre, blir han av dem set paa som en løsgjænger, og de søker at gjøre forskjellige vanskeligheter for ham som saadan. Antar man at der er blitt fundet logi og beskjæftigelse for ham paa en eller anden maate, saa har han ikke noget sted hvor han kan gaa hen om aftnerne og har ofte heller ikke nogen venner. Dersom der fandtes en koloni eller en institution hvor de som passet ind i disse, frivillig kunde gaa hen ved sin løslatelse fra fængslet, for et tidsrum av, la os si, ikke mere end to aar, eller noget mindre, hvis man fandt en stilling før utløpet av disse aar — hvor en normalløn blev betalt for et normalt arbeide — saa synes det som om et stort skritt blev gjort henimot at overvinde disse vanskeligheter. Det vilde fra begyndelsen av skaffe beskyttelse mot de fristelser som kringsætter den nylig vundne frihet. Det vilde gi dem haap og gi dem et maal at sigte mot, mens de gjennemgaar sin straf, en anledning til at fortsætte det samme haandverk og den samme utdannelse de fik i fængslet, og frem-

for alt vilde det gi dem en prøvetid og gi de personer som ønsker at hjælpe dem, et virkelig bevis paa at de nærer et oprigtig ønske om at forbedre sig.

Samfundet som med rette kræver beskyttelse mot lovbrytere, forstaar kanske ikke at en fængselsstraf hvor kort den end er, ofte tar fra et menneske de eneste midler hvorved han kan rehabilitere sig selv, nemlig evnen til at tjene sit ærlige livsophold, og den korteste straf kan vise sig at være en straf for livet, dersom han ikke senerehen blir gitt en chance til at bli gjenindsatt som et retskaffent medlem av samfundet.

FØLJETON:

Eftertryk forbutt.

MIRA.

EN KUNSTNERSKJÆBNE.

Av A. M. H—n.

(Forts. fra forr. nr.)

Samme strenger fandtes i Miras sjæl, om de end ikke endda var slaatt paa. Det som hun nu fik høre laa visselig langt over hendes musikalske fatteevne, men hun blev revet med av Bethovens Maaneskinssonate paa en maate som Hellbergs slaatter og danser aldrig hadde formaadd det. Hun følte sig som opløftet.

Hun var i det heletat kommet ind i en ny verden. Alt rundt omkring hende var saa ulikt det hun hittil hadde sett. Det var saa skinnende blankt overalt, syntes hun. Speiler og lysekroner, dørlaaser og sølvkander lyste og skinte, og stolerne var saa vidunderlige bløte at sitte paa. De formelig gynget under hende. Mon der kunde være herligere og finere i himmelen, tænkte hun.

Det første skritt paa «vildene veier».

Ett aar er gaatt, og vi befinder os i julehelgen. Presten var bortreist. Han var blitt kaldt ut i sognebud til en døende som hadde sendt ham bud om at han hadde noget han ønsket at bekjende. — «Kjør saa fort du kan,» hadde presten sagt til kusken, «ellers blir det kanske forsent».

Presten fik ikke engang tid til at spise aftens. Han kastet pelsen paa sig, tok trapperne i to, tre sprang og sat saa i slæ-

den. Det var en viktig reise denne, for den døende var ingen anden end sognets værste slagsbror, som engang hadde været sterkt mistænkt for drap efter et dansegilde. Men han hadde vridd sig ut av retfærdighetens haand, akkurat som aalen snor sig ut av fiskerens grep.

Han hadde ført mistanken over paa en ung bondegutt. Og mange trodde siden bestandig at denne var den skyldige, fordi han hadde været den dræptes rival og kunde ha skinnet mot sig. Den kvelden drapet skedde, hadde bondegutten ogsaa efter fleres utsagn, været ophidset, mørk og underlig. Men presten som kjendte den unge bondegutten fra hans konfirmationstid, var fuldt overbevist om hans uskyldighet. Nu fandtes der kanske et haap om at faa renvasket ham fra den flekk som hvilte over hans gode navn og rykte, og som hadde gjort at han ikke vilde binde nogen pikes skjæbne av sin egen stand til sin. Og med nogen av lavere byrd end sig selv, vilde han ikke gifte sig; dertil var han for stolt. Det var arv i slekten. Ellers hadde nok mange av sognets gaardmandsdøtre takket til om de kunde faatt den vakre unge mand.

Presten skyndet uavladelig paa kusken, og sprang selv ut i bakkerne for ikke unødig at trætte hesten ut. Han klappet Blakken og talte opmuntrende til den for at egge den til at skynde sig avgaarde.

I prestegaarden var alt stille. Fru Edlund hadde gaatt og lagt sig, efterat hun først hadde været inde hos Mira og sett hende vel i seng, og slukket hendes lys. Pikerne var gaatt i julekalas med dans i den nærmeste nabogaard. Prestegaarden laa saa nær op til naboens hovedbygning at man kunde høre dansemusikken hvis man aapnet vinduet i det værelse i gavlen hvor Mira sov. Hun hadde sittet længe og sett ind gjennem de oplyste vinduerne. Hun hadde sett de dansende par komme ut paa trappen forat kjøle sig; hun hadde sett dem skøie og spøke med hverandre, og hun hadde følt en sugende dragning henimot dette muntre selskap. Men hun vaaget ikke engang spørre tanten om hun fik lov til at gaa derhen, for der var noget indi hende som sa at det vilde hun aldrig faa lov til. Hvorfor — kunde hun ikke forklare sig selv, men hendes instinkt sa hende at hun vilde faa avslag.

Aldrig saa snart var fru Edlund gaatt sin vei fra hende, før hun aapnet vinduet paa gløtt og lyttet til trækspillets laat.

Det var jo ikke nogen spillemand «av Guds naade», som trakterte instrumentet. Ikke engang takten var sikker. Mere end én gang slog den klikk, og Mira blev helt hissig indvendig, naar han kom ut av takten, og likesom kjørte sig fast. Men

allikevel kunde hun ikke motstaa lysten til at høre paa, skjønt hun hutret og frøs. Hun kom til at mindes de lyse sommernætter i Herljunga, hvor hun saa ofte hadde satt liv i dansen. Folk var kommet langveis fra og hadde bedt lille Mira komme og spille, og mor Hellberg hadde aldrig nektet hende at gaa med. Saa hentet Hellberg hende om natten, og det forekom Mira som om hun hadde utført et viktig arbeide, naar de to vandret hjem sammen. Og da egnens ungdom hadde samlet sammen til et stort præktig trækspil, som de forærte hende, saa ansaa Hellbergs det som en forpliktelse for Mira at gi dem valuta for pengerne. Desuten tjente hun altid nogen kroner hver gang, som blev indsamlet blandt de dansende. Og det blev en god hjælp til klær for hende, hvilket heller ikke paa nogen maate var at forakte. Kort sagt ingen hadde der nektet Mira at gaa ut og spille, enten det var dag eller det var natt. Siden den tid hadde trækspillet hvilet. Hun hadde aldrig kommet sig til at spille paa det efterat hun var kommet til Gammelskogs prestegaard.

Det føltes paa et underlig vis for hende som om det ikke vilde passe der. Desuten hadde hun straks begyndt at spille piano med presten og gjort gode fremskritt. Hun tænkte ikke mere paa trækspillet sit. Det var en ganske anden slags musik som nu optok hendes sind. Den gjorde hende aldrig yr og vild og glad slik som hun hadde været i Herrljunga, men den betok hende. Time efter time kunde hun sitte ved pianoet. Hun blev ikke engang træt av at spille skalaer og øvelser, som onkel hadde sagt var aldeles nødvendige, hvis man vilde faa sine fingre til at lystre og bli myke.

Hver gang presten hadde bedt hende om at faa høre hende spille paa trækspil, hadde hun sagt at hun hadde glemt at spille paa det og at hun ikke vilde det. Han paa sin side hadde ikke villet tvinge hende, mest fordi han mente at hendes musikalske sans var værdig ganske anderledes fine instrumenter. Og nu hadde hun gjemt bort sit tidligere saa kjære trækspil.

Men nu da hun igjen hørte de saa velkjendte toner, nu vaaknet den gamle lysten. Pludselig fik hun en uimotstaaelig indskydelse. Hun vilde klæ paa sig igjen, og sakte, aa saa sakte liste sig ned trappen i strømpelæsten, og saa springe over til naboens hus, bare for en liten stund......

Som sagt, saa gjort. Hun fandt frem sit trækspil, famlet sig i mørket nedover den stille trappen, aapnet entrédøren som hun ikke vaaget at lukke efter sig fordi laasen gjerne smeldte igjen naar man lukket døren. Ute paa trappen snørte hun sine støvler paa sig og pilte saa over til naboens hus. (Forts.)

Nylænde

Tidsskrift for Kvindernes Sak
Utgit av Norsk Kvindesaksforening

Redaktør: Fredrikke Mørck

40. aarg.	OSLO, 15. MARS 1926	Nr. 6

Fru Ragna Wettergren.

3. mars 1886–3. mars 1926.

Det var med stor spænding vi som var unge i 80–aarene imøtesaa hver ny debut paa Christiania Theater. Der var jo dengang aldeles enestaaende aandelige interesser oppe hos ungdommen. Vi fulgte vore store forfattere med en uhørt vaakenhet og var fuldt optat av hvad aaret vilde bringe fra deres haand; vi diskuterte med en intensitet arbeidet naar det forelaa, især var det de dramaer som Henrik Ibsen hvert andet aar kom med, og Bjørnsons skuespil. som vi glædet os til at se paa scenen gjengitt — vi syntes ofte til fuldkommenhet — av den stab av herlige kræfter det gamle teater dengang raadet over.

Altid var spændingen der, om hvem som skulde spille den ene og den anden og alle rollerne, stor blandt os. Og vi glædet os naar vi hadde fordelt dem rigtig.

Første gang jeg saa Ragna Wettergren tror jeg var som Gina Ekdahl. Jeg glemmer ikke mit første indtryk av hende. Hun var noget helt nytt. Hun var østlænding og med sin friske stemme kom hun som et vaarveir ind over scenen. Smuk var hun, intelligent gav hun indtryk av at være, skinnende i utallige facetter var hendes spil. Og saa i 1894 som Rita, lille Eyolfs varmblodige, lidenskapelige mor! Jeg mindes dog fremfor alt fru Wettergren i Alvilde Prydz's «Aino» hvor hun spilte den morsomme Lizinska Lenner, den velstituerte frøken, som med sitt nervøse temperament lar os føle at hun har været med i livsglæden, og vi aner at hun kanske har nydt den i rikere mon end det var tillatt for hende som ugift kvinde. Hendes meget variable temperament gaar som oftest ut over «Edvardsen», husbestyrerinde og faktotum i huset. Herlig var Ragna Wettergren i den rollen! Og glimrende har hendes præstationer været i mange efter den, saavel i de saa altfor faa der blev hende til del paa Nationalteatret, som da hun paa Fahlstrøms teater fik anledning til at optræ regelmæssigere. Hendes bondekone i Brieux's «Den røde kappe» var for at nævne en blandt mange, en imponerende præstation.

Naar Ragna Wettergren nu har et firtiaarig virke paa scenen bak sig, føler vi som var unge da hun gjorde sin indtræden der, og har fulgt hende siden, en levende taknemlighet mot hende for alle de glade stunder hun gav os, for al den skjønhet hun aapenbarte i sin kunst, for det humør som fyldte hendes spil for den særprægede tolkning hun gav mange av vore yndlingsdramaer, for det indhold hun derigjennem ogsaa gav sine tilskuere! Og jeg er sikker paa at jeg har alle dem som har forstaatt at sætte pris paa hendes kunst med mig, naar jeg gjennem denne lille artikel sender fru Ragna Wettergren den varmeste takk for de 40 aar vi har fulgt og altid beundret hende, og de besste ønsker for fortsatt rikt arbeide i kunstens tjeneste ind i fremtiden! Altid vil hun bringe liv og glæde med til os.

F. M.

Norsk Kvindesaksforening.

Aarsmøte holdtes torsdag den 25. februar under ledelse av formanden fru Aadel Lampe.

Aarsberetning og regnskap oplæstes av sekretæren frk. Kitty Bugge, hvorefter der foretokes valg.

To av de uttrædende, fru Aadel Lampe og fru Hanna Isaachsen frabad sig gjenvalg. Istedenfor disse valgtes fru N. Jespersen Olsen og lektor Margit Sahlgaard Børresen.

Det tredje uttrædende medlem, frk. Kitty Bugge blev gjenvalgt.

Til foreningens formand valgtes frk. Fredrikke Mørck, og til viceformand frk. Anna Hvoslef.

Fru Aadel Lampe som i over 30 aar har sittet i N. K. F.'s styre blev utnævnt til foreningens æresmedlem.

Efter dette valg bestaar styret nu av: frk. Fr. Mørck, formand, frk. Anna Hvoslef, viceformand, frk. Marie Mathisen, frk. Valborg Tveter, frk. Kitty Bugge, fru N. Jespersen Olsen og lektor Margit Sahlgaard Børresen. Suppleanter er frk. Helga Helgesen, frk. Helga Berger og lektor Camilla Skotvedt.

Kvindene og valglovene.

«Norske kvinders Nationalraad» har til Stortinget indlevert forslag til visse forandringer i lovene om valg til storting og kommunestyrer med det maal at opnaa en retfærdigere representation av de kvindelige vælgere end det paa grundlag av den nugjældende ordning har vist sig mulig. Nationalraadet har samlet sig om de forslag til listeforbund og støttelister som blev utarbeidet av den parlamentariske valgkommission. Ved listeforbund vil kvinderne kunne faa den indflydelse i kandidatspørsmaalet som det har vist sig umulig at opnaa ved den nuværende ordning.

Til Fru Betzy Kjelsberg.

I anledning av Deres spørsmaal til styret for «Oslo ledd av L. K. S. F.» i «Nylænde» nr. 5 om, naar der skal avholdes et medlemsmøte i foreningen, hvor man kan faa anledning til at drøfte den forslagsliste, som skal indsendes til hovedstyret i anledning valg av delegerte til det forestaaende møte i «The International Woman Suffrage Alliance» i Paris, skal jeg oplyse om, at Oslo ledd ingen henvendelse har faatt i sakens anledning. Derimot fik jeg for et par maaneder siden tilsendt en liste, som cirkulerte blandt hovedstyrets medlemmer hvor jeg er suppleant, med spørsmaal om man var enig i, at der skulde sendes delegerte til Paris. — Til mit svar paa denne liste vedføiet jeg, at forutsætningen maatte være, at der blev anledning til at diskutere, hvem der skulde sendes. Siden har jeg intet hørt om saken.

Ærbødigst
Marie Høgh.
(p. t. form. i Oslo ledd av L. K. S. F.)

Atter en kvinde til Folkenes Forbund.

Fru Emmy Freundlich er blitt valgt til medlem av den komité som er nedsatt for at forberede den «Internationale Økonomi-Konferance» som skal sammenkaldes av Folkenes Forbund. Fru Freundlich er vel kjendt inden kvindebevægelsen i Østerrike og ikke nogen bedre skikket kunde være valgt til at representere kvindernes, de vigtigste konsumenters, syn paa de økonomiske problemer. Hun har kanske en enestaaende fortjeneste blandt kvinder for det administrationsarbeide hun har utført paa dette omraade. I mange aar har fru Freundlich været direktør for det østerrikske «Kooperative Engros Selskap» hvis foretagende og forutseenhet til at møte landets vanskeligheter efter krigen har vundet stor anerkjendelse.

Under krigen var fru Freundlich ogsaa direktør for provianteringsraadet, og hendes erfaringer som medlem av riksdagen og endda mere som medlem av det meget fremskrittsvenlige bystyre i Wien bragte hende i praktisk berøring med alle slags organisationer som befattet sig med økonomi.

Resolutioner indsendt til Stemmeretsalliancens kongress i Paris.

Følgende forslag til resolution er indsendt til styret for «Den Internationale Kvindestemmeretts Alliance»:

1. **Fra Danmark:**

I anerkjendelse av at husmødre, i hvis hænder tilberedelsen av vor daglige føde er betrodd, ikke er tilstrækkelig utrustet til at kunne faa den besst mulige fordel av de vigtige fremskritt som i de senere aar har fundet sted med hensyn til næringsfysiologien, appellerer «Den Internationale Stemmeretts Alliance» til sine ledd i alle land om at ta op et energisk arbeide for at faa oprettet statsskoler for huslig videnskap, hvor den lærerstand kan bli utdannet, som skal undervise fremtidens husmødre i at ordne sine budgetter mere økonomisk og tilberede familiens mat paa en sundere maate og altid overensstemmende med de sisste resultater av næringsfysiologien.

2. **Fra Tyskland:**

«Den Internationale Kvindestemmeretts Alliance» opfordrer sine ledd til at henstille til sine regjeringer eller andre autoriteter i sine lande at kvinder vælges til diplomatiske tjenester (i ambassaderne, legationerne. konsulaterne).

3. **Fra Sverige:**

Ændringsforslag i grundloven som gaar ut paa at de aarlige bidrag fra de tilsluttede ledd skal bli skatlagt efter en skala, inddelt i forskjellige grader beroende paa foreningenes medlemsantal og aarlige indkomster; hensyn vises de lande hvor kursen er lav. Den laveste grad for bidragene kan sættes til £ 2 istedenfor som hittil lavest forekommende £ 1.

Persiske kvinder.

«Vestnik Chenata» (Kvindernes blad) som er en av de besst underrettede blade i Øst Europa, meddeler at «Persiske Kvinders Forbund» har offentliggjort en beretning som viser at der blandt de persiske kvinder er et vaagnende ønske om at faa sine rettigheter til politisk stemmerett anerkjendt. Ifølge beretningen kræver kvinderne rett til at være med om sine barns opdragelse; ikke at giftes bort uten sit eget frivillige samtykke; at ha den samme rett som manden i tilfælde av skilsmisse, og endelig at bli behandlet med den agtelse som hittil i almindelighet kun er blitt mænd til del.

Kvindelige „Raader".

Østerrike har nylig faatt to kvinder hædret med en av de mange titler som tidligere bare har været forbeholdt mænd.

For nogen aar siden blev Østerrikske Kvinders Nationalraads formand, fru Hertha S p r u n g, utnævnt til «Regjeringsraad». Nu da hun har trukket sig tilbake fra sin stilling som inspektør for «Fagskolen for kvinder» i Wien, er hun blitt utnævnt til «Hofrat». Hvad forskjel der er mellem disse to titler, ser vi os desværre ikke istand til at meddele vore læsere. Men vi har all grund til at tro at den sisste titel er ett trin høiere paa rangstigen, for den korrespondent fra Wien, som meddelte begivenheten i «Jus Suffragii», fortæller at den har vakt glæde i kvindesakskredserne i landet, fordi det er skjedd som en anerkjendelse for det store sociale arbeide fru Sprung gjennem mange aar har gjort og for hendes organiseren av fagskoler for piker, hvilke skoler er fortræffelige.

Samtidig med fru Sprungs utnævnelse til hofraad, har Wien faatt sin første kvindelige «kommerseraad». Det er fru Ottilie W a g n e r, formand i «Motehandlernes organisation», hvem denne ære er tildelt. Hun er nu 77 aar og har viet sitt liv til utvikling av dette haandverk. Allerede i 1884 organiserte hun motehandlerinderne. Nu er denne organisation tvungen for standen og har officielle rettigheter; en hel del mænd er medlemmer av den. Tiltrods for sin høie alder er fru Wagner fremdeles den ledende aand i organisationen; hun er særlig interessert i tilsynet med de faglige eksamener.

Fremragende kvindelig professor død.

Carolina Michaelis de V a s c o n c e l l o s, professor i filologi og filosofi ved det gamle berømte universitet i Coimbra, Portugal, er nylig avgaatt ved døden. Hun var født i Berlin 1851 og erhvervet sig tidlig ved ivrige private studier, indgaaende kundskaper i de romanske sprog, særlig interesserte hun sig for den gamle portugisiske litteratur og historie. Allerede i sine yngre aar offentliggjorde hun forskjellige udmerkede arbeider paa disse omraader. Hendes videnskapelige berømmelse var vel fundert og blev stadfæstet ved videnskapelige æresbevisninger fra de tyske universiteter, da hun giftet sig med professor de V a s c o n c e l l o s fra Oporto, og forlot Tyskland for at bosætte sig i Portugal. Her fik hun stor aner–

kjendelse for sine sjeldne kundskaper i portugisisk litteratur. og blev utnævnt til ekstraordinær professor først ved universitetet i Lissabon og senere i Coimbra.

Blandt professor Carolina de Vasconcellos's mange videnskapelige verker, utgitt paa tysk og portugisisk, kan nævnes «Den portugisiske litteraturs historie», som blev omtalt som «et verk av fabelagtig videnskapelig dybde, og som alene betød et livsarbeide og som vandt almindelig anerkjendelse for dets forfatter». Endvidere hendes «Randbemerkninger til den portugisiske sangbok», «Forskninger i den gamle portugisiske skaldekunst», den fine historiske skisse om «Infanta Maria og hendes damer», «Bidrag til Camoes's bibliografi», og en av hendes besste verker «Uriel da Costa».

Den høie agtelse og ærbødighet man næret for Carolina Michaelis de Vasconcellos arbeide og personlighet fandt uttryk i den portugisiske presse ved hendes død, og til ære for den meget lærde kvinde og forfatter lukket det filosofiske fakultet i Lissabon, hvor donna Carolina først hadde virket som professor, sine dører i 24 timer, og uttrykte paa denne maate sin dype sympati med universitetet i Coimbra, som hadde lidt et saa stort tap.

Amerikanske arbeidersker protesterer mot særlover.

President Coolidge har mottat en deputation arbeidende kvinder, som kom for at protestere mot særlover for kvinder. De anmodet ogsaa om at faa sin rett sikret til at arbeide under samme betingelser som mænd.

Nye nationalraad og nye lokale kvinderaad.

Mejuffrow Louise van Eeghen, som ved møtet i Washington ifjor blev valgt til «Det Internationale Kvinderaads» korresponderende sekretær, har siden foretat en agitationsreise i Sydamerika, hvorfra hun nylig er vendt hjem. Det har lykkedes sekretæren at danne nationale raad i Brasilien og i Bolivia, hvorfra I. C. W. snart kan vente ansøkninger om at bli optat. I Peru har det lykkedes Mej. v. Eeghen at blæse liv i det for endel aar siden dannede nationalraad, som hittil av økonomiske grunde har avholdt sig fra indmeldelse.

Mej. v. Eeghen besøkte ogsaa Argentina, Uruguay og Chile, hvis nationalraad allerede er optat i Det Internationale Kvinderaad.

*

Mrs. Franklin som nu er formand i «Engelske Kvinders Nationalraad» har i tre maander reist i Sydafrika, hvor hun har dannet lokale kvinderaad i Pretoria og i Grahamtown. Hun har ogsaa hatt forbindelse med kvinderne i Rhodesia.

(Fra «The Bulletin».)

Forenkling av undersøkelsen av emigranter ombord.

En international kongres av private organisationer som arbeider for beskyttelse av utvandrere fandt i december ifjor sted i Genf. Hensikten med denne kongres, hvor omkring 40 organisationer var representert, var at overveie spørsmaalet om inspektion av utvandrere ombord. Dette emne har sin specielle interesse netop nu da det vil komme op paa dagsordenen for den Internationale Arbeidskonferance, som i mai iaar skal holdes i Genf. Allerede i begyndelsen av november maaned sendte Det Internationale Arbeidsbureau til de organisationer som var tilsluttet den Internationale Konferance av private organisationer, ut en spørsmaalsliste som angik forenklingen av inspektionen, inspektørernes plikter og andre omstændigheter. En rapport basert paa de indkomne svar vil bli sendt ind til Det Internationale Arbeidsbureau og indlemmet i det materiale som Arbeidsbureauet forbereder for møtet i mai. Svarene gir et overblikk over de forskjellige maater man i de forskjellige lande gaar frem paa ved undersøkelsen av emigranter. De konstaterer at inspektionen i flere lande er meget

ufuldkommen. Komitéen for Den Internationale Konferance av Private Organisationer besluttet at fremholde nødvendigheten av at de personer som blev ansat i inspektionen skulde ha erfaring i socialt arbeide og være istand til at gi emigranterne de raad og oplysninger de behøver. De maa ogsaa være flinke til at bistaa emigranterne i moralske vanskeligheter. Resolutionerne indeholdt en del anvisninger med hensyn til offentlig og privat inspiceren av emigranter, beskyttelse av utvandrende kvinder og barn osv.

Den næste kongres for Den Internationale Konferance av Private Organisationer til Beskyttelse av Utvandrere vil finde sted i slutten av august eller begyndelsen av september iaar.

Det Internationale Kvinderaad var ved kongressen i december forrige aar representert ved Madame Romniciano. Raadet har formelt sluttet sig til Konferancen og haaper gjennem sine nationale raad at kunne gi en effektiv støtte til arbeidet inden den nye organisation. I den anledning har Dr. Ogilvie Gordon som er formand i I. C. W.'s «Komité for Ind- og utvandring» i januar sendt de forskjellige nationalraad et cirkulære med anmodning om at de vil ha sin opmerksomhet henvendt paa denne sak.

Kvindernes lille Entente.

Fra 6. til 14. december holdt «Kvindernes Lille Entente» et møte i Athen, hvor representanter fra Czekoslovakiet, Jugoslavien, Grækenland og Rumenien var tilstede.

De emner som blev foredraget og diskuteret var bl. a. Minoritets-spørsmaalet av Mme Purkinova fra Czekoslovakiet; «Kvinder som arbeidsgivere» av Mme. Plaminkova, ogsaa fra Czekoslovakiet; og «De økonomiske spørsmaal» av Mlle. Odobesco fra Rumænien. Disse foredrag gjorde et dypt indtrykk. og flere mænd som er velkjendt i den politiske verden, og som overvar de offentlige møter, blev slaatt av de dokumentariske beviser som forelaa og de konklusioner talerne kom til.

De resolutioner som blev vedtat paa kongressen gjaldt slike spørsmaal som beskyttelse av moderskapet, omsorg for unge mennesker, fagundervisning, revision av egteskapslovene o. s. v.

Ved et møte som var arrangeret av den «Græske Liga av Nationernes Forening», talte den rumænske fyrstinde Alexandrine Cantacuzène for et meget mottagelig publikum om «Freden».

Vort hjemmestell.

I tide og utide ropes der paa hygiene i hus og hjem. Det som man da først og fremst har sin opmerksomhet henvendt paa, er naturligvis alt det som man daglig skal spise og drikke. Melk har der været skrevet om i alle tider. Nu vil vi skrive litt om kaffeen.

I de fleste husholdninger drikker man visstnok kaffe til frokost og ogsaa efter middag, saa vi kan godt kalde den vor nationaldrik. Der er vel neppe den drik i husholdningen, som smaker saa forskjellig, uagtet den bare bestaar av de to ting: vand og kaffe. I de fleste hjem koker man nok kaffeen; det er det mest økonomiske, og ialfald for de fleste unge, det sundeste.

Men der findes ogsaa masser av hjem, hvor kaffeen traktes, ialfald til far og mor, og naar man har gjester hos sig. Til traktningen har man hittil anvendt en pose, sydd av tøi eller trikot, som kaffeen skal gaa gjennem forat grudden kan efterlates der. Disse poser er altid besværlige, fordi de selvfølgelig maa holdes ekstra rene og appetitlige; er de ikke det, saa faar kaffeen lett en ubehagelig bismak, og det er uhygienisk og vondt naturligvis.

Nu kan alle kaffelavere glæde sig over at posernes tid er forbi! Der er kommet i handelen en kaffetrakter som bærer det lovende navn «Clara». Og hvad mere er: den holder hvad den lover! Apparatet er av aluminium og bestaar av to deler, som begge har sil i bunden, den ene saa fin sil, at den drik som er resultatet av traktningen, blir en helt klar, fuldkommen gruddfri første rangs kaffe. Kan man ønske sig noget mere og bedre! Jeg vil derfor paa det varmeste anbefale «Clara», som klarer at skaffe alle dem som ønsker det, en rigtig god, klar kop kaffe! Den faaes i alle kjøkkenutstyrsforretninger og koster bare 4 kroner.

F. M.

Vicekonsul Pattie Field i Holland.

Som nævnt i nr. 23 f. å. blev den amerikanske miss Pattie Field utnævnt som sit lands vicekonsul i Holland fra oktober maaned s. å.

Til ære for den kvindelige vicekonsul gav «Foreningen av kvindelige statsborgere» den 9. januar en middag i «Den hollandske Kvindeklub» i Amsterdam. «Det var en helt uofficiel middag,» skriver Rosa Manus i «Jus Sufragii», «hvor foreningens styre var tilstede, og ogsaa mrs. Field, vicekonsulens mor, samt den amerikanske konsuls frue, mrs. Spancer. Under middagen blev hver av gjesterne opfordret til med nogen faa

ord at fortælle litt om sin beskjæftigelse i livet, saa de amerikanske gjester kunde vite «hvem var hvem».

Derefter fortalte miss Field os om sine studier i Paris og sine eksamener i Washington. Hun gav indtryk av at like sig godt i sin nye stilling. og gjør sig al mulig umake for at lære det hollandske sprog, som hun allerede forstaar en god del av.

Mrs. Field som er fra «det fjerne vesten» — Colorado — fortalte os om en pussig episode hun husket. For mange aar siden da hun endda var liten pike, kom Susan B. Anthony for at tale i hendes by, og i de dager vilde ikke nogen overlate hende en sal at tale i. Da møtte hun tilfældigvis mrs. Fields far paa gaten, fortalte ham sine vanskeligheter, og han sa: «Miss Anthony, jeg kan by Dem mit pakhus, dersom De vil ta tiltakke med at tale der?» Hun mottok tilbudet og talte den kveld for et interessert auditorium. Hun fik mrs. Fields far til at sitte ved siden av sig paa podiet, og fra den tid var saavel han selv som hans familie ivrige tilhængere av kvinders stemmerett!»

Mrs. Spancer er en meget interessert dame, en virkelig kvindesakskvinde, som har reist næsten over hele verden. Da hun hadde endt sine studier i filosofi i De Forenede Stater, blev hun sendt som lærer til Kina. De vanskeligheter hun der hadde at overvinde, var forfærdelige, men hendes behændighet hjalp hende ivei, og det lot til at hun har hatt stort held med sig i livet. Flere av hendes kinesiske elever er nu fremragende kvinder. Som mr. Spancers hustru har hun tilbrakt nogen faa aar paa Sumatra, hvor hun studerte kvindernes problemer og forsøkte sammen med dem at løse mange vanskeligheter.»

Tyrkisk kvinde holder foredrag om tyrkiske kvinder i London.

Mrs. Adnam, som forresten er bedre kjendt under sitt pikenavn Halide Edib Hanoum, og som er medlem av det tyrkiske Nationalistparti paa samme tid som hun er en av sitt lands mest fremragende kvinder, holdt fornylig et meget interessant foredrag i London om «Den tyrkiske kvinde idag».

Mrs. Adnam indledet sitt foredrag med at tilbakevise rykterne om, at hun hadde været undervisningsminister i den tyrkiske republiks første regjering. Spørsmaalet hadde været paa tale, men saken blev aldrig gjennemført. Hun benektet ogsaa at hun hadde kjæmpet i den tyrkiske armé, noget som var blit

sagt om hende. Hun hadde visstnok baaret sergeantuniform, og hadde staat i transportkommandoens tjeneste, men utenfor dette og for at ha skrevet brever for de tyrkiske soldater, hadde hun levet et borgerlig liv.

Det syn som vestens folk hadde paa de tyrkiske kvinder, tilbakeviste mrs. Adnam som helt ukorrekt. Hun uttalte at de hadde den samme menneskelige natur som de engelske og amerikanske og alle andre kvinder i verden. Den tro var ogsaa vidt utbredt at alle tyrkiske kvinder levet i polygamiske forhold og i avsondrethet, mens derimot en næsten ideel likhet mellem kjønnene skulde forekomme i de primitive tyrkiske stammers telter. I oldtidens Tyrki var der hverken polygami eller skilsmisser, og overalt hersket der en eneste moralsk norm.

I en dekadent tidsperiode blev derimot polygami alminde-lig, og agtelsen for kvinder mindre, men denne utartning stanset ved islams reformation. Mahomed begrenset antallet av de hustruer en mand kunde ha, til fire, og gav kvinderne visse rettigheter til eiendommer, som i aarhundreder blev set paa med avind av vestens kvinder. I islams tidligste aar udmerket tyrkiske kvinder sig som lærere i jura og litteratur, som diktere og forfattere.

Aaret 1839 betegner det første foreløbige stadium i tyrkiske kvinders emancipation.

Aaret markerte en stor reform derved at skoler blev oprettet for pikebarn og unge kvinder, og mange penner blev satt i bevægelse for at hævde kvinders rettigheter.

I 1879 blev der i Konstantinopel oprettet et seminarium for lærerinder, og flere elementærskoler blev bygget, saavel i hovedstaden som i hovedbyerne i provinserne. Man krævet større utdannelse hos lærerinderne, og en hel del guvernanter blev forskrevet for private hjem. Disse guvernanter blev hovedsakelig hentet fra England, fordi tyrkerne i den tid betraktet de engelske kvinder som de mest fuldkomne forbilleder. Den tyrkiske revolution i 1908 skyldtes næsten helt de tyrkiske kvinders emancipation. Kvindeklubber blev dannet, for filantropi, for selvutdannelse, for sanitet og for smaabarns vel. Dag- og aftenskoler blev oprettet, og i vor tid findes der blandt tyrkiske kvinder praktisk talt ikke nogen som ikke kan læse.

Balkankrigen 1912 gav tyrkiske kvinder en endda mere fremskutt stilling. De holdt protestmøter mot de gjængse grusomheter som da forefaldt, og hjalp de ulykkelige flygtninger som tydde til Konstantinopel. Ved et offentlig møte som paa den tid blev holdt i universitetet, var der 5 000 kvinder tilstede, som berøvet sig selv alle sine juveler, der blev solgt til et hjæl-

pefond for flyktningerne. Kvinder tok i den tid ogsaa med meget held op arbeidet for sykepleie.

I den store krigs tid 1914 indtok kvinder de plasser som de mænd der maatte gjøre tjeneste ved fronten, hadde indehatt, de kom ind i administrative stillinger, øvet haandverk og handel, de dyrket ogsaa marken. I 1916 undergik de tyrkiske ekteskapslover en radikal ændring. Haremene blev helt ophævet med undtagelse av sultanens, og polygami helt forbutt. Hver tyrkisk kvinde mottar ved sit giftermaal en indgaaende kontrakt som sikrer hende visse rettigheter.

Samme aar fik de tyrkiske kvinder ogsaa adgang til universitetet, med undtagelse av de medicinske og juridiske fakulteter som forblev lukket for dem til det følgende aar, da ogsaa disse skranker faldt, og samtidig fællesundervisning for gutter og piker mange steder blev indført.

Mrs. Adnam tilskrev ogsaa næsten helt kvindernes økede indflydelse oprindelsen til Nationalistbevægelsen.

Kvinder kjæmpet side om side med mænd i arméerne og tok sig bakefter av alle arrangementer med transporter.

Noget senere blev de gardiner som skilte de to kjøn ad i sporvogner, baater og paa offentlige steder, fjernet, og kvinder som mænd gaar nu fuldkomment frie om i gaterne. Kvinderne kan nu ogsaa optræ som skuespillerinder paa scenen. De shinglet sit haar, og klær sig paa europæisk vis, men den europæiske

hatt anlægger de ikke altid, mange foretrækker at sno et silketørklæ omkring hodet.

Nutidens tyrkiske kvinder har imidlertid endda ikke nogen politisk position; men mrs. Adnam mente at det vilde bli indrømmet dem at utøve stemmerett; hun trodde dog ikke at kvinder vil faa adgang til at vælges ind i «Forsamlingen» eller det tyrkiske parlament. Denne rett vil først bli gitt dem, naar de har litt mere politisk erfaring.

(«The Christian Science Monitor».)

FØLJETON:

MIRA.

EN KUNSTNERSKJÆBNE.

Av A. M. H—n.

(Forts. fra forr. nr.)

En stund stod hun utenfor døren, tvilraadig om hun skulde vaage at gaa ind. Men endelig aapnet hun døren og steg indenfor. — Jeg vilde bare spørre, om jeg kunde faa lov til at spille en dans? — Verten kom hen til hende og saa en smule forbauset paa hende. — Ja, det kunde hun faa lov til. Det var da besst at hun kløv op paa spillemandens stol borte paa bordet i hjørnet for saa sat hun av veien og kunde høres godt.

Ikke nogen visste hvad lille Mira dudde til; men man kunde jo ikke nekte prestens lille pike at spille litt, især da man var alt andet end tilfreds med den spillemand man hadde. Der fandtes tre rigtig gode spillemænd i bygden, men de hadde alle tre vært borttinget længe forut paa de store bondegaardene, saa man hadde maattet nøie sig med den man kunde faa. Verten hjalp Mira op paa bordet. Hun satte sig tilrette paa stolen og saa sig omkring. Med ett kom der et skjelmsk og selvsikkert smil over hende. Nu skulde de faa høre noget andet. Hun visste at hun kunde sine saker. Nu var hun dronning i sit rike!

Saa begyndte hun. Det var en polka. De unge gutterne spratt op, slog armen om livet paa hver sin pike. Øinene lyste i dem, og jenterne lo. Vildere og vildere gik det. Gutterne trampet takten og svinget jenterne, saa kjolerne fløi som vinger om dem. Aldrig hadde man sett maken. Ingen vilde stanse

og hvile. Svetten randt i strimer fra de dansendes pande og tindinger nedover kinderne, men det lot de sig ikke stanse av. Endelig braastanset Mira sit spil. Ogsaa hun var blitt varm av spillet og dansen. Mere — mere, blev der ropt; men Mira visste hvordan hun skulde passe sit publikum. Det hadde Hellberg lært hende. Han hadde indprentet hende, at man maatte ikke trætte ut de dansende, for da stanser farten, mumlingen og munterheten. Aa nei, de skulde faa trygle og be, mens de faar vente og hvile sig, hadde han sagt. Da gaar det besst. Hun bare lo og rystet paa hodet til deres bønner og rop, tørket sin pande og fik øl at drikke til at læske sig med. Hun tørket sig om munden med haandbaken. Saa tok hun op trækspillet igjen, som hun hadde lagt fra sig paa bordet ved sine føtter, og klemte paa med en ny dans. Det gik likedan med den. Nu maatte gamle mænd og kvinder ogsaa til! Tjo! skrek mændene alt i ett. De vilde braute og agere ungdommelige og glemte rent sin alder. Og konerne tænkte paa da de danset som brud, og de følte sig atter unge. Glæden stod høit i taket, og Mira glemte alt mellem himmel og jord uten takten, dansen og det larmende liv.

Da aapnedes pludselig døren, og ind trær presten i prestedragt med krave. Hans fine, smale ansikt var saa blekt som hvitt postpapir. Han hadde længe staatt utenfor døren og hørt paa. At det virkelig var Mira som spilte, det forstod han. Han var kommet hjem midt paa natten og hadde fundet entrédøren paa gløtt. Forbauset over dette gik han ind til sin hustru og spurte om grunden til dette. Hun hadde som vanlig stængt døren. Pikerne var ute. Det kunde derfor ikke være nogen anden anden end Mira som var gaatt ut og hadde latt døren staa aapen efter sig. Presten skyndte sig op til Miras værelse, fandt sengen tom og vinduet aapent. Han hørte rytmen i dansemusikken og forstod straks hvorhen flyktningen hadde tatt veien.

Det gjorde ham ondt at Mira var gaatt uten tillatelse, og det harmet ham at hans hustru skulde faa rett, naar hun hadde sagt at pikebarnet nok vilde komme paa avveier med tiden. Han hadde syntes at det var uvenlig og uberettiget at si det. Nu begyndte han ogsaa at føle uro for hende. Det var saa forargelig overfor menigheten at Mira var sprunget slik ut, paa tvers av skik og bruk blandt de dannete klasserne.

Han tok sin pelslue paa og vandret avsted. Stjernehimmelen var høi og klar. Han hadde netop paa hjemveien sittet fortapt i beundring over dens mægtige skjønhet og storhet. Han hadde været i den høitideligste sindsstemning, kommet som

han var fra møtet mellem dødens majestæt og den angrende forbryter, som hadde bekjendt og bedt ham kundgjøre hans bekjendelse for at ikke den uskyldige længere skulde lide for den skyldige. Med korte mellemrum hadde den døende i faa ord hvisket frem næsten hele sit livs sørgelige historie. — Det er akkurat ti aar siden idag — hadde han sagt med angst i sit blik. — Jeg gik til julelag med dans. Brændevin hadde jeg nydt før jeg kom til laget, og mere fik jeg der. Jeg blev ærgerlig og rasende paa Per Erik, som tok ifra mig alle jeg vilde danse med, og jeg besluttet mig til at ville hevne mig. Vi fulgtes ad hjem om natten. Der blev slagsmaal, og jeg rendte kniven i ham......Mere formaadde han ikke at si. Koldsvetten brøt frem paa panden, hodet faldt ned mot puten. og det saa ut som døden var indtraadt. Men efter en stunds forløp la han til: — Jeg vilde be presten om at bekjendtgjøre dette fra prækestolen paa søndag, saa at Lars blir fri for mistanke. — Og saa om jeg kan faa syndernes forlatelse? — bad han med en hjerteskjærende angst i sit spørgende blikk.

Presten tok kalken frem, heldte vinen i og gav ham naademidlerne med en av bevægelse skjælvende røst, sikker paa at Gud forlater den som av hjertet angrer sin synd.

En halv time senere var forbryteren gaatt ind til den evige hvile, og presten begav sig hjem. Han satt og tænkte paa hvor farlige disse dansegilder med dets tilhørende drikkeri kunde være for unge vildbasser. Fornøielser maatte jo folk ha, men hvordan skulde man kunne skaffe dem forædlende fornøielser? Hvordan faa bort raa sæder og raahet i deres lyster?

Da han stod der utenfor døren og hørte gutternes «Tjo» og pikernes skrik, og forstod at der nok vanket baade øl og brændevin derinde, gyste det i ham at vite lille Mira inde blandt slike omgivelser. Med et raskt grep aapnet han døren. Mira blev saa forfærdet da hun fik se ham at hun tapte trækspillet paa gulvet. Dansen hørte pludselig op, og der blev lydløs stilhet i stuen. — God kveld, kjære venner, — sa presten og hilste paa vertsfolket. — Jeg kommer for at hente lille Mira, som ikke maa være saa sent oppe. Hvor er hun henne? Jeg ser hende ikke. — De pekte mot hjørnet. Og der paa bordet satt hun, opkrøpet paa en høi stol med et tinnkrus med øl ved sine føtter.

Presten løftet hende ned og følte at hendes hænder var brændende varme. Han tok trækspillet op og efter hurtig at ha tatt avsked, forsvandt de.

(Forts.)

Nylænde

Tidsskrift for Kvindernes Sak
Utgit av Norsk Kvindesaksforening

Redaktør: Fredrikke Mørck

40. aarg. | OSLO, 1. APRIL 1926 | Nr. 7

Elise Amalie Wærenskjold, f. Tvede.

(Svend Foyns første hustru.)

Av Overlærer **Emil Olsen.**

Nedenstaaende artikel, som overlærer Emil Olsen har skrevet i «Tønsbergs Blad» f. a., har forfatteren elskværdigst ogsaa sendt «Nylænde». Han meddeler i sin indledning i nævnte blad, at han har faatt et væsentlig bidrag i en samling brever, skrevet i aarene 1839 til novbr. 1894 av fru Wærenskjold til hendes ungdomsveninde, fru kaptein Dannevig f. Hansen i Lillesand, og dennes søn, kommandørkaptein Th. Dannevig. **Red.**

Det er ikke mange damer som har faatt plass i norsk forfatterleksikon fra den første halvdel av forrige aarhundrede. Foruten Camilla Collett, hvis «Amtmandens døtre» dog først utkom (anonymt) 1855, er det vel Hanna Vinsnes og fru Marie Colban, som især endnu erindres av den ældre slekt. At skrive bøker eller i aviser blev jo anset for ikke at være passende for kvinder. De vilde derved være traadt ut av den hjemlige ubemerkethet og hadde faatt et publikt stempel, som var uforenelig med den sande kvindelighet. Om man end, som de fleste, skrev anonymt,

blev man under datidens smaa og gjennemsiktlige forholde som oftest snart røbet og hjemfalden kritikken.

En av disse var Elise Tvede. Hendes litterære produktion er ikke stor, men viser dog at hun var en dame med intelligens og frisind, og da hendes livsløp ikke blev av de almindelige, vil en biografi av hende kanske ikke være uten interesse.

Elise Tvede blev født paa Dybvaag prestegaard 19. februar 1815 av danske forældre, sogneprest Nicolai Seiersløv Tvede (f. 1779, d. 1832) og Elisabeth Meldahl. 1822 forflyttedes presten Tvede til Vestre Moland, hvor da datteren kom til at tilbringe sine besste ungdomsaar. I sin kjærlighet til Holt søkte imidlertid presten sig i 1828 dit; men her blev hans virke kortvarig. Efter hans død flyttet hans enke med datteren til Tønsberg, hvor denne holdt en skole fra vaaren 1834. Høsten 1837 slog de sig ned i Lillesand. Her døde fru Tvede i 1839, og samme aar, den 4. april, blev Elise gift med Svend Foyn, og her fæstet de bo. Ekteskapet blev barnløst, og da Foyn den meste tid var ute tilsjøs, vilde hans hustru, «der var en kvik dame med initiativ og virkelyst», gjerne anvende sin tid og sine evner i veldædig øiemed. Hun fattet da den plan ved private bidrag at oprette en haandgjerningsskole for smaapiker. Men da hun henvendte sig til kommunens ordfører i den anledning, visstnok med anmodning om at faa fritt lokale i almueskolen, blev hun med bestemthet avvist; «en kvinde burde ikke komme med forslag av den natur.» Avdøde toldkasserer Due, der meddeler dette (Morgenbladet for 1ste juli 1905), gjør herved den bemerkning: «Naar vi ser paa kvindernes nuværende stilling i samfundet paa snart sagt alle felter, finder vi det ufattelig næsten, i hvilken grad selv de beskedneste krav at virke utenfor husmorens begrænsede gjerning blev tilbakevist som ubeføiede og utillatelige.»

Fru Foyn fik dog sin skole i gang; den fortsattes efter hendes avreise; i et av sine brever spør hun om den endnu er til. Ogsaa maateholdssaken interesserte hun sig for, og utgav 1843 anonymt en brochyre: «Opfordring til alle ædle

mænd og kvinder at forene sig i maateholdsselskaper for at utrydde brændevinsdrik og drukkenskap m. m.» Av en dame.

Ekteskapet med Svend Foyn varte ikke længe; det blev opløst i 1842. Herom skriver hun selv: «Det var uoverensstemmelser i vor karakter som gjorde vort samliv mindre lykkelig. Da vi ingen barn fikk, blev vi enig om at skilles, men skilles som venner, og Foyn har i sandhet vist sig som ven, da han efter min anden mands død flere ganger har sendt mig betydelig pengeunderstøttelse.»

Det var to særprægete personligheter som her møttes og skiltes. Var end samlivet kort, har det sikkert satt dype merker hos begge og været av stor betydning for deres karakterutvikling. Mon ikke denne fintdannete, filantropisk interesserte prestedatter har hatt indvirkning paa Svend Foyns senere livssyn og veldædighet? Han oprettet jo i Tønsberg et barneasyl med haandgjerningsskole, virket for avholdssaken, skolereformer og først og fremst for Guds ords utbredelse herhjemme og ute. Hun har i ham lært at kjende en mand med sterk virkelyst og ubøielig energi, en usvikelig tro paa at hans veier ogsaa var Guds veier. De har begge gitt hverandre, og av hverandre mottat meget. Selve skilsmissen har nok ikke været saa lett som det kan synes. I de dager blev jo et saadant skridt bedømt langt strengere end nu, og de har vel ikke undgaatt ved mere end e n leilighet at merke virkningen av en slik dom, selv om de følte sin samvittighet fri.

Begge kom de til at leve et langt, eiendommelig liv, vidt skilte fra hverandre; begge blev banebrytere, hver paa sitt felt. Han drog op under polarstjernen til de evige isørkener og erhvervet sig et uforglemmelig navn; hun kom til Texas' solvarme sletter, hvor druerne vokser vildt, og ferskentrærne rødmer av frukt, og var med at grunde et hjem for mange skandinaver, for hvem hun blev som en mor. Aktet og æret av alle, vil hun for altid ha sikret sig et hædersminde fra grundlæggelsen av de første kolonier av norske i Texas. Begge indgik de igjen ekteskap, men bevarte altid venskap for hverandre og fulgtes i tankerne helt til det sisste — et smukt og

rørende forhold. Selve deres livsløp avsluttedes samtidig: Svend Foyn døde 30. november 1894, og hun døde kort efter at hun hadde faatt budskapet herom. (Forts.)

Enkers adgang til at sitte i uskiftet bo.

Der er i statsraad fredag den 19. mars fremsatt kongelig proposition om at likestille kvinder med mænd med hensyn til adgangen til at sitte i uskiftet bo uten nogen særskilt bevilgning, meddelt av fylkesmanden.

Det samme gjælder i forholdet overfor barn som har fyldt 25 aar.

Norsk Kvindesaksforenings aarsberetning 1925.

Aarsmøte avholdtes 10. december 1924 hos fru Lampe. Formanden aapnet møtet og bad sekretæren læse op aarsberetning samt 40–aars beretning og regnskap. Beretningen blev godkjendt og for regnskapet blev gitt decharge.

Derpaa gik man over til de lovændringer, som tidligere hadde været omsendt til medlemmerne. De nye lover blev efter en livlig diskussion vedtatt paragraf for paragraf. Det blev besluttet at lovene skulde trykkes og omsendes til medlemmerne.

Fru Hanna Isaachsen kom med et varmt indlæg i anledning Kvindernes Vælgerforenings forespørsel om N. K. F. var villig til at støtte den i arbeidet for egne kvindelister ved valgene. Indlægget blev paahørt med stor interesse og gjorde et sterkt indtryk paa forsamlingen. Der paafulgte en livlig diskussion, som resulterte i at formanden henstillet tli medlemmerne at tænke nøie over dette vigtige spørsmaal og skriftlig meddele hende sin mening. Styret skulde derefter sende Vælgerforeningen svar.

Sluttelig blev der foretatt valg, først paa formand og viceformand, derefter paa det øvrige styre med suppleanter og revisorer. Styret har i det forløpne aar bestaatt av: Fru Aadel Lampe, formand, frk. Fr. Mørck. viceformand, frøknerne Anna Hvoslef, Marie Mathisen, fru Hanna Isaachsen, frøknerne Valborg Tveter og

Kitty Bugge, sekretær. Samtlige blev gjenvalgt. Til æresmedlemmer valgtes med akklamation frk. Dorothea Schjoldager, fhv. statsminister Blehr og overlæge dr. Edv. Bull.

Der var i aarets løp været avholdt 3 medlemsmøter — ett i mars sammen med Kvindernes Vælgerforening med foredrag av advokat Elise Sem: Om formuesforhold mellem egtefæller, og ett i april sammen med Kvindernes Vælgerforening og L. K. S. F. med foredrag av sakfører Aaslaug Aasland angaaende valglovene, samt ett i oktober sammen med Kvindernes Vælgerforening, Nationalraadet o. fl. med foredrag av fru Martha Larsen Jahn: om Kvinderne i Nationernes Forbund. Samtlige møter var godt besøkt og særlig paa møtet om valglovene var der en meget livlig diskussion, hvorunder bl. a. sakfører fru Erika Lie anbefalte «Valgkomiteen»s forslag, og fremsatte et forslag om «støttelister» og «listeforbund».

14 styremøter har været avholdt og mange forskjellige spørsmaal har været behandlet. Der har været gjort henvendelser til:

1. Fængselsstyrelsen angaaende Kvindelig sjælesørger ved Landsfængslet for kvinder.
2. Socialdepartementet for at støtte Kvindelig Industriskoles ansøkning om bidrag av Rockefellerinstitutet.
3. Stortinget om bibehold av Mindsteløn for handelsfunktionærer.
4. Stortinget med Protest mot Flaamsbanen.
5. Oslo kommunestyre om mere lys i portrum og trappeopganger.

Der har været sendt hilsener til en række personer og institutioner, som har staatt foreningen og dens arbeide nær. F. eks. til Otilie Tønning i anledning hendes 60 aars dag, Trondhjem og Bergens Kvindesaksforeninger i anledning av deres 40 aars jubilæer, til fru A. M. Holmgren paa hendes 75 aars dag, kondolanseskrivelse i anledning av dr. Edv. Bull og fru Emilia Bromés død, til Marie Groth paa hendes 70 aars dag, til Dagmar Mørck paa hendes 60 aars dag og en adresse til fru Math. Schjøtt, den sidste gjenlevende av foreningens stiftere.

I august feiredes Foreningens 40 aars- og Fagskolens 25 aars jubilæum ved en overordentlig vellykket festlig tilstelning ute paa Fagskolen. Der var møtt omtrent 50 gjester og festkomitéen, som bestod av frkn. Valborg Tveter og Thora Salomonsen, hadde sammen med Fagskolens bestyrerinde al ære av festen.

Hvad Fagskolen angaar, har de trange tider ogsaa der gjort sig gjældende. saa de to sisste kurser har desværre ikke været helt fulde. Man har derfor ikke kunnet gaa til indlæggelse av vandkloset, som er meget paakrævet derute, men har maattet la det utstaa indtil videre. De 10 kr. som indkommer i indskrivningspenger har Styret efter Tilsynets forslag tænkt sig avsat til et stipendiefond for skolens lærerinder, eller lign. Bestyrerinden har fremsatt forslag om nedsættelse av skolepengene og Styret overlot den endelige avgjørelse til Tilsynet, som fastsatte nedslaget til 100 kr. Tilsynet bestaar av frkn. Fr. Mørck, Tveter og Thiis med frk. Mørck som formand, samt Foreningens formand ex officio .

Hvad «Nylænde» angaar, saa har vi den glæde at kunne meddele, at det økonomiske trykk har været litt mindre, saa bladet ved aarsskiftet har været istand til at tilbakebetale 1300 kroner av sin gjæld til «Eidsvoldsarven».

Den 14. mars kom der henvendelse fra en av Vælgerforeningen nedsatt komité som skulde arbeide for dannelsen av et eget kvindeparti, angaaende betingelser for overtagelse av «Nylænde», som organ for et saadant arbeide — med tanke paa eventuel ovegang til dagblad. Spørsmaalet blev drøftet i flere styremøter og der blev ogsaa holdt fællesmøte med komitéen. Til et eventuelt dagblad gik man ut fra at der trængtes en kapital paa 150 à 200 000 kr., som tænktes skaffet ved aktier à kr. 100.oo. Styrets svar blev gitt med denne forutsætning.

Senere hørte Styret intet mere herom før der i høst gjennem samme komités formand kom en skrivelse fra frk. J. Garfjeld med spørsmaal om betingelser for kjøp av «Nylænde» for overgang til ukeskrift. Denne skrivelse samt en senere indkommet anmodning om samarbeide blev behandlet i flere styremøter og der blev svart, at man ikke fandt det nye ukeskrift tilstrækkelig økonomisk funderet til at man kunde indlate sig paa noget samarbeide.

Som delegerte til N. K. N.s aarmøte i Drammen møtte, da vor forenings repræsentanter, frk. Fr. Mørck og frk. Marie Mathisen var forhindret, fruerne Lampe og Isaachsen. Det var i styremøte besluttet at man der skulde se at samle repræsentanter for saa mange kvindesaksforeninger som mulig, og forsøke at blaase liv i Norske Kvindesaksforeningers Landsforbund, som var stiftet i 1919, men ikke satt i funktion. Derved haapet man lettere at kunne ta imot det Nordiske Kvindesaksmøte, som det i 1927 var Norges tur til at ha. Dette lykkedes desværre ikke; derimot foreslog formanden i Fre-

drikstad og omegns Kvindesaksforening, at man skulde melde sig ut av Samorganisationen. N. K. F.s repræsentanter fremla saa i styremøte situationen for Styret. som ikke fandt at kunne slutte sig til dette forslag og vil foreslaa for aarsmøtet at N. K. F. fremdeles vedblir at staa tilsluttet Den nordiske Samorganisation.

Oslo, den 22. februar 1926.

Aadel Lampe, f. t. formand. **Fredrikke Mørck,** f. t. viceform.

Anna Hvoslef. **Hanna Isaachsen.** **Marie Mathisen.**

Valborg Tveter. **Kitty Bugge,** f. t. sekretær.

Smaapluk fra Verdenspressen.

«The Opera Forum», Los Angelos, beretter, at da socialisten Debs ved juletider 1921 netop skulde løslates fra fængslet, hvor han hadde sittet i seksten maaneder, spurte en avisreferent ham hvilken erfaring var den største han hadde gjort. Han svarte: «Jeg har opdaget at kjærlighet er almægtig. Alle verdens kræfter kan ikke staa sig for den. Hat, krig, grusomhet, griskhet og begjær maa vike for den. Den vil kuldkaste alt tyranni. Den vil tømme alle fængsler. Den vil ikke bare litt efter litt frigjøre den menneskelige race, men den løfter os individuelt ogsaa i stor utstrækning over striden, mens vi er i det tætteste av kampen for menneskenes broderskap.»

Studiehjem for unge piker

har sendt ut sin aarsberetning. Hjemmet har i 1925 fortsat sin virksomhet under ledelse av frk. Marit Sørensen og med frk. Hilda Herrebrøden som kjøkkenchef. Det er iaar dets 9de driftsaar.

Styret har bestaatt av: professor dr. Kristine Bonnevie, formand, fru Constance Nygaard, viceformand, fru Anna Fritzner, skolebestyrer, frk. Vally Dannevig, fru Ellinor Bachke, tandlæge fru Wesman Kjær, samt som pensjonærernes repræsentant, læge Ingeborg Birkeland.

Hjemmet har ogsaa dette aar været fuldt besat, med en lang række ansøkere paa ventelisten. Av de 50 unge piker som i 1925 har bodd paa hjemmet, har 29 studert ved universitetet, 5 har studert til tandlægeeksamen, 2 til apotekereksamen, 7 har gaatt paa lærerskolen, 2 paa handelsskole, 1 har utdannet sig som massøse, og 1 har drevet museumsstudier. Pensjonærerne er fra alle kanter av landet.

„Kunsten at Hvile"

er titelen paa en bok, fritt bearbeidet efter «Power through repose» av Annie Payson Call, oversatt av Kate Jørgensen og forlagt av P. F. Steensballes bokhandels eftf. (Bj. Reenskaug) Oslo.

Det var engang en finsk dame som sa til undertegnede: «Der er en ting som vi kvinder specielt saa litet forstaar, og det er at ta hvilen naar vi kan faa den,» og hun tilføiet: «og om vi hviler, forstaar vi ikke at hvile paa den rette maate.»

Hvad det første angaar, saa gir jeg hende fuldstændig rett. Vi kvinder vil saa gjerne i vore ledige stunder beskjæftige os med et eller andet: stopning, strikning, læsning, eller hvad det nu kan være, saa den ledige stund blir alt andet end «hvilestund» for os. Alt det bør vi la være. Vi skal slappe vort legeme helt om vi skal faa litt hvile. Angaaende det andet punkt at vi ikke forstaar at hvile paa den rette maate, saa gir «Kunsten at hvile» os en udmerket grei og jeg er viss paa, psykologisk rigtig veiledning. Det gjælder at ta sitt legeme i besittelse, forstaa at kommandere muskler og nerver, gjøre dem til sine lydige og føielige tjenere, og ikke la dem herske hverken over legeme eller sjæl. At regulere sin vilje ret, spiller en stor rolle. «Fra den mottar alle de aandelige og legemlige tjenere sine befalinger, enten de er rigtige eller ei.»

Dr. med H. J. Vetlesen sier i sitt forord til boken bl. a. «Nutidslivet kræver arbeide, men det kræver ogsaa balance. Alverden bør arbeide, men da bør alverden ogsaa vite, hvordan man med det mindste kraftspilde kan opnaa de besste arbeidsresultater. Kunsten at hvile er kunsten at fornye sig selv legemlig og aandelig i arbeidets interesse.»

Jeg tillater mig paa det varmeste at anbefale «Kunsten at hvile» til alle arbeidende kvinder. Jeg føler mig forvisset om at de alle vil ha stort utbytte av at studere denne udmerkede lille bok, som nu foreligger i 4de oplag. F. M.

En leder blandt de forskjellige folkeracer i Libanon.

Man har det haap at Miss Fareedeh el Akl fra de syriske fjeldbyer og Beiruth vil bli istand til at være tilstede ved den «Internationale Kvindestemmeretts Alliance»'s møte i Paris i mai maaned.

Der er faa kvinder i Libanon som har tilnærmelsesvis saa lang en tid at opvise i arbeide for sit land som denne lærer for i det mindste to generationer av kristne, mahomedanere og druser. Like fra det omraade som utgjorde det gamle Fønikien til Damaskus, har Miss Fareedeh el Akls virksomhet strakt sig til besste for dem som nu er fædre og mødre, til de unge mennesker som er fyldt av begeistring for sin selvbestemmelsesrett og har overlevet krigen, og til dem som endda er for unge til at vite meget mere end at kanske en eller anden av deres slegtninger er døde av saar, eller endda værre — av sult.

Miss el Akl blev opdradd av kvækerne i Brummana, og underviste senerehen ved de amerikanske og engelske skoler og viste sig altid som et lys for og virket inspirerende paa sit eget folk. Under krigen da Beiruth faldt i tyrkernes hænder, og sult, rædsel og elendighet grasserte, beviste hun sit moralske værd, idet hun altid var fuld av tillid og haap om at byen skulde bli befriet. Og befrielsen kom da engelskmændene holdt sitt indtog i Beiruth.

De armeniske flygtningers leir, som var det besste tilflugtsted det fattige land hadde at by, hadde hun med stor forutseenhet sikret befolkningen. Senerehen lykkedes det efter hendes initiativ at faa istand en haandverksskole for barna.

Som en ivrig arbeider for kvinders sak, viste Miss el Akl sig som en fører da hun paa vegne av lærerinderne i Beiruth, sendte en petition angaaende deres høie skatter til general Gourad, som dengang var øverstkommanderende i Syrien. Hun var heldig. Det skyldes ogsaa Miss el Akls store arbeide at den første gruppe av «Kvindernes Internationale Liga for Fred og Frihet» blev stiftet i Beiruth. Hun er meget avholdt og agtet. (Efter «Jus Suffragii»).

Ny spændende paaskebok.

Zane Grey: «Bøffelkrigen». Oversat av Rolf Gundersen. (H. Aschehoug & Co.)

Da civilisationen trængte helt vestover i Amerika, traf pionererne paa store bøffelflokke som om vinteren, naar kulde og sne kom, drog fra nord til syd for at finde nye græsgange. Enorme masser av dyr var samlet og blev et let offer for de profitbegjærlige pionerer. De prægtige dyr slagtedes ned bare for hudens skyld, det værdifulde kjød kunde man ikke nyttiggjøre sig saa langt ute i ødemarken, og det laa bare og raatnet bort. Indianerne, som saa at deres vigtigste næringsmiddel bøffelkjødet paa denne maate blev berøvet dem, grep til vaaben i fortvilelse mot de ødelæggende bøffeljægere.

Zane Grey, som er en mester i at skildre de tider da det vilde vesten blev befolket av hvite, gir her et ypperlig billede av bøffeljægernes farefulde og slitsomme liv og felttoget mot indianerne, der er som en spændende «Cooper» for voksne. Handlingen bindes sammen av en nydelig kjærlighetshistorie mellem to unge mennesker som midt i det farefulde liv og de voldsomme kampe forenes for livet.

«Bøffelkrigen» er ikke bare en av de mest spændende og gripende romaner Zane Grey har skrevet, men den indeholder ogsaa kulturhistoriske billeder av stor interesse fra den tid da folk tok land «in the wild west», en tid som nok var raabarket og voldsom, men som netop ofte derfor i kampen for tilværelsen kaldte paa de modigste og ridderligste egenskaper.

„Barnets Vel" i Konstantinopel.

Der er blitt gjort et interessant fremskritt i arbeidet for «Barnets Vel» i Konstantinopel ved samarbeide mellem folk tilhørende forskjellige lande. Da de alliertes tropper okkuperte Konstantinopel, aapnet franskmændene en central melkestation som utdelte melk til smaabarn. Her installerte de et ste-

riliserende anlæg og en hel del medicinske apparater. Som bekjendt har franskmændene utført et udmerket pionerarbeide paa denne slags forsorg i sit eget land, og deres forsøk i Konstantinopel løp meget heldig av.

Høsten 1923 overdrog de franske autoriteter sin melkestation til en tyrkisk læge, som hele sitt liv har ofret sig for sin nations kvinders og barns ve og vel. Han overdrog ledelsen av denne til den første kvindelige læge i Tyrkiet, doktor Safieh Ali. Hun hadde studeret i Tyskland under krigen, og var vel opøvet i de bedste metoder for barns trivsel. Hun besøkte sommeren 1924 England for at overvære «Kvindelige Medicineres Internationale Forbunds» møte der og tilbragte 14 flittige dager med at studere de engelske metoder og for at se alt hvad hun kunde av medicinsk arbeide i England. Paa hjemveien opholdt hun sig ogsaa i Paris og Wien.

Takket være det arbeide dr. Safieh Ali har utført i denne centralstation i Konstatinopel døde i løpet av 1 aar av 165 barn som stod under hendes pleie, bare 8, mens den almindelige barnedødelighet i byen er 80 procent. Ifjor formaadde det tyrkiske selskap, som hun arbeider under, regjeringen til at overlate det en liten moske med kloster og celler, som støter op til melkestationen, og takket være endel penger. indsamlet i England, er disse celler blitt ombygget til smaa stuer, som hver rummer to vugger for barn som behøver specielt lægetilsyn i nogen dager, soverum for pleiersker og dagligstuer, laboratorium og en læsesal, hvor der kan gis undervisning i moderskap.

Denne anstalt blev aapnet i begyndelsen av januar iaar. Store vinduer er indsat i cellerne, som er blitt malt hvite, har faatt indlagt elektrisk belysning; gulvene dækket med linoleum og væggene pyntet med billeder. Hallen har en række dekorative tekster fra Koranen, som løper rundt kuppelen, men krystallysekronen har maattet vike plassen, da den samlet for meget støv.

Dr. Safieh Ali har saaledes faatt anledning til at sætte et udmerket arbeide i verk, og hun blir assistert av meget dygtige tyrkiske kvinder, hvoriblandt flere er gaatt ut som utdannede sykepleiersker fra det amerikanske hospital i byen. Det er overmaade interessant at lægge merke til, hvordan flere forskjellige nationaliteter paa denne maate har bidradd til at redde Stambuls babier.

Og — det er et ledd i den store fredstanke som besjæler saa mange av vor tids mennesker.

Litt fra Island.

I en korrespondance til «Jus Suffragii» fra Island meddeles det, at kvinderne der er i fuld virksomhet for at skaffe sig den plass i samfund og stat som tilkommer dem.

Netop i denne tid forbereder de sig til valgkampagnen. I juli maaned skal valgene til Andet Kammer finde sted. Bare tre personer skal nu vælges for et tidsrum av otte aar. Kvinderne vil stille op en upolitisk liste med utelukkende kvindenavne, da de anser dette for den eneste chance for at faa kvinder valgt.

Følgende kvinder er opstillet: 1. Briet Asmundsson, 2. Gudrun Lárusdottir, 3. Halldora Bjarnadottir og 4. Adalbjørg Sigurdardottir.

I tilfælde av at kandidat nr. 1 blir valgt, vil nr. 2 bli varamand.

Mens Briet Asmundsson er vel kjendt for «Nylænde»s læsere, er Gudrun Lárusdottir et nytt navn for de fleste.

Hun skildres som en overordentlig dygtig kvinde, har været medlem av bystyret og har i flere aar arbeidet i Værgeraadet. Sammen med sin mand har hun endvidere grundlagt et gamlehjem i Reykjavik, noget som var høist paakrævet og som er meget søkt og avholdt. De nødvendige pengemidler blev samlet gjennem gaver, men nu understøtter ogsaa kommunen hjemmet. Fru Lárusdottir har ogsaa været en av lederne for «Unge Kvinders Kristelige Forening». —

I juni maaned vil der finde et landsmøte sted i Akureyri i det nordlige Island. Til dette møte kommer delegerte fra alle deler av øen.

Da islandske kvinder fik politisk stemmerett, blev de fleste ledd av deres «Landsforening for kvinders politiske stemmerett» opløst. Nu tænker man at danne en permanent komité paa mindst tre medlemmer i den hensigt at fremme den Internationale Kvindestemmeretts Alliances maal, og arbeide for saadanne saker som fortrinsvis er av interesse for kvinder, og bruke sine forenede anstrengelser for at faa kvinder valgt ind alle steder hvor de har adgang til at være med.

Et «limited» selskap er dannet paa Island for at starte et centrum for de kvindelige foreninger i Reykjavik. Det skal bli et hjem for hjemløse piker og for ensomme gamle kvinder; man tænker sig at faa en god og billig restaurant i hjemmet og en husholdningsskole. Altinget har skjænket grunden, og man haaper at hjemmet skal staa færdig i 1930, da Altinget feirer sin 1000 aarige bestaaen.

I Liglufjordur, som er hovedplassen for sildefiskeriet, holder kvinderne ogsaa paa at bygge et hus som skal være et hjem for deres forening og samtidig et klubhus for arbeiderpikerne som salter silden, og kommer dit i store mængder i fisketiden. Der skal indredes læseværelser, arbeidsværelser med symaskiner osv.

Som bekjendt har islandske kvinder almindelig stemmerett og rett til alle embeder og stillinger. Nominelt kan de bli biskopper!! Deres nye egteskapslov er meget fremskrittsvenlig. Barn født utenfor egteskap, anerkjendt av sin far, faar understøttelse fra ham overensstemmende med hans midler, og arver hans efterlatenskaper i likhet med hans legitime barn. Hvis faren ikke er villig til at anerkjende barnet, men er ved retskjendelse erklæret at være dets far, har barnet samme rett til understøttelse, men ikke arverett. Loven er endda mere fremadskridende end den norske, idet der f. eks. ikke findes nogen undtagelse som hindrer det illigitime barn i at arve en gaard eller et gods. At eftersøke farskapet er naturligvis tillatt; men moren er ikke forpliktet til at fortælle hvem der er barnets far hvis hun selv er istand til at underholde sig selv og sit barn. Den moralske lov er lik for begge kjøn. Ifjor blev der vedtat en ny lov angaaende de veneriske sygdommer, ifølge denne lov har slike syke tvungen meldeplikt. Lovens vedtagelse blev anbefalt av de islandske læger.

FØLJETON:

Eftertryk forbutt.

MIRA.

EN KUNSTNERSKJÆBNE.

Av A. M. H—n.

(Forts. fra forr. nr.)

Tause gik de ved siden av hverandre. Mira graat og snufset, saa hele hendes lille kropp rystet. Hun var altfor pludselig blitt rykket fra den ene sindsstemning til den anden. Det hadde skræmt hende, og hun hadde tapt balansen. Hun slentret hit og dit og var nær ved at falde overende.

Presten tænkte med rædsel paa at barnet kanske hadde drukket for meget og spurte: — Har de budt dig øl? —

— Ja, jeg drakk to mundfuld, men det smakte vondt. Kaffe har jeg faatt. Nu, det beroliget ham noget. Men hvordan skulde han forme sin bebreidelse? Hun maatte jo forstaa at han var misfornøid med hende. — Forstod du ikke, Mira, at du gjorde noget galt, da du gik saa sent ut uten lov? — Hun svarte ikke.

— Forstod du ikke at onkel og tante vilde ha nektet dig at gaa til dansemoro? — Jo, sa hun bestemt. — Men hvorfor gjorde du det da? — Jeg kunde ikke gjøre andet. — Hvad mener du med at du ikke kunde gjøre andet? — Det var aldeles umulig for mig at la være, sa hun med stor overbevisning i tonen. Det lød saa overbevisende at presten i farten ikke fandt noget at si. — Vi faar tales ved om saken imorgen. Gaa nu straks op og læg dig! Jeg kommer og slukker lyset om en stund. Han tændte den lille trappelampe, og Mira skyndte sig op paa sit værelse.

Da presten kom op, laa Mira og graat høit og voldsomt. — Hvorfor faar jeg ikke lov at gaa ut paa det som er morsomt? Det fik jeg hos Hellbergs. Og der fik jeg penger ogsaa, naar jeg spilte! Jeg vil tilbake til Hellbergs. U—hu—u—hu, tutet hun høit. — Hysj, Mira, sa presten og strøk hende paa haaret, — nu maa du ikke gjøre mig mere bedrøvet. Sov nu! — Jeg vil ikke gjøre onkel bedrøvet, snufset Mira frem — jeg vil bare ha moro og spille og se dansen gaa, u—hu—u—hu!

Presten holdt hende i haanden og bad hende læse sin aftenbøn, saa hun kunde føle sig rolig og snild igjen. Hun satte sig op i sengen, foldet sine hænder og bad en brændende bøn om

at hun maatte bli snild og snart saa stor at hun kunde faa gaa paa dansemoro.

Presten sa godnat, blaaste ut lyset og gik ned til sin kone. De talte længe og vel om hvad der var hændt, og fru Edlund sa: — Hun raar ikke for sin natur, stakkars barn. Vi faar vel forsøke at veilede hende saa godt vi kan, skjønt gud skal vite hun er en underlig en. Men har vi nu engang tatt hende i vort hus, saa faar vi vel gjøre vort besste. Vi kan jo ikke kaste hende ut. Der findes ikke noget ondt i barnet. Vi er nok begge ogsaa vokset for fast ved hende til at vi kan skilles fra hende.

Som saa ofte før beundret presten sin hustrus rolige og nøkterne syn paa saker og forholde. Han var mere optimistisk end hun, men paa samme tid lettere motfalden likeoverfor uventede vanskeligheter. Hun derimot gjennemtænkte alle vanskeligheterne paa forhaand, og hadde derfor større motstandskraft naar de indfandt sig. — Det som skal hænde, det hænder, pleiet hun at si og likeoverfor denne kjendsgjerning tok hun begivenheterne med ro.

Hendes ro gav ham en viss tryghet. Inden en liten stund var gaatt, sov han tungt. Men fru Edlund laa længe vaaken og tænkte frem og tilbake paa hvad hun imorgen mest passende burde si til lille Mira. Bebreidelser var det nok besst at undgaa. Bedre var det at ta hende med det gode og appellere til det bløte i hendes sind og be hende huske paa at hun ikke maatte gjøre sin snilde onkel bedrøvet, for da kunde det hænde at han kanske ikke kunde spille saa vakkert for hende. Omtrent slik tænkte hun at forme sin moralpræken.

Mira kommer ut i verden.

Miras boklige kundskaper sørget prestefolkene for, dels ved at sætte hende i folkeskolen, dels ved at presten selv underviste hende. Hun hadde hvad man kalder lett for sig, naar man bare kunde faa hende til at samle sine vidtfarende tanker, som fôr vild baade hit og dit ved alle andre beskjæftigelser end ved pianoundervisningen. Da behøvdes der saasandt ikke nogen paamindelse om at være opmerksom, men nok heller en anmodning om at holde op og hvile en stund. Hun var ganske utrættelig ved pianoet.

Presten hadde i de fem aar han hadde veiledet hende paa musikkens omraade, lært hende alt hvad han selv kunde. Nu var hun kommet til det punkt at hun maatte ha høiere og bedre undervisning for at kunne fortsætte i samme tempo som hittil. Ugjerne vilde han sende hende fra sig. Men han vilde heller ikke hindre hendes videre utvikling ved at beholde hende

hjemme. Det viktige spørsmaal stod imidlertid endda uavgjort om hendes begavelse virkelig var stor nok til at man burde bekoste kunstnerisk utdannelse paa hende? Denne side av saken ansaa han sig ikke kompetent nok til at avgjøre.

Efter mange funderinger frem og tilbake, kom han til at huske paa at han hadde hørt disponent Palm paa Forssas frue omtale som en meget stor pianistinde. Hun hadde studeret ikke bare ved det Musikalske akademi i Stockholm, men bakefter ogsaa nogen aar i Paris og Italien. God raad og mange forbindelser hadde hun ogsaa, saa at hvis hun kunde faa interesse for Mira, kunde hun gjøre svært meget for hendes fremtid.

Han tok mot til sig og skrev et høflig brev til fru Palm, hvori han spurte hende om han fik lov til at komme med sin datter Mira for at fru Palm elskværdigst kunde faa høre hende spille og bedømme hvad der paa besste maate burde gjøres med det musikalske pikebarn. Pr. omgaaende kom et venlig svar, hvori presten og hans datter ønskedes velkommen. Hest og vogn skulde møte op ved stationen. Fru Palm haapet at presten vilde bli natten over med datteren, saa der kunde bli tid til en grundig bedømmelse av datterens talent.

Miras konfirmation hadde netop fundet sted. Hun gik endda i ekstase over den høitidelige handling. Kirken hadde været klædt med duftende bjerkeløv. Unge bjerketrær, bundet sammen i topperne hadde dannet en hvælvet buegang langs hele gangen op til alteret, og pioner og keiserkroner hadde i massevis lyst i det grønne løv.

Mira hadde svart saa godt at hun følte hun hadde gjort ære paa far og mor, som hun nu kaldte sine pleieforældre. Og det var noget som ikke mindst glædet hende paa denne uforglemmelige festdag.

Forholdet mellem hende og pleieforældrene var litt efter litt blitt slik at de næsten glemte at de ikke var Miras rette forældre. De talte om sin datter, og hun om sine forældre, og hun bar deres navn. Det var hende derfor en stor fryd at hun hadde kunnet gjøre dem en virkelig glæde.

Hun hadde faatt en ny hvit kjole til sin høitidsdag. Sognets besste syerske hadde sydd den til hende. Den var luftig og lett, og Mira syntes den klædte hende godt. Hendes livs plage, den kjedelige lille pukkelen, skjultes godt, syntes hun, og det gjorde hende saa lett til sinds. Hun svævet omkring i lykke og tak til Gud, til far og mor, og til alle mennesker hun møtte.

(Forts.)

Nylænde

Tidsskrift for Kvindernes Sak
Utgit av Norsk Kvindesaksforening

Redaktør: Fredrikke Mørck

40. aarg. | OSLO, 15. APRIL 1926 | Nr. 8

Elise Amalie Wærenskjold, f. Tvede.

(Svend Foyns første hustru.)

Av Overlærer **Emil Olsen.**

(Forts. fra forr. nr.).

Foranledningen til at hun utvandret, var følgende: To av hendes ungdomsvenner, Christian Grøgaard fra Lillesand, søn av Eidsvoldsmanden Hans Jacob Grøgaard, og den i sin tid noksom bekjendte litterat og redaktør av «Christiansandsposten», Johan Reinert Reiersen, søn av klokker i Holt, Ole Reiersen, hadde i 1843 faat subskribert en sum paa 300 dollars for at foreta en reise til Amerika og undersøke vilkaarene for utvandring dit. Efter sin tilbakekomst utgav Reiersen «Veiviser for de norske emigranter til de Forenede nordamerikanske stater og Texas» (som dengang endnu var uavhængig republik). Allerede april 1845 utvandret Grøgaard og Reiersen; med denne fulgte hans hustru, barn, forældre o. fl. paa to skibe til New Orleans, hvor han kjøpte 1446 acres land i Texas. Visstnok hadde en nordmand, J. Nordboe, allerede i 1838 slaat sig ned i Dallas County; men her blev intet «settlement». Det første saadant grundet Reiersen, nemlig «Normandy», som senere fik navnet «Brownsboro». 1847 flyttet han til Forer-mile-Prairie og anla «Prairieville», det andet

norske settlement her, som mottok folk fra Brownsboro og nykommere fra Norge. Senere flyttet mange til Bosque, der blev det tredje norske settlement i Texas.

1847 gik da Elise Tvede — hun hadde gjenoptat sit farsnavn — paa et gammelt seilskib ombord i Drøbak til Havre og med et andet skib herfra til New Orleans og videre til Texas. Men begyndelsen her var ikke glædelig. Hendes ven, Chr. Grøgaard, var død og hele hans familie angrepet av koldfeber, som hun ogsaa fik. De norske i Normandy — 15 familier — var næsten alle syke og misfornøide. Hun tænkte da paa at reise hjem, men hadde ikke penge; et svar paa et brev hjem derom, kom først 8 maaneder efter. Men da hadde hun besluttet at bli, «og har aldrig angret det».

Hendes forældre hadde efterlatt hende endel formue, saa hun kunde kjøpe sig land i Four-mile-Prairie, og blev boende her i 46 aar; s. a. (1848) ektet hun Vilhelm Wærenskjold (f. 24. august 1822), søn av løitnant Otto Wærenskjold paa Fredrikshald; de hadde reist over med samme skib. Med ham levet hun i et lykkelig ekteskap i 18 aar; de fik tre sønner, Otto, Niels og Thorvald som døde ung.

Det maa ha været en stor overgang for hende at komme til det nye hjem, som hun og hendes mand maatte grunde og bygge fra nyt. Vi ser hende tidlig oppe om morgenen før solopgang og melke de mange kjør; vi finder hende klippende faarene, hvormed det i begyndelsen gik smaatt; saa hakker hun i sin have, et haardt arbeide, planter og saar frø, som hun faar fra Norge, og plukker bomuld. Men hun priser landarbeidet, og tror hun skylder det sin gode helbred, som hun nød til det sisste. Imens forsømmer hun ikke at følge godt med baade i den norske og amerikanske litteratur. Bøker er den kjæreste gave, hun kan faa — og hun fører en flittig brevveksling med sine venner paa begge sider av Atlanterhavet. Av disse breve faar man et sterkt indtryk av hendes dype, religiøse sind og klare intelligens. Sin barnetro beholdt hun livet ut og med den sin kjærlighet til sit «dyrebare» fødeland og sit barndomshjem, hvor hun saa ofte færdes i tankene og ikke mindst i sine drømme. Aldrig kan hun faa breve og efterretninger nok fra sine

kjære der, som hun altid hang ved med inderlig hengivenhet og taknemlighet; sit ønske om engang at komme over i besøk, fik hun aldrig opfyldt. Men i det nye hjem viser hun og hendes mand en utstrakt gjestfrihet, ikke mindst mot de nyankomne emigranter. Det blev «a trysting place» for alle disse, og mange er de historier, der fortælles herom, sier professor R. B. Andersson. «Hun var,» sier denne hendes biograf videre, «a notable person» i det norske Amerikas historie; hun var altid «busy» med sin pen, og mange er de værdifulde artikler, hun har skrevet i den skandinaviske presse paa begge sider av Atlanterhavet. Hun var en eminent personlighet, og skjønt jeg ikke har hat den lykke at møte hende personlig, har min korrespondance med hende lært mig at estimere hende som en begavet, dannet, god, bra og ædel kvinde.»

Det var en lykke for hende, at hun ved sin side hadde en mand, som ogsaa vandt almindelig tillid og aktelse i det norske nybygge. Han utkaares til sheriff, og utfører i den første tid endog geistlige forretninger, idet han efter det lutherske ritual, hans hustru hadde medbragt, døpte de nyfødte og begravet de døde, likesom han ledet en søndagsskole og fik oprettet en avholdsforening. Han feiret 17. mai saavelsom 4. juli, var en ivrig republikaner og blev en martyr for sin politik, idet han 1866 blev myrdet av en fanatisk metodistprest, der først 8 aar efter blev arrestert og dømt. Det var et haardt slag for hustruen, men hun bar det med sand kristelig hengivenhet i Guds vilje. I rastløst arbeide med gaardstellet og kulturelt virke blandt sine landsmænd søkte hun trøst og fandt adspredelse. (Forts.)

NORDISK FORBUND FOR KVINDEGYMNASTIK.

Under det stevne gymnastiklærerinder fra de 4 nordiske lande holdt i Finland i 1922, blev «Nordisk Forbund for Kvindegymnastik» stiftet. Formand blev den kjendte finske gymnastiklærerinde, frk. Eli Bjørkstén.

Iaar indbyr de norske gymnastiklærerinder de øvrige landes medlemmer til et møte i Oslo i dagene 25.—26. april.

Oslo Turnforening har stillet sine lokaler til møtets raadighet. Man har gjort regning paa henimot 100 deltagere. Foruten flere demonstrationer, blir der en række foredrag: Dr. Schiøtz skal tale om «Hygieniske betraktninger om skolegymnastik»; Dr. Dagny Bang om: «Pikenes undervisning i sundhetslære»; frøknerne Andy Weydahl og P. Steffensen om «Lek»; frøknerne Platou og Aalesen om «Gymnastik».

Desuten skal der naturligvis være fest. En dametrupp fra Göteborg gjester og har opvisning søndag den 25.

Til „Nylænde"s redaktion.

I anledning Redaktionens spørsmaal i «Nylænde» for 1ste Mars pag. 69 om, «hvem det egentlig er, som opnævner delegerede» til den «Internationale Kvindestemmerets-Alliance»s Kongresser — svares:

Dengang frk. Fr. Mørck var L. K. S. F.'s dygtige og utrættelige sekretær, var lovene ganske enkle, og alle valg foregik paa medlemsmøde i hovedstaden, idet utenbys medlemmer, hvis de ikke kunde være tilstede, stemte skriftligt.

Senere øgedes medlemstallet stærkt, og leddene blev hvert en sammenslutning for sig, ligesom medlemmerne i hovedstaden besluttede sig til at danne et led. Hovedstyret eller landsstyret sender cirkulærer til leddene om de foreliggende sager og faar deres svar. Saa ogsaa med valg af delegerede til I. W. S. A.'s kongresser. Leddene anmodes om at foreslaa dem, de ønsker til delegerede og suppleanter. Desværre er det meget ofte, at de, der anmodes, ikke kan modtage valg, og styret har derfor gjerne faat i opdrag at sørge for, at L. K. S. F. repræsenteres, om mulig, ved fuldt antal delegerede og suppleanter, forsaavidt leddenes forslag ikke skaffer utsendinge nok.

Grunden til at «Nylænde» næsten ikke har havt oplysninger om L. K. S. F.'s virksomhed gjennem aarene, er ganske enkelt den, at frøken Gina Krog meddelte mig, at hun ikke

havde plads til at optage noget, hverken fra L. K. S. F. eller fra N. K. Sanitetsforening. At disse foreningers styrer derfor har vogtet sig vel for at optage «Nylænde»s spalterum, siger sig selv. — I begyndelsen forsøgte L. K. S. F.'s led at indsende korte notiser om sin virksomhed, men da de erfarede, at som regel blev de ikke optaget, eller ialfald bortgjemt bedst mulig, har ogsaa leddene forstaat, at de ikke var velseede i «Nylænde».

Dette er kun et streiflys, som viser én av de mange stene, som har ligget i veien for L. K. S. F.'s arbeide.

Gjævran 8/3-1926.

F. M. Qvam.

* *

Ovenstaaende svar fra L. K. S. F.'s formand, fru F. M. Qvam, har vi med takk mottat, saa meget mere som det egentlig ikke i vor note til Betzy Kjelsbergs forespørsel til Oslo ledds styre, foreligger noget direkte spørsmaal fra vor side. Vi refererte bare faktum.

Angaaende den anke som L. K. S. F.'s formand retter mot «Nylænde»s avdøde redaktør, frk. Gina Krog, saa har vi grund til at tro at her maa foreligge en stor misforstaaelse. Allerede det at Gina Krog var stifteren av L. K. S. F., at hun var en saa fuldblods kvindesakskvinde og en saa ivrig arbeider for kvinders stemmerett, motsier den paastand at hun, ialfald for artikler, meddelelser eller notiser angaaende disse spørsmaal, ikke skulde ha plass i kvindesakens eneste organ!

Som den der i næsten alle aar stod Gina Krog og «Nylænde» mer eller mindre nær i hendes arbeide, kan vi uttale at hun tvertimot gang paa gang oftere beklaget sig over, at hun sjelden eller aldrig mottok nogen artikel, meddelelse eller notiser fra de foreninger hun hadde stiftet — og som hun hadde været sjælen i — hun savnet den levende kontakt mellem foreningernes arbeide og sitt eget fortsatte arbeide, gjennem sitt blad, for foreningernes vekst og trivsel. Dette vet vi ogsaa med bestemthet at hun har beklaget sig over til andre av sine medarbeidere.

Efter alt at dømme har vi derfor grund til at tro at der maa foreligge en gjensidig misforstaaelse her, og vi vil derfor ogsaa faa takke fru Qvam, fordi vi har faatt anledning til at rette den, og til overflod uttale at Nylændes spalter naturligvis fremdeles og altid staar aapne for L. K. S. F.'s formand, sekretær, ledd osv. **Red.**

Den nye lov om umyndige.

Den av den forrige regjering fremsatte proposition til lov om vergemaal for umyndige, foreligger nu trykt.

Den er i sine hovedpunkter i overensstemmelse med det lovforslag som blev fremsatt i 1924, men ikke tatt under behandling av Odelstinget.

Departementet finder at den nye lov bør lægge den bestaaende ordning med lokale overformynderier til grund. Indførelsen av et centralformynderi vilde visstnok fremby en meget større sikkerhet mot misligheter, men vilde paa samme tid medføre et adskillig meget større apparat i og omstændiggjørelse av forretningsgangen og forøkelse av omkostningerne.

Forslaget paalægger kommunerne erstatningsplikt for tap som paaføres umyndige ved svik eller forsømmelse av overformyndere, men ikke av revisorer og decisorer og heller ikke av verger. Nogen større risiko for kommunerne vil en slik erstatningsplikt ikke medføre.

Den nugjældende lovs mindreaarighet og kuratel foreslaaes avskaffet, saaledes at de unge blir staaende under vergemaal helt til det fyldte 21. aar.

Indgaaelse av egteskap faar som efter nugjældende rett ikke nogen indflydelse paa myndighetsreglerne, og de særlige regler som nu, efter lov av 11. april 1863 gjælder om enkers, fraskilte og separerte kvinders myndighet, foreslaaes ophævet.

Som bekjendt blev der ved loven av 29. juni 1888, som gav gifte kvinder civilretslig myndighet paa samme betingelse som mænd, gjort endel begrænsninger efter loven av 11. april 1863. Lagvergeinstitutionen foreslaaes derimot opretholdt; dog skal det være en frivillig sak om lagverge skal benyttes eller ikke.

Græsk lov forbyr de korte skjørter.

Ifølge «Times» skriver «The Vote» fandt det første saksanlæg sted efterat den nye lov, som forbyr kvinder at bære skjørter som er kortere end 14 tommer fra marken, mandag den 22. mars. En tyveaars gammel pike blev arrestert av en politibetjent i en av Athens hovedgater. Hun hadde paa sig en kjole som var en tomme for kort. Hun førtes til politistationen hvor hun blev kjendt «skyldig» og senere dømt til 24 timers fængsel. Dommen blev mottat med haanlatter i den overfyldte retssal.

EN KLUB FOR BESSTEMØDRE.

Tanken om en klub for besstemødre skriver sig fra New York. Da den engelske inspektør for «The Robert Browning Settlement», Reverend I. W. Graves, ifjor sommer besøkte De Forenede Stater, sa en dame til ham: «Saasnart jeg faar vite at De har stiftet en «Besstemødres Klub», saavel som en besstefædres, vil jeg fordoble mine donationer.» Og saa blev «Besstemødres Klub» stiftet i september maaned ifjor, og har allerede 40 medlemmer, som har anledning til at møtes i Browning Hall, Walworth Road, hver tirsdag.

DE FRANSKE KVINDER OG PAVEN.

Pave Pius den 11. har sendt et varmt brev til de franske kvinders stemmerettsforening i Paris. I brevet opmuntrer han dem, og instruer allerede de katolske kvinder i bruken av den stemmerett som de endda ikke har faatt, men som snart maa bli tildelt dem.

Diakonissenes nye alderdomshjem.

Indsamlingskomitéen for et nytt Alderdomshjem for landets diakonisser har oversendt os et eksemplar av en rundskrivelse som den har utsendt til folk i by og bygd for at gi saa mange som mulig anledning til at støtte denne gode sak ved pengebidrag. Skrivelsen lyder:

Som det muligens vil være kjendt fra dagspressen (Oslo) har der i flere aar været arbeidet med en indsamling til **alderdomshjem for diakonisser.** Da indsamlingen hittil kun har bragt os et stykke paa vei (162 000 kr. — og vi trænger ialt ca. 400 000 kr.), og da der for hvert aar som gaar stadig blir flere søstre, som trænger hvile fra sit lange livs slitsomme arbeide, ser vi os nødsaget til at henvende os til diakonissenes venner i hele vort land om hjælp i arbeidet.

Diakonisseanstalten i Oslo har nu bestaat i henved 60 aar. I denne tid har hundreder og atter hundreder av søstre været spredt rundt omkring i Norges byer og bygder, der hvor man har kaldt paa deres arbeide i menneskekjærlighetens tjeneste. Naar saa arbeidsdagen er slut, bør de med rette kunne se hen til, at et **hjem** aapner sine dører for dem og dermed undgaa at bli indlogert paa mere eller mindre tilfældige steder.

Vi tillater os derfor at be Dem være os behjælpelig med vor krone-indsamling ved hjælp av medfølgende stikkort, hvor hvert stikhul eller kryds av ruten betegner én indsamlet krone. Hele kortet repræsenterer kr. 50.oo og bedes efter utfyldningen indsendt til undertegnede **inden 1ste oktober 1926.**

Vi sender denne henvendelse kun til **én** person inden hvert distrikt, forat ikke de eventuelle indsamlere skal kollidere med hverandre. Om saa den enkelte indsamler, der mottar 3 kort — flere kan om ønskes erholdes — skulde finde det praktisk at fordele kortene inden sin kreds, bedes dog **samtlige** kort returnert gjennem adressaten.

Ogsaa ikke utfyldte kort bedes velvilligst tilbakesendt for regnskapets skyld.

Og hermed være vore kjære gamle søstres sak anbefalet paa det besste!

Oslo i mars 1926.

For indsamlingskomitéen
Dr. Kristine Munch,
St. Olavsgate 21 b.

Vi vilpaa det varmeste anbefale denne sak til alle dem som faar sig tilsendt et «stikkort», at gjøre sit besste for at de gamle diakonisser, som i aarrækker har ofret sig for sine syke og daarlige medmennesker og som har tilbrakt mange og lange timer av sitt liv ved sykesengen for at hjælpe andre, maa kunde bli istand til at faa et godt hjem, hvor de kan tilbringe sine sisste leveaar i ro og fred.

Red.

Et „Betzy Kjelsberg House" i Manchester.

Manchester Undervisningskomité har besluttet at indføre det saakaldte «House-system» i byens undervisningsvæsen og at opkalde et av sine «Houses» efter kvinder, som har gjort sig særlig bemerket i Folkeforbundets arbeide. Det ene av husene har faatt navnet «The Betzy Kjelsberg House».

Av andre kvinner, som har faatt sitt navn knyttet til disse hus, kan nevnes Dame Rachel Crowdy (England), madame Curie (Frankrike), og frk. Karen Jeppe (Danmark), som har gjort sig bemerket ved sitt arbeide for armeniske kvinder.

Japan og kinematograferne.

Japanerne vet at gjøre sig kinematograferne til større nytte i opdragelsens og undervisningens tjeneste end, saavidt vi vet, nogen andre nationer.

Den japanske indenriksminister sendte fornylig ogsaa en tjenestemand til Sydhavsøerne, som staar under Japans mandat, for at opta billeder av de indfødtes liv der. Disse billeder tænker man at sende til den Permanente Mandatkommission i Genève. Dette mener man vil sætte medlemmerne av kommissionen langt bedre istand til at gjøre sig en idé om den maate slike territorier, der er stillet under andres herredømme, er styret paa, end de oplysninger de vilde faa fra volumer av dokumenter. Paa samme tid vil det gjøre deres meget utaknemlige arbeide lettere og lysere.

Filmene vil sandsynligvis ogsaa bli forevist andre steder, til stor nytte for Japan og Nationernes Forbund. Samtidig vil de indfødte ikke ha nogen grund til at klage, for efter at være blitt filmet om dagen, vil de om kvelden faa se billeder av livet i andre deler av verden.

Gode og billige bøker.

Fra J. W. Cappelens Forlag har vi nettop mottatt en illustrert og innholdsrik katalog over prisnedsatte og prisregulerte bøker som vi vil be våre lesere gjøre sig bekjendt med. Katalogen omfatter ialt 250 numre av nyere og eldre litteratur, som publikum fra nu av og til årets utgang kan faa kjøpt til særdeles lave priser. Der findes bøker om alt og for alle. Vi nevner i fleng det store praktverk «Eidsvold 1814» med nær 300 illustrationer, A. O. Vinjes Skrifter i samling, 5 bind, ved docent Olav Midttun; Knut Dahls ypperlige bøker om reiser og storviltjagt; dr. jur. Arnold Ræstads handels- og socialpolitiske verker, flere serier av Julli Wiborgs populære ungpikebøker, ennvidere memoiresamlinger, skjønnlitterære bøker, illustrerte verker, barnebøker m. v.

Ikke minst blandt alle bokvenner vil dette skritt fra forlagets side for å rydde plass på sine lagre vekke almindelig glede. Det er nemlig ikke de daarligste bøker som blir liggende igjen og fyller lagrene. De fleste var nok en bedre skjebne verd, men her som overalt i livet gjelder den strenge lov, at det gamle må vike plass for det nye.

Et utvalg av gode bøker.

Spør man en bokhandler hvilke bøker det er som har lettest for å «lagre» sig, vil man sikkert svare: De besste og de lødigste. Disse bøker kan som regel bare trykkes i mindre oplag, og blir av den grunn dyrere enn den rene underholdningslitteratur. Og når bøkene blir for dyre er resultatet det gamle: — de blir liggende igjen på forleggerens lagre. Steenske Forlag har derfor tatt en rask, og for det lesende publikum, meget gledelig beslutning, idet det har gått til en omfattende prisnedsettelse på nyere og eldre litteratur. I en illustrert katalog som vi nettop har mottat, presenterer det et utsøkt utvalg av sine besste bøker som nu for en kort tid fremover blir å få til fristende lave priser. Vi finner Øksnevads antologier, Hjermanns historiske romaner, klassisk og moderne verdenslitteratur som Anatole France, Bédier, Gide, Estaunié m. fl., litteraturhistoriske verker foruten en rekke nyere norsk skjønnlitteratur, representert ved navn som Fønhus, Refling Hagen, Gejerstam, Spang, Hagerup, Waage osv., barnebøker m. v. Katalogen omfatter ialt 95 numre.

Kommunistspørsmaalet.

I «The Women Citizen» skriver Carric Chapman Catt en meget interessant artikel om kommunismen, hvorav vi her refererer en del. Artiklen er fremkommet, fordi der til endel personer i den østlige del av De Forenede Stater blev rettet en henvendelse som gik ut paa at man ønsket deres underskrift paa en petition til Californiens guvernør, hvori man opfordret ham til at benaade Anita Whitney, som var idømt 4 maaneders fængselsstraf for at ha overtraadt statens kriminelle syndikalistlov, og senere cirkulerte der gjennem posten et brev med anmodning om penger man vilde anvende til at gjøre julen litt mindre trist for nogen hundrede andre personer som allerede var i fængsel for at ha overtraadt den samme lov. Disse fakta vækker en til eftertanke. Reflektionen leder os like til pointet i det store verdensproblem.

Det store spørsmaal er, skriver artiklens forfatter, hvad er kommunismen og hvad er det for en opgave den stiller sig? Dersom den, som man i almindelighet mener, endelig vil agitere, vække og organisere arbeidende mennesker til naar antallet er blitt stort nok til at sikre en aktion, og saa at gripe alle styrelser, statens som de nationale og lokale rigdommer, bankerne, minerne, eiendommene og fabrikkerne, og ikke bare opstille nye regjeringer, men en helt ny samfundsordning paa de fuldstændige ruiner av det som langsomt har utviklet sig gjen-

nem tiderne, da skaper situationen et helt nytt problem. En minoritet har aldrig nogensinde truet krigen paa verden. Med den kommunistiske reisning i Rusland som forbillede, er kommunisterne inden alle nationer blitt dristigere optimister, og visse klasser mennesker ræddere. I Europa har fri aktion og proportional representation godkjendt valg av kommunister til de fleste av parlamenterne. I Amerika forsøker staterne paa en forfeilet maate ved lov fuldstændig at utrydde bevægelsen. Det punkt som skal fremhæves, er at den kommunistiske bevægelse som den nu optrær, frembyr et fuldkommen nytt problem der ligger helt utenfor det man har erfaret, og Europa og De Forenede Stater bruker helt motsat taktik mot den og begge konstaterer med fuld klarhet at ingen av dem har fundet nogen løsning.

Hvad er den kriminelle syndikalismes lov i Californien? I al korthet lyder den slik: «Enhver person er skyldig i forræderi, strafbar med fængsel til ikke mindre end 1 aar og mere end 14 aar, som ved tale, skrift eller personlig optræden forfekter, lærer, trykker, omsender eller offentlig utbrer en bok, et foredrag, eller skrevet eller trykket dokument i hvilkensomhelst form som forfekter kriminel syndikalisme, organiserer, eller med vidende og vilje er medlem av en organisation, gruppe eller forsamling av personer, organisert eller forsamlet, for at forfekte kriminel syndikalisme. Loven betegner den for kriminel syndikalist som forfekter eller underviser i hvorledes forbrytelser, sabotage eller ulovlige terroristiske handlinger skal utøves «som midler til at fuldbyrde en forandring i industriel eiendom eller kontrol, eller til at iverksætte politiske omveltninger».

Har Californien rett til at vedta en slik lov? spør Mrs. Catt. Lovgivningen i enhver stat har lovlig autoritet til at vedta hvilken lov den behager, forutsatt at loven ikke kommer i strid med statens konstitution, som er statens høieste lov, eller med De Forenede Staters konstitution som er nationens øverste lov.

Der fortælles at Miss Whitney blev arrestert og satt under tiltale for den ene anklage at hun var medlem av det kommunistiske parti. Dersom den gruppe paa nogen maater forfekter og lærer «kriminel syndikalisme», gjør loven det tilstrækkelig klart at a l l e medlemmer av det parti maa ansees skyldig i den forgaaelse. To spørsmaal gjør sig derfor gjældende i Miss Whitneys sak, for det første: Er loven konstitutionel? — d. v. s. staar den i strid med statens eller de nationale grundlover? For det andet: Forfekter kommunistpartiet kriminel syn-

dikalisme? Vi har brakt i erfaring at Miss Whitney har benektet lovens grundlovsmæssighet og det kommunistiske partis skyld.

Paa en interpellation fra Mr. Upton Sinclair om at løslate Miss Whitney har guvernøren svart: at loven var vedtat i 1919 med et meget stort flertal, og at der flere ganger var gjort forsøk paa at faa den tilbakekaldt, men uten resultat. Miss Whitney var domfældt av juryen og dommen var opretholdt i alle instancer.

Det later derfor til at loven ved al mulig autoritet er traadt i kraft og er blit retsgyldig ved alle domstoler. Det gjør intet til saken om loven var uretfærdig og taapelig — det er en retsgyldig lov. Kommunistpartiet i Californien er derfor skyldig, og som medlem av partiet er ogsaa Miss Whitney skyldig, uagtet hun ikke har uttalt noget ulovlig ord eller foretat nogen lovstridig handling. Statens guvernør uttaler videre i sin svarskrivelse bl. a.: «Den lov som straffer kriminel syndikalisme er akkurat likesaa retsgyldig og bindende som lovene angaaende mord, rov, forræderi, brandstiftelse og andre forbrytelser. De som gjør indsigelser mot den kriminelle syndikalistiske lov maa appellere til myndigheterne, eller føre saken direkte frem for folket saa det kan benytte sin forslagsrett. At anmode mig om at tilsidesætte loven, er det samme som at be mig om at bryte min embedsed paa at opretholde konstitutionen.»

Miss Whitney er en dame med stor utdannelse, hun har gjennemgaat sine universitetseksamener, har tat den juridiske embedseksamen og faat sakførerbevilling, desuten er hun kjendt for at sitte i gode kaar. Det er trist at en slik kvinde som mener at hun er uskyldig i noget galt i tankegang eller i gjerning, skal kastes i fængsel. Paa den anden side er guvernøren ikke helt retfærdiggjort i sit forhold. Hvad rett har en ansatt embedsmand til at underkjende tre lover og fire domstoler, hvorav den ene er den øverste i landet? Hvad skal der bli av «lovens og ordenens opretholdelse,» dersom guvernører, som representerer den utøvende makt ser saa letvindt paa lovgivningen og retsforholdene? Det vilde ikke vare længe før vi var inde i et forfærdelig kaos.

Lignende lover som de i Californien er blitt vedtat i flere stater og lignende agitationer er opstaatt over deres anvendelse. I New York er netop en kommunist blitt benaadet av den grund at han har været straffet «længe nok!» Han var dømt for at ha trykket revolutionære grovheter i en avis som han utgav. (Forts.)

FØLJETON:

MIRA.

EN KUNSTNERSKJÆBNE.

Av A. M. H—n.

(Forts. fra forr. nr.)

Hun syntes at de allesammen saa paa hende venligere end nogensinde. Og det gjorde de virkelig ogsaa. Den hvite kjolen forskjønnet nemlig det mørke hode, og gjorde hende dobbelt vakker! Og skjønhet skaper glæde. Det var en straalende varm sommerdag med lys blaa himmel den dag presten og Mira skulde tiltræ sin reise. Hun fik lov til at ha sin hvite kjole paa, hvitt baand i haaret, hvit hat og hvite vanter. Hun syntes hun var en engel med vinger, og hadde visst aldrig følt sig lykkeligere i hele sitt liv.

Efter et par timers jernbanereise steg de av, og blev mødt av en elegant ekvipage med en livreklædt kusk som hilste med svøpen, noget som Mira ikke hadde sett før, og syntes var uhyre stilfuldt. Et par store, skinnende brune hester drog den aapne kaleschen og sprang i jevn takt med hverandre.

Hvorhen gik dog denne vidunderlige færd? Mira likesom svømmet i et hav av lykke. Dette var jo endel mere merkværdig end da hun kjørte avsted til sitt nye hjem for fem aar siden, skjønt den reisen ogsaa hadde været saa vidunderlig, da hun kjørte i slæde med stoppete puter tvers gjennem en troldskog!

En lang bjerkeallé førte op til Forssa bruks hovedbygning, som var et stort toetages hus med frontespiece. Paa den høie stentrap, med jernstakit paa siderne, stod fru Palm, en elegant dame i firtiaarsalderen med lett graasprængt haar, venlige øine, en smilende mund og en vakker figur.

— Og der har vi frøken Mira? sa hun efter at ha ønsket presten velkommen. — Det er et saa sjeldent navn. Velkommen, lille frøken Mira! — Mira rakte hende haanden og neiet dypt.

— Vær saa god at komme ind, hr. pastor, og med en høflig haandbevægelse førte fru Palm sine gjester ind i en stor og kjølig stenhall med mørke oljemalerier paa væggene. En sofa og nogen kurvstoler var placert rundt et ovalt bord, hvorpaa

der laa aviser og bøker, og ved siden av disse stod fru Palms store sykurv.

— Vi slaar os kanske ned her saa længe, mens frøken Mira hviler sig efter reisen, saa kan vi siden gaa op i salonen hvor flygelet staar. —

En lett konversation utspandt sig mellem presten og fru Palm om egnen og dens naturskjønhet, og høbjergningen og brukskonjukturerne og meget mere.

Under alt dette blev der servert saft og vand med is og delikate kaker. Mira beundret de fine krystallglassene som lyste i alle regnbuens farver, og det store sølvbrett som presentertes av en tjener med hvit vest og blanke knapper i frakken sin. Det var altsammen nytt for hende, og hun likte det svært godt. Det var ganske som det hun hadde læst om i eventyrene, eller som i de luftkasteller hun undertiden bygget sig op om kvelden naar hun laa og fantaserte.

Mira var ikke det ringeste rædd eller nervøs ved tanken om at hun skulle spille for den fremmede dame. Hun var meget mere rædd for i det heletat at vise sig første gang for ukjendte. Hun forstod at de straks maatte tænke paa hendes ulyksalige vanskapthet, og det gjorde hende sky likeoverfor fremmede.

Men her var det usedvanlige indtruffet at da hun steg ut av vognen og hilste paa fru Palm, glemte hun helt bort sin skavank. Hun tænkte da ikke paa andet end den vakre damen i de nydelige klær, og at hun nu var hos en berømt pianistinde, som hun hadde haap om at faa høre, og som skulde fortælle hende hvad hun burde gjøre for at komme videre frem i sitt pianospil. Det var da vel ikke noget at være rædd for, tænkte hun. Tvertimot, det lokket hende at faa en leilighet til at la sig høre; det moret hende.

— Naa, lille frøken, skal vi nu gaa ovenpaa og prøve mitt piano? Fru Palm klappet hende venlig paa skulderen. — Ja tak — svarte Mira og reiste sig rask fra stolen.

Salonen ovenpaa var et langt, stort rum med fire vinduer. En herlig utsigt hadde man derfra utover parken og sjøen, og i det fjerne hævet sig de blaa Vermelands-fjeldene som Mira allerede hadde lært at elske. Væggene var prydet med oljemalerier i forgyldte rammer. Alle møblerne var forgyldte og betrukket med rødblomstret silke. Gulvet var blankt og glatt som is. Mira maatte gaa forsigtig, med smaa skritt, for ikke at gli og falde. I den borteste enden av værelset stod der et stort, svært flygel helt fritt ut paa gulvet. Mira forstod straks at det var et piano, skjønt hun aldrig tidligere hadde

sett den fasonen; saa ulik den var fars kasse paa fire ben. Hun længtet efter at faa forsøke hvordan det var at spille paa et saa umaadelig fint instrument. Det stod der saa mørkt og blankt som et skogtjern, og saa ensomt som om der ikke fandtes noget der var godt nok til at være i dets nærhet. Mira syntes næsten at det saa ut som en helligdom.

Fru Palm slog op det lille lokket, tok bort det grønne klædet som laa over tangenterne, og bad Mira sætte sig ned og prøve instrumentet.

Mira lot sig ikke be to ganger. Hun trippet derhen saa fort hun kunde, satte sig ned, saa sig et øieblik omkring, som om hun var usikker paa hvad hun helst burde spille, og slog saa an. Hun valgte en liten fin «Lied ohne Worte» av Mendelsohn-Bartholdy. Hun foredrog den enkelt, inderlig, rolig, og med netop den nuanse av vemod som forhøiet den, uten paa nogensomhelst maate at overskride sentimentalitetens farlige grænse. Fru Palm som hadde tatt plass et stykke borte bak Miras rygg av frygt for at hun ellers kunde gjøre hende rædd, eller genere hende, vendte sig mot presten med en bifaldende og meningsfuld nikk med hodet.

— Det var meget godt spillet, lille frøken! La os nu faa høre litt mere, noget litt livligere kanske? Men spil fremforalt bare det som De selv synes om, noget som De gjerne spiller.

Fru Palm byttet plass, da hun merket at pikebarnet ikke lot til at bry sig det mindste om sine tilhørere. Hun vilde sitte slik at hun kunde se hendes ansigt og hænder, og saa slap hun at forstyrres av barnets rygg.

Mira spilte nu Schumanns «Aufschwung». Tempoet blev noget hurtigere end hun formaadde at holde det uten at begaa feil, men hun gav sig helt hen i spillet, snart vildt og lunefuldt, snart mildt og bønfaldende.

Fru Palm blev synlig overrasket, ja forbauset over et slikt temperament hos et barn fra den vermelandske skogbygden, et barn som aldrig hadde hørt anden musik end den som presten Edlund kunde præstere. Fru Palm antok at hans musik under alle omstændigheter ikke kunde være særlig kunstnerisk. Det merket hun paa de store mangler der var i Miras anslag, haandstilling m. m., hvilke var i høi grad gammeldags og til hinder for fingerfærdgheten. Tilslutt spilte Mira en lett sonate av Beethoven, noget tørt kanske, men korrekt og uten den mindste feil, utenad som alt det andet hun hadde spilt. (Forts.)

Nylænde

Tidsskrift for Kvindernes Sak
Utgit av Norsk Kvindesaksforening

Redaktør: Fredrikke Mørck

40. aarg. | OSLO, 1. MAI 1926 | Nr. 9

Elise Amalie Wærenskjold, f. Tvede.

(Svend Foyns første hustru.)

Av Overlærer **Emil Olsen.**

(Forts. fra forr. nr.).

Like fra sin ankomst til Texas hadde hun arbeidet for indvandring dit. Hun fortsatte I. R. Reiersens tidsskrift «Norge og Amerika» med to aargange. Da «Hamar Budstikke» hadde optat en artikel av en fransk forfatter, A. Tolmer, stilet til hovedredaktøren av «Journal des Débats», der skildret forholdene derhenne som meget avskrækkende, indsendte fru Wærenskjold i 1852 en gjendrivelse «Om America, Breve fra Texas», som visstnok bidrog til, at der fra Hedemarken, ogsaa ved bestræbelser av hendes ven, postaapner Gjestvang fra Løiten, vandret mange ut til Four-mile-Prairie. I 1858 hører vi, at kolonien talte 16 familier og de tre settlementer tilsammen ca. 300 norske, 8 svenske og 1 dansk. Savnet av en prest blev avhjulpet, idet kandidat i teologien fra Kristiania universitet Emil Friedrichsen ankom i 1854 og virket der i flere aar. Da han forflyttedes, indeholder «Morgenbladet» for 2. februar 1858 en «Hilsen fra Texas» av Elise Wærenskjold, hvori hun opfordrer en teolog at komme over som prest. 300 dollars kun-

de sikres ham i aarlig løn. Samtidig ber hun om at faa norske bøker sendt over. Senere fik man to prester, der reiste omkring i distriktet og utførte de ministrielle forretninger; i 1860 hadde man besøk av den bekjendte Elling Eielsen fra Wisconsin.

Hendes sønner Otto og Niels giftet sig med amerikanske damer og fik barn, hvorav flere dog døde unge. Niels blev i Four-mile-Prairie, mens Otto flyttet til Hamilton County, hvor han drev faareavl. Det gik imidlertid ikke for ham, hvorfor han slog sig ned i byen Hamilton. Her drev han en handel, blev saa slakter og senere konstabel og sheriff. At sætte barna ivei tok adskillig paa morens formue, saa det blev ikke mere «end baaten bar». Men hun klager ikke for det; tvertimot, «hun har aldrig elsket luksus, gaar helst tarvelig klædt» og nyder sin te og sit brød med taksigelse. En stor fornøielse for hende er det at besøke sin Otto i Hamilton; da hilser hun ogsaa underveis paa sine mange venner og bekjendte, og tjener ofte reisen op ved at tinge abonnenter paa bøker og tidsskrifter. 1887 bestemmer hun sig til at overgi sine eiendeler til sine sønner og tror at ha sikret sig en sorgfri alderdom i økonomisk henseende. Hun skulde ha aarlig i føderaad 80 dollars, frit hus, have, ved og svinekjøt, og priser sig lykkelig. Men desværre kunde Niels ikke opfylde sine forpliktelser, og da forholdene i Four-mile-Prairie ikke længere var saa hyggelige, bestemte hun sig til at flytte til Otto i Hamilton, hvor ondt det end gjorde hende at bryte op fra det gamle hjem. Hun kunde visstnok ikke klage over helbreden, men kræftene var tat betydelig av, saa det faldt hende besværlig at utføre det vante arbeide i hus og have; hun turde heller ikke mere reise alene.

De sisste brev vi har fra hende, er datert 15. november 1894. Da var hun netop kommet tilbake fra en 3 maaneder lang reise; «men det blir visst den sisste reise jeg gjør». Hun hadde hat det saa hyggelig; «overalt hadde jeg det godt, da alle er saa venlige og snilde mot mig». Og det forstaar vi saa vel, de vilde være mot hende, der for dem jo var som en kvin-

delig patriark gjenstand for deres ærbødighet og taknemlighet. Helt til det sisste bevarte hun sin interesse for dem og distriktet; hun holdt paa med at skrive de norske settlementer i Texas's historie; men nogen dage før sin død beklager hun sig for sin gode ven, O. Canutson i Waco, at hun var blit syk, og mente hun ikke vilde bli istand til at fuldende arbeidet.

Til det nye hjem hos sønnen Otto kom hun like før jul; men opholdet her blev ikke langt. I et av sine breve uttaler hun, at hun frykter ikke døden; den er jo en ven, som fører os over til et bedre hjem, hvor der ikke findes sygdom eller savn eller skilsmisse. Men hun gruer for et langt og smertefuldt sykeleie; for dette var Gud saa naadig og barmhjertig at befri hende. Hun døde allerede den 22. januar 1895, næsten 80 aar gammel.

Med Elise Wærenskjold var der gaatt bort en stor og sterk personlighet, og hun fortjener en plass i de norske kvinders mindehall.

Emil Olsen.

Gifte kvinder og deres arbeide.

I den norske lov findes der flere paragrafer som specielt angaar gifte kvinders arbeidsvilkaar og forhold. Altsaa hjemler loven gifte kvinder rett til arbeide som erhverv utenfor hjemmet.

Og hvordan kan det være anderledes? Kvinderne er vaaknet til frihet og til arbeide. Det arbeide som under alle forhold individuelt passer enhver kvinde, gift eller ugift, maa hun i al rettfærdighets navn ha rett til. Hun er fri borger i et fritt land. Retten er alles, og det staar til enhver selv at bestemme om de vil benytte sig av den eller ikke. Ogsaa der er enhver fri.

Imidlertid søker nu de samme myndigheter som har gitt loven, at begrænse gifte kvinders adgang til at ansættes i statens tjeneste. Spørsmaalet er aktuelt i de fleste lande for tiden, og vi merker det ogsaa i vort land. Tilstanden er skapt

av den herskende arbeidsnød, heter det. La os da se litt paa forholdene, hvordan de i virkeligheten er. Hvad er det som gjør at ogsaa gifte kvinder søker ut i arbeidslivet? Gjør de det for at slippe at stelle sit hus og hjem og passe sine barn, av egoisme altsaa? Eller sker det for at skaffe sig selv og sin egen person større luksus, flere fornøielser, mere selskapelighet? Om der findes kvinder som gjør det av den ene eller den anden av disse grunde, saa tror vi nok at turde paastaa at deres antal er ringe i forhold til de mange som søker arbeide utenfor hjemmet, fordi det er blitt en nødvendighet for at kunne holde hjemmet oppe.

Da hjemmets kvinder ved opfindelser av de mange maskiner som nu overalt benyttes, fik en hel del ledig arbeidskraft, var det naturlig at anvende denne ogsaa utenfor hjemmet. De varer som fabrikkerne leverte, blev ikke billigere for dem som tidligere hadde forarbeidet dem i hjemmet, tvertimot, og varerne skulde før eller senere betales med kontante penger. Og det fandtes der i de samme hjem ikke nogen særdeles stor overflod av. Det blev derfor, saavel paa landet som især i byerne, hvor den største del av befolkningen bestaar av arbeidende mennesker, en likefrem tvingende nødvendighet at hustruen maatte være med og tjene brødet og skaffe kontanterne til familiens underhold. Men der er i vort land, — som forresten i flere andre lande, en del mennesker, som altid vil sætte grænser, vil forsøke at rokke ved friheten som er gitt, og for dem er da især den gifte kvinde — som de altid tænker sig med store mængder av smaa barn, for det er især barna som man synger op med — et udmerket objekt naar det gjælder restriktioner i arbeidsfriheten.

Det er nu først og fremst de gifte kvinder som er i statens og kommunens tjeneste der blir tale om. De har av visse grunde de flestes øine paa sig. De rekruteres vel fornemmelig av den stand som man i almindelighet kalder den høiere borgerstand. Det kunde være interessant at faa et litet indblik ind i de forskjellige hjems private forhold og deres beboeres livsvilkaar. Vi vil da kanske et og andet sted opdage, at hustruen er den egentlige familieforsørger; hun er den der maa

skaffe alt, eller en god del av det som hjemmet kræver, tilveie forat det skal kunne opretholdes efter den standard som mands og hustrus utdannelse og livsvaner kræver det. Normale, sunde, friske, ærekjære mennesker stræver altid efter at holde sig saa nogenlunde paa det niveau i samfundet, hvori de hører hjemme. Ialfald vil de nødig gaa nedover samfundsstigen. Enkelte vil helst høiere. Og det kan ogsaa være normalt, sundt og rigtig. Men om nu manden alene er ute av stand, av den ene eller den anden grund, til at opretholde standarden, skal saa den hustru som sitter inde med betingelser for at kunne træ til som forsørger, sitte stille og la hele familien gli og gli nedover? Vi mener nei. Hun har rett til arbeide, og hun har plikt til ikke at forbli inaktiv.

Titter vi ind et andet sted, opdager vi en familie med begavede sønner eller døtre, som forældrene føler det som sin plikt og glæde at faa frem i verden. Skaffe deres særprægete evner, deres kunstneriske begavelse rum i samfundet gjennem at gi dem den utdannelse de selv senere vil kunne bygge videre paa. Farens indtækter strækker ikke til. Moren sitter inde med utdannelse til og store kvalifikationer for et bestemt arbeide. Hun vil gjerne hjælpe sine barn, søker og faar en post og ved at lægge sin arbeidsfortjeneste til mandens skaffer hun deres fælles barn den utdannelse som barnas evner berettiger dem til at faa. Er dette nu ikke nyttigere og bedre for et hjem, end om moren skulde staa hjemme og røre i gryterne? Eller om hun skulde varte sine barn og sin mand op støtt og stadig? Hjemmet forfalder sandelig ikke av den grund at hun arbeider utenfor det. Med alle nutidens hjælpemidler falder det lettere at stelle sitt hus nu end i tidligere dager, og den indflydelse en mor kan ha over sine barn, blir der tid nok til allikevel om hun om formiddagen arbeider f. eks. i et departement eller gir time i en kommunal skole, hvor kanske ogsaa hendes barn er. En dygtig kvinde gjør sitt besste for at passe de to-tre forskjellige arbeidsgrener og derved hjælpe og verne om sine. Man burde ha respekt og føle beundring for den mor som kan løse slike store opgaver, istedenfor at lægge hindringer paa hendes vei. Men man taler om en gift kvinde, som har en stil-

ling utenfor hjemmet som om hun var en ravnemor mot sine smaa spæde barn, som i skumleres øine altid syntes at forbli smaa og ubehjælpelige.

Der kunde endda være mange borgerlige hjem vi kunde ønske at avlægge visit hos, men det vil føre for langt.

Saa har vi arbeiderklassens hustruer og mødre. Ja arbeiderhustruerne som arbeider utenfor hjemmet hakker man sjelden eller aldrig paa. De faar, enten de har smaabarn eller ikke, samfundets «tillatelse» til at forlate sit hjem for at arbeide som rengjøringskoner, vaskekoner, fabrikarbeidersker osv. Der findes meget faa mennesker inden «det pene samfund» som synger op om «hjemmets poesi med moren som den centrale figur der». Med eller mot sin vilje tvinger forholdene dem ut til næsten alle døgnets tider, og ta det arbeide de kan faa. Det gjælder for dem ofte selve eksistensen. Vi behøver bare at nævne dette. Alle som vil, forstaar.

Men — enten en kvinde er en borgerlig mands hustru eller hun er en arbeiderhustru, saa i 99 av 100 tilfælder er det viljen til at bedre de økonomiske forholde inden hjemmet som er en mors drivfjær til at søke arbeide utenfor det.

Der har været sagt, at det skal avhjælpe arbeidsløsheten at staten og kommunen avskediger de gifte kvinder. Det forekommer os at være en absurd idé. Hvem er det som fornemlig er arbeidsløs? Finder man de arbeidsløse inden statstjenestemændenes stand? Kanske en del. Men det er nok arbeiderstanden som tæller de fleste. Saa hvis det skal hjælpe den stand, maa staten og kommunen utstede en forordning som for eksempel gaar ut paa «at arbeiderhustruer har at holde sig til sitt arbeide i sitt eget hjem, og i deres erhvervsarbeide som rengjøringskoner, skurekoner og flaskeskyllere blir at engagere mænd!» Hvad mon vedkommende mænd, vilde si til et slikt paabud? — Ett er imidlertid spøk, ett andet alvor. Og dette er en meget alvorlig sak.

Den betyr nemlig reaktion. Kvinderne maa være opmerksomme og aarvaakne paa dette punkt. De maa ikke selv være med paa at opmuntre og støtte arbeidsgiverne, hvad enten disse er staten, kommunen eller private, ved at vedta resolu-

tioner som gaar ut paa at faa deres gifte søstres erhvervsstillinger truet, noget som vi for en tid siden saa en enkelt fraktion arbeidende kvinder gjøre.

At der ogsaa findes en hel del kvinder, som føler sig trykket av sitt økonomiske avhængighetsforhold av manden, kan vi ikke la ute av betraktning. De økonomiske forhold inden et egteskap kan undertiden komme til at rothugge alle ædle følelser, og en hustrus stræben efter at yde sitt bidrag til fællesutgifterne bør ikke møtes med stængsler, hverken fra stat, kommune eller private arbeidsgivere.

Regjeringen maa spare!

Spare og spare, det er dagens løsen! Den ene regjering søker at overgaa den anden i at spare. Det blir formelig til et kapløp. Ja, vi kvinder er saa inderlig enig i at der maa spares efter alt hvad vi har oplevet og efter alt det som vi hver dag ser og hører. Men hvorpaa der skal spares, er vi ikke altid saa helt enig med regjeringen.i. Naar den f. eks. i sin sparepolitik søker sine objekter blandt de ytterst faa poster, som i statstjenesten indehas av kvinder, da synes vi at vi maa si fra. Og naar der nu foreligger stortingsbeslutning for at der ikke skal være nogen kvindelig delegeret i Arbeidskonferansen i Genf i denne maaned, saa føler vi os som norske vælgere brøstholdne. De høie herrer finder hende overflødig. Men det

gjør ikke vi kvinder. Og vi er mange. Vi mener at vi ikke kan undvære en kvinde dernede. Der skal saker frem som specielt kræver en kvindes syn paa dem. Endda har vi et litet haap om at faa hende med. Kanske det kan lykkes de kvindelige vælgere som forleden var samlet, at faa regjeringens øre og bifald til at man sender en kvinde som raadgiver (adviser). Vi haaper det.

— Saa er det skolekjøkkeninspektrice-posten. Den er nu foreslaatt inddrad. Vi har opnaadd at ha en — siger og skriver en — i den stilling! Og nu er det nok, mener sparekomiteen. Helga Helgesen har med stor dygtighet kjæmpet skolekjøkkensaken frem i vort land og grundlagt skolekjøkkenerne saa der staar ry av dem langt ut over vort eget land. Vi henviser til Helga Helgesens artikel om denne sak i vort blad idag.

Det forlyder at flere inddragninger av poster hvor kvinder staar i spissen for kvinders arbeide snart vil følge efter. Det betyr reaktion over hele linjen. I alt hvad der er kjæmpet for, og hvad vi har vundet.

Mon den sittende regjering mener at den gavner landet ved dette? Vi mener nei. For vi ser dette ikke bare som en kvindesak, den har langt større rækkevidde.

I følelsen av dette samledes repræsentanter fra 20 kvindeorganisationer for at drøfte hvad man endda kunde gjøre. Og resultatet av diskussionen blev nedenstaaende to skrivelser, den ene til regjeringen, som fik den overrakt tirsdag den 27. april ved en deputation med fru Anna Backer som ordfører. Den anden blev samme dag overrakt Stortingets præsident ogsaa av en deputation, med fru Betzy Kjelsberg som ordfører.

De to skrivelser lyder:

Til
Den norske regjering.

Undertegnede representanter for kvindeorganisasjoner som representerer over 200 000 velgere, tillater sig herved i ærbødighet å henstille til regjeringen at der blir opnevnt en kvinnelig rådgiver (adviser) for de regjeringsdelegerte til arbeidskonferansen som begynner i Genf den 26. mai førstkommende.

På denne konferanses program er opsatt: «Simplification of the Inspection of Emigrants on Board Ship».

Spørsmaal 8: «Woman Supervisers» har den allerstørste interesse og betydning for kvinnene.

Av de svar som de respektive land har innsendt til International Labour Office fremgår det at denne sak omfattes med den største interesse. De fleste lands regjeringer uttaler sig for at der etableres en ordning som kan tilfredsstille de krav kvinnene her med rette kan stille. Dette er også i overensstemmelse med den beslutning som Nasjonernes Forbund fattet i 1921 i kampen mot kvindehandel, og som i 1925 er utbygget av den rådgivende komité som foreslår en kvindelig inspektør på emigrantskib.

Kravet om ansettelse av kvinnelige inspektører ved våre emigrantskib er tidligere reist av Norske Kvinners Nasjonalraad. Spørsmaalet blev også behandlet på International Council of Women's møte i Washington ifjor.

Enhver som har noget kjendskap til forholdene ombord i de store emigrantskib må vite at en erfaren kvinne med god utdannelse vil kunne yde mange emigranter en uvurderlig hjelp med veiledning, oplysning, råd osv.

Vi beklager at regjeringen iår har brutt tradisjonen om å opnevne en kvindelig delegeret til arbeidskonferansen, og mener at Norges kvinner i ethvert fall har ett rettmessig krav på å få opnevnt en kvinnelig rådgiver (adviser) som får anledning til å delta i behandlingen av dette for kvinnene så viktige spørsmål.

Vi tillater os tilslut å henlede opmerksomheten på at Nasjonernes Forbunds komité for handel med kvinder og barn, i 1925 har henstillet at der i de delegasjoner som de respektive regjeringer sender til den arbeidskonferanse hvor spørsmålet blir behandlet, må opnevnes medlemmer med kjennskap til sakens betydning for motarbeidelse av kvinnehandel.

I ærbødighet
(Underskrifter)
(Representanter for 20 kvindeorganisationer).

Til
Norges storting.

Undertegnede representanter for kvindeorganisasjoner som tæller over 200 000 velgere, protesterer herved mot det forslag som foreligger fra regjeringen om å inddra stillin-

gene som inspektører for skolekjøkkener og håndgjerningsundervisningen.

Det skulde synes selvsagt at departementet behøver kyndig bistand på disse specielle områder, hvor kvinner alene er sakkyndige..

Vi vil fremheve betydningen av den hjelp og veiledning inspektørene yder de lokale skolemyndigheter under organisasjonen og driften av undervisningen — økonomisk og pedagogisk.

Efter de foreliggende oplysninger synes en sløifning av stillingen som konsulent for husmorskolene også å være påtenkt. Vi må på det bestemteste advare mot at dette sker.

Vi er fuldt opmerksomme på at der i disse tider må spares, men å inddra de stillinger som varetar hjemmenes interesser, og som er den eneste faste representasjon hus og hjem har i den offentlige administrasjon, finner vi fra et nasjonaløkonomisk standpunkt er helt uforsvarlig. Det frugtbringende arbeide som er utført av disse inspektører må ikke nu ødelegges men fortsettes til bedste for vårt land.

Fra Norske Kvinners Nasjonalråds landsmøte i Drammen blev der vedrørende stillingene som skolekjøkkeninspektør og konsulent for husmorskolene innsendt til regjeringen en resolusjon som vi tillater oss å oversende en kopi av.

I ærbødighet

(Underskrifter av representanter fra 20 kvindeorganisationer.)

Bok om sykepleie.

Grøn og Widerøe: «Lærebok i sykepleie»,
H. Aschehoug & Co.

For mange var det længe et savn at der ikke fandtes nogen lærebok i sykepleie, og især gjorde dette sig gjældende for elevene paa de steder hvor det blev utdannet sykepleiersker.

Den bok om nu foreligger i 2. oplag, blev derfor hilst med stor glæde da den fremkom. De enkelte avsnit var utarbeidet av specialister paa hvert sit omraade. I denne nye utgave er de forskjellige avsnit gjennemgaat, og avsnittene om indremedicinsk sykepleie og epidemiske sygdomme er ikke ubetydelig utvidet. Som nye er tilkommet et kapitel om radiologi og et om pleien av sindslidende syke.

Det er ikke bare dem som vil utdanne sig som sykepleiersker som vil ha nytte av denne bok, men ogsaa menighetssøstre og alle som deltar i samarit-kurser vil her finde udmerket veiledning i sit arbeide.

Statens inspektør for skolekjøkkener.

Efter forlydende stryker regjeringen i sitt nye budgettforslag ovennævnte stilling. — Jeg har ikke sett proposisjonen eller innstillingen, men efter den måte hvorpå inspektørens lønnsforhold er blitt behandlet av hr. Lykke som lønnskomitéens formann og andre, av regjering og storting, er det rimelig, at dette ene ledende kvinnelige medlem av administrasjonen skal bli fjernet nu.

Måskje konsulenten for husmorskolen også skal gå samme vei. Da jeg i 1917 tiltråtte inspektørstillingen var det første jeg gjorde å samle en oversikt over skolekjøkkeners kostende, således at kommunene kunde få sikker og grei beskjed ved oprettelse av 2-3-4 gruppers skolekjøkkener — på landet og i byene. Inventarliste med priser blev utarbeidet og sendt til skolestyrene, når de anmodet om det — sammen med prisopgave pr. skolekjøkkengruppe.

Det næste var å få oversikt over driftsutgiftene pr. elev pr. år. Årsregnskaper blev innsamlet fra alle de skolestyrer, hvor skolekjøkkener var oprettet. Likeså fra alle ungdoms- og folkehøiskoler, hvor praktiske jentekurser holdtes og fra høiere skoler. — Prisen pr. elev blev nøiaktig utregnet for folkeskolen, fortsettelsesskolen, for ungdomsskolen og den høiere skole. Sådanne årsregnskaper er senere hvert tredje år blitt indsendt til inspektørens kontor i departementet og nøiaktig gjennemgått. For ungdomsskolen hvert år. Har det vist sig, at en lærerinde har brukt mer enn gjennemsnittsprisen pr. elev, er skolestyrene blitt underrettet. Likeså når driftsutgiftene har ligget for langt under gjennemsnittet. Ved inspeksjon er dag- og forbruksbøker blitt fremlagt, så inspektøren ved selvsyn har forvisset sig om, at bøkene er ordentlig ført.

Ved «Statens kurser for skolekjøkkenlærerinner» er inspeksjonen foregått på samme måte. Budgetter og regnskaper for disse kurser er innsendt til departementet gjennem inspektørens kontor, som har øvet den fagmessige, økonomiske og pedagogiske kontroll.

Når der skal bli tale om undervisning i økonomi — praktisk — kan da den økonomiske og pedagogiske kontroll undværes? Er det fornuftig økonomi i disse tider å stryke den fagmessige, økonomiske og pedagogiske kontroll? Er dette en regjering værdig, som arbeider for god økonomi i landet?

Bygger ikke hjemmets økonomi sosialøkonomien? Våre skolekjøkkener er så økonomisk ordnet, hvad indredning og planer angår, at ingen kommune skal bli gjeldbundet ved dem. Hertil kommer, at skolekjøkkenene er pionerer for «arbeidsskolen» i vårt land. I alle Europas land reformeres skolen — ja, den ikke alene reformeres, men vi kan trygt si, at der foregår en fullstendig revolusjon. Skal da vi stenge for reformene? — Er vår folkeskole og vår høiere skole innrettet slik, at den tjener livet og arbeidslivet?

Efter mange års arbeid under trange forhold, uten å ha fått gjennemført skolekjøkkensaken for alle landets skoler, vil nu våre ledende menn — uansett kvinners krav — stenge for utvikling og fremgang ved å stryke den ledende stilling for det nye fag huslig økonomi.

Jeg fratråtte stillingen, ikke fordi jeg fant den overflødig, men for fritt å kunne gjøre mitt for å opretholde den for skolen mot høireregjeringene, som har villet den tillivs. Jeg er gammel i sakens tjeneste, jeg er venstre. og jeg kunde gå. Men høireregjeringen vil ikke ha ære av å begå den ugjerning å stryke stillingen efter mig. — Norges Lærerindeforbund har trolig søkt å bedre stillingens kår, uten held. Kvinder har protestert mot dens ophevelse og mot, at den legges inn under Landbruksdepartementets konsulent, som ikke er inne i folkeskolens — barneskolens — arbeid og økonomi. — Skal alt dette være nytteløst?

Departement, skoledirektører, skolestyrer, skoleinspektører, kan ikke øve den nødvendige faglige og pedagogiske kontroll i dette fag.

En Statens inspektør for skolekjøkkener er en nødvendighet for god økonomi og fruktbringende undervisning.

Den konstituerte inspektør har 23 år vært i skolens tjeneste og er i de siste 6 år som sekretær kommet vel inn i inspektørarbeidet, hennes arbeid trenges i statens tjeneste for sakens skyld. — Der er henimot 300 skolekjøkkener i folke- og i fortsettelsesskole og enkelte høiere skoler og desuten 100 ungdomsskoler. Inspektøren er ikke og blir ikke arbeidsløs, for arbeidet er tross de dårlige tider i vekst. E n til å greie såvel inspeksjon som kontorarbeid er det formeget? Er det ikke mer enn mannsløft?

Helga Helgesen.

BØKER MOTTAT AV REDAKTIONEN:

Kr. Grøn og S. Widerøe: Lærebok i Sykepleien. (Forlagt av H. Aschehoug & Co., [W. Nygaard].) Oslo 1926.

Kommunistspørsmaalet.

(Forts. fra forr. nr.)

Men der er et væld av spørsmaal som har med denne sak at gjøre, der opstaar i en og kræver svar. Er det mulig i dette «de tapres og de fries land» at et helt parti kan arresteres og sendes i fængsel? Dersom en lov er konstitutionel, saa den kan tilintetgjøre et politisk parti, da maa en anden lov tilintetgjøre hvilkensomhelst andet som er upopulært! Hvor er vor lovpriste rett til fri tale, fri presse og fri forsamling hvis medlemmer av det kommunistiske parti kan kastes i fængsel bare fordi de benytter de garantier De Forenede Staters konstitution saa længe har holdt hellig? Er det mulig at en amerikansk mand eller kvinde virkelig kan bli fængslet fordi de tar ordet for hvad de oprigtig tror er rett?

Selv om man ikke har nogensomhelst sympati med kommunismen, og i virkeligheten kraftig bør bekjæmpe den, vækker disse spørsmaal alle frisindede menneskers harme, fordi de pludselig ser de friheter krænket som de længe har ansett for hellige.

Her blir striden derfor: «Fri tale, fri presse, fri forsamling paa den ene side, og bruken av disse friheter til at gjøre alt istand til en revolution paa den anden.

Fri tale som leder til folkelige diskussioner og stemmeurnen, for at der kunde bli tatt hensyn til den omskiftende og fremskredne mening, det var den oprindelige tanke bak kravet om «de tre friheter». Naar fri tale fører til revolution, avsættelse av styrer, mord, fængsel og landsforvisning, bør den da vedbli at være fri eller bør den undertrykkes? De lovgivende myndigheter sier: undertrykk den!

Resultatet blir at den kommunistiske propaganda bare blir drevet underjordisk og utenfor synsvidde hvor bare den ene side av historien blir fortalt og der ikke findes nogen til at ta til gjenmæle. En viss slags frisindede mænd og kvinder som skjønner at det at nekte en veletablert frihet vil bringe ganske motsatte resultater av dem man ventet, føier sine protester til kommunisternes. Paa den anden side opstaar der, hvis kommunisterne ikke er retskafne borgere, men forbryderske konspiratorer mot nationens liv, det meget alvorlige spørsmaal om de har rett til et hæderlig folks friheter. Det er klart nok, at lovene kan ikke dræpe kommunismen. Mænd og kvinder kommer ut av fængslene som helter og martyrer for en ide som gir deres propaganda øket styrke og energi.

Imidlertid resultatet er meget underlig. Mange meget ængstelige mennesker, f. eks. avskedigede admiraler, oberster og «kvindelige patrioter» kaster frygtelige ord slike som «Røde», «Bolsjevik», «Moskau», «Forræder» paa hver retskaffen borger, som ikke er enig med dem i deres paastand om at den amerikanske regjerings vigtigste maal i denne tid burde være at forberede sig paa krig. Ikke noget forsøk blir gjort paa at undersøke kommunisternes virksomhet eller hensikter, eller paa at forhindre at den revolutionære aand vokser. De vil bare være færdig til forsvar naar revolutionen bryter ut. Det er en politik som ikke kommer til en slutning. Den forpurrer ikke kommunismens komme, men den skræmmer sneversynte og uoplyste mænd og kvinder; med andre ord vi holder paa, hele nationen, at gjøre et taapelig sammensurium av et vanskelig problem. Det er øiensynlig en eller andens sak at indstille folket og verden rigtig angaaende dette spørsmaal. En undersøkelseskommission synes at være nødvendig paa dette omraade.

En stor kvinde i offentlig tjeneste.

Miss Rose E. Squire har nylig trukket sig tilbake fra sin stilling i det engelske justisdepartement efterat ha utført et udmerket arbeide. Hun begyndte som sundhetsinspektør under det gamle kommunestyre i Kensington, blev senere fabrikinspektør i den tid da det ofte krævedes at kvinder maatte arbeide i fabrikkerne 27 timer uten avbrytelse, og da der eksisterte arbeidsgivere som indjaget dem skræk ved sitt mulkteringssystem. I tilfælder som opstod i anledning av Lov angaaende Skift av Arbeidere, kom Miss Squires navn frem i saa godt som alle retslokaler, og i de sisste fire aar har hun konstant været raadgiver, naar det gjaldt at forberede nye forslag paa industriens omraade.

Ved hendes avgang fra sin stilling, blev der til hendes ære gitt en fest i Criterion Hall i London. Sir Malcolm Delenvigne præsiderte og holdt en tale hvori Miss Squires arbeide fik sin fulde anerkjendelse. Blandt andre talere var Miss Margaret Bondfield. Hds. Maj. dronning Mary sendte Miss Squire en venlig hilsen, som blev oplæst ved middagen.

En av Miss Squires mange venner hævdet att der fandtes ikke en lov, vedtat i parlamentet, en parlamentarisk rapport eller en paragraf i reglementet henhørende under hendes departement, som Miss Squire ikke kunde citere.

«Naavel, hvorfor ikke,» svarte Miss Squire, «naar alt kommer til alt, hvis man er offentlig tjenestemand maa man ta sitt arbeide grundig, og jeg vil meget heller kjende det hele i en lov eller i en parlamentarisk rapport end bare stole paa ekstrakter av dem. Rapporter har altid hatt stor tiltrækning for mig. Men der skal noksaa meget tid til for at lære dem. Dengang jeg blev fabrikinspektør, fik ikke kvinder den lovbestemte utdannelse som nogen av dem nu faar. Kvindelige fabrikinspektører er nu for tiden ofte kvinder som har faatt bestalling som advokat. Men jeg maatte studere rapporter, reglementer og lover av den simple grund at jeg da virkelig maatte vite alt det som var nødvendig for mig at kjende til i mitt arbeide.» —

Smaapluk fra Verdenspressen.

Sir George Paish, som tidligere har været bestyrer av Økonomskolen i London, er nylig vendt hjem fra et besøk i Amerika, hvor han bl. a. studerte forbudsbevægelsen. Han har til en interviewer for en stor engelsk avis uttalt sine indtryk av forbudet. Han mente, at det var ganske utænkelig at forbudet nogengang vilde bli ophævet i Amerika. Det hadde bl. a. vist sig at den store masse av arbeidende mennesker nu var bedre stillet end tidligere. Derfor var der ogsaa kommet en økning i deres sparepenger. Utentvil, sa Sir George, er det ikke nogen ubetydelig del av de midler Amerika har anbragt som kapital, ikke bare hjemme, men over hele verden, som kommer fra arbeidsfolk. De er ikke længer bare arbeidere, men holder paa at bli kapitalister. Fagforeningerne hadde kjøpt seks banker og hadde kontrollerende indflytelse i en av de store truster.

Hvad Storbritannien angaar, var der en ting han mente landet ikke behøvet at bruke, og det var de £ 300 000 000 der aarlig blev brukt til drik. For en fordel det vilde være, dersom denne store sum kunde bli brukt til at øke den produktive kraft i verden!

Sir George trodde at den tid nu var kommet, da britterne fuldstændig maatte omlægge sine vaner i denne henseende til besste for sig selv, sine familier og sitt fædreland.

Ellen Key.

Idet heftet gaar i pressen, meldes det at Ellen Key avgik ved døden natt til søndag den 25. april.

Paa grund av den mængde aktuelle stoff vi denne gang bringer, maa føljetonen utestaa til næste nummer.

Nylænde

Tidsskrift for Kvindernes Sak
Utgit av Norsk Kvindesaksforening

Redaktør: Fredrikke Mørck

40. aarg. | OSLO, 15. MAI 1926 | Nr. 10

†

Fru Nico Hambro.

f. 1. januar 1861 — død 9. mai 1926.

Ved fru Nico Hambros død den 9. mai har kvindesaken i vort land tapt en av sine fineste og nobleste repræsentanter, en av dem der var med fra første stund, en som kjendte og følte for den sak hun viet sine kræfter. Med sitt lyse rene sind, sin fine intelligens og sitt klare omdømme, kom fru Hambro straks i første række i arbeidet for kvinders frigjørelse, og var med da bevægelsen stod i sin høieste blomstring. Som kanske

faa andre saa hun klart de aandelige idéer som var drivfjæren til dens opkomst. Som den helstøpte personlighet hun var, gav hun ikke kjøp, men stillet de strengeste krav til samfundet, til menneskene i det hele tat. Allermest kanske til sig selv.

«Den rene mand og den rene kvinde» var hendes ideal. Derfor arbeidet hun ivrig for sædelighetssaken, og saa med frygt og ængstelse paa de mange farer som truet ungdommen, baade herhjemme og naar den færdedes ute, borte fra hjemmet. Komitéen for Emigration og Immigration inden I. C. W. fik derfor i hende et interesseret og forstaaelsesfuldt medlem.

Ved Gina Krogs død for akkurat 10 aar siden, samledes alle stemmer som Norske Kvinders Nationalraads formand sig om Nico Hambro, og sjelden har der været en saa stor enstemmighet blandt kvinderne i vort vidtstrakte land. I 6 aar stod fru Hambro i denne stilling, og det er med en viss vemod at man tænker tilbake paa den tid. For arbeidet faldt tungt og besværlig for hende, syk som hun allerede den gang var. Men hendes sterke aand og livlige sind holdt hende oppe. Selv i de travle, og anstrengende dager, da det Internationale Kvinderaad i 1920 hadde sitt møte i Oslo, var hun paafærde, ivrig interesseret. Hendes øine straalte en imøte, naar hun hadde kraft til at vise sig, og vore mange gjester kunde ikke noksom beklage at sygdommen bandt hende slik at hun var ute av stand til at være tilstede i alle diskussioner og alle dager.

Nu da hendes øine, de skjønne, straalende øine er lukket, staar alle hendes venner og arbeidskamerater sørgende ved hendes baare, i savn og med vemod i sind, og tænker pa hende, som hun var i sine yngre dager, da vi møtte hende ved det store kvindemøte i Bergen 1899. Og vi ser hende, kuet av sygdommen i 1920, i Stortingets haller, viljesterk og rede naar det gjælder, altid med det lyse smil og det kjærlige blik. Det smil og det blik vil vi mindes, idet vi takker hende for al hendes nidkjærhet og den store indsats i den sak som er vor. Hun har som en av de sjeldne, store kvinder indskrevet sitt navn i vor saks saga. Inderlig velsigner vi hendes minde!

F. M.

1916—1926.
10 aars jubilæum altsaa!

Den 1ste juni er det 10 aar siden «Nylænde» atter blev «Norsk Kvindesaksforening»s eiendom.

Som man vet, var det foreningen som i 1887 startet bladet. Og det vedblev at være dens indtil 1893, da styret, hvis formand dengang var fru Ragna Nielsen, besluttet at nedlægge det.

Gina Krog hadde mot nok til selv at overta «Nylænde» og fra 1894 stod hun baade som redaktør og utgiver, indtil sin død. Hendes navn findes sisste gang paa sin redaktionsplass 1. april. Men inden næste nummer saa dagens lys, var hun borte. Hun døde 14. april 1916.

Efter hendes brors, advokat F. A. Krogs, ønske gik saa «Nylænde» atter over til «Norsk Kvindesaksforening», og fra 1. juni 1916 utkom det under det nye styre og med ny redaktør.

Norske Kvinders Nationalraad og Norsk Kvindesaksforening

har som sin repræsentant ved møtet i Paris opnævnt frøken Fredrikke Mørck.

„Peeresses in their own Right".

Lady Astor's forslag som gaar ut paa «Peeresses in their own Right» skal ha sæte og stemme i House of Lords vil komme op til 2. behandling 13. mai. Man vil huske at da et lignende forslag var fremme for Overhuset ifjor, saa faldt det med to stemmers flertal. Iaar haaper man paa en bedre lykke, om man end frykter at der ikke vil bli noget praktisk resultat saa længe regjeringen staar imot.

ELLEN KEY.

f. 11. september 1849 — død 25. april 1926.

Der er vel faa kvinder som har hatt en saa stor opdragende indflytelse paa sin samtid, og vil komme til at ha det ogsaa paa de næste generationer, som Ellen Key.

Hun var en sjelden rikt utrustet personlighet. Baade som forfatter og som taler har hun vundet en position og et ry, der strækker sig langt utover hendes eget hjemlands grænser. Overalt er hendes navn kjendt, overalt læser og diskuterer man hende. Men det er vel specielt i Sverige og i Tyskland at hun har sine mest lydhøre discipler. Som det gaar med alle forkyndere av nye teorier, har der staatt strid tildels meget haard og skarp strid, om disse og om hende selv. Og som det ogsaa gaar med bærere av store idéer, saa misforstaaes de og forfølges de for sin tros skyld.

Ellen Keys forfattervirksomhet er der skrevet saa meget om, og hendes livsgjerning er saa godt kjendt av norske kvinder, at nu ved hendes bortgang er det mennesket Ellen Key vi her vil vie vor omtale.

Det var godhetens evangelium Ellen Key forkyndte. Hun hadde troen paa at der i hvert eneste menneske bodde noget godt, noget skjønt og ædelt, som det av al makt gjaldt at finde frem til. Dette gode «er personlighetens kjerne og om den maa man verne, den maa man utvikle. Saa blir lykken mulig og opnaaelig ogsaa her paa jorden. Det gjælder at være heltut sanddru mot sig selv, ikke forstille sig hverken for sig selv eller andre». Med dette sit etiske syn paa tilværelsen levet hun selv sit rike liv. Idéen pulserer i hendes skrifter, som vidner om hendes egen varme, glade begeistring for det gode, for det store, det skjønne.

Selv var hun en aapenbaring av godhet. Naar hun kom en imøte med begge sine hænder utstrakte og med øinene straalende av glæde over at møte en som hun straks saa som sin ven, var hun uimotstaaelig. Godheten lyste av hende. Og hun har kanske gjennem sin personlighets charme vundet likesaa mange venner og beundrere som gjennem sine skrifter. For naar alt kommer til alt, saa var muligens mennesket Ellen Key det største.

Ellen Key tilhørte de mennesker man maa føle, opleve, for det er meget vanskelig at beskrive den egenartethet som præget hendes personlighet. Hun besad en evne til at fordype sig i andre mennesker, at gjennemtrænge og gripe deres individualitet med den fineste forstaaelse. Det fremgik sterkt av hendes foredrag her i Oslo i 1894, da hun talte om Sveriges «mest moderne författare», den forlængst avdøde K. J. Almqvist.

Selv brændende i aanden for de frihetsidealer som denne radikale forfatter forkyndte, fascinerte hun sine tilhørere ved den harmoni der var mellem hendes egen personlighets psyke og de idéer hun gjorde sig til tolk for.

Sammen med et faatal av radikale elementer stod Ellen Key i flere aar i kampen for sine idéer, og fik mange av det konservative Sveriges mænd og kvinder mot sig. Men hun holdt tappert stand. Hendes moralske mot kunde ingen kue eller overvinde, og hun brukte sine vaaben til forsvar for det hun hævdet som menneskers rett, og trofast mot sine idealer, til kamp mot de mørke makter som vilde krænke den personlige frihet og livets rett. Og hun vandt paa det. Venner som fiender maatte bøie sig for hendes hjertegodhet, de forstod hun vilde menneskehetens vel, at hendes hjerte omfattet alle levende, alt det som lever.

Hvor vakkert har hun ikke gitt uttryk for dette ved i sitt testamente at skjænke sin vakre eiendom «Strand» ved Vätterns skjønne bredder til arbeidskvinder som trænger hvile i sine sommerferier. 4 ad gangen kan de bo deroppe i hendes fire gjesteværelser i anden etage, og forøvrig tilbringe dagen i hendes dagligstue og prægtige have. Med den tanke for øie at glæde de smaa i samfundet, indrettet hun fra første stund sitt hjem, saa de, for hvem det er bestemt efter hende, bare har at ta det i besiddelse. Skjønt, og Ellen Key værdig, er det minde hun gjennem denne gave har satt sig.

Nogen kvindesakskvinde var egentlig Ellen Key ikke. Men de teorier hun forfektet, har hatt sin store betydning ogsaa for kvinders sak. Mange av de dogmer som sakens motstandere hævdet, har hun slaatt ihjel, saa ogsaa mænd maa bøie sig for denne geniale kvinde.

Ellen Key var en stor Norges-ven. Vi vet, at hun som den fredens prestinde hun var, hadde mange ængstelige stunder i 1905. Vi vet at hun forstod os og vor frihets- og selvstændighetslængsel, og at hun hadde mot til at bekjende sin sympati for Norges sak. Og for dette skylder vi hende takk. Hun saa menneskenes broderskap og deres individuelle rett som livets høieste gode.

Længe vil Ellen Keys minde leve ogsaa i norske kvinders hjerter.

F. M.

Norsk Kvindesaksforening sendte Fredrika Bremerförbundet følgende telegram:

«Norsk Kvindesaksforening deltar med Sveriges kvinder i sorgen over tapet av Eders lands store kvinde, menneskevennen Ellen Key.»

Hvad man tør by vore unge kvinder.

Under ovenstaaende overskrift bragte «Oslo Aftenavis» for en tid siden en artikel av Dorothea Schjoldager, som ogsaa har sendt os samme til indtagelse i «Nylænde». Artikelen er fremkommet i anledning av en anonym annonce om at «unge piker søktes til filmen». «Filmen og Vi» har paapekt tilfældet, og det er naturligvis givet, at ikke nogen av vore ansvarlige filmselskaper eller nogen filmsfolk har forbindelse med hverken denne eller nogen anden av de anonyme annoncer som av og til misbruker filmen som paaskud for sine forræderiske hensigter.

En ung dame fra Oslo nedla billet til de annoncerende og fik følgende svar:

Frk. N. N.

Vi har mottat Deres ansøkning og foreløbig fæstet os ved Deres og et par andre. Da vi intet foto har faat av selve figuren, vilde det være av interesse om vor repræsentant fik av-

lægge Dem et besøk og se Dem. Nedlæg billet igjen under samme merke, altsaa Billet mrk. «3111 Snarest mulig» og svar os om det passer at vor repræsentant kommer og hilser paa Dem torsdag 4. mars. Vi har desværre ingen kontoradresse endnu.

I motsat fald maa foto av nøken hel-figur indsendes inden 8 dage under samme merke. Av konkurrancehensyn hemmeligholdes foreløbig selskapets navn.

Ærb.

(Avert. filmselskap).

Dorothea Schjoldager, den varme talsmand for unge pikers sak, takker i sin artikel «Oslo Aftenavis» fordi den har protestert mot det «anonyme filmselskap» og fortsætter:

«Svaret fra det «anonyme filmselskap» gir grei besked. Man kan ikke misforstaa den slags. Der vil nok komme flere ansøkninger, hvad vedkommende filmselskap har «regnet med». Har det ogsaa regnet med ansvaret, følgerne?

Saa vidt er vi altsaa kommet at der med tydelige ord averteres efter tydelig foto av nøken kvindes hele figur. Dette er begyndelsen, næste akt: gatepiken, og tredje: dom og indsættelse i fængsel eller tvangsarbeide efter løsgjængerlovens paragrafer. Og dette gjælder ikke en eller to eller ti, men hundreder som fra aar til andet indregistreres som gatepiker, fordrukne, syke, arbeidssky — hjemløse. Man aner ikke slike menneskers elendige tilværelse, deres kamp for at komme ut av sin nedværdigelse, bli en anden. For enkelte lykkes det ogsaa med Guds hjælp og med trofaste venner ved siden.

Men h a n som var forføreren og aarsaken til at den unge lovende smaapike eller kvinde gik tilbunds, han har jeg aldrig truffet i fængslet, han gaar fri, vet vi. Han skal engang faa meget at svare for enten han repræsenterer et «anonymt filmselskap» eller en anden stand. Oslo vergeraad kan fortælle om de mange smaapiker som blir indbudt til kontorer, hoteller, kafeer, private hjem osv. Det er fremmede mænd som indbyr dem — og alle «trodde» og «mente» de at barnet var over 16 aar. Ansvaret blir ikke dermed mindre, følgerne heller ikke. Man vil indvende at ogsaa den anden part har sit ansvar. Indrømmes. Men det skal ogsaa erindres at i overgangsalderen lever vore smaapiker ofte et rikt fantasiliv, de er eventyrlystne uten at vite at somme eventyr ender med bitter skuffelse. Deres trang til fornøielser og uteliv har hjemmet ofte imøtekommet. Opdragelsen blir derefter. Skolen — som saa ofte faar

skylden naar det gaar galt med de unge — arbeider samvittighetsfuldt nok for at gi barna arbeidsglæde med paa veien, og regulere fritiden i et sundt spor osv. Men — den har ikke alle hjemmene med.

For tiden er mange, mange unge arbeidsledig, eller de har faat et følelig lønsnedslag, det er trykkende i hjemmet, der maa skaffes utvei — det er saa let at ta hvad der tilbyr sig, uten nogen dypere overveielse. Vi kan ikke tilnærmelsesvis forstaa hvor motløs og hjælpeløs den staar som hverken har hus eller arbeide.

Det er saa meget som forklarer hvorfor det er saa let for den unge at gli ut. De fortvilte boligforhold som tvinger de forskjellige av familiens medlemmer til at indlosjeres hos andre, den store arbeidsledighet, drik, daarlige kamerater og den slappe moral — alt hjælper saa mange unge ut av hjemmet. Man kan forstaa det — — —

Men det skal heller ikke glemmes i denne forbindelse at nævne de mange, mange præktige unge, byen ogsaa har. Man vil likeoverfor ovenskrevne med en betinget ret spørre: hvad blir der gjort for at hjælpe vore unge og halvvoksne pikebarn væk fra det som ødelægger, gi dem noget bedre? Der klages altid, kom med redning, vis en hjælp ut av dette.

Mit arbeide blandt disse mer eller mindre ulykkelige, har altid bragt mig til at ønske inderlig: mere kristendom blandt os. Den vil altid bli det centrale.

De mange ungdomsforeninger har en stor opgave, likesaa de hyggelige møter for mødre, de sisste har hjulpet saa mangen mor til at se ansvaret for barna alvorligere end før — efter deres egne uttalelser at dømme.

Der hvor det forebyggende arbeide ikke rækker frem, maa vergeraadet hjælpe, redde, støtte hjemmet, barna. Den 25 aar gamle institution har naadd længere end de fleste vet. De mange hundreder av barn og hjem som der har faatt hjælp vil kunne fortælle om redningen for sine smaapiker og gutter.

Det er bare ett som mangler: loven stænger for at ta os av de barn som er over 16 aar. Og netop i den alder trænges den hjælp som vergeraadet alene kan gi de unge, med tilsyn eller anbringelse utenfor hjemmet som ofte ikke magter barna længer. Naar man regner at ca. 80 procent av for eksempel skolehjemsbarn ikke senere kommer paa avveie, saa taler de tal og hele arbeidet sit eget sprog.

Efter mange henvendelser med motiveringer fra det daglige vergeraads arbeide, er iaar fremsat proposition om, at stortinget ved lov skal forhøie aldersgrænsen til 18 aar. Vergeraa-

dets arbeidere mener — med god grund — at heri ligger en vidtrækkende hjælp for den opvoksende ungdom.

Gid alle som er fortvilet over mange av de unges feiltrin vilde gjøre sin indflydelse gjældende og derved hjælpe til at nævnte proposition ogsaa blir lov.

Ovenstaaende er skrevet som en protest mot det «anonyme filmselskap» og andre mænds forførende kunster for at lokke de unge kvinder ut i ulykke. Jeg har ogsaa forsøkt at skildre de virkelige forhold mange av dem lever under, saadan som man daglig ser dem paa nært hold.»

Dorothea Schjoldager.

Den Internationale Kvindestemmeretts Alliance.

Som Landskvindestemmerettsforeningens delegerte ved I. W. S. A.'s møte i Paris reiser fru Louise Keilhau, frk. Marie Ottesen, doktor Dagny Bang, fru Helga Eide Parr, frk. Ragnhild Eriksen, fru Salvesen, frk. Cecilie Andresen og redaktør Fr. Mørck.

Fra Bergens Kvindesaksforening.

Bergens Kvindesaksforening hadde et meget godt besøkt møte den 16. april. Skoleinspektør E. Greve holdt foredrag med titlen: «Har den norske kvinde med sin stemmeret svaret til forventningerne?» Foredragsholderen gjennemgik ganske kort stemmerettens utviklingshistorie, paaviste hvor lett det hele var gjennemført her i Norge i motsætning til andre lande. Grunden var, mente han, at der stod et stort politisk parti bakom kravet, et parti som ansaa stemmeretten som en menneskerett, uanset kvinde eller mand. Dernæst at politikken var gaatt over til at bli samfundspolitik, som grep ind i alle forhold, stat, kommune, hjem og derfor mente man at man vilde faa en god hjælp i det kvindelige initiativ. Taleren vilde ikke lægge skjul paa, at han og mange var blit skuffet; han hadde netop savnet det kvindelige initiativ; kvinderne hadde gjort sig for litet gjældende. Han søkte aarsaken hertil for en stor del i mangel paa mot eller paa selvtillid.

Efter foredraget utspandt der sig en meget saglig diskussion over emnet. Det blev av enkelte fremholdt, at det vilde være godt at danne et særskilt kvindeparti utenfor de politiske partier; men andre mente, at man maatte holde sig til de politiske partier — og forsøke at gjøre sig mere gjældende.

F. S.

Oprop. Barns landophold.

Av 14 aars erfaring vet vi hvilken stor betydning det har og hvilken velsignelse det er for bybarn at komme ut til snilde folk paa landet i sommerferien.

Vi stiller derfor ogsaa iaar en indtrængende bøn til varmhjertede landsfolk om — for nogen tid i sommerferien at ta i sit hus et eller andet av de mange bybarn, som trænger landophold, men som ikke paa anden maate faar anledning til at komme ut.

Barna blir omhyggelig undersøkt av læge før de reiser, og skolerne utvælger saadanne barn, paa hvis opførsel der ikke er noget at utsætte. I tidligere aar har da ogsaa barna gjennemgaaende skikket sig vel, og der har været gjensidig tilfredshet mellem dem og deres snilde verter. I mangfoldige tilfælder er barna indbudt til at komme igjen næste aar.

Vi ber ungdomslag og foreninger om ogsaa iaar at støtte os og være behjælpelige med at finde verter.

Tilbud om at mottage barn eller pengegaver til landophold bedes sendt under adresse:

Frk. Faye-Hansen, Eugeniegt. 20,

og helst inden 15. juni, saa der blir tid til at ordne med uttagning av barn og forberede deres reise, før sommerferien indtræder.

Komitéen, som arbeider med denne sak, har følgende medlemmer: Biskop Johan Lunde, skoleinspektør A. Haugerud, sogneprest dr. Alfred Eriksen, overlærer Aannerud, og frk. Faye-Hansen.

Oslo, den 25. april 1926.

Johan Lunde. Alfred Eriksen. A. Haugerud.

Brev från Sverige.

Stockholm 8. maj 1926.

Ellen Keys död har väckt det mest vidsträckta och djupa deltagande i hela vårt land, och långt därutöver. Det är förunderligt hur enstämmigt pressen har uttalat sin beundran för människan Ellen Key, även på de håll där man inte var ense med henne i meningar och strävanden. Hennes värsta motståndare sänkte sina fanor vid hennes bår, och erkände hennes storhet. Intet missljud hördes. Från alla håll blott vördnad eller varm kärlek och tacksamhet för hennes förkunnelse som för henne själv.

Ingen förtjänade heller bättre att rosas efter slutad livsgärning. Hon hade varit hel i sitt mod, i sin hjärtegodhet som räckte till för alla, och i sitt fullständigt självförgätna arbete för sina medmänniskor. Ingen under att hon är sörjd så som det sällan förunnas en dödlig att bli sörjd.

Själv önskade hon att hennes begravning skulle ske så stilla och omärkligt som möjligt. Dette blev dock ikke möjligt att efterkomma. Vel blev den oerhörda blomsterskörd som väl skulle ha kommit, om hon inte undanbett sig den, mycket reducerad, men kransar kunde dock inte undvikas. Till och med kungen, som sällan sänder krans, hade gjort det, och medlemmar av kungliga huset hedrade begravningen med sin närvaro i Örebro krematorium där ärkebiskopen förrättade jordfästningen.

En krans som var särskilt anmärkningsvärd kom från «The Clan of Mac Key Society To Ellen Key, famed Daughter of Sweden, brilliant descendant of the house of Mac Key».

Den tyska regeringen har officielt kondolerat den svenska genom sin gesant som frambar den till statsministern. Kondolancer har sänts från en mängd utländska kvinnoorganisationer.

Det er lärorikt att se hur den som blir sig själv och upphöjda idéer obrottsligt trogen till sist kan segra och bli hedrad i stället för som ofta förr foraktad, förtalad och förföljd. Inför Ellen Keys fläckfria vandel förstummades allt förtal långt innan hon dog. Hon fick uppleva den mest fullständiga upprättelse och popularitet.

Kriget nedbröt henne. Hon blev sig aldrig lik efter det. När så sorgen över den ifjol avlidna barndomsvännen Lisa Hultin och den tragiskt omkomna tjänande vännen Malin Blomsterberg kom, slag i slag, så såg man hur döden nalkades med

snabba steg. Vi säga oss att det var gott att vår stora, härliga Ellen slapp överleva sig själv. Men den oändliga saknaden är lika stor.

Några ögonblick före Ellen Keys begravning kom dødsbudet att en av hennes närmaste vänner, Knut Wicksell, døtt efter få dagars sjukdom. Även han sörjes av stora skaror. De både liknade varann i anspråkslöshet, och vore de bästa exponentar för åttiotalets idealism.

Professor Wicksell var en av kvinnornas tidigaste förkämpar. Redan som ung student uppträdde han med en versifierad och revolutionerande skål för kvinnan på «Nordiska festen» i Uppsala 1878, som väckte oerhört uppseende. Tanken på kvinnans frigörelse var nämligen då så ny i den gamla universitetsstaden att den gjorde skandal, helst det var studentkårens ordförande som vågade framställa den och därtil med mycken satir mot sedvanlig uppfatning. När han sedan höll sitt första föredrag i befolkningsfrågan, blev han nästan avskydd. Även för honom sänkes nu fanorna. Han erkännes som en av tidens främste och banbrytande vetenskapsmän och nationalekonomer, och hans karaktär och renhjärtethet prisas oförbehållsamt från alla håll. Hans popularitet bland de lägre folklagren var stor.

Vi, hans vänner sörja honom djupt. Kvinnorna och hela vårt land ha i dem båda gjort oersättliga förluster.

Ann Margret Holmgren.

FØLJETON:

MIRA.

EN KUNSTNERSKJÆBNE.

Av A. M. H—n.

(Forts. fra forr. nr.)

Fru Palm hadde sittet og studert det fine ansikt med dets tusen brytninger, som trofast fulgte stemningerne i musikken. Hun hadde undret sig over dette sydlandske ytre hos en beskeden vermlandsk prestedatter, og hun var blitt mere og mere fængslet av det ytterst interessante i denne unge pikes hele væsen. Et saa ustyrlig sort haar og en saa fin gul hud hadde hun bare sett i det forjættede land, hvor solen skinner fra en dypblaa himmel over glade mørkøiede og mørkhudede mennesker, som jubler og ler, danser og synger, og elsker med glødende kjærlighet — elsker som ikke nogen i Norden kan elske — med ild i blodet og glød i øiet.

Da Mira sluttet, reiste fru Palm sig og sa uten betænkning til presten: — Jeg mener at Deres datters talent gir os de besste forhaapninger. Hun har en medfødt kunstnersjæl, det er ganske sikkert og visst. — Hvor gammel er frøkenen? — 16 aar! — Jasaa, jeg vil gjette paa 15. —

Mira var nemlig nok meget mindre av vekst end almindelige sekstenaaringer, og hadde ogsaa undertiden et paafaldende barnslig uttryk.

— Hvad raader fruen os til at gjøre? spurte presten; jeg skulde nok kunne koste paa hende en læretid i Stockholm; men jeg er rædd for at slippe hende ind i den store by, saa langt borte fra os. Det er den største hindring i denne sak.

Fru Palm saa tankefuld ut. Hendes egteskap var barnløst, og hun kunde ha god lyst til at ta sig av den lille piken og utdanne hende til pianist. Hun trængte i virkeligheten saa inderlig vel noget som kunde opta hendes tid og tanker. Der var saa mange minder som titt og ofte fôr herjende som stormilinger gjennem sjælen, saa det vilde være godt at ha noget som spredte de mørke stunderne ad....

Sandt at si var fru Palm ikke hvad man kalder ulykkelig — dertil var hendes mand altfor god, og for livlig og elskværdig. Men inderst inde i sit hjerte følte hun sig usigelig ensom. Hendes Karl forstod ikke mere av hendes musik end katten

gjorde; men han vilde allikevel saa inderlig gjerne at hun skulde reise op til Stockholm, naar en eller anden musikalsk størrelse optraadte der, og han saa ogsaa mere end gjerne at hun indbød kunstnere til deres hjem og gav fester for dem. Selv holdt han sig væk ved slike leiligheter, glad og fornøid over at vite at hans elskede Ellen da var i sitt ess og kunde tale om «Andanten i E-dur og Scherzoen i H-moll», og gud vet hvad det hette alt det der, som han helst vilde slippe at høre tale om.

Men — hvorledes var det da gaatt for sig at den gjennemmusikalske fru Palm hadde knyttet sin skjæbne til den gjennem uumusikalske disponent Palm? Ja, det er ikke saa lett at svare paa; men en forklaring kan der dog gis. Ellen Falén, som hun dengang het, var datter av en rik kjøbmand i Stockholm. Hun var et bortskjæmt barn, sine forældres stolthet, vant til at faa alt det hun ønsket. Da hun efter endt studiekursus ved «Musikaliska Akademien» vilde tilbringe en vinter i Paris, fik hun lov til det. Da hun siden vilde til Italien, var der intet i veien for det heller, ikke bare én vinter som hun først hadde bedt om, blev hun der, men da hun efter hjemkomsten længtet derned igjen, fik hun tillatelse til at reise tilbake og bli to aar i Rom.

Derfra kom hun hjem syk og klein og helt forbi. Hun var knapt til at kjende igjen. Kort efter hendes hjemkomst døde moren. Et par aar senere stod faren i begrep med at gifte sig paany. Ellen hadde sørget over sin mor aldeles grænseløst. Nu utholdt hun ikke tanken om at skulle vedbli at bo hjemme. Hun kjendte sig ensom som et spaan paa havet. Og netop da, i det rette øieblik, kom den statelige disponent Palm i hendes vei. —

Han brakte liv og munterhet med sig hvor han kom, og han var forelsket opover begge ører. Han trak hende med ind i sine stemninger og var tilfreds bare han kunde faa hendes hengivenhet, sa han, da hun som svar paa hans frieri, meddelte ham at hun en gang hadde elsket en anden mand, som nu var død. Det hadde været noget ganske andet end det hun nu følte. Dette var ikke engang skyggen av det tidligere, men dersom han vilde love hende aldrig at utforske dette hendes dyrebare minde, aldrig plage hende med spørsmaal, saa trodde hun, at saaret engang vilde bli fuldstændig lægt, og at de kanske kunde finde glæde i hverandres selskap og bli lykkelige.

Hun sværmet for vakker natur; hun skulde være god mot folket paa bruket; hun vilde gjøre hans hjem saa behagelig hun kunde, og hun vilde forsøke at gjøre ham saa lykkelig som

hun med opbydende av sin besste vilje var istand til. Men betingelsen var: ingen efterforskninger av hendes hjertes hemmelighet.

Og dette gik disponent Palm ind paa. Hvad ondt kunde det vel gjøre ham at hun tidligere hadde elsket, naar vedkommende var død? tænkte han. Hvem det var og hvad han hette, da han levet, kunde være akkurat det samme for ham. Nysgjerrighet fandtes der ikke i hans natur. Han gav hende sitt løfte. Og saa blev de gifte med pomp og prakt, bryllupsreise til Nordkap, æreporter ved hjemkomsten, og forøvrig alt det som hører til ved slike bruksdirektørers bryllupper.

Karl Palm hadde samvittighetsfuldt holdt sitt løfte. Med hans redelige, usammensatte natur kunde der ikke være spørsmaal om andet. Med aarene glemte han næsten hele denne lille afære i anledning av egteskapets indgaaelse. Han hadde egentlig talt aldrig lagt sig den paa sindet, aldrig i to minutter ad gangen grublet mere over den, saa likegyldig var denne sak ham. Den første var død, det var hovedsaken og alt hvad han behøvet at vite om det hele.

Han var mere end fornøid med sin bedaarende kone, som blev beundret av høie og lave. De første beundret hendes statelige utseende og vakre toiletter; de andre roste hendes godhet, gavmildhet og venlighet mot alle dem hun traf paa. Og folkene paa bruket tilbad hende.

Fru Palms stilling var med ett ord i høieste grad misundelsesværdig. Hun hadde alle rigdommens fordeler, bodde i det vakreste hjem i den naturskjønneste egn; hun var elsket av en hæderlig og bra mand som bar hende paa hænderne. Hvad kan vel en kvinde mere begjære, naar hun ogsaa ved siden av alt dette er frisk, sund og indtagende?

Og allikevel — allikevel kunde det klage og jamre sig i hendes indre, svi, skjære og skjælve i hende. Og det hændte at hun i fortvilelse vred sine hænder og graat, graat som om taareflommen aldrig vilde ta slutt. Hun kunde væte sin hodepute saa at hun ikke kunde lægge sit ansikt mot den. Hun kunde stønne saa høit at hun pludselig stanset op av frykt for at tjenestefolkene nedenunder skulde høre det, tiltrods for at gulvet og væggene var tykke. Disse stunder kom over hende, naar hendes mand var bortreist, og hun visste sig befridd fra det baand hun ellers altid la paa sig likeoverfor ham og alle andre.

(Forts.)

Nylænde

Tidsskrift for Kvindernes Sak
Utgit av Norsk Kvindesaksforening

Redaktør: Fredrikke Mørck

40. aarg.	OSLO, 1. JUNI 1926	Nr. 11

Fru Maria Dehli.

Født 1851, død 1926.

En efter en gaar de bort alle de dyktige kvinder, som i 80-aarene hadde mot til at bryte staven over gammel hævdet skik, og emancipere sig fra den gjængse opfattelse at kvinder utelukkende tilhørte hjemmet, bare skulde ofre sig for mand og barn. Utslette sig selv og sitt eget personlige liv i stadig utøvelse av det som man ansaa for deres plikter. Fru Maria Dehli kunde som de allerfleste forene begge deler. Hun var sin mands, advokat O. Dehli's, kamerat og medarbeider i de sociale saker som de begge omfattet med sin varme interesse. Begge sluttet de sig fra første stund til kvindebevægelsen; begge var de den tro i sitt sind til sisste stund.

Faa, om nogen, av kvindesakens forkjæmpere har vel været en mere levende motsigelse mot 80-aarenes slagord, at «kvinder mistet sin kvindelighet» ved at arbeide i kvindesakens tjeneste, end fru Maria Dehli. Hun var og blev en egte, en fornem kvinde hele sitt liv. Og hvorledes kan det være anderledes? Arbeidet for frihet og selvstændig tilværelse utvikler de aandelige evner og forskjønner individerne.

Som den gode mor fru Dehli var, hele hendes personlighet var præget av moderlighet, tok hun ogsaa op et intenst, sam-

vittighetsfuldt arbeide for saniteten i vort land. Inden Norske Kvinders Sanitetsforening forstod man at skatte hendes store og forstaaelsesfulde arbeide. Hun stod som formand i Oslo ledd av denne landsorganisation til 1918, da hendes helbred begyndte at vakle, var også i længere tid viceformand for landsorganistionen. Det var især barna fru Dehlis varme hjerte omfattet med sin interesse, de mange barn, som tuberkulosen truet hun tok sig av. Som en anerkjendelse for det opofrende arbeide fru Dehli i de mange aar nedla i N. K. S.'s tjeneste blev Haugen pleiehjem for barn, hvis mødre er tuberkuløse, omdøpt til «Maria Dehlis Minde».

Norsk Kvindesaksforening takker og velsigner fru Dehli for alt hvad hun har utrettet, mens hun var iblandt os, og vi som har kjendt hende, vil altid komme til at savne hendes venlige, elskværdige væsen, hendes fine takt og forstaaelsesfulde aapne sind. **F. M.**

Bondekvinderne protesterer.

De advarer mot nedlæggelse av husmorskolerne.

Ifølge «Dagbladet» har Norges Bondelags kvinnelagsnevnd sendt Norges Bondelag følgende henvendelse:

«Da der i den senere tid paa grund av økonomiske vanskeligheter i flere av vore bygder har været slaatt til lyd for nedlæggelse av husmorskolene — ja i et enkelt fylkesting endog votert for nedlæggelse — tillater Norges Bondelags kvindelagsnevnd sig at rope et varsko her, idet vi anser en indskrænkning av husmorundervisningen paa landet for en helt forfeilet økonomi.

Som grundlag for saavel statens som kommunenes økonomi spiller det enkelte hjems økonomiske tilstand en overmaade stor rolle, og da det som bekjendt er husmorskolenes første opgave gjennem sit arbeide at skaffe de unge gaardbrukerdøtre de fornødne kundskaper i landhusholdning, for derved at vække sansen for et bedre økonomisk husstel utover bygderne, skulde det synes noksaa indlysende at saavel mændene

som kvindene har interesse av at husmorskolene opretholdes. Mange mænd har sikkert faat erfare hvorledes hjemmets økonomi staar og falder med en dygtig husmor, og de mænd som nu reiser krav paa skolenes nedlæggelse, bør betænke at de i virkeligheten derved skader sine egne interesser. Vi er fuldt opmerksom paa at tiden kræver sparsomhet, men at spare paa omraader hvor der direkte arbeides for en bedre økonomi i hjemmene, forekommer os at være ensbetydende med at spare paa skillingen og la daleren gaa.»

Norges Bondelag har med sin fulde tilslutning oversendt denne henvendelse til landbruksdepartementet og stortingets landbrukskomité.

Den norske delegation til kongressen i Paris.

Foruten de i vort forrige nummer nævnte damer, har styret for L. K. S. F. ogsaa anmeldt delegerte til I. W. S. A.'s 10. kongres i Paris: Fru Catherine Bentzon, fru Sofie Magelssen Groth, redaktør Dagny Hogstad, fru Fredrikke Schnitler og fru Elisabeth Waage.

Fru Betzy Kjelsberg viceformand i I. C. W.

Fru Anna Backer har trukket sig tilbake fra sin stilling som en av viceformændene i I. C. W. og da styret var enig om at holde plassen aapen for Norge, er fru Betsy Kjelsberg traadt ind i hendes sted.

Samtidig er fru Kjelsberg anmodet om at reise som I. C. W.'s repræsentant ved arbeidskonferancen i Genf, da Mrs. Ogilvie Gordon, som er formand i Immigration og Emigrationkomittéen er forhindret fra at være tilstede.

Umiddelbart efter arbeidskonferancens slutt, reiser den nye viceformand til Paris, hvor I. C. W.'s styre har møte under formanden, Lady Aberdeens ledelse.

Den norske gruppe av Kvindernes Internationale Liga for Fred og Frihet

har med tilslutning av en række kvindeorganisationer indsendt følgende henstilling:

Til
Stortingets presidentskap.

Undertegnede kvindeorganisationer tillater sig herved at uttale sit haab om at Stortinget vil ratificere de avtaler med Sverige, Danmark og Finland om fredelig løsning av tvister, som er fremsat i St.prp. nr. 27, 1926.

Vort folk hevder med stolthet at være en fredselskende nation, og vi har i vor politik i den sisste menneskealder ved enhver anledning søkt at medvirke til utviklingen av den mellemfolkelige rettspleie, i den sikre forvissning at det besste fredsvern og den største sikkerhet for ethvert lands selvstændighet ligger i en fast international rettsorden.

Ut fra denne forutsætning har vort land helt siden 1890 følt sig, og ogsaa vundet almindelig anerkjendelse, som en av voldgiftstankens fremste forkjæmpere. Gjennem Folkeforbundets arbeide for at bygge op et fast system for en fredelig løsning av mellemfolkelige tvister, har voldgiftssaken faat ny og sterk vekst i alle land, og i overensstemmelse med Norges traditioner har vore repræsentanter i Folkeforbundet stadig været voldgiftens talsmænd.

Vi føler os overbevist om at flertallet av det norske folk er besjælet av ønsket om at vort land av al sin evne deltar i det store arbeide som nu foregaar for at sikre freden mellem nationerne. Det maa da ogsaa være selvsagt at en avtale om fredelig løsning av alle tvister med vore naboland, vil bli hilst med glæde av folkeflertallet, baade fordi en saadan avtale stemmer med landets fredsvilje og tidligere politik, og ogsaa fordi vi derved kan gi et positivt bidrag til fremme av den internationale rettsorden.

(Underskrifter).

Familieformuesforholdene.

Stortingets justiskomité indstiller paa at propositionen om at kvinder skal ha samme ret som mænd til at sitte i uskiftet bo foreløbig ikke tas under behandling. Efter en uttalelse av justisministeren i Stortinget for kort tid siden venter man nemlig proposition angaaende familieformuesforholdet i sin helhet. Den forannævnte sak bør da sees og behandles i forbindelse hermed.

Lindyrkning i Norge.

Der findes flere som er meget interesserte i at vort land gjenoptar dyrkningen av lin. Vi har tidligere bragt smaa notiser om denne sak.

I det blad som Nyttevekstforeningen utgir: «Vore Nyttevexter», finder vi i sisste nummer en meddelelse om, at det nu gaar fremover med saken. Iaar sender man ut til utsæd 400 kg. frø. Det er en stor fordel at behandlingen av linen fra først til sisst foregaar paa dyrkningsstederne.

Og nu har ogsaa Den kvindelige Industriskole i Oslo optat spinding av lin som fag paa skolen.

Skolens initiativrike bestyrerinde, fru Otilia Bade har meddelt nævnte blads redaktion, at paa et netop avholdt spindekursus for en del av eleverne i «væveklassen», har 7 av dem spundet lin, og lærerinden var fornøid med den fremgang de gjorde.

Nyttevextforeningen stiller sig altid til tjeneste med anskaffelse av linfrø.

Nationernes Forbund.

«Det Internationale Kvinderaad» har utgit et udmerket hefte «The League of Nations»: Its Activities from 1920 to 1925. (Nationernes Forbund: Dets virksomhet fra 1920 til 1925).

Heftet gir en utredelse av forbundets sammensætning, en kort beretning om dets politiske virksomhet, dets tekniske organisationer, arbeide, osv.

Heftet kan faaes fra The Secretary, International Council of Women, 25 Victoria Street, London S. W. I.

Litt om Sveriges fattigvæsen.

Det er paafaldende hvor sjelden man i Stockholms gater møter det man kalder en tigger, eller overhodet et virkelig fattig menneske, som man kunde vente vilde optræ som betler! Vi har av og til forhørt os om grunden til dette, og faat den besked at der i hele Sverige eksisterer et udmerket fungerende fattigvæsen. Der findes enkelte steder, f. eks. i Skåne, hvor man slet ikke har bruk for noget fattigvæsen, for velstanden er saa jevn god, at det er blitt overflødig! Svenskerne er i besiddelse av overordentlig store administrative evner, hvilket i høi grad kommer deres land og kommunale indretninger til gode, det er ogsaa grunden til at man ialfald ikke ser synderlig til de pjaltede personer som kommer ind under benævnelsen fattige eller tiggere.

«De meget strenge immigrationslover har holdt fremmede, som efter al sandsynlighet vilde blitt en offentlig byrde, borte fra landet. Den svenske arbeider er i almindelighet i besiddelse av stor selvagtelse og selvtiilid, og det er en kjendsgjerning at han sjelden under sin færden utenlands, findes i fængsel eller blandt de fattigforsørgede. Om han er gammel, syk eller sjælelig forkommen, blir der i almindelighet sørget for ham av den svenske koloni i vedkommende land hvor han maatte befinde sig, skriver «The Christian Science Monitor».

Men at der visstnok ogsaa eksisterer endel virkelig fattigdom i Sverige eller i det mindste vilde findes der, hvis den ikke saa hurtig og kraftig blev behandlet ved lov, kan der ikke være tvil om. I Stockholm er det for det første ved lov forbutt at tigge. Folk har faatt paabud om i tilfælde at henvise en tigger til «Fattigvården», hvor hvert enkelt forhold blir undersøkt, og man finder enten arbeide til vedkommende, eller hvis han er syk eller paa anden maate trænger pleie, blir han indlagt i en speciel avdeling indrettet til dette bruk.

Politiet er bemyndiget til at holde rede paa tiggere og betlere og melde dem til «Fattigvården» i sit distrikt. Stockholm er delt i femten distrikter. Hverken sælgere, sangere eller spillemænd med nogenslags musikinstrumenter, er tillatt i gaterne, heller ikke faar barn lov til at spille noget slags spil eller gjøre opstyr i gaterne. Specielle «Arbeidsstugor» eller hjem er indrettet for barn, hvis mødre er ute paa arbeide om dagen. Her lærer barna paa en fornøielig maate at elske arbeidet ved at utføre slike smaa gjøremaal som blir avpasset efter hver enkelts alder.

Forældre med stor familie som er ute av stand til at bære

hele forsørgelsesbyrden, blir hjulpet av kommunen forat familien som enhet kan vedlikeholdes. For barna har man pleiehjem hvor de kan være døgnet rundt, der er barnekrybber hvor de smaa barn kan faa melk, og hvor mødre kan lære at destillere melken. De mødre som selv ammer sine barn, faar præmier. I Stockholm har man ogsaa mottagelseshjem for hittebarn, som man senere skaffer et passende blivende hjem, enten ved at de blir adoptert eller ved at de bortsættes ute på landet. Endvidere har man hjem for mødre med nyfødte barn, hvor de to kan leve sammen til det lille barn er avvænt. Alt dette er ikke, som saa mange andre steder, resultatet av velgjørenhetsforeningers arbeide, og blir ikke underholdt ved private indsamlinger, men det er altsammen oprettet og underholdt av byens kommune. Man mener at alle borgere har rett til at beskyttes mot fattigdom, sygdom og nød.

«Fattigvården» alene kostet i aaret 1924 byen Stockholm mellem 14 og 15 millioner kroner. Alle de forskjellige grener av forsorg er grundet paa en række av udmerkede lover, som skriver sig fra 1899. Den sisste vedtatte lov i 1917 angaar beskyttelse av barn født utenfor egteskap.

Det skyldes Sveriges forholdsvis lave folkemængde og endvidere den kjendsgjerning at landet har det laveste antal fødsler i Europa, at det er mulig at sørge for alle dem som behøver det eller er avhængig av det, at dette har hat saa udmerkede resultater. Antallet av barnefødsler har avtatt siden den store krig. Det viste sig ifjor da barna møtte frem til optagelse i første klasse paa folkeskolen, at der var 900 barn mindre end aaret forut.

Det har ikke været vanskelig at faa anbrakt hjemløse eller faderløse barn i gode hjem. Boligspørsmaalet spiller naturligvis en stor rolle i denne sak. Men siden krigen er byggenivaaet

nu kommet op paa høide med kravene, saa at der i Stockholm for tiden findes hjem for hver familie som behøver det, forutsatt at de kan betale den høie leie, hvilket der naturligvis er mange som ikke kan, og dette faar en til at tænke paa de «pauvres honteux» eller tilbakeholdne og generte fattige. Det er et meget aktuelt problem i Sverige netop nu paa grund av de mange arbeidsløse og den vedtatte reduktion av arméen. Der blev fornylig skjænket et legat paa over 500 000 kroner til disse fattige i Stockholm, hvorved summer paa ikke mindre end 500 kroner hver jul vil bli utdelt til familier av den «bedre klasse» som søker at skjule sin nød.

De forholde som en stor del av arbeidsløse mennesker lever under i Sverige, har fremkaldt endel opposition mot lovenes strenghet mot betleri og løsgjængeri og mot de høie skatter og straffe for at undlate at betale stats- og byskatt. Mange hævder at naar man gaar fra en by til en anden for at søke arbeide og det ikke lykkes at faa noget, saa skal disse personer ikke komme ind under kategorien løsgjængere og tiggere.

Der hersker ogsaa endel kritik mot den overordentlig høie skatteprocent i Sverige. De seneste klager gaar ut paa at Fattigvæsenet bruker for mange penger til omsorgen for barn. Barnekolonien «Sattra» som paa Stockholms bys bekostning er bestemt til at skaffe landluft og landliv for svake og sykelige barn, koster nu byen 1600 kroner for hvert av de 100 barn som bor derute. Hjemmet er et av de mest moderne og venlige som findes blandt alle de foretagender som sorterer under Stockhoms forsorgsvæsen. Men da hvert menneske i Sverige som har naadd myndighetsalderen, er lagt i skatt, saa virker den ofte meget trykkende. En tjenestepike er for eksempel skattelagt for et beløp som svarer til en maaneds løn av hendes aarsgage. Undlater man at betale sine skatter, selv om dette bevislig sker fordi man er ute av stand til det, medfører det tap av stemmerett og ogsaa retten til at beholde sin «motbok», d.v.s. til at faa kjøpt den begrænsede mængde alkohol, som tilstaaes hver lønnet arbeider med godt rykte.

Fremskritt i Spanien.

Det spanske kvindeblad «Mundo Femenino» melder at Señora Maria Espinosa er blitt valgt til medlem av formandskapet i Segovia. Maria Espinosa var tidligere formand i Spanske Kvinders Nationale Forbund, en stilling som nu indehaves av den fremragende forfatterinde Señora Palencia. Det samme blad stiller en større representation av kvinder ved Pariserkongressen i utsikt.

Britiske kvinder protesterer.

Faa kvinder tar saa kraftig tilorde som de britiske, naar det gjælder at protestere mot ett eller andet, som de ikke vil finde sig i. Vi husker suffragetternes metoder, da det før krigen gjaldt at protestere mot myndigheterne som ikke var lydhøre for de krav de stillet. Nu, metoden var forresten ikke kvindernes opfindelse. De fulgte den vei mændene i tidligere tider hadde benyttet, da det for dem gjaldt at minde om sin tilværelse og hævde sine krav.

Fornylig var London paany vidne til en kjæmpedemonstration av kvinder. Denne gang gjaldt det de evindelige streiker og lockouter, som ikke mindst kvinderne lider under.

Fra alle kanter av landet kom de. Den store organisation The Women's Guild of Empire, som har sitt hovedkontor i London, stod i spissen for det hele, og ledet alle traadene til de tilknyttede fagforeninger ute i provinserne. Og de fulgte kaldelsen. Kvinder av alle samfundsklasser, av alle politiske partier, gamle og unge. Den ældste blandt dem var 84 aar, var fra Northumberland og hadde hatt 14 barn, men marscherte den lange vei som en av de yngste. Mange av kvinderne møtte op i sine nationaldrakter, saa da processionen, som talte over 20 000 deltagere med 18 musikkorps og 500 faner satte sig i bevægelse, frembød den et malerisk skue. Som saa ofte, ja bestandig, deltok kvinder der tilhører Englands høieste aristokrati, i demonstrationen. Arbeiderkvinder fra provinserne hadde allerede ved juletider begyndt at spare penger for at reise ind til London og være med i demonstrationen.

Toget gik til Albert Hall, hvor Mrs. Flora Drummond, formand i Women's Guild talte. Hun hævdet i sin tale at det egentlig var en liten ærgjerrig klik som behersket masserne. Enten det gjaldt lockout eller streik, arbeidsgivere eller arbeidere, som fremsatte forslag til ordning av konflikter, saa maatte der gis alle dem det vedkom, leilighet til at stemme hemmelig. Det ansaa hun for den eneste løsning. Og kunde man faa dette drevet igjennem, saa vilde de stadige konflikter snart bilægges. I den resolution som blev vedtat, blev det blandt andet fremholdt at «streiker er en antidiluviansk metode at bilægge stridigheter paa».

«Vi maa bygge op et system hvorefter stridigheter kan bli bilagt ved voldgift, og forsøke at faa mændene til at se situationen fra kvinders standpunkt». Med disse ord skiltes de mange kvinder.

En fredsappel fra barn.

For femte gang har en fredsforening i Wales hvis medlemmer er barn, utsendt en appel om fred mellem folkene. Den vil bli tilstillet alle de vigtigste institutioner i verden. Appellen lyder i oversættelse:

«Vi sønner og døtre av Wales, sender en venlig hilsen til alle sønner og døtre av alle jordens andre land.

Vil ikke I, vore millioner kamerater, med Eders glade begeistring støtte de brave mennesker av alle nationer og racer som i Genf, og i hele verden, gjør sitt besste for at faa en ende for bestandig på myrderierne i anledning av gamle stridigheter? For naar vi blir store, vil der ikke mere være bruk for nogen av os til at hate hverandre eller dræpe hverandre for at bevise at vi er stolte over at tilhøre det land hvor vi er født.

Leve Folkenes Forbund, denne alle vore mødres ven, denne beskytter av alle hjem. denne engel som vokter al verdens ungdom!»

De individuelle svar, saavelsom svar fra skoler, foreninger, speiderforbund og alle andre barneforbund, vil med takk mottas av M. Gwilym Davies, formand for «Wales' Forbund for Nationernes Liga», Richmond Terrace, Park Place, Cardiff, England, som meddeler dem til de tusener av skolebarn i Wales, som har undertegnet denne appel.

Ifjor hadde mer end 200 unge piker som utgjorde den yngste avdeling av «Foreningen for Fred ved Rett», i Haute-Garonne, sendt følgende rørende svar:

«Barn i Wales! vi takker dere for deres glade hilsen, og vi sender dere en søsterlig hilsen tilbake.

Av hele vort glødende hjerte ønsker vi at de anstrengelser som de brave mennesker av alle racer, nationer og religioner gjør, maa lykkes, for at Folkeforbundets hellige pakt altid kan leve, saa at det aldrig mere tillates nogen at overtræde det guddommelige bud:

«Du skal ikke slaa ihjel!»

Vi vet det godt, for i Frankrikes skoler lærer man os at elske og at haape, at alle barn av alle nationer er vore brødre og søstre, at martyrerne i den sisste krig ikke skal ha lidt forgjæves, og at den dag vil komme da alt hat vil lægge sig.

Vi forener vore inderlige ønsker med Eders, kjære kamerater i Wales, og saasnart som vi er blitt voksne mænd og kvinder, vil vi av al vor makt arbeide sammen med andre mænd og kvinder fra den hele verden med samme gode vilje for at altid Freden skal herske paa jorden.»

Broderskap mellem menneskene.

For en tid siden blev der i «The Cathedral of St. John the Divine» i New York holdt en eftermiddagsgudstjeneste, hvor man blev vidne til en lang procession som bevæget sig langsomt i midtgangen av skibet opover til koret, beretter en amerikansk avis. I processionen befandt sig en tredive, firti prester, iført sine forskjellig farvede kjoler, syv grupper av fremmede officerer som bar de syv nationers flagg, og som blev ledsaget hver især av flagbærernes diplomater. Flaggene viste at bærerne representerte Tyskland, Frankrike, Storbrittanien, Belgien, Polen, Italien og Czekoslovakiet. Sammen med disse vaiet det amerikanske flagg. Det er første gang siden krigen at man har set disse flagg bli baaret sammen. Det er kanske ogsaa første gang at man har set et tysk flagg i en amerikansk kirke. Senerehen da «Te Deum» under gudstjenesten blev sunget, marsjerte standardbærerne op foran høialteret og stod der med flaggene høit løftet, slik at det franske blandet sig med det tyske. Det var et meget betagende syn og fuldt av betydning.

Det hele skedde for at feire Locarno-overenskomsten med en religiøs høitidelighet, og det var et billede paa den ophøiede bruk man kan gjøre av en stor katedral.

Biskop Manning uttalte engang ved en lignende leilighet, at det var netop passende og vakkert at feire en slik begivenhet i

domkirken fordi en konferance var en seir for broderskapets aand og viste god vilje til at overvinde mistillidens, fryktens og hatets aand. Den betegner det høieste skridt som endnu er naadd til at skape fred og broderskap mellem nationerne. Langt større end konferancens specielle overenskomster er dens moralske virkning paa Europa og paa verden i det hele. Det er ikke nogen overdrivelse at si at den betegner en epoke i verdens aandelige historie. Den har frembragt en ny troens, haapets og motets atmosfære hvori Fredsfyrstens efterfølgere skal gaa fremad til endda større seire over krigsguden.»

Amerikanske kvinder i industriarbeide.

Ifølge en artikel i «Facts about Working Women», skrevet av Mollie Ray Carroll og offentliggjort av De Forenede Staters Kvinde-Bureau i Washington, arbeider der mere end 8½ million kvinder i De Forenede Stater utenfor sine hjem for løn eller gager. Kvindebureauet, som bestyres av Miss Mary Anderson, der tidligere arbeidet i en skofabrik, gir os et meget interessant overblik over disse otte og en halv million kvindelige lønsarbeidere.

Antallet av de kvinder som er beskjæftiget i tjenestestilling utenfor hjemmet har mere end tredoblet sig mellem folketællingerne i aarene fra 1880 til 1920. Deres procenttal vokste fra 14,7 av alle kvinder i De Forenede Stater i 1880 til 21 i 1920. Av disse var 43 procent indfødte hvite av indfødte forældre. Næsten en fjerdepart av dem var indfødte hvite av utenlandske forældre. Fremmedfødte hvite kvinder og piker over 10 aar utgjorde ogsaa 13 procent av det hele antal. Ikke fuldt en av fem av disse 8½ million var negre.

Næsten to femtedeler av de kvinder som er indført i mandtalslisterne for 1920 var mellem 16 og 24 aar. 5 procent var under 16 og 8 procent var 65 og derover.

De indfødte hvite kvinder av indfødte forældre er hovedsakelig ansat i fabrikarbeide, fagarbeide, hus, privat og kontorarbeide. De indfødte hvite av utenlandske eller blandede forældre findes mest i fabrik- og kontorarbeide, i hus- og privattjeneste og utgjør henimot en tredjedel. Fabrik-, huslig og privat arbeide optas med næsten ¾ av de fremmedfødte hvite. Halvparten av de lønsarbeidende negerkvinder er ansat i hus eller privat tjeneste; mens 39 procent er markarbeidere.

Blandt de lønsarbeidende kvinder fra 15 aar og derover,

var der i 1920 23 procent som var gifte. Folketællingens klassificering: Ene, enke, skilt, og ukjendt, gir ikke nogen oversikt over hvor mange av de andre 77 procent der hjælper til med at underholde sine familier eller av dem avhængige paarørende. En tidligere opgave fra Kvindernes Bureau om «Lønsarbeidende Kvinders Del i Familieforsørgelsen» konstaterer imidlertid, at av dem som kommer indenfor rammen av de foretatte undersøkelser, saa bidrar de gifte kvinder likesom de gifte mænd, praktisk talt med hele sin løn til familiens underhold; at i to grupper av mænd og kvinder som var likestillet med hensyn til lønnens størrelse og familieforholde, bidrog kvinderne med hele sin fortjeneste i langt større utstrækning end mænd gjorde; og at det at bidra med hele sin løn, syntes at være et mere permanent forhold blandt kvinder end blandt mænd.

Lønsarbeide blandt kvinder syntes at være et etableret faktum, med en avgjort tendens til numerisk og proportional økning. Retningen inden industrien og hjemmelivet gaar den vei. Det gamle ord at kvinder tar sine huslige virksomheter med ogsaa i fabrikken, er aldrig sandere end i vore dager. De gjør det og gaar ogsaa ind i et stort antal av de fabrikker og virksomheter som har utviklet sig ved den stadig økende mangfoldighet og beskaffenhet av moderne produktion. Beskyttelsesloven for disse 8½ million kvinder er forskjellige i de 48 forskjellige stater hvori de arbeider, og i Forbundsstyrelsen som anvender en stor mængde kvinder. Det er derfor vanskelig at besvare spørsmaal angaaende normen for løn, timer og betingelser. Nogen av staterne er fremskrittsvenlige, andre bakstræverske; nogen samler sin opmerksomhet paa det ene problem om kvinder i industrien, og andre paa et andet.

Renere atmosfære for den opvoksende ungdom!

Kvinderne i Bombay hadde i de sisste dager av januar et stort møte, sammenkaldt for at protestere mot bordellerne. For ikke saa længe siden gik et forslag igjennem som skulde raade bot paa prostitutionens forfærdelighet, men uagtet det indeholdt mange gode tiltak, saa er det endda tillatt i et bestemt areal inden byens grænse at holde huser med bordeller, naar de bare koncentrerer sig om det bestemte sted. Politiet kjender stedet og tillater trafikken. Dette areal har

været, og er det tildels endnu, centrum for et stort boligbygg i Bombay, saa gutter og piker i tusener av familier vokser op, omgit av den fordærvelige atmosfære som uundgaaelig eksisterer paa de steder hvor bordeller er tillatt. Stedet blir en moralsk pestbule, som sprer utsvævelsens smitte, mangel paa kontrol, drukkenskap, sygdom og elendighet over de ulykkelige kvinder som er slaver under mændenes lyster. Og den forpester den rene atmosfære som barn skal færdes i.

Kvinderne i Bombay er lykkeligvis vaakne overfor ondet og forstaar behovet av at reformer øieblikkelig maa paaskyndes. Møtet var talrikt besøkt, og en hel del repræsentative kvinder var tilstede. En resolution blev vedtat. Den gik ut paa at kræve lover som ophævet bordellerne.

FØLJETON:

MIRA.

EN KUNSTNERSKJÆBNE.

Av A. M. H—n.

(Forts. fra forr. nr.)

Hun kunde da staa op midt paa natten, aapne sin chiffonière, trække ut en skuf og ta frem en gjenstand fra et gjenlaast litet skrin, hvis nøkkel hun hadde fæstet til den kjæde hun bar om halsen. Gang paa gang førte hun den lille gjenstand til sine læber, bøide snufsende sin pande mot den, strøk den mot sit kind, kysset den igjen og la den tilsisst varsomt tilbake i det lille skrinet som hun derpaa atter stængte.

Da hadde hun omsider faatt ro og kunde atter lægge sig i sin seng. Utbruddet hadde gitt avløp for hendes indestængte følelser indtil de atter igjen kom til at svulme over sine bredder. Paa samme maate gik det aar efter aar. Men hvem kunde vel ane noget slikt, som saa den store, sterke, sirlige herskerinde paa Forsa bruk; hun som forekom alle at være alt andet end sentimental eller ulykkelig. Dersom nogen i verden kunde ansees for lykkelig stillet i alle henseender, saa var det vel fru Palm. Saa litet kunde man under den glimrende overflate se det som inderst inde rørte sig i det sønderrevne og knuste hjerte, som hun saa godt forstod at gjemme bort.

Da nu fru Palm en stund satt stille og overveiet med sig

selv om hun for en længere tid skulde paata sig ansvaret for den unge pikes utdannelse, tænkte hun især paa disse sine «Saulstimer», som hun selv i sine tanker benævnte dem. Kanske kunde hun paa denne maaten bli dem kvitt, eller kanske vilde de da sjeldnere indfinde sig? Hvad vilde hun ikke gi for en slik mulighet?

— Jeg har en idé — sa hun. Vil De, hr. pastor, betro Deres datter til min omsorg, saa skal jeg hjælpe hende i det mindste et stykke videre frem paa veien. Vi kan begynde til høsten og saa arbeide hele vinteren — paa «skallet» som min mand vilde kalde det.

Presten kunde knapt tro sine egne øren. En slik lykke for Mira hadde han ikke drømt om. Han skulde slippe at sende hende bort, og vilde vite hende i de besste hænder baade hvad hendes musikalske og hendes øvrige utdannelse angik! Hvilken fremtid for hende!

Med virkelig rørelse gik han hen og trykket fru Palms haand. — Det er en stor godhet De viser os. Jeg kan ikke med ord uttrykke min taknemlighet, sa han.

Mira sprang like hen til fru Palm, grep hendes haand med begge sine, kysset den to gange med heftighet og saa paa hende med et blik som bedre end ord uttrykte hendes følelser.

Fru Palm fik taarer i øinene over dette saa impulsive bevis paa taknemlighet. — Nu vil jeg spille litt for dere! sa hun med sin sedvanlige hastighet, idet hun hurtig lot sine fingertupper gli først over det ene, saa over det andet øie, for ganske lett og umerkelig at utslette sporene av sin bevægelse. Hun løftet op det store lokket paa pianoet. Det pleiet hun ikke gjøre uten hver gang hun kom i en speciel sindsstemning, naar hun vilde gi luft for store følelser; naar hun vilde likesom storme ut, begi sig ut i verden — langt, langt bort i tanker og minder. Det første anslaget faldt kraftig, pludselig, som paa kommando. Hun spilte et stort stykke moderne musik. Det uttrykker en nutidssjæls stormende uro under jakten fra himmel til helvede, og tilbake igjen gjennem mørke stier til klarhet og lys.

Det gik som cykloner over pianoet ledsaget av lyn og torden, med sus og brus. Indimellem skinte solen, som varmet hjertet og borttok alt det som skræmte. Der kom ro og stilhet i ens sind. Der spredte sig om en som noget der lignet blomsterduft og bækkens rislen, en slik fred som naturen en sommerkveld kan by den som bærer paa en stor glæde, en stor lykke.

Men endda en gang kom de trollete onde aanderne farende,

ophissete, hvinende, ødelæggende som ild og brand. Saa atter fredsrøsterne, forsonende, formildende, opløftende og rensende. I bred klarhet opløstes dissonanserne sig i en mægtig, herlig finale.

Mira hadde aldrig hørt slik musik. Først skjalv hun, frøs og følte ilinger i ryggraden — ja, nu og da var hun rædd som likeoverfor et naturfænomen. En tordennatt hadde hun følt noget lignende, da det ene skraldet efter det andet braket over hendes hode, slik at hun næsten segnet gang paa gang, mens lynene skar gjennem mørket.

Men da saa det milde lys i finalen gjennemstraalte hende med salighet, blev hun saa grepen at hun umiddelbart gled ned paa den store puten som laa like ned for hende. Hun presset begge hænder mot brystet, og indaandet hver tone gjennem hele sitt væsen. Hun nød det alt slik som ørkenvandreren, naar han har fundet frem til vand. Hendes lykke kjendte ingen grænser naar hun tænkte paa at en slik musik skulde hun i den kommende vinter ofte faa høre. Og under denne kunstnerinde skulde hun faa studere!

Fru Palm reiste sig, og med et omforladelse, forsvandt hun hastig ut av værelset.

— Far! sa Mira næsten lydløst og strakte begge armene ut mot ham. Øinene stod fulde av taarer.

— Ja, Mira, nu har du hørt musik, og hørt hvad en kunstner kan trylle frem av pianoet. — Far? — sa hun bare nok en gang likesom helt hjælpeløs.

Han forstod hende. Hun mente — vil jeg nogengang komme saa langt, og hvordan skal jeg bære mig ad for en gang at kunne naa saa langt?

— Ved flid og arbeide kan du kanske engang komme saa langt, du ogsaa, — sa han opmuntrende. Mira saa tvilende paa ham. — Tror du det? — hun fæstet sine sorte øine saa stivt paa ham, at han følte det var et samvittighetsspørsmaal, og at hans svar kunde bli skjæbnesvangert for Mira.

Han nølet et øieblik. — Jeg haaper det, svarte han. — Ja, men tror du det? — spurte hun utaalmodig. — Ja, Mira, jeg tror det. —

Da lyste hendes ansikt op, og hun styrtet frem mot ham og slog armene om hans hals, trak ham ned mot sig og kysset hans kind gang paa gang. — Lille far, lille kjære far! ak hvor herlig det skal bli! —

Nu hadde hun faatt en indre visshet om sitt kald, fordi han som altid talte sandhet, hadde uttalt sin tro paa det.

(Forts.)

Nylænde

Tidsskrift for Kvindernes Sak
Utgit av Norsk Kvindesaksforening

Redaktør: Fredrikke Mørck

40. aarg. | OSLO, 15. JUNI 1926 | Nr. 12

Saker som blev behandlet paa den Internationale Stemmeretsalliances kongress.

Vi hitsætter efter det sisst ankomne nummer av «The Vote» et referat av «Den Internationale Stemmeretsalliances 10. kongress», som en av de sisste maidager aapnedes i Paris.

«Over fem hundrede kvindelige delegerte fra over firti forskjellige land møttes i forrige uke til en ti-dages konferance i Sorbonnens store sal, som universitetets Rektor elskværdig hadde overlatt dem, for at holde Den Internationale Stemmeretsalliances Kvindekongress. Enkehertuginde d'Uzés ønsket velkommen de delegerte med præsidenten, mrs. Corbett Ashby i spissen og mrs. Chapman Catt som æres-præsident. Markisen av Aberdeen and Temair overbragte hilsener til dem fra Det Internationale Kvinderaad. En speciel velkomsthilsen blev kvinderne fra Tyrkiet, Cuba, Porto Rico, Peru og Portugal til del.

Spørsmaalet om kvinders ret til at utføre arbeidet i verden ved mandens side i absolut likestillethet uten restriktioner eller speciel beskyttelse paa grund av deres kjøn er blit meget skarpt kræsat. Medlemmerne av den britiske delegation støttet kraftig dette standpunkt for kvindernes uavhængighet;

deres opfatning var, at alle forskrifter som tilsigter en virkelig beskyttelse av arbeiderne baseres, ikke paa kjøn, men paa arbeidets art, og at ethvert internationalt system av særlover basert paa kjøn maa utarte til et utaalelig tyranni, om det end kan være fordelagtig i øieblikket. Det vil resultere i at kvindelige arbeidere skilles ut, og vil yderligere handicappe dem i deres arbeide. De kom overens om at ingen specielle forskrifter burde paalægges kvinder som ikke ogsaa gjaldt for mændene, naar vedkommende kvinder selv ikke ønsket dem, og at alle fremtidige arbeidsvedtægter bør ta sigte paa likhet for mænd og kvinder. Det blev erklært paa kongressen, at alle lover som angik kvinder som mødre burde formes slik at kvindene ikke blev handicapped økonomisk, og at der ikke blev lagt hindringer iveien for gifte kvinder som ønsker at begynde i og fortsætte med lønnet arbeide. Med stor majoritet hævdet kongressen nødvendigheten av samme moralske standard for mænd og kvinder. Idet bladet gaar i pressen har diskussionen om gifte kvinders nationalitet endnu ikke fundet sted; men kongressen vil gjøre et tappert forsøk paa at faa loven forandret i de land, hvor en kvinde som gifter sig med en utlænding automatisk blir utlænding; og der vil bli krævet at kvinderne faar samme ret som mændene til at forandre eller bibeholde sin nationalitet. Kongressen vil ogsaa hævde at kvinder skal ha samme adgang som mænd til ansættelse i diplomatiet, og at der for fremtiden skal bli kvindelige sendemænd og konsuler. Fuldstændig uavhængighet for kvinderne og absolut like rettigheter for baade mænd og kvinder er denne kongres' krav.

I løpet av hele uken har Paris-kongressens overveielser gjort det til overflod klart at kvindeorganisationer nu er mere nødvendige end nogensinde, hvis kvinderne skal indta sin berettigede plass ved nationernes raadsbord. Hvis ikke kvinderne inden hver nation ikke hadde organisert sig uten hensyn til parti, kunde ikke denne Den Internationale Stemmeretsalliances kongress fundet sted. Fordi kvindeorganisationerne i hvert land har arbeidet i mange aar paa at forbedre

kvindernes stilling og for like muligheter, rettigheter og ansvar for begge kjøn, har deres delegerte været istand til at behandle de specielle problemer som kvinderne stilles overfor i lys av sine egne erfaringer paa denne internationale kongres, at gi hverandre hjælp og opmuntring, og understreke det kvindelige synspunkt i verden, hvor mændene endnu i stor utstrækning er den kontrollerende faktor» —

Ingen inspektør for skolekjøkkener.

Inspektørstillingen for skolekjøkkener er av Stortinget besluttet nedlagt. De 200,000 kvinders protest mot denne tilsidesættelse av hjemmenes interesser har intet nyttet. De 300 skolekjøkkener i folke-, fortsættelses- og middelskoler og i de 100 ungdomsskoler har mistet sin øverste faglige ledelse og skal herefter sortere under konsulenten for husmorskolene.

Som bekjendt blev stillingen oprettet i 1917, og har fra da indtil oktober ifjor været indehat av frk. Helga Helgesen. Hun opsa efter anmodning sin post som skolekjøkkenlærerinde og inspektør ved Oslo folkeskoler for at overta stillingen som inspektør for landets samtlige skolekjøkkener. Staten lønnet hende saa godt for dette, at hendes topløn som skolekjøkkeninspektør utgjorde 1000 kroner mindre end hvad hun vilde tjent hvis hun hadde fortsat i kommunens tjeneste.

Staten lot Helga Helgesen gaa. Nu fjernes ogsaa stillingen, uten at skolekjøkkensaken er gjennemført for alle landets skoler.

Skolekjøkkensaken vil faa et ulivssaar efter dette.

Den danske kirkeminister vil skaffe kvinder adgang til presteembeder.

Efter al sandsynlighet vil den danske kirkeminister Dahl i den kommende riksdagssamling paany fremsætte sit forslag om at der i visse tilfælder skal gis kvinder adgang til at kunne faa presteembede.

Efter hvad Kristelig Pressekontors medarbeider i Danmark erfarer, har ministeren oprindelig tænkt sig at forelægge et forslag, som gav et almindelig grundlag for at kvinder kunde komme til at beklæde presteembeder. Da han imidlertid saa den motstand som denne plan allerede før fremsættelsen i riksdagen vakte, ændret han taktik. Ministeren besluttet sig da til — blir det meddelt fra sikker kilde — at ville søke spørsmaalet løst i to tempi, saaledes at han i første omgang søkte lovhjemmel til at der i de nævnte specielle tilfælder kunde ansættes kvindelige prester. Var dette forslag først gjennemført, vilde veien dermed være forberedt for et nyt forslag med mere utvidet eller sandsynligvis almindelig adgang for kvinder til at bli prester.

Fra Arbeidskonferancen.

I et privatbrev fortæller fru Betzy Kjelsberg, som deltar som I. C. W.'s delegerte ved den Internationale Arbeidskonferance i Genf, at spørsmaalet om ansættelse av kvindelige inspektører paa emigrantskibene møter megen sympati.

Denne sak har fru Kjelsberg arbeidet meget for. Som bekjendt er krav om ansættelse av kvindelige inspektører ved vore emigrantskibe reist av Norske Kvinders Nationalraad. Saken blev ogsaa behandlet paa I. C. W.'s femaarsmøte ifjor.

Pikegymnastikken og vore uforstaaende myndigheter.

I «Vår Skole» læser vi følgende, som nok kan gi grund til eftertanke:

For kort tid siden var Kjøbenhavns to gymnastikinspektører, frk. Else Thomsen og hr. kaptein Langkilde, paa reise til Stockholm, Gøteborg og Oslo, for at se gymnastikkens stilling i disse byer. Begge inspektører utfolder i Kjøbenhavn en ener-

gisk og betydelig virksomhet. Gymnastikundervisningen staar høit i Kjøbenhavn, for gutter som for piker. Kaptein Langkilde er utdannet officer og lærer, en fremragende gymnastikpædagog. Han har i flere aar opholdt sig i England som instruktør for hærens gymnastikskole, senere som inspektør i et county. I aaret 1919 blev han Kjøbenhavns inspektør, samme aar som frk. Else Thomsen tiltraadte sin virksomhet.

Frk. Thomsen er vel kjendt hos os, og hun har mange venner i vort land. Hun fandt at pikegymnastikken var i god utvikling i Oslo, og efter de rigtige retningslinjer. Hun uttalte sin honnør for gymnastiklærerindernes arbeide, og med fuld grund.

Sørgelig er det da at maatte konstatere, at samtidig med vore gymnastiklærerinders opofrende, ihærdige arbeide for at løfte faget frem til at gi den fulde værdi for vore unge piker, — de norske myndigheter staar uforstaaende og sløve til det hele. Vi trodde kropsopdragelsen blev værdsat i vort folk, men vi maa med sorg se landets kommunestyrer sætte faget tilside, og Regjering og Storting stryke de smaa bevilgninger faget har hat.

Mot denne mørke bakgrund straaler den sisste efterretning fra Kjøbenhavn end sterkere. Efter forslag av borgermester Kaper har Kjøbenhavns kommunestyre enstemmig besluttet at indføre gymnastik i 1. og 2. pikeklasse ved kommuneskolen.

I vort land ophæver man gymnastikinspektørstillingen. Oslo skolestyre nedstemmer forslaget om kvindelig gymnastikinspektør for byen, ikke engang 3djeklassene har i norske skoler fast gymnastiktimer, undtagen paa enkelte steder. I Kjøbenhavn er gymnastikken snart indført i alle klasser, et helt rationelt og gjennemført kropskultursystem.

Mrs. Pankhurst nævnes som parlamentskandidat.

En dramatisk middag i The Six Point Group.

Et av samtaleemnerne blandt engelske feminister for tiden er Mrs. Pankhursts tilbakevenden til England efter syv aars fravær og hendes mulige kandidatur ved de næste parlamentsvalg.

Det er saa længe siden Mrs. Pankhursts navn gik over

Europa at det kanske kan være paa sin plass at skissere hendes indsats for kvindesaken i England. Det var i 1903 at hun — en fremtrædende Manchester-advokats enke — organiserte The Women's Social and Political Union sammen med sin datter Christabel. Denne unions motto var «handling, ikke ord», og den vilde intet mindre end at erobre stemmeretten for kvinderne efter at der i femti aar hadde været talt og forsigtigvis agitert for denne reform. «The militants», de stridende som retningens tilhængere blev kaldt, la beslag paa hele verdens opmerksomhet i de aar som fulgte. Deres kamp har været karakterisert som «den merkværdigste kamp i verdens kamphistorie.» Og deres tapre og bestemte leder, Emmeline Pankhurst, har sikret sig en plass i fremskridtets historie.

For tolv aar siden gav hun op kampen for stemmeretten netop da seiren syntes viss, og tilbød den britiske regjering sine egne og sin organisations tjenester.

En kvindeorganisation som heter «The Six Point Group» og som er grundlagt og ledes av Lady R h o n d d a, gav nylig en middag til ære for Mrs. Pankhurst, hvor hun paa det indstændigste blev opfordret til at stille sig som kandidat ved de næste underhusvalg. Der trænges dygtige kvinder i parlamentet, for de engelske kvinders stemmeret er endnu bare halvveis gjennemført, idet alle kvinder under 30 aar og tusener av enslige kvinder over 30 er avskaaret fra at stemme. Det var Lady Rhondda som foreslog Mrs. Pankhurst at gaa ind i det politiske liv. «Jeg vil gjerne stille Mrs. Pankhurst et direkte spørsmaal. Jeg vil gjerne spørre hende hvorfor hun ikke gaar ind i parlamentet.» Og Lady Astor, som kom over fra Underhuset for at gi sit besyv med, gjorde begivenheten helt dramatisk:

«Jeg er bare kommet for at bringe min beskedne tribut til Mrs. Pankhurst,» sa hun. «Hendes plass er naturligvis i Underhuset. Ingen av os maa unde os ro før vi har hende der. Jeg saa Mrs. Pankhurst for første gang da hun kom til Plymouth for at tale for tilslutning til hæren, i begyndelsen av krigen. Jeg hørte hende tale krigens sak bedre end nogen mand. Nu er krigen over. La hende tale menneskehetens sak. Vi trænger hende i Parlamentet, og der er intet offer som jeg ikke er villig til at bringe for at faa hende ind. Jeg vilde med glæde gi avkald paa min plass der imorgen hvis hun kunde indta den efter mig.»

Saa reiste Mrs. Pankhurst sig for at svare. Hun er en liten, mild og rolig kvinde med bløtt bølget haar og en lav,

syngende stemme. Hendes tale er umaadelig enkel, næsten med den samme naive charme som en ung pike som holder sin første tale. Hun svarte næsten som en missionær, som gaar til en gjerning i et fjernt og fremmed land:

«Hvis dere vil det, hvis dere tror jeg kan gjøre fyldest for mig, hvis dere tror jeg kan hjælpe, da vil jeg gaa dit hvis jeg blir sendt.» Saa vendte hun sig mot Lady Astor: «Saa rørt jeg end er over Lady Astors tilbud om at gi mig sin plass, maa jeg dog avslaa. For hvis jeg sendes til Parlamentet, maa jeg kjæmpe for min egen plass — med deres hjælp.»

Forslaget om at stille Mrs. Pankhurst op som parlamentskandidat vandt stort bifald blandt de tilstedeværende damer. Men de konservative og de radikale blandt engelske kvinder vil vel knapt støtte hende. De sisste kan ikke glemme at hun omdannet deres elskede «Women's Social and Political Union» til en krigsorganisation med ett slag i 1914, at hun stillet denne oprørerorganisation til regjeringens disposition uten saa meget som at si det til dens medlemmer, og det tilogmed mens et snes eller to av medlemmerne var i fængsel. — Men selv uten deres hjælp kan hun let komme ind i Parlamentet. De konservative er ikke uvillige til at gi hende en valgkreds. Og hun støttes av to fremtrædende og rike kvindeledere, Lady Rhondda og Lady Astor.

Miss Shirley Moore,

den første kvindelige jurist som er utgaat fra Yale University, U. S. A., vil om kort tid føre en sak som kanske er den største som nogengang er blit ført av en kvinde. Saken gjælder en sum av næsten 20,000,000 £, altsaa efter dagens kurs 440,000,000 kroner.

Dame Ethel Smythe,

Englands største nulevende kvindelige komponist, er av Oxford universitet tildelt graden Doctor of Music. Samtidig er rektor ved Somerville College, Miss Emily Penrose, tildelt graden D. C. L.

Behøves der en mandlig vækkelse?

Under et møte som holdtes i «Kvindelige Kontorfunktionærers Forening» i London fandt der en fornøielig debat sted mellem Miss Ellen Wilkinson, medlem av det britiske parlament, og en opdagelsesreisende ved navn Mr. Mitchell-Hedges. Anledningen til debatten skrev sig fra en artikel av Mr. Mitchell-Hedges i «The English Review» hvori han beklager sig over nutidskvindernes stigende, og følgelig mændenes avtagende indflydelse, og anbefaler at der sker en «mandlig vækkelse». Tilhørerne som væsentlig bestod av kvinder og et litet antal mænd, tok det meget muntert, og maatte rett som det var flere ganger kaldes til orden av ordføreren. Der blev ikke foretat nogen avstemning, men møtets sympati var helt og holdent paa Miss Wilkinsons side.

Mr. Mitchell-Hedges paastod at kvinder ikke var saa fysisk sterke at de var istand til at utføre det samme arbeide som mænd, og at mændene av «Vor Herre Naturen» var skapt til at være ledere. Gjennem al skapelsen, fra den laveste til den høieste, var hannen den naturlige leder (her spurte tilhørerne med én røst: «Hvad sier De om bierne?») Mænd var de eneste pionerer i verden og grundlæggere av makt. Det laa ikke for kvinder at bane vei i jungelen, og det var mændenes kald her i livet at beskytte kvinder. («Men de gjør det ikke!» ropte forsamlingen). Vort land taper mange av sine bedste traditioner. Ta f. eks. sporten, naar 22 000 mennesker ser paa 22 mænd spille fotball! Eller ved boksing og praktisk talt alslags sport. Mænd holder paa at tape sin mandighet, og dersom en slik utænkelig ting hændte, at kvinder skulde bli ledere av sporten, vilde dette land bli en skive for latter for hele verden («Aa! Aa!») Overalt hvor kvinders overmakt blev den herskende vilde nationen synke. Han hadde levet blandt primitive stammer hvor kvinder hersket, og mændene var helt underordnet. Resultatet var fuldstændig degeneration av begge kjøn, smuss, sykdom og kommunisme!

I dette gjentok historien bare sig selv, for det var Roms dyrken av kvinder som bragte det til forfald. Mænds og kvinders fornemste funktion var at avle sitt avkom, og der fandtes ingen vei utenom disse fakta. (Lange og dype sukk).

Miss Wilkinson som fikk en varm hyldest da hun reiste sig, benektet den paastand at kvinder var ute av stand til at utføre det samme legemlige arbeide som mænd, og fremholdt flere eksempler fra sin egen valgkreds, hvor grubearbeidernes hustruer, med skift av mænd, gaar like fra skaktaapningen

tre ganger om dagen ind i sine smaa hjem, hvor der ikke findes nogen som sørger for varmt vand eller bad til dem, og de maa endda utføre alt sit andet daglige arbeide, ved siden av det at føde og opdra sine barn. Under krigen remplacerte en slik kvinde en mand som chauffør, og da Miss Wilkinson spurte hende hvordan hun likte forandringen av arbeide, svarte hun: «Aa jeg er kommet til det, at hvis du vil ha et lett arbeide, saa ta en mands.» Der var imidlertid flere mænd, som f. eks. de som arbeidet ved masovnene og andre, der utførte arbeider som oversteg deres kræfter, men kvinder vilde hjælpe til at indføre maskiner som kunde avskaffe slikt besværlig arbeide.

Evolutionslæren meddelte ikke noget om at hannen altid var lederen. Det avhang i det hele av arterne. I biernes samfund, blev dronerne eller hanbierne bare fostret i den ene hensikt, og saa avskediget. Det virkelige arbeide i kuben blev utført av de kvindelige eller arbeids-bierne. I de gamle stemmerettsdagene var det et yndet argument for kvinders overlegenhet at bruke som eksempel de kvindelige knælere, et insekt som gjemmer sin husbonde i en liten fold paa sin krop. Men hun trodde ikke at disse eksempler beviste noget hverken paa den ene eller den andes maate.

Det var ikke sandt at mænd alene var pionerer og grundlæggere av makten. Civilisationen kunde aldrig være blitt opbygget dersom mændene ikke var blitt hjulpet av sine hustruer i sitt arbeide. Kvindernes gjenvordigheter og utholdenhet i pionerdagene var vel kjendt. De delte da samme farer og besværligheter som sine mænd, og utholdt desuten barnefødslernes smerter og farer uten de lettelser som moderne opfindelser og opdagelser byr, eller de nødvendige hensyn kræver.

Med hensyn til Stor-Britanniens mangel paa sportsmænd, saa var folk nødt til at tilbringe sine ledige timer med at se paa sporten, istedenfor at delta i den, fordi nationen var saa utilstrækkelig forsynet med sportsplasser. Det var bare rikfolk som kunde tillate sig sport. Hvad kvinder som sportsledere angik, spurte Miss Wilkinson om den amerikanske Miss Helen Wills's eller den franske Mlle. Lenglens dristighet hadde gjort deres lande til skive for latter i andre nationers øine?

Den virkelige grund til Roms forfald var at en haandfuld av luksuselskende parasitter av begge kjøn utnyttet de arbeidende klasser, og dersom Stor-Britannien forfaldt, vilde det ske av den samme grund — ved urettfærdighet, industriel undertrykkelse og utnyttelse av de lavere klasser.

Det var en skrækkelig utsikt, at kjønnenes primære funk-

tion bare var den at avle avkom! Tilværelsens hensikt var langt høiere end dette. Den indesluttet i sig skapelse av skjønhet, kunst, videnskap og omsorg for slike betingelser som kunde sætte mennesket istand til at utvikle sin sjæl og virkeliggjøre sine høieste aandelige maal. Kvinder maa være fri, med personlighet, hjerne og mot, forberedt paa at møte mænd paa sin egen grund; og mænd maa være friere end det nuværende økonomiske forhold tillater dem at være. Samfundet blev en raatten stat hvis kvinder blev drevet til at foregi at de var svake og undertrykte, saa de maatte gaa sin egen vei. Den eneste sunde stat var den hvori kvinder møtte mænd i ærlig og venskapelig kappestrid paa alle punkter, og sammen feiet bort det mugne nonsens som man forkyndte om de to kjøn i forgangne tider, saa at de i forening sammen kunde bygge en bedre verden.

Sommerstevne i Bergen

for arbeidersker, kvindelige studenter og andre interesserte kvinder.

Kameratklubben i Bergen indbyr kvinder fra alle arbeidsfelter til sommerstevne paa Minde folkehøiskole ved Bergen i dagene 7.—14. juli.

Bergens Kameratklub haaper gjennem dette sit første sommerstevne at samværet i denne egte vestlandsbygd vil fremme social samfølelse og national samkjensel.

Av foredragsholdere kan nævnes:
Stiftsarkivar dr. Just Bing,
lærerinde frøken Sinken Nielsen,
pastor Karl Marthinussen,
folkehøiskolebestyrer Martin Birkeland,
lektor frøken Gudrun Lothe og
sogneprest Grahl-Nielsen.

Følgende emner vil bli behandlet:
«Amalie Skram», «Arbeidets glæde», «Livets muligheter», «Troldsplinten», «Litt om fredssaken», «Med Kristus — uten Kristus».

Der arrangeres flere turer. Møtets vertinde blev dr. fru Grahl Madsen.

Kontingenten blir kr. 30,00, + kr. 6,00 for biltransport. Samlet avreise fra Oslo 7. juli klokken 7,25 morgen. Jernbane-

billet tur—retur kr. 48,—. Uldtepper, lakener og haandklær medbringes. Skriftlig indmeldelse for Oslos vedkommende til Agnes Gundersen, Holtegaten 6, inden 18. juni.

Indmeldesespenger kr. 5,—.

Straffelovskommissionens indstilling.

Paa foranledning av at Haugesunds Kvinderaad har vedtat resolution i anledning straffelovskommissionens indstilling, vil «Norske Kvinders Nationalraad» meddele, at der i den nærmeste fremtid blir sendt leddene et utdrag av indstillingen samt forslag til resolution.

Kvinder og barn i den kinesiske industris tjeneste.

I «Astra» berettes om et foredrag som Miss Florence Sutton for en tid siden holdt i London om «Kvindernes og barnas stilling i den kinesiske industri». Miss Sutton er assisterende sekretær i «Unge Kvinders Kristelige Foreninger»s Verdensforbund, og dette har i flere aar hatt levende interesse for den kinesiske industriarbeiderske. Forbundet opnævnte bl. a. en industri-sekretær, Miss Agatha Harrison, som bosatte sig i det vigtigste fabrikdistrikt, og som har utført et overordentlig stort arbeide blandt kvinderne der. I aaret 1922 var «Unge Kvinders Kristelige Forening» ogsaa behjælpelig, da

der skulde tilsættes en industriel undersøkelseskommission i Kina.

Miss Sutton, som i 5 aar har været bosatt i Kina, og i denne tid har besøkt en stor mængde fabrikker og silkespinderier i de forskjellige provinser, paapekte vanskeligheterne ved at faa nøiagtige statistiske opgaver over hvorledes det forholder sig i Kina, paa grund av at landet er saa vidstrakt, og fordi utviklingsstadiet i de forskjellige provinser varierer. I Kanton f. eks. nyter kvinderne stor frihet, og der findes adskillige kvindelige læger og kvinder som er advokater. I andre provinser igjen blir endda kvindernes føtter knækket og svøpt, og de har saa godt som ikke nogen frihet. I provinserne Foochow og Kwantung arbeider mænd og kvinder jevnsides paa marken, mens i Kanton alt arbeide ved de smaa vandkraftsverker utføres av kvinder. Skjønt de kinesiske kvinder i almindelighet har en spæd legemsbygning, saa er de istand til at utføre det tungeste arbeide paa marken, og de kan bære forbausende tunge byrder i en bambusindretning paa sin rygg.

I byerne sysselsætter kvinder og barn sig fornemmelig med spinding, tilvirkning av fyrstikker og anden hjemsløid. Deres arbeidsdag er lang, og deres løn meget liten. Den kinesiske skik at anvende til og med meget smaa barn i hjemmeindustriens tjeneste, er meget utbredt, og i det mellemste Kina maa barna arbeide til langt utover natten.

Siden fabrikvirksomhet i de sisste 20 aar har faatt fotfæste i Kina, har kvinder og barn i stedse større og større mængder begyndt at strømme ind til de store fabrikbyerne. I omkring 20 byer blir fabrikkerne drevet med moderne maskiner; andre opviser en besynderlig blanding av maskin- og haandkraft, mens der atter er et faatal av steder, hvor maskiner slet ikke anvendes. De fornemste industrier, som silke- og bomuldsfabrikationen, har sitt sæte i Shanghai, Kanton, ett eller etpar steder i nord-Kina og langs hele Jangtse-kiangdalen.

Forholdene i de forskjellige fabrikker er i høi grad varierende; det beror paa om de eies av kinesere, japanere, engelskmænd eller amerikanere. Endel fabrikker er bekjendt for sin udmerkede temperatur, belysning og sine hygieniske forhold, for sin beskyttelseslover med hensyn til maskinerne og for sine filantropiske institutioner, som barnekrybber osv. En amerikansk fabrik i Shanghai f. eks. nærmer sig næsten idealet av en fabrik. I andre fabrikker er fraværet av alt dette paa-

faldende; arbeiderne er ikke engang sikret en ordentlig middagstime, men maa spise sin kolde ris og sine grønsaker staaende ved siden av sine maskiner.

Miss Sutton beskriver hvordan hun førte Miss Jane Addams, under hendes reise i det fjerne Østen, til et silkespinderi i Shanghai, som eiedes av kinesere, hvor væveri og spinderi befandt sig under samme tak. I væveriet var de hygieniske forhold udmerket; beskyttelsesbestemmelser ved maskinerne var vedtatt, og barn under 12 aar fandtes ikke i arbeide. Men forholdene paa spinderiavdelingen var helt anderledes. En vaklende trap førte op til et usselt litet rum uten nogetsomhelst spor av luftveksling og overfyldt av kvinder og barn, de yngste knapt 8 aar gamle, sysselsatt med at opløse kokoner i gryter med kokende vand, og række silketraaden til kvinder ved bordene vis á vis. Ingen vinduer er oppe, og den daarlige luft, dampen, og stanken fra de paa gulvet opstablede døde kokoner tvang de besøkende til hurtigst mulig at retirere. Kvinder og barn arbeidet i den samme forpestede atmosfære 14 timer i rad!

Bomuldsindustrien, som er Kinas fornemste, beskjæftiger det overveiende flertal kvinder og barn. Gjennemsnitlig utgjør kvinderne 40 procent av fabrikarbeiderne, barna 40 procent og mændene 20 procent. Der forekommer ikke nogen søndagshvile; men de fleste større fabrikker staar hver 10. dag. Heller ikke er der tale om nogen sommerferie; men arbeidet stop-

per en gang om aaret ved tiden for feiringen av det kinesiske nytaar, som kan strække sig fra 3 til 10 dager, i hvilken tid alle butikker og alle fabrikker er stængt.

En stor del av kvinderne bor en times vei fra arbeidsplassen; deres arbeidsdag begynder klokken halv seks om morgenen og fortsætter til klokken halv syv om aftenen. Gjennemsnitlig varer arbeidsdagen i 12 timer. Dette er specielt haardt i Kina, hvor man sætter familielivet meget høit, og en hel langdags fravær fra hjemmet er en tung prøvelse. Tiltrods for sin tunge arbeidsdag, frekventerer mange kineserbarn endvidere aftenskoler, efterat de om kvelden er kommet hjem fra sitt arbeide. Det er ikke noget usedvanlig syn at se de smaa tilvirkere av haarnett, m. m. sitte lutende over sine bøker ved det matte skin fra en oljelampe. Bare en ringe del av befolkningen er læsekyndig.

Blandt de kvindelige arbeidere i Kina findes der saa godt som ingen fagorganisation. Indtil videre er det bare kvinderne ved silkeindustrien i Shanghai som er organisert. Lønnen er i almindelighet oprørende lav. Inden bomuldsindustrien fortjener en ikke fagutdannet kvinde omkring 5 dollars pr. maaned for en 12 timers arbeidsdag; og barn omkring 4 dollars maaneden. En fagutdannet arbeiderske kan tjene indtil 12 dollars pr. maaned.

Nu da opmerksomheten er rettet paa de forholde som hører ind under alt dette, er majoriteten av fabrikeiere gunstig stemt for reformer. I 1923 utstedte den kinesiske landbruksminister en række forordninger, som skulde iagttas ved fabrikkene. Men desværre — de blir næsten fuldstændig ignorerte. De regler for barns arbeide, som er resultatet av den industrielle undersøkelseskommissions arbeide, har endda ikke opnaadd lovs kraft paa grund av vanskeligheter med at faa dem ratificert av skattebetalerne i de forskjellige provinser.

Fremgang for kvindelige jurister.

Hos de engelsktalende folk ser det ut til at kvinder vinder sikkert fremover paa det juridiske omraade. Nylig blev det ved retten i Chicago avgjort, at ved det at kvinder har faat stemmerett, har de ogsaa faat rett til at opnævnes som medlemmer av juryen. Foreløbig gjælder vel denne avgjørelse bare den enkelte stat, Illinois, men det sandsynlige er, at den vil gaa igjennem i U. S. i det hele.

I juli ifjor fik Miss Mary D. Bailey, assistent hos en U. S. regjeringsadvokat, i opdrag fra Staternes regjering at ta sig av alle forbudssaker (med visse undtagelser) i Chicago distriktet. Hun er den første kvinde som har faat et saadant hverv. Det paaligger nu hende at ta op til undersøkelse og retslig behandling ethvert forsøk paa at krænke forbudsloven i Chicago distriktet. I et interview med «The Christian Science Monitor»s repræsentant erklærte hun, at hun agtet strengt at gjennemføre loven.

Miss Bailey har tidligere erhvervet sig ry for mot, da hun nylig blev opnævnt til at lede undersøkelsen av fødemidler og apotekervarer for regjeringen.

Hendes opfatning er, at bak enhver lov ligger der et sundt behov. Naar en lov er vedtat, skal den ogsaa gjennemføres.

Paa regjeringsadvokatens kontor ansees hun som en av kontorets besste kræfter, og hendes tidligere virksomhet har, mener man, gjort hende særlig skikket for det nye hverv.

* *

I Ny Syd Wales har kvinderne nylig faat adgang til at bli advokater. Den første advokat der er Mrs. Sibyl Morrison. Hun har faat sig overdradd den første sak av den mand som var riksadvokat da lovforandringen, der gav kvinder adgang til skranken, blev vedtat.

FØLJETON:

Eftertryk forbutt.

MIRA.

EN KUNSTNERSKJÆBNE.

Av A. M. H—n.

(Forts. fra forr. nr.)

Roser og torner.

Da disponent Palm første gang saa Mira og fik vite at hans hustru hadde besluttet at ta hende til sig for hele vinteren, syntes han næsten hun hadde handlet for egenmægtig, som ikke engang hadde spurt om han vilde like at se den lille vanskapte piken hver eneste dag. Men saa kom han til at huske paa Ellens store lidenskap for musikken, og saa fik han vel overse anmasselsen og væbne sig med taalmodig-

het, hvor svak han end kunde være likeoverfor et menneskes ytre. Vinteren vilde jo engang efter naturens lov være slut, og det stakkars pikebarn reise tilbake til sit hjem igjen.

Litt efter litt vænnet han sig imidlertid til at se paa hende uten ubehag. Han kunde til og med betragte det vakre ansigt med velbehag i visse øieblik naar solen f. eks. i en viss belysning skinnet paa hendes sorte haar, saa det formelig gnistret i det. Og saa smittet hendes glæde og munterhet ham, de kunde spøke ganske godt med hverandre, naar han imellem var oplagt til spøk. Hun hadde derfor ikke forstyrret den hjemlige fred i den lange høsttid. Tvertimot, syntes fru Palm, som stadig mer og mer fæstet sig ved sin elev. Hun hadde været et opfriskende selskap for hende.

Mira hadde paa sin side fundet en stor nydelse ikke bare i musikundervisningen, men ogsaa i det vellevnet og den luksus det stilfulde hjem bød paa. Det smakte hende herlig at kjøre i en elegant ekvipage med kusk og tjener paa bukken. Godt smakte det ogsaa hver dag at spise 3 à 4 retter fin mat, gaa paa bløte Smyrnatepper, se vældige buketter praktfulde blomster i alle værelser midt paa vinteren osv. Hun kunde ikke undlate at sammenligne denne blomsterrigdom med mor Hellbergs lille oktoberrose i den sprukne blomsterpotten, som var lappet sammen med et stykke næver.

Men hun nævnte aldrig et ord om sit forbigangne liv. Hun var glad over at ikke nogen syntes at ane, at hun ikke var presten Edlunds datter. Hun forsøkte at indbilde sig at hun virkelig var det. De var jo saa gode mot hende og ønsket selv at betragte hende som sit eget barn.

Men helt uten skjærmydsler var det behagelige samvær allikevel ikke forløpet. Mira var en smule tilbøielig til at søke selskap med de unge bokholdere paa bruket. Og fru Palm opdaget at der manglet meget i hendes opførsel likeoverfor dem. En slik pratsom fortrolighet som den hun viste dem, passet sig ikke for den unge frøken som fru Palm paa Forså hadde tatt under sin beskyttelse. Mira maatte huske paa dette og ta sig i akt, hadde fru Palm flere ganger sagt hende.

Mira hadde tilsynelatende fundet sig i dette og adlydt fru Palm, selv om det skedde med et visst stiltiende mishag og indvendig knurren. Hendes samvær med herrerne hadde hatt stor tiltrækning for hende. Hun hadde tydeligvis indtat dem med sin løsslupne munterhet.

(Forts.)

Nylænde

Tidsskrift for Kvindernes Sak
Utgit av Norsk Kvindesaksforening

Redaktør: Fredrikke Mørck

40. aarg. | OSLO, 1. JULI 1926 | Nr. 13

Paris-kongressen blev en stor sukces.

Præsidentens aapningstale. — Kongressens forhandlinger og resultater.

Den store kvindekongress i Paris som nu er avsluttet, sies at ha været saare vellykket. Aapningsmøtet og en del av forhandlingene bragte vi referat av i forrige nummer. Vi refererer idag utdrag av præsidenten, mrs. Corbett-Ashbys aapningstale, og redegjør for den skjæbne som de fem kommissioners indstillinger fik paa kongressen.

Mrs. Corbett-Ashbys aapningstale.

Det er et vidunderlig og høitidelig øieblik, denne aapning av vor tiende kongress. Her samles vi: kvinder fra alle verdensdeler, fra fjerne og nære land. Mange av os har ikke møttes paa tre aar — hvor stolt vi fortæller om vore seire, hvor tillidsfuldt vi søker sympati for vore anstrengelser! En ting er sikker: vi kjender ikke noget nederlag, for den store kvindebevægelse gaar fremad, undertiden langsomt, undertiden hurtig.

En præsident og et styre kan ikke gjøre kongressen levende. Men hvis Deres eneste tanke er at tjene, gavmildt og med glæde at tjene denne store alliance og dens større ideal,

da vil kongressen finde sin sjæl i vort arbeide. I 1920 og 1923 debatterte vi om Alliancen var nødvendig for kvindebevægelsen. Se Dem om efter svaret. Vi har aldrig hat saa stort fremmøte, saa sterke delegationer, saa vel forberedt program. Siden vort møte i Rom har 16 nye foreninger fra 12 land sluttet sig til os. Vi feirer stemmeretsseire i New Foundland og mange stater i Indien, Grækenland, Italien og Spanien, og glæder os over den storartede virksomhet i det nære Østen og Syd Amerika.

Frigjorte kvinder, vore seire er saa mange at endog vort navn er forældet og besværlig i 25 land. Vort problem er at finde en benævnelse som vil bringe vort budskap til den fri kvindelige vælger, mens vi venter og arbeider med de endnu ikke frigjorte kvinder. Vi forstaar deres problemer, vi har overvundet dem. Men la de som kjæmpet i vore land i femti aar forsikre dere, at om end vanskelighetene er de samme, kommer seieren hurtigere.

Idag kan vi si med stolthet at kvindebevægelsen eksisterer i hvert land hvor civilisationen er basert paa retfærdighet, fred og frihet. Dens maal er likhet, international forstaaelse og fred. Vor tro paa internationalt samarbeide er parret med vor tro paa kvindebevægelsen. For, likesom vi indser at den rikeste personlighet yder samfundet de største tjenester, saaledes tror vi at det rikeste nationale liv og kultur tjener verden på den fuldgyldigste maate. Vi har lært at begrænse vor individuelle frihet til samfundets bedste, og vi maa nu lære det haarde arbeide at forene national virksomhet med verdensfred og verdensbehov. Vi tilhører kvindebevægelsen fordi vi tror, at den menneskelige race er istand til yderligere forbedring, at frihet, opdragelse og ansvar vækker alt det bedste i individet uten hensyn til kjøn.

Derfor arbeider vi paa at feie bort gamle forestillinger, skikker og lover, som hindrer kvindens frie utvikling. Dette er et arbeide som hver av os utfører hver time paa dagen; saa haardnakket er disse forestillinger grundfæstet i vort daglige liv. Før de er forsvundet, vet vi ikke hvilke høider kvinderne ikke kan naa op til. Vi arbeider for kvinders utdannelse, fri og likestillet, forskjelligartet og grundig; ikke bare for skole- og universitetsutdannelse, men for like chancer til teknisk og faglig utdannelse, til reisestipendier og til professorstillinger. Uten begunstigelse, men uten handicap, ber vi om like adgang til alle stillinger og til alle industrigrener, med like betaling for like arbeide. Det er kanske her at kvinderne

møter størst motstand idag. Den økonomiske situation i alle land har faat en alvorlig paakjending av krigen, og meget av arbeidsløshetsbyrden falder paa kvinder som arbeidere eller som hustruer, for teorien om at mænd kan beskytte kvinder er desværre sørgelig utilstrækkelig idag.

La os desuten se aapent i øinene, at mange kvinder som tror paa social, moralsk og politisk likhet, endnu ikke indser nødvendigheten av industriel likhet. Allikevel maa vi som forbund og som individer holde vor tro hel og udelt. For bare naar vi har naadd den virkelige likhet kan vi opdage hvad som er den sande forskjel mellem virksomhet og evne. Kravet om like ansvar maa ikke vente paa at der indrømmes like politiske rettigheter eller like utdannelse. Vor civilisation er saa komplicert at kvinder trænges i hver branche av samfundsarbeidet, som de viser en beundringsværdig evne for. Ingen kvinder har det saa travelt i sit hjem eller sit arbeide, at hun ikke ved at utnytte tiden bedre kan faa kraft tilovers til at arbeide for sine naboer, sin by og sit land. Godt arbeide har aldrig optat saa megen tid som besøk, sport og bridge.

Kvindebevægelsen søker at utdype kvindens ansvarsfølelse og utvide hendes virkefelt, fra hjemmet til byen, fra byen til nationen. Vi stanser ikke der heller. Nationernes Forbund gir os lov til at fuldføre cirkelen og arbeide utenfor vore landegrænser for hele verdens fred og velfærd. Likesom fædrelandskjærlighet altid har været lært ved mors knæ, saa maa vi mødre av idag og imorgen lære fra os at forstaaelse og sympati ikke kjender nogen landegrænser.

Solidaritet blandt kvinder er en livsbetingelse. Alle kvinder maa samle sig om kravet paa stemmeretten — kvinder av alle politiske partier, kvinder av alle interesser og klasser, kvinder av de frie erhverv hvis udelukkelse som borgere er meningsløs, og kvinder av alle religioner — for at vise at troen paa kvindens mission til at hjælpe og helbrede ikke er indskrænket til en enkel trosbekjendelse eller del av verden. Den hjemmekjære kvinde maa ryste av sig sin aandelige lathet som tillater hende at overse andre barns velfærd end hendes egnes, at overse sine mindre heldige søstres lange arbeidstimer og lave løn, de elendige boligforhold som avler tuberkulose, dobbeltmoralen som decimerer rasen med herjende sygdom mens hun blygt vender hodet bort. Kvinderne i syndikaterne og fagforeningerne, kvinderne i den kooperative bevægelse maa lede felttoget ind i de organisationer hvis tro paa demokratiet og likheten ikke altid omfatter deres egne hustruer og arbeidskamerater.

Erfaringen viser os den vitale betydning av at opretholde utenom de politiske partier en kvindeorganisation hvis aandelige indstilling er feministisk og hvis maal er likhet. Det er vanskelig nok at opnaa stemmeretten. Det er langt vanskeligere at opnaa en virkelig likhet med hensyn til frihet, stilling og ansvar. Det kræves en god organisation og stor aarvaakenhet at iagtta al ny parlamentarisk lovgivning og holde borte fra den al uretfærdighet mot kvindene, at opdra den offentlige mening til at indse nødvendigheten av en reform i slike ting som egteskapslovene, administrationen av sundhetsvæsen, behandlingen av barn som forbryter sig mot loven, samme anledning til utdannelse for gutter og piker. Saasnart kvinderne har stemmeretten, kan man stole paa at de politiske partimaskiner kan overlates at overta deres politiske opdragelse. Men kvindeorganisationerne maa vise den kvindelige vælger hvordan hun paa sin side kan opdra sit parti i alle de sociale reformer som gir racen sundhet og lykke. La os, de frigjorte kvinder, aldrig samtykke i at bli bare medlemmer av politiske partier. Hvis vor politiske virksomhet skal bli effektiv, maa vi stemme som medlemmer av et politisk parti, men først og fremst bør vi være loyale mot kvinderne, og mot vor store Internationale Alliance og dens maal.

Kongressens store opgave til hver av os er begeistring og mot. Mange av os er ensomme pionerer som arbeider næsten alene i småbyer eller fjeldgrænder mot fordom og likegyldighet. Vi vet at vor tro er den rette, men undertiden brænder ilden svakt. Hvor inspirerende er det ikke da at træffe kvinder her, hvis liv viser hvor lumpne og latterlige vore naboers indvendinger og frygt er. Her hilser kvinderne fra Norge og Island Japans kvinder, og Storbritannien hilser Brasilien og Peru. Den nye verdensdel i Australasien, den racereneste i verden, kan sammenligne sine problemer med De forenede Staters hvor alle racer blandes, og med Kinas og Egyptens hvis civilisation hilste den dæmrende verden. Venskaper som sluttes i denne uke vil aldrig brytes, for i en verden som er sønderrevet av lidelse og frygt repræsenterer vi den sterkeste magt i verden — morskjærligheten.

Resolutioner og nyt arbeidsstof.

De første dager under kongressen gik med til behandlingen av indberetningene fra de fem kommissioner; de utgjør Alliancens væsentligste arbeide mellem hver verdenskonferance. De

resolutioner som var avfattet av Kommissionen for Like Moral blev vedtat praktisk talt uten dissens.

Fra iaar stammer den enstemmige protest mot ethvert system av tvungen meldeplikt for behandling og tilbakeholdelse av personer som lider av veneriske sygdommer. Det blev bestemt at de delegerte i perioden 1926—29 skulde studere spørsmaalet om kvindelig politi, almindelige hygieniske foranstaltninger for veneriske sygdommer, barne-egteskaper samt beskyttende og forebyggende foranstaltninger med hensyn til aandssvake, og fortsætte at kjæmpe mot alkoholismen.

Der opstod imidlertd en betragtelig meningsforskjel under diskussionen av rapporten fra Kommissionen for Like Arbeidsvilkaar for Mænd og Kvinder. Man var enige i kravet om gifte kvinders ret til at arbeide. Men den tyske delegation protesterte imot en resolution som uttalte sig imot særbeskyttelse for kvinder i industrien, og hævdet at det var tvingende nødvendig gjennem lovgivning at beskytte frugtsommelige kvinder og unge mødre. De blev støttet av repræsentanterne fra Italien, Østerrike, De forenede Stater og Schweiz. Efter en længere diskussion trak tyskerne sin protest tilbake. Kommissionen for den Ugifte Kvinde og Hendes barn, hvis præsident var den tyske frau Adele Schreiber, hadde utarbeidet en rapport som omfattet 33 land. Kongressen vedtok resolutioner som gik ut paa beskyttelse og uavkortede utviklingsmuligheter for illegitime barn, og fremhævet betydningen av at mor og barn ikke blev adskilt, ialfald i barnets første leveaar. Der blev fremsat krav om at samfundsmæssig hjælp maatte ydes den ugifte kvinde og hendes barn i hvert land. Kommissionen for Gifte Kvinders Nationalitet gav oplysning om nyere lovgivning paa dette omraade i forskjellige land, ogsaa Skandinavien. Der blev i forbindelse hermed reist krav om en international konferance av repræsentanter for alle nationers regjeringer, og om opnævnelse av kvindelige jurister som stemmeberettigede mdlemmer av Nationernes Forbunds sakkyndige kommission. Kommissionen for Familieløn, hvis præsident var miss Eleanor Rathbone, England, vakte speciel interesse, eftersom Frankrike er et av de land hvor familieløn-systemet har været praktisert i en række aar. De resolutioner som blev vedtat i denne forbindelse gik ut paa, at familielønnen ikke skulde betragtes som en del av lønnen, men som en anerkjendelse av barnets værdi for samfundet, at den skulde betales direkte til moren, og at princippet om like betaling for like arbeide skulde gjælde mellem mænd og kvinder. Det blev bestemt at de delegerte skulde studere dette spørsmaal nøie i løpet av de nærmeste tre aar.

Mrs. Corbett-Ashby gjenvalgt.

Hvert av kongressens seks offentlige møter vakte interesse over hele Paris. Malerisk var det store «Women of all Nations»-møte, hvor delegerte fra omkring 40 land, mange iført sine maleriske nationaldragter, hilste kongressen paa forskjellige sprog. Da det offentlige protestmøte mot Code Napoléon blev holdt, maatte hundreder gaa uten at komme ind.

Paa grund av dette blev der holdt et ekstramøte, hvor kvindelige jurister fra ti forskjellige land latterliggjorde de meningsløse restriktioner som gifte kvinder fandt sig i i de land hvor le Code endnu raadet. Paa et fjerde møte optraadte fremragende mandlige medlemmer av 10—12 lands nationalforsamlinger og redegjorde for de forskjellige lovreformer som var fremmet i deres land siden kvinderne var kommet ind i det politiske arbeide. Næste aften blev der holdt et andet møte, hvor kvindelige medlemmer av nationalforsamlingene optraadte. Det sidste offentlige møte var viet verdensfreden.

Stemmeretsforeninger fra de følgende land blev optat i Alliancen: Peru, Tyrkiet, Cuba, Bermuda, Porto Rico, Luxembourg og Portugal. Alliancens navn blev forandret til International Alliance for Suffrage and Equal Citizenship.

Mrs. Corbett-Ashby blev enstemmig gjenvalgt til præsiden, og det nye styre paa 20 medlemmer blev valgt. Norges repræsentant i det internationale styre blev frøken Fredrikke Mørck, «Nylænde»s redaktør.

Det er ikke bestemt avgjort i hvilket land den næste kongress skal avholdes, men der foreligger indbydelse fra Tyskland, Grækenland og Rumænien.

Det vakte megen beklagelse blandt de delegerte at mrs. Chapman Catt var forhindret fra at delta i kongressens forhandlinger dennegang.

Randi og Otto Blehr's guldbryllup.

Fhv. statsminister Otto Blehr og fru Randi Blehr feiret lørdag 19. juni sit guldbryllup hos sin datter og svigersøn, direktør Thomas Schlytter og frue, paa deres gaard Gyssestad ved Slependen. Den mængde telegrammer som indløp i dagens anledning bragte lykønskninger blandt andet fra Kongefamilien, Stortinget og Regjeringen, Sveriges utenriksminister, utenlandske ministre i Norge og norske ministre i utlandet.

Arbeidsbyraaet har vedtat forslag om kvindelige emigrantinspektører.

Fabrikinspektør fru Betzy Kjelsberg har elskværdigst git os endel oplysninger om resultaterne av den Internationale Arbeidskonferances 8. møte i Génève, hvor blandt andet saken om «simplification of the inspection of emigrants on board ship» blev behandlet.

Spørsmaalet om ansættelse av kvindelige emigrantinspektører er jo av speciel interesse for I. C. W., som har sin egen komité for emigration og immigration. Da denne komité's formand, mrs. Ogilvie Gordon, var forhindret fra at møte blev fru Kjelsberg, som vicepræsident i I. C. W. og som den der har arbeidet meget med saken baade i Nationalraadet og I. C. W., anmodet om at repræsentere I. C. W. paa konferancen. Den norske regjering hadde som bekjendt ikke opnævnt nogen kvindelig delegeret dennegang.

Foruten I. C. W. hadde ogsaa den britiske gren av K. F. U. K. sendt sin «observer», Miss Constance Smith. Begge fik anledning til at følge forhandlingene fra diplomatlogen og fik hver dag gjennemgaa sakens dokumenter.

I samarbeide med miss Mundt ved Arbeidsbyraaet og mrs. Romniciano holdt de to «observers» møter med de kvinder som var opnævnt som delegerte til konferancen. Følgende land hadde nemlig sendt kvindelige delegerte: Danmark, Holland,

Storbritannien og Polen. Og da Danmark var det av de nordiske land som fik plads i emigrationskomitéen, blev det frk. Fanny Ulfbach som bragte saken om kvindelige inspektører frem for konferancen. Hun fik kraftig støtte baade fra kvindelige regjerings-delegerte og arbeidernes delegerte fra Storbritannien, og resultatet av samarbeidet blev følgende paragraf vedtat av konferancen som en «recommendation» til de respektive lands regjeringer:

Naar femten eller flere kvinder eller piker som ikke har følge med en ansvarlig person føres som emigranter ombord paa et emigrantskib, skal en dertil vel kvalificert kvinde, som ingen anden pligt har at opfylde ombord, ansættes til at gi disse emigranter enhver materiel eller moralsk støtte som de kan behøve, uten paa nogen maate at gripe ind i skibsførerens myndighet.

Hun skal avgi rapport til den autoritet som har ansat hende, og hendes rapport skal være tilgjængelig til bruk for de regjeringer som det maatte angaa.»

Til den kvindelige inspektørs kvalifikationer hører at hun har kjendskap til indvandringslovene og de sociale forhold paa indvandringsstedet, samt at hun er sprogkyndig. Forslaget om at denne stilling og sykepleierskestillingen ombord skulde kombineres blev der tat bestemt avstand fra paa konferancen. Den kvindelige inspektør skal ikke ha noget andet arbeide at utføre ombord.

Kvinder i politiets tjeneste verden over.

Paa stemmeretsalliancens kongres i Paris vakte to uniformerte engelske «police women» den største opmerksomhet. Der blev nedsat en komité som skulde utrede spørsmaalet om ansættelse av kvinder i politiets tjeneste.

Der eksisterer allerede et internationalt forbund av kvindelig politi, hvis formand siden 1919 er den kjendte pioner paa omraadet, amerikanerinden Mina van Winckle. Det er væsentlig bare kvindelig politi fra De forenede Stater og Canada som har været tilknyttet dette forbund, hvis formaal er «at fastsætte

en maalestok for kvinders arbeide i politiets tjeneste, at sørge for at kvalifiserte kvinder blir utnævnt, at opmuntre oprettelsen av kvindebyraaer inden politiet og fremme et saadant arbeide internationalt.»

Vi hitsætter efter «The Woman Citizen» nogen data fra denne bevægelses historie. I 1905 fik for første gang en amerikansk kvinde myndghet til at optræ på politiets vegne i saker som angik unge kvinders moralske sikkerhet. Nu, tyve aar efter, har mindst 118 amerikanske byer ansat kvinder i politiets tjeneste. Disse kvinder sættes til høist forskjellig arbeide. I nogen tilfælde finder man dem blandt opdagelsespolitiet, andre steder er de ansat i sædelighetspolitiet, mens flere byer med Washington D. C. og Detroit, Michigan, i spidsen, har oprettet en speciel kvindeavdeling, hvis leder er en kvinde. Baade i Amerika og andre land leder utviklingen til, at de kvindelige politifunktionærer overlates arbeidsfelter hvor de bedst kan supplere sine mandlige kolleger.

I England var kvindelige konstabler paa tale saa tidlig som i det attende aarhundrede, men man trodde ikke at de vilde ha den fysiske styrke som arbeidet kræver. Ifjor, halvandet aarhundrede senere, blev samme synspunkt fremholdt i en beretning om franske borgermestres svar paa en forespørsel om ønskeligheten av kvinder i politiets tjeneste.

I Tyskland, hvor tendensen fra først av var at bruke kvindelig politi til at regulere prostitutionen, gaar den nu i retning av at bruke dem i det beskyttende og forebyggende politiarbeides tjeneste.

I en nylig utkommen bok, «Women Police» av Chloe Owings, finder man en fuld utredning av denne bevægelses historie og de maal den har naadd hittil. England er det eneste land, sier forfatterinden, hvor spørsmaalet om ansættelse av kvindelig politi har været gjenstand for speciel undersøkelse av en av regjeringen nedsat komité. Kvindeorganisationerne i England er meget misfornøiet med det ubetydelige antal av kvinder som er ansat i politiets tjeneste og har gjort forsøk paa at overtale Home Office til at tvinge de lokale myndigheter til at ansætte kvinder. Den nuværende Home Secretary er f o r ansættelse av kvindelig politi og agter at øke deres antal i London, men ønsker ikke at tvinge de lokale myndigheter til at ansætte kvinder i politiets tjeneste.

Forfatterinden har ogsaa utarbeidet en oversigt over sakens stillling i 19 europæiske land. Tyskland var det første land som utnævnte en kvindelig politifunktionær. Det hændte

i 1903 i Stuttgart, og nu har omtrent 60 tyske byer fulgt eksemplet. Belgiens eneste kvindelige politifunktionær er i Antwerpen. Frankrike har endnu ikke ansat nogen. I Czeckoslovakiet er der allerede 133 kvindelige politifunktionærer. I Polen er utsigterne ogsaa lyse. Der blev ifjor utdannet 30 kvinder ved statens politiskole. Kvinder er ansat i politiet i Danmark, Finland, Holland, Norge, Sverige og Schweiz, heter det i boken, men ikke i større antal.

Den første kvinde som blev utnævnt til politifunktionær i De forenede Stater var mrs. Stebbins Wells. Det hændte i 1910. Mrs. Wells, teologisk kandidat og socialarbeider i Los Angeles, fandt at private organisationers folk som deltok i det beskyttende og forebyggende arbeide for kvinder og barn vilde arbeide lettere hvis de var offentlige funktionærer med politimyndighet. Saa sendte hun en petition til borgermesteren og bad om at bli utnævnt til politifunktionær. Petitionen var forsynt med underskrifter av hundrede indflydelsesrike borgere. Petitionen blev indvilget, og mrs. Wells blev den første kvindelige politifunktionær i De forenede Stater. Hendes væsentligste arbeide bestod i at overvaake forskriftene for offentlige danselokaler og forlystelsessteder. Efterlysning av savnede og ledelsen av et oplysningsbyraa for kvinder blev ogsaa overlatt til hende. Siden den tid har bevægelsen gaat fremover, indtil der idag er ansat over fire hundrede kvinder i det forebyggende politiarbeide over hele Amerika.

Stortinget.

Frk. Platou efterlyser straffelovspropositionen. Frk. Kindt som Lykkes stedfortræder.

Stortingsrepræsentant frk. Karen Platou rettet i stortingsmøte 18. juni en forespørsel til justisministeren om naar de punkter i det nye straffelovsforslag som er behandlet av straffelovskommissionen kan ventes at foreligge. Hendes begrundelse lyder som følger:

Det blev i april 1920 fattet stortingsbeslutning om at der skulde nedsættes en kommission til revision av straffeloven. Saa gaar der to aar like til mai 1922, da justisdepartementet ved en kgl. resolution blir bemyndiget til at opnævne en komité til revision av straffeloven. Denne komité blev opnævnt 11. mai 1922, og i juni 1925, altsaa tre aar senere, opgav komitéen

sit utkast til forandring av straffelovens kap. 19, og dertil hørende paragrafer samt tre paragrafer i lov om fængselsvæsen og tvangsarbeidere. Denne straffelovskomitéens indstilling er paa 270 trykte sider. Indstillingen er senere sendt dommere, fængselsdirektører og andre myndigheter til uttalelse. Paa et aar skulde man kanske kunde tænke sig muligheten av at besvarelsene kunde være indkommet.

Naar jeg kommer med denne forespørsel, er det fordi jeg haaber at propositionen vil kunne bli fremsat iaar, før stortinget slutter, saa at justiskomitéen mellem sessionene kunde behandle denne for ungdommen og hjemmene saa vigtige lovforandring. Man skal merke at der allerede er gaat 6 aar siden stortingsbeslutningen blev fattet, mens straffelovskommissionen begyndte at arbeide straks efter at den blev opnævnt og efter tre aar opgav sin betænkning. Blir det ikke mulig at faa loven fremsat iaar, har jeg liten tro paa at justiskomitéen i de møter som holdes under sessionen næste aar kan faa den nødvendige ro til at gjennemgaa et saa omfattende arbeide, da der jo ogsaa er andre lover som er henskutt til behandling da, for eksempel politiloven. Vi kommer saaledes ind i valgaaret 1927, og da er der neppe tale om noget arbeide utenfor sessionen. Loven kan da saaledes først komme til behandling av det nye storting i 1928, otte aar efterat stortingsbeslutningen blev fattet.

For at ta en sammenligning, saa er det en anden lov som

vedrører hjemmene og kvinderne i særdeleshet, loven om formuesforhold mellem egtefolk. Den skandinaviske kommission avgav sin indstilling 3. august 1918. Loven blev stadfæstet i Sverige 11. juni 1920 og i Danmark 18. mars 1925. Hos os har vi endnu ikke faat propositionen. Det har altsaa her tat 8 aar, og straffelovskommissionens arbeide mener jeg ikke bør lide samme skjæbne, men vi er ikke langt fra 8--tallet der heller. Det er derfor jeg synes at det ikke kan kaldes ubeskedent om jeg som kvindelig repræsentant har anmodet justisministeren om en uttalelse. —

Statsraad Christensens svar gik ut paa at indstillingen som jo omfatter mange flere spørsmaal end straffer for sædelighetsforbrydere er omsendt til en række organisationer som skal uttale sig om den.

*

Hovedbokholder frk. Sofie Kindt, tredje vararepræsentant for høire i Trondhjem, er blit indkaldt til at møte i Stortinget og indtok sin plads der i begyndelsen av forrige uke.

Statsminister Lykke er som bekjendt Trondhjems høirerepræsentant paa Stortinget. I hans statsministertid er varamanden, konsul Kjelsberg, rykket op paa hans plads. Hr. Kjelsberg har imidlertid søkt permission, anden varamand, bankchef Falstad, er forhindret fra at møte, hvorpaa tredje varamand, frk. Kindt, er blit indkaldt.

Kongens fortjenstmedalje

i guld er tildelt to fremtrædende norskamerikanske kvinder, fru Gudrun Løchen Drewsen, New York, og frøken Maren Michelet, Minneapolis.

Kvindeligaens kongress i Dublin 8. juli.

Kvindernes Internationale Liga for Fred og Frihet aapner som bekjendt sin kongress i Dublin, Irland, den 3dje ds. under Jane Addams' præsidium. Kongressens program blir «Next steps towards peace».

Av norske deltagere er der hittil anmeldt fem, nemlig fru Martha Larsen Jahn, Oslo, dr. Ingeborg Aas og frk. Tora Aas,

Trondhjem, frøken Fanny Schnelle, Bergen, og frøken Marie Flagstad, Hedemarken.

For de av deltagerne som reiser over London, vil den engelske gruppe av kvindeligaen arrangere en mottagelse der. Forøvrig gjør de irske kvinder store forberedelser til kongressen og vil vise gjesterne fra de 30 tilsluttede land irske sociale institutioner og irske folkeskikker.

Oslo Komm. Kvindelige Skrædderskole,

har avsluttet skoleaaret med en utstilling av kjoler, kaaper og dragter utført av eleverne under ledelse av lærerinderne frk. Knudsen og fru Bülow. Skolens to klasser har i skoleaaret været fuldt besat. Til disse kurser melder det sig gjerne dobbelt saa mange som det antal skolen kan opta, idet pladsforholdene ikke tillater at det optas flere end 20 pr. aar. Til næste aar haaber man imidlertid at kunne gaa igang med en tredje klasse for lettere søm, barnetøi etc.

Endel forkundskaper i søm kræves av eleverne, som efter endt 10-maanedlig kursus og yderligere to aars praksis paa systue vil kunne ta svendeprøven i søm.

Kvindelig assessor.

Hjælpedommer Ruth Sørensen Bie er beskikket som midlertidig ekstraordinær assessor i Trondhjems overret.

Kirkedepartementet raadspør menighetsraadene.

Kirkedepartementet har sendt samtlige menighetsraad en skrivelse og anmodet om en uttalelse i anledning av forslaget om at aapne kvinder adgang til geistlige embeder.

Fredsstifternes pilgrimsfærd.

Tusener av kvindelige fredspilgrimmer som i to-tre uker hadde været paa vandring mot London, laget fornylig en stor anti-krigs-demonstration i Hyde Park. Før møtet gik der en malerisk procession gjennem gatene i Westend. Toget var delt i fire avdelinger, og i spidsen for hver red en kvinde paa en hvit hest. Pilgrimmenes program indeholdes i følgende resolution:

«Vi, medlemmer og tilhængere av Fredsstifternes Pilgrims-

færd, som tror at lov maa træ i krigens sted ved bilæggelsen av internationale disputer, ber Hans Majestæts regjering om at gaa med paa at ordne alle disputer ved hjælp av forlik eller voldgift og til at vise at Storbritannien ikke agter at appelere til magten, ved at ta ledelsen i Nationernes Forbunds foreslaatte avrustningskonferance.

FØLJETON:

MIRA.

EN KUNSTNERSKJÆBNE.

Av A. M. H—n.

(Forts. fra forr. nr.)

Men saa en dag da hun hadde bedt om at faa gaa ut og ake kjelke med fakler om kvelden sammen med brukets ungdom, og fru Palm hadde sagt nei til det, da hadde hun svart uartig, og ment at hun var ung og vilde som andre ha det morsomt med ungdommen. Hun hadde under denne samtale vist et træk av opsætsighet som foruroliget fru Palm og fremkaldte et bestemt forbud om herefter at gaa ut eller bort uten sammen med fru Palm eller andre som hun sendte med hende.

Dette ærgret Mira, og gjorde hende oprørt i sind. Hvorfor skulde hun sitte som en fange i en fæstning? Hun vilde ut i det frie, ut blandt skravlende unge herrer og brukets piker. Og hun vilde minsandten ogsaa avsted. Tante Ellen fik si hvad hun vilde, dersom hun opdaget det.

En tid efter listet hun sig til en samtale med en av bokholderne, herr Erikson, som hun især var svak for. Hun bad ham hjælpe sig ut om kvelden, saa hun kunde faa være med paa den skøitefest som brukets ungdom hadde stelt til paa isen. Mira var indbudt av samtlige de herrer som bekostet tilstelningen; men fru Palm hadde bestemt avslaat indbydelsen. Mira var klein og ømfindtlig, saa hun lett kunde forkjøle sig, het det.

Da besluttet Mira at lure fru Palm. Hun hadde fundet ut at hvis bare Eriksson vilde hjælpe hende med at reise en stige mot muren, saa skulde hun klatre ut gjennem vinduet naar alle var gaatt til ro, og siden praktisere sig ind igjen paa samme maate uten at nogen behøvet at faa det mindste greie paa saken. Og hun skulde hjælp herrerne ved at spille trækspil

til dansen saa der skulde bli fryd og gammen og hvirvlende dans.

Eriksson følte sig meget tiltalt av det romantiske og eventyrlige ved forslaget, og gik straks ind paa at hjælpe hende. Klokken halv elleve skulde han komme. Dersom det da ikke lyste i hendes vindu, saa skulde det være tegnet paa at der var stille i huset, og at hun var færdig. Alt tegnet sig udmerket. Herskapet hadde brutt op allerede klokken ni, fordi disponenten skulde tidlig ut paa en længere reise næste morgen. Da klokken slog ti, var der stille i hele huset, alle lys var slukket og der var fuldstændig natt.

Mira klædte sig godt for ikke at forkjøle sig, og tok to par tykke vanter for at gardere sine spillefingre mot frost. Da stueklokken slog halv elve, aapnet hun vinduet. Kulden slog ind som en røk, saa hun først ikke rigtig kunde se om der stod nogen dernede eller ikke; men saa merket hun at det rørte sig og hun hørte en forsigtig banken mot stigen.

Hun forsøkte at komme ned paa stigen fra vinduet, men hun rak ikke ned med føtterne. Forgjæves strævet hun, strakte sig og lette med foten. Hun fandt ikke fæste. Kom op og hjælp mig, hvisket hun. — Den unge mand gik langsomt og forsigtig opover den skrøpelige stige. Den stod ikke ganske støtt, — han hadde tænkt at staa nede paa marken og holde paa den naar Mira skulde stige ned, men nu var der ikke noget andet at gjøre end at gaa forsigtig op og hente hende. Han kom lykkelig og vel op, trak Mira ned, saa det lykkedes hende at faa fotfæste, da stigen vaklet til den ene side og faldt med et brak mot den stivfrosne mark.

Mira satte i et høit og gjennemtrængende skrik. Bokholderen vilde just hjælpe hende op igjen, da han hørte et vindu aapnes, og disponent Palms sterke røst: «Hvad er det paafærde derborte? Hvem er det? Svar straks!» —

I forskrækkelsen tok Eriksson tilbens, kilte om hjørnet og forsvandt. Han visste at hvis disponenten fik tak i ham, fik han sin avsked paa flekken for sin ubetænksomme og upassende opførsel. Han haapet at frøken Mira ikke vilde forraade ham, og at hun ikke hadde skadet sig. Nu vilde jo i alle tilfælder disponenten straks komme og hjælpe hende ind. Han sprang som for bare livet.

Mira kom imidlertid ikke saa lett fra saken. Hun følte en voldsom smerte i armen, forstod at hun hadde brukket den, visste sig ikke raad til at komme ut av den elendighet hun var kommet op i. Hvordan skulde det nu gaa med hende? Vilde man nu kjøre hende bort, sende hende hjem til skam og sorg

for forældrene? Og musikken? — den kjære musikken — hvordan skulde det gaa med den? Tænk om hun aldrig mere kunde spille?

Ved tanken paa den mulighet gik der en iskold gysen gjennem hende. Noget saa forfærdelig kunde da vel ikke være mulig. Hun satt endda paa marken og holdt om sin slappe verkende arm.

Da kom disponent Palm. «Hvad skal dette bety? Hvordan er du kommet hit? Hvad gjør du her?»

Mira jamret sig høit av smerte. «Armen min, armen min!»

Disponenten hadde ikke gjettet hvordan det hele hang sammen. Rigtignok laa stigen flat paa jorden istedenfor som ellers at staa paa kant indtil grundmuren, men det la han ikke merke til, og Mira som øieblikkelig opfattet dette, grep til en nødløgn og sa: «Jeg sat i vinduet og saa paa baalet dernede paa isen hvor de danser, og saa tok jeg overbalancen og faldt ut.»

Disponent Palm tok hendes forklaring god uten at reflektere over det usedvanlige ved at hun hadde klædt sig i hatt og kaape og med vanter paa hænderne for at sitte en stund i vinduet.

Han skyndte sig at banke paa betjentens dør og ropte ind til ham at han straks skulde springe efter doktoren og si at frøken Mira hadde brukket armen sin. Doktoren bodde et godt stykke derfra, saa at det forekom dem en uendelighet inden han kom.

Ogsaa fru Palm hadde hørt skriket, sett baalet paa isen og øieblikkelig gjettet hvordan det hele hang sammen. Naturligvis hadde Mira hoppet ut gjennem vinduet eller forsøkt at heise sig ned i et taug eller noget lignende. Hun hadde levet tilstrækkelig længe i Italien til med lethet at sætte sig ind i alleslags fantastiske maater for en pike med Miras fantasirike anlæg at bane sig vei ut til en efterlængtet og forbutt fornøielse.

Fru Palm kunde imidlertid ikke la være at føle sig selv en smule skyldig. Kanske hadde hun været for streng mot Mira? Kanske var det urimelig at forlange at hun aldrig skulde gaa ut om aftnerne uten i en ældres følge? Men hvem vilde vel vove at slippe en slik liten balstyring ut paa egen haand? Det kunde jo bære galt ivei. Hun hadde jo paatatt sig ansvaret for en andens barn, og da kunde hun ikke være forsigtig nok med hende. Hun tidde med sine mistanker og besluttet at tale med Mira paa tomandshaand om saken senerehen.

(Forts.)

Nylænde

Tidsskrift for Kvindernes Sak
Utgit av Norsk Kvindesaksforening

Redaktør: Fredrikke Mørck

40. aarg. | OSLO, 15. JULI 1926 | Nr. 14

Hilsen

frembragt av Norsk Kvindesaksforenings formand og representant ved Den Internationale Kvindestemmeretts Alliances 10. kongress i Paris 30. mai—6. juni 1926.

Madame President for den Internationale Kvindestemmerettsalliance!

Madame President for den Franske Landskvindestemmerettsforening!

Mine damer og herrer!

Paa vort internationale program findes opstillet en mængde spørsmaal, som gir uttryk for de store forhaapninger vi nærer, og for de idealer som vi haaper at kunne realisere.

Vi norske kvinder som har hatt politisk stemmerett i 13 aar, vi kommer til det skjønne Frankrike, besjælet av de inderligste ønsker om at gjøre vort besste for at franske kvinder skal naa de maal de har satt sig.

Det var den 11te juni 1913 at den lov som gav norske kvinder stemmerett paa samme vilkaar som norske mænd, blev enstemmig vedtat i vort Storting.

Med begeistring hilste vi denne lov, hvorved vort land gav kvinder rettigheter som vilde aapne saa lyse og lykkelige fremtidsutsikter for os, at vi inderlig haapet at se vore søstre i alle civiliserte land opnaa den samme rett.

Jeg maa allikevel erklære, at trods vor glæde over seiren vi har vundet, saa føler vi samtidig det ansvar som vore rettigheter paalægger os, saa vi mere end nogensinde har bruk for at lære og bli inspirert av de erfaringer og oplysninger som kvinder fra alle land, vore kjære kamerater, kan gi og meddele os.

Og desuten, kjære franske venner, for at holde mig til sandheten, saa maa jeg ogsaa tilstaa, at Eders skjønne Paris, den gamle by med de mange historiske minder, utøver en viss tiltrækningskraft paa os norske kvinder. Vi kommer altid hit for at bringe med os hjem ett eller andet værdifuldt fra Eders land. Vore mænd, vikingerne, kom i fordums tider for at røve i landet. Nu er, gudskelov, de barbariske tider forbi, og vi kommer, mænd og kvinder, som den fredselskende nation vi er, for at øse av de store aandelige fonds, som dere franske eier en slik overflod av, en rigdom som alle mennesker kjender og vet at benytte sig av.

Paris! du skueplass for saa mange store begivenheter; ved at samle denne svære hær av kvinder, som kjæmper for en stor ny, en ophøiet idé, du føier idag et nytt blad til dine hundredeaarige laurbær! Og jeg hilser dig i Norsk Kvindesaksforenings navn, den ældste forening for norske kvinders sak, som jeg idag har den ære at repræsentere her!

Resolutioner

vedtat paa Den Internationale Kvindestemmeretts Alliances 10. kongress i Paris 30. mai—6. juni 1926.

I. Kvinders Stemmerett.

1. Den Internationale Kvindestemmeretts Alliances 10de kongress sender sine besste ønsker til kvinderne i Travancore i anledning av valget av det første kvindelige medlem i parlamentet. Til New Foundlands kvinder, som har faatt politisk stemmerett og valgbarhet; til kvinderne i Assam, Bengalen, de forenede provinser og stater i Kokin-Kina og Mysore som har faatt politisk stemmerett, og som i

en nær fremtid ogsaa vil opnaa valgbarhet; til kvinderne i Grækenland, Italien og Spanien, som har opnaadd kommunal stemmerett, med eller uten indskrænkninger, og vi haaper at dette første skridt henimot likhet i borgerskap hurtig maa bli fulgt av at kvinderne i disse land faar fuld og like politisk stemmerett og valgbarhet.

2. Kongressen, som mener at besittelsen av stemmerett er baade et absolut nødvendig middel til at opnaa praktiske reformer og en sak av stor betydning for kvindernes stilling, protesterer mot ulikheten i de politiske stemmeretts-forhold som hersker i Belgien, Canada, Stor-Britannien, Ungarn og Nord-Irland. Kongressen henstiller til regjeringerne i disse land at ophæve denne urettfærdighet ved snarest at indrømme kvinder stemmerett ved samme alderstrin og paa samme vilkaar som mænd.

3. Kongressen som paaskjønner de udmerkede resultater som i alle land er opnaadd gjennem kvinders stemmerett, anmoder høfligst alle de regjeringer som endda ikke har anerkjendt kvinders rett til politisk likhet, snarest at overveie muligheten for at vedta slike forholdsregler for retfærdighet og fremskritt.

II. Freden og Folkenes Forbund.

1. Kvinder fra 42 land, som er kommet til Paris til den 10de Internationale Kvindestemmeretts Alliances kongress, og som i en hel uke indgaaende har diskutert de problemer der saa høilig angaar nationernes liv og det sociale liv i hvert land, uttrykker sin overbevisning om at disse problemer bare kan løses ved et fuldkomment samarbeide av begge kjøn.

   Derfor mener vi at kvinders indtræden i det politiske liv er nødvendig for at sikre verdensfreden. Denne fred maa baseres paa Folkenes Forbund, som ved at la hver enkelt nation ha sitt selvstyre i handling og sin frihet, etablerer en vedvarende harmoni folkene imellem.

2. Kongressen uttaler ønske om at en permanent komité blir dannet for at undersøke paa hvad maate kvinder kan bruke sin politiske indflydelse for at befordre Folkenes Forbunds arbeide, og for at fremme fredssaken.

3. I betraktning av at en opdragelse i fredelige principper i vor tid er anerkjendt som den sikreste garanti for universal og varig fred, og i betraktning av den kjendsgjerning at bøker inden nutidslitteraturen, specielt utvalg av klas-

siske forfattere og historiebøker, har indflydelse paa barnesindene like fra de tidligste aar, hilser kongressen nedsættelsen av en subkomité inden Folkeforbundets komité for Aandelig Samarbeide velkommen, en subkomité som har særlige instruktioner om at befatte sig med lærebøker, og kalder paa kvinderne inden alle nationer at arbeide for at sikre os at disse bøker ikke indeholder noget som kan opvække nationalhat blandt ungdommen. (Forts.).

Skolekjøkkeninspektricen.

Kjære Nylænde!

Jeg maa faa lov at gjøre opmerksom paa hvordan vore statsmakter behandler en kvindesak — en hjemmets sak — altsaa en landssak.

Vi skal spare, det er vi nødt til, og jeg formoder husmødrene er dem, der sparer mest, ti de er simpelthen nødt til det.

Men naar statsmakterne nedlægger en saa viktig stilling som skolekjøkkeninspektørposten for at spare 300 kroner, saa maa vi rope et varsko —

Denne post er lønnet med en gage paa 6500 kroner. Nu da den skal nedlægges maa departementet ha sakkyndig hjælp, hvortil er opført paa det nye budget 2000 kroner, saa maa jo den avsatte inspektør ha pension, ca. 4200 kroner, tilsammen altsaa 6200 kroner. Den store sum som saaledes spares ved postens nedlæggelse er 300 kroner.

Kan dette ikke vække kvinderne? **M. C.**

Endelig! — Egtefællers formuesforhold.

I statsraad den 6te juli blev der fremsatt proposition til lov om egtefællers formuesforhold. Forslaget er, som bekjendt, bygget paa det utkast som i 1918 blev fremlagt av den norske familierettskomité som resultat av samarbeidet med tilsvarende komitéer i Danmark og Sverige.

I sisstnævnte land blev propositionen, som den svenske

regjering fremsatte, vedtatt som lov allerede samme aar den skandinaviske familierettskommission var færdig med sitt arbeide — i 1918 — og i Danmark blev første del av propositionen vedtatt i 1921 og anden i 1923.

Otte aar har det altsaa tatt inden man hos os har fundet anledning til at lægge denne sak frem for vort storting! «Me ska komma om inkje så brått!»

Baldisholteppet.

Norsk-amerikanske kvinder hos Mrs. Coolidge.

Fem tusen norsk-amerikanske kvinder har ønsket at man i Det hvite hus skulde ha et varig minde om norsk-amerikanernes hundredeaarsfest, og har hatt den udmerkede idé at la væve en kopi av Baldisholteppet, saa gaven paa samme tid kunde fortælle om gammel norsk kultur.

For nogen tid siden blev gaven overrakt fru præsident Coolidge. Efter en lunch hos minister Bryn drog man til Det hvite hus, hvor kvindernes deputation blev vist ind i det saakaldte blaa værelse. Man hadde ikke bare tepet med, men ogsaa Hans Dedekams bok om teppet, og et resumé paa engelsk av indholdet, vakkert utstyrt og indbundet av en nordmand, bosat i Amerika.

Fru minister Bryn forestillet deputationen for fru Coolidge, som mottok den overordentlig elskværdig.

Fru professor Gisle Bothne holdt en tale paa engelsk, hvori hun blandt andet uttalte:

«Tusener av norsk-amerikanske kvinder, fra alle kanter av vort land, har ved at gi sin skjerv gjort det mulig for os at skaffe en kopi av det berømte Baldishol-teppe, et haandarbeide, utført av en norsk kvinde fra det tolvte aarhundrede. Kopien er en nøiagtig gjengivelse av originalen, vævet med utsøkt omhu av en kvinde som regnes med blandt de fremste teppekunstnere i det moderne Norge, Kristi Sekse.»

Fru Coolidge uttalte sin glæde over gaven. Det som hun mest hadde savnet da hun kom til Det hvite hus, var et personlig præg over præsidentboligen. Hun hadde forsøkt at gjøre en begyndelse, og haapet at senere præsidentfruer vilde fortsætte. Og i dette arbeide kom Baldisholteppet som en kjærkommen hjælp. (Efter «Tidens Tegn».)

Kvindelige prester.

I det danske blad «Dagens Nyheder» har professor Edvard Lehmann skrevet en artikel om «Prestinder» (!) som er av interesse ogsaa for norske læsere.

Spørsmaalet er jo brændende i flere av Europas land, og vil atter og atter komme frem, indtil maalet er naadd.

Professor Lehmann erklærer at han hører til «de Kættere, der tror paa Kvindens Opgave og Fremtid paa dette Omraade. Maaske fordi jeg kender lidt til hendes Fortid i Religionens Verden», tilføier han.

Thi denne er fuld av kvinder, — ikke blot af de troende kvinder som aldrig fattedes, heller ikke blot af religiøst aktive kvinder i almindelighet, men af prestinder og profetinder, af kvindelige forkyndere og vidner, som ikke sparede sig selv, hvor det gjaldt at bringe verden et budskap eller holde dom over verden, at hjælpe til frelse, at lede til hellighet.

Hvad hedenske præstinder har været værd som selvstændige religionskilder, er det ikke let at sige noget om. De har vel i regelen blot figurert som vedkommende gudindes repræsentant og jordiske skikkelse. Deres opgave var, som oftest, den dramatiske optræden, og deres høidepunkt var den ekstatiske henrykkelse, under hvilken de udtalte orakelsprog eller sang mænadiske sange. Men allerede dette førte dem i retning af det, hvori kvinden aabenbart i ældre tider har haft sin styrke: den profetiske forkyndelse. Det græske sagns ulykkelige Kassandra er en saadan varslende præstinde. Apollon havde forlenet hende spaadomsgaven, men som en straf havde han rigtignok tilføiet den for hendes omgivelser mere end for hende selv uheldige omstændighet, at ingen skulde tro paa hendes sandsagn. I regelen tror man paa spaadomme, og saa gaar de ikke i opfyldelse! Kassandras blev opfyldte, — og man trodde ikke paa dem. Men hun var jo ogsaa kun en kvinde.

Saaledes har baade altertjenesten og det, man i hedenskabet kunde kalde forkyndelsen, ofte nok været betroet kvinderne, ja, man har aabenbart fortrinsvis betragtet de kvinde-

lige egenskaber som gunstige for de religiøse funktioner. Baade præstinden og profetinden er, saa længe talen er om Orient og antik, noget saa vanligt, at der ikke er grund til at opholde sig længe ved dette.

Derimod behøver det vist at paapeges. at ogsaa Israels profeter har haft kvinder i deres tal. Ikke blot nævnes profetinden Hulda, men een profetisk kvindeskikkelse træder saa stærkt frem, at man mere og mere betragter hendes ord som noget af det ypperste i Gamle Testamente. Det er profetinden Deborah, hvis sang er bevaret i Dommerbogens 5. kapitel, et talende vidnesbyrd om, hvilke religiøse og poetiske kræfter der rummedes i den saa ofte foragtede Dommer-tid.

Fra det Nye Testamente er der imidlertid ikke meget at hente, ja, det er fra denne bog, man just har rustet sig imod kvindens præstelighed, nemlig fra apostelen Paulus' bekendte ord, at kvinden skal «tie i forsamlingen». Dette ord har dog sin ganske særlige adresse til tidsforholdene. Det blev udtalt til en menighed i dette Grækenland, der vrimlede just af de ekstatiske præstinder og profetinder, som havde sat deres præg paa det døende hedenskab. Hvis saadanne kvindelige naturer kom til orde i forsamlinger, hvor man — som i hine tider — tillod sig virkemidler som tungetale og profetisk henrykkelse, vilde det kun sige, at man gik videre i det hedenske spor, og spillet vilde være tabt mod den magt, man bekæmpede. Dette apostelord kan derfor ikke have nogen almen gyldighed; det siger intet

om en virkelig forkyndelse av Guds ord gennem kvindelig mund. Sandsynligvis fattedes dette sidste ikke i Aposteltiden. Hvem siger at F ø b e og de andre søstre, som omtales i brevene, ikke har deltaget i forkyndelsen? Hvorfor skulde disse tie? De kunde vel tale og vidne ligesom andre mennesker. Der var jo ingen organiseret gudstjeneste den gang i vor forstand af ordet og navnlig ingen fast forkyndelse i denne. Alt dette kom først til, da der dannede sig et kirkeliv med altertjeneste og prædiken; da opstod en egentlig præstestand, og i den blev der ganske vist ingen plads for kvinden.

Men hvad var kristendommens fromhedsliv blevet til, om kvinderne helt var blevet bragt til taushet? Hvem kan nægte at den inderlighet og det hjerteliv, der gav middelalderens kristendom dens farve og dens værd, for en stor del er vakt til live gennem kvindelig forkyndelse? Det var de tyske og nederlandske nonner, der skabte den type af mystik, som ogsaa mændenes kom til at forme sig over. Og dette skete ved en forkyndelse, der naturligvis ikke kunde faa plads i katolicismens stumme kirke, men som tog sig sin ret udenfor denne i den umiddelbare henvendelse til meneskehjerter, som munkelivet havde skabt, og som nonnerne havde deres andel i.

Saaledes har det ogsaa været udenfor kristendommen.. Det er ikke fra præster, men fra munke, prædiken stammer. Bramanismen, præstereligonen, var tavs; Buddhismen, munkereligonen, blev talende — og kvindeligt talende, om saa skulde være. Det var B u d d h a s tante, G o t a m i, som gav begyndelsen. Hun bad ham om, at ogsaa kvinder maatte slutte sig til ordenen. Den ærværdige var betænkelig og gav kun efter med beklagelse. «Før,» sagde han, «vilde ordenen have bestaaet i tusind aar, nu vil den kun bestaa i to hundrede.» Kvinderne selv beskjæmmede hans frygt: de har haft deres mægtige andel i, at Buddhismen bestaar den dag i dag; nonnesprogene, som er os bevarede, er lige saa kraftige og skønne som munkesprogene. En af de indiske romaner, vi har fra gammel tid, handler just om en nonnes levnedsløb, som hun fortæller under sin vandrende forkyndelse, og som havner i sjælevan-

dringsmoral, — et levende billede af, hvorledes disse fromme kvinder gik fra hus til hus og fortalte om deres omvendelse eller andre religiøse oplevelser, for at formane andre til fromhedens vej.

Det kristelige nonnevæsen udviklede sig paa lignende maade, ja tog saa sterkt til orde, at selve reformationens tempelrensende kraft blev indledet af kvindelig forkyndelse. Laa det ikke nærmest for kvinderne at harmes over disse cølibatherrers sædelige udskejelser, over denne kirke, der under navn av tjenerskab gjorde sig til magthavere i verden? Saadanne kvinderøster, der forkyndte Guds vrede over hans frafaldne kirke, lød fra Siena og Aragonien, men ogsaa fra det fjerne Sverrig, hvor Birgitta med ikke mindre strenghed og vrede «talte Roma midt imod».

Da reformationen kom og avskaffet klostervæsenet, burde man have indset, at den nye kirke derved gik tabt af en kraft, som havde været med til at bære den gamle, nemlig den kvindelige. Men som Luther i sit ægteskab tog nonnen og gjorde hende til husmoder, saaledes vilde han, at det skulde gaa alle kvinder: Kvinden i huset, ikke i kirken eller i klostre! Det varede længe, inden protestantiske kvinder rejste sig af denne religiøse fornedrelse, men det sker saa meget grundigere i vore dage. Der er retninger i protestantismen, som allerede længe har givet kvinden den plads, der tilkommer hende. Kvækerne havde let derved, da deres trosliv mest bestod i kærlighedsgerninger og deres gudstjeneste i frie personlige vidnesbyrd, ofte med ekstatisk tonefald; mægtige kvindeskikkelser har hævet sig fra deres lille kreds; i dette øjeblik staar saaledes Jane Addams som et af de største vidnesbyrd om kristen tro og kristelig kærlighed, en af de videst favnende menneskefrelsere under krigsperiodens nød. Og hun er ikke blot «veltalende i tavshed».

Kvindelig forkyndelse af kristendommen strømmer i vore dage over verden. Hedningemissionens kvinder, som man tidligere pegede paa, er snart det mindste. Men se paa Frelsens Hær, f. eks., — hvad vilde dens verdensvide virksomhed være

uden de titusinder af kvinder, som er traadt i dens tjeneste? Selv i den danske kirkes indre missionsvirksomhed er de dog overalt i arbejde. Eiendommelig er det ogsaa at se, at de frie religiøse bevægelser, der opstaar nu til dags, og som former sig baade til forkyndelse og gudstjeneste, aldeles væsentlig bæres af kvinder og af meget højttalende kvinder. En saadan er teosofien: Helene Blawatskis, Annie Besants og Kate Tingleys teosofi; ogsaa Christian Science er grundlagt af en kvinde og bestaar fornemmelig af kvindekredse.*)

Meget andet kunde nævnes. Alt tyder paa, at det religiøse liv er ved at glide over paa kvindehænder og trives bedre der end i de mandlige. Baade troslivet og hjertelivet, menneskekærlighedens opofrelse og — ikke mindst — overbevisningens veltalenhed er paa deres side. Protestantismen vilde tjene sig selv ilde ved ikke at lede denne friske strøm ind i sit flodleje.

Og det er sikkert ikke nok at sætte kvinden paa diakonens plads. Hun maa jo ogsaa have præstens: Forkyndelsen og selve sjælesorgen. Og dette er jo dog hovedsagen i protestantismen. Derfor træder de betænkeligheder, man har med hensyn til altertjenesten, ogsaa i baggrunden, hvad de aldrig vilde kunne i katolicismen.

Den største vanskelighed er sikkert den egteskabelige og ganske særlig spørsmaalet om, hvilken mandsperson menigheden da vilde faa som medgift. I praksis kommer dette hensyn dog neppe til at spille ind, dels fordi det vel mest bliver ugifte kvinder, som tilbyder sig, dels fordi menigheden jo nu har frit valg, saa den i hvert enkelt tilfælde kan tage alle sagens sider under overvejelse. Der bliver vel heller ikke tale om egentlige sognekald, men kun om ansættelse ved kirker i byerne, hvor der er flere præster i virksomhed.

Men der kunde det vistnok være velgjørende at have den kvindelige haand og stemme med.

Edv. Lehmann.

---

*) Christian Science's kirker og samfund bestaar av mænd og kvinder, med fuld likeberettigelse for begge kjøn. Red.

Fra en reise i orienten.

Karen Jeppes virksomhet i Aleppo.

Ved Folkeforbundets første «Forsamling» i 1920 blev spørsmaalet reist om de deporterte kvinder og barn, det vil si de kvinder og barn, mest armeniske og græske, som under krigen var blit slæpt bort fra sine hjem og endnu i tusenvis befandt sig mellem mahomedanerne under forhold, der ofte var værre end slaveri. Ofte blev en kvinde tvunget til at leve sammen med en som hadde dræpt hendes mand for hendes øine; ofte blev pikebarn brutalt misbrukt. Folkeforbundet besluttet at nedsætte en kommission til at ta sig av dette spørsmaal, og i denne kommission valgtes den danske frk. Karen Jeppe.

Karen Jeppe hadde inden krigen i mange aar ledet et armenisk barnehjem i Urfa, oprettet av den kjendte, nylig avdøde tyske armenierven dr. Lepsius. Der hadde hun oplevet massakrer, deportationer – alle mulige rædsler – maatte saa for flere aar ta hjem til Danmark for at komme til kræfter, men tok i 1921 ut igjen for at arbeide for sine kjære armeniere. Til Urfa, der var blitt under Tyrkiet, kunde hun ikke komme tilbake, men tok saa til Syrien, der som bekjendt er fransk «mandat» under Folkenes Forbund. Her bosatte hun sig i Aleppo, hvortil blandt andet mange armeniere fra Urfa og omegn var flyktet hen.

Her oprettet hun som Folkeforbundets «Kommissær» et optagelseshjem for armeniske kvinder og barn, som flykter fra sine mahomedanske herrer. I disse fire aar er paa denne maate over 1000 blitt utfridd og de vedblir at komme, enkeltvis eller flere sammen, altid under store vanskeligheter, ofte under likefrem livsfare.

I utkanterne av distriktet har Karen Jeppe oprettet stationer med agenter, som leder efterforskningsarbeidet og hjælper flyktningene videre. Flere av disse stationer ligger nær ved den tyrkiske grænse; en tid kom der mange over grænsen, men nu passes der bedre paa.

I den aller sisste tid er der dog igjen aapnet nye muligheter, idet en del kurder er blitt forjaget fra Tyrkiet, og imellem dem er der mange armeniske kvinder. I optagelseshjemmet faar flyktningerne den kjærligste mottagelse av Karen Jeppes udmerkede medarbeider, frøken Jenny Jensen, (ogsaa dansk), der i det sisste aar har ledet denne gren av virkomheten.

Flyktningerne maa allerførst bades, og i regelen klædes op fra inderst til ytterst, saa lasete og fulde av utøi som de er. Forinden blir de dog fotografert og deres levnetsløp kort nedskrevet.

Man kunde sitte i timevis og se disse protokoller igjennem; der opruller sig billede efter billede av elendighet og undertiden mishandlinger; en har været levende begravet; en anden har store brandsaar paa kroppen — dog hører saadan likefrem grusomhet heldigvis til undtagelserne — mange er syke, særlig av syfilis og tuberkulose; de blir straks tat under lægebehandling og kommer sig i reglen forbausende; i disse 4 aar er kun ganske faa døde.

Saasnart en flyktning kommer til optagelseshjemmet, sættes straks alle hjul i bevægelse for at finde deres slekt; det blir meddelt i kirken, i flyktningeleiren, til de armeniske foreninger, til de blade, der læses av armeniere verden over. Undertiden lykkes det forbausende hurtig. Mens jeg sat paa kontoret og gjennembladet den protokoll, som omfatter de sisste 100, og netop hadde lagt merke til billedet av en nydelig 12-14 aars pike, som var kommet for nogen dager siden, kommer pikebarnet ind sammen med en mand, som erklærer, at han tror det er hans datter. Helt sikker er han ikke, men ber om han maa ta hende med hjem for at andre slektninger kan hjælpe ham at konstatere hendes identitet; hun skulde blandt andet ha nogen merker paa kroppen. Først maa han dog skaffe en slags kaution fra en prest eller anden paalidelig mand, som indestaar for, at han vil bringe hende tilbake, hvis det viser sig at være en feiltagelse. En halv time efter er han tilbake med erklæringen, og saa gaar pikebarnet glædesstraalende bort med denne fremmede mand, i hvem hun haaper at ha gjenfundet sin far. Manden, som har et meget tiltalende ytre, ser tillidsfuld og glad ut. Hele hjemmet følger med spænding begivenheternes gang.

Mange maa dog bli i hjemmet i længre tid, før det kan konstateres om de har slekt i live eller ei.

Det er interessant at se hvorledes ansigtsuttrykket forandrer sig efterhaanden, som de føler sig mere trygge og veltilpass. Naar de kommer, er de ofte enten sløve eller ser ganske forvildede ut, men efterhaanden kommer det glade og milde frem, ofte alt i løpet av faa dager. Et par halvvoksne piker, der har været dansepiker hos zigeunere var ytterst utilfredse de første dager og prøvet at løpe bort — de var ikke kommet frivillig, men var sendt av de franske myndigheter —

men nu saa de meget glade og søte ut, og i det hele er det sjelden nogen forsøker at løpe bort.

Mange kvinder og unge piker er tatovert, baade i ansiktet paa hals, hænder og føtter; det er dem som har været mellem araber og kurder, hvorimot det ikke er skik mellem tyrkerne. De unge piker er meget ulykkelige over dette og mange forsøker smertefulde kure for at bli kvit det. Jeg saa en, der hadde store saar i ansiktet; om det er bedre end tatoveringen blir et andet spørsmaal. Det er sikkert mange som avholder sig fra at flykte ved tanken paa saaledes at være brændemerket, men efterhaanden som de opdager hvor mange lidelsesfæller de har, tar de sig det mindre nær, og ganske særlig er det en trøst, at det ikke later til at nedsætte deres utsikter til at bli gift. Mange av de befridde unge kvinder er efterhaanden blitt lykkelige hustruer og mødre. Jeg saa to søte unge koner paa hjemmet; de var nu gift i Aleppo, men kom jevnlig paa besøk.

De der ikke finder sin slekt (omtrent 20—25% av hele antallet), maa lære noget, hvorved de kan ernære sig. Av kvinderne beskjæftiges nogen med huslig arbeide; men de aller fleste oplæres i de smukke broderier, som har været national kunstindustri mellem armenierne fra umindelige tider, en kunst, Karen Jeppe saa at si har frelst fra undergang. De lærer det forbausende hurtig og kan saa tjene sitt livsophold

ved at arbeide for «systuen» (ogsaa oprettet av Karen Jeppe). Den er et aktieforetagende, som alt gir et godt utbytte; nogen av arbeiderskerne har naadd saa langt, at de er begyndt at omsætte sine sparepenge i aktier i systuen. —

Det er morsomt at se dem arbeide sittende paa gulvet med syrammen som et litet bord foran sig; naalen gaar hurtig op og ned og de nydeligste blomstermønstre med fint avstemte farver vokser op for ens øine. Broderierne avsættes over hele verden, og flere hundrede kvinder tjener paa denne maate sitt brød. Ogsaa systuen er under Jenny Jensens overtilsyn; men den daglige ledelse er overdratt nogen dertil utdannede dyktige armeniere. —

En stor kontingent av de befridde er store gutter; de har lettere ved at flykte end kvinderne. Der er brilliante typer mellem disse unge fyrer. Saa snart som mulig blir de satt i arbeide, nogen lærer et haandverk, andre landbruk ute i en koloni hun har oprettet hinsides Eufrat, midt i beduinernes land.

Alle — dette gjælder ogsaa kvinderne — stræver saa hurtig som mulig at komme til at staa paa egne ben; der er ingen tilbøielighet til at bli hængende og la sig forsørge. Men lære noget maa de selvfølgelig først. Ogsaa deres almindelige og folkelige utvikling tænkes der paa; et par timer om dagen er der skole baade for barn og voksne, mange av dem var smaa barn for 11 aar siden, da deportationerne fandt sted, og kan overhodet ikke tale armenisk, men kvikke og opvakte som de fleste av dem er, gaar de rask frem baade i den ene og den anden henseende.

Det er et storartet arbeide, Karen Jeppe har sat igang. Alle disse ulykkelige mennesker, som gjennem aar har været pint og plaget og jaget fra sted til sted, har her fundet et fristed, hvor de kan trække veiret og faa mot og kraft til at ta kampen op for tilværelsen, baade for sig selv og sitt folk.

Det hele er indrettet saa enkelt og fordringsløst som mulig, men penger maa der selvfølgelig til, og dem faar Karen Jeppe heldigvis til raadighet i stigende mængde. Foruten Folkeforbundet, hvis tilskudd sisste aar beløp sig til 45,000 guldfrancs, kommer der bidrag fra mange andre sider, særlig fra England, og i den sisste tid ogsaa fra Tyskland. Ogsaa hendes danske landsmænd støtter hende godt gjennem foreningen «De danske Armeniervenner», dels ved direkte tilskudd til bestemte grener av virksomheten, dels ved avsætning av broderier fra systuen, dels ved brukt tøi. Forhaapentlig vil hjælpen i de nærmeste aar bli ved at komme rikelig; det er i

egentligste forstand hjælp til selvhjælp. Det er et deilig arbeide at være med i, et arbeide som der er fremtid og utvikling i.

Henni Forchhammer.

FØLJETON:

Eftertryk forbutt.

MIRA.

EN KUNSTNERSKJÆBNE.

Av A. M. H—n.

(Forts. fra forr. nr.)

Doktoren kom og la armen i gips, gav hende et beroliggende middel og trøstet hende, men sa, at bruddet nok ikke kunde læges saa fort, for det var et ganske stykt brudd.

Der laa hun nu. Og hun som netop hadde været saa flink i spillegrepene! Hun hadde forstaatt hvor det gik frem for hver dag. Hun hadde en times undervisning hver dag og desuten øvet sig mindst to à tre timer daglig. Nu kurde hun i lang tid fremover bare øve sig med venstre haand. Men undervisningen i harmonilære og taleøvelserne i fransk og italiensk kunde hun vel altid fortsætte at faa, haapet hun.

Fru Palm hadde været inde og hjulpet hende med at klæ hende av, men hun hadde knapt sagt et eneste ord, ikke beklaget hende og uttalt medynk med hende, heller ikke været saa venlig mot hende som hun pleiet. Tænk om hun hadde forstaatt det altsammen?

At lyve hadde Mira foraktet som noget lumpent og lavt, noget avskyelig og motbydelig, og hun hadde heller aldrig nogensinde tidligere tillatt sig det. Hun følte det som var hun kommet ind paa forbryderbanen. Men hvordan skulde hun komme sig til at tilstaa? Hun vilde da visst miste alles agtelse med engang. Hun vilde kanske bli omtalt i hele bygden med spot og spe!

Hun kjendte sig hjælpeløst fortapt, og ønsket bare at hun kunde faa dø i løpet av natten, eller at doktoren ved en feiltagelse kom til at gi hende en dræpende gift istedenfor sovepulver, eller at huset vilde brænde ned og hun bli kvalt av røken mens hun sov. Frem og tilbake fantaserte hun, men

faldt tilslut i en dyp søvn, og vaaknet først langt hen paa formiddagen, da piken stod med et frokostbret ved sengen.

Fru Palm kom ikke op til hende paa flere timer. Mira laa og vred sig, forstod at man hadde gjennemskuet hende. Mon tante Ellen vilde tilgi hende? Vilde hun kunde forstaa hende, forstaa hvor uimotstaaelig det flamende baal hadde dradd hende, og hvordan tanken paa skøitedans hadde lokket hende hele dagen?

Aanei, hun vilde nok ikke kunde forstaa slikt, hun som var saa gammel. Hun hadde nok heller ikke hatt samme natur, da hun var ung. Hun hadde sikkert i al tid opført sig dannet og korrekt. Det kunde man se paa hende. Alting gjorde hun saa punktlig og præcis, saa strengt og nøie. Hvorledes skulde hun allikevel kunne tilgi?

Mira fældte bitre taarer, angerens og smertens salte taarer. Armen verket ved den mindste uforsiktige bevægelse, og længselen efter pianoet øket pinen.

Fru Palm kom ind sammen med doktoren, som sa nogen opmuntrende ord om at patienten kunde faa staa op imorgen, og at det ikke længer vilde gjøre saa ondt.

Næste dag da Mira var færdig klædt og hadde faatt frokost paa sit værelse, kom fru Palm ind til hende. Hun satte sig ned likeoverfor Mira, saa paa hende alvorlig, men paa samme tid mildt, og sa:

«Nu vil jeg vite sandheten helt og fuldt uten den mindste utflukt, la mig faa den fra begyndelse til ende. Fortæl mig alt!»

Hun tok Miras haand i sin og holdt den likesom et pant paa at faa vite sandheten.

«Slipper jeg for at bli bortvist?» spurte Mira med skjælvende bønlig stemme.

«Ja,» svarte fru Palm bestemt. «Fortæl nu!»

Mira fortalte om hvordan hun hadde følt en slik længsel efter ungdommens fornøielser, efter sprellende liv og spøkefulde paafund og alt det som hun hadde fundet hos de unge bokholderne paa bruket, naar de kom sammen. Hun fik den idé at smyge sig bort nogen timer; hun fortalte hvordan hun hadde bedt en herre hjælpe sig med stigen osv.

(Forts.)

Norsk Kvindesaksforening's og «Nylænde»s kontor holdes lukket fra mandag 5te juli til onsdag 25de august.

Nylænde

Tidsskrift for Kvindernes Sak

Utgit av Norsk Kvindesaksforening

Redaktør: Fredrikke Mørck

40. aarg.	OSLO, 1. AUGUST 1926	Nr. 15

Regjeringen og Skolekjøkkeninspektricen.

Den nuværende regjering har satt sig et uforglemmelig eftermæle i vore, kvindernes annaler. Om dette minde om den, kan være den selv til nogen glæde, skal vi ikke indlate os paa at tale om. Men vi tror det neppe. For heller ikke i den almindelige bevissthet har den nogen ære av sine foretagender likeoverfor kvinderne.

Bevilgning til en kvindelig delegeret til Arbeidskonferancen i Genf, fandt den ikke at kunne yde os. Spares skulde der, og kvinderne er gode spareobjekter, vant som de er fra Arilds tider til at være de som maa undvære, naar det gjælder spørsmaalet spare.

Med lys og løkt har nu ogsaa regjeringen L y k k e fundet ut at en skolekjøkkeninspektrice er en høist overflødig person. Og saa faar vi en dag vite at den stilling skal inddrages som kvinderne i aarevis har arbeidet for at faa oprettet fordi de mente og har erfaret, at den var til gagn for de unge piker, vor efterslegt, fremtidens husmødre, og for skolekjøkkenlærerinderne. Med et pennestrøk annullerer saa regjeringen den, fordi den finder posten unødvendig. Ja, og saa kan jo Staten derved spare 300 kroner! Sandelig maa Norges financer være temmelig langt nede, naar den ophæver en saa viktig post for at spare kr. 300.oo!

Kvinderne enkeltvis, som rækker av kvindeorganisationer, der mener at de kanske forstaar sig mindst likesaa godt (for at være beskeden!) som det Lykke'ske ministerium, paa hvad der er til gagn for fremtidens husmødre, har protestert. Men kvindernes protester bryr regjering og storting sig ikke om. Det gjælder jo at spare! Og det ligger saa nær at la det gaa utover kvinderne. Men det er for os kvinder ufattelig at netop det partis mænd som altid har satt husstel og husmorgjerningen op for kvinderne, som deres egentlige virkefelt, har kunnet foreta dette skritt! Dog, mænds logikk er «meget underlig for vore øine».

Nu gaar det ogsaa rykter om at der er en plan oppe om at inddra den stilling som ved kvinders initiativ med støtte av landbruksdirektøren i sin tid blev oprettet, nemlig den kvindelige konsulents for husmorskolene.*)

Vi vil inderlig haape at dette rykte ikke maa medføre sandhet. Men hvad vet vi? Trygge kan vi kvinder efter hvad der er skedd, aldrig være.

Men det falder jo av og til saa naturlig for os at tænke paa om der ikke ogsaa inden det «mandlige samfund» findes stillinger som er overflødige? Vi tillater os f. eks. at peke paa det utal av kommissioner og komitéer, bestaaende som oftest utelukkende av mænd som mellem aar og dag nedsættes? Vi spør os oftere selv om de virkelig er nødvendige alle disse? Kunde der ikke foretas en reduktion inden dem? Og er det saa nødvendig ved alle mulige leiligheter at nedsætte kommissioner eller komitéer? Kunde der ikke findes en anden og mere besparende maate at løse problemer paa? Gid sparemændene vilde overveie dette før de gik til at ophæve de stillnger, hvor vi virkelig trænger kvinder!

---

*) Forlydendet om at den kvindelige konsulent for husmorskolene skulde overta stillingen som inspektør for skolekjøkkenerne, viste sig ikke at være riktig (se «Nylænde» nr. 12 og 14 d. a.) Red.

Fra I. W. S. A.

Den Internationale Alliance for Kvinders Stemmerett og Like Borgerrett har besluttet at ha midlertidig hovedstyrekontor (Headquarters) i Genf i september, da Folkeforbundets Delegertforsamling holder møte der. Kontoret blir i 22 Rue Etienne-Dumont, 2. etage (telefon 27-81), fra 4de september, aapent kl. 10–12½ fm. og 2–5½ eftm. Hovedstyrets sekretær Mrs. Bompas vil være tilstede hver dag til de nævnte tider, og den korresponderende sekretær, M.lle. Gourd, og andre medlemmer av Hovedstyret vil oftere være der for at modtage medlemmer av Alliancen og andre besøkende. Der sørges for té. Saavidt mulig vil man skaffe adgangskort til Folkeforbundets møte og meddele alle tilgjængelige oplysninger.

Vi haaper, at alle som besøker Genf i denne tid, og har interesse for kvindebevægelsen, vil se indom kontoret, som ligger bare ti minutters vei fra det sted, hvor Delegertforsamlingen holder sine møter.

L. Qvam.
Sekretær for L. K. S. F., for utenlandsk korrespondance.

De første!

Som meddelt i «Nylænde» nr. 13 har Kirkedepartementet æsket menighetsraadenes uttalelse om at aapne kvinder adgang til kirkens embeder.

Efter alt hvad der hittil har foreligget, kunde man saa nogenlunde vite hvordan disse vilde falde ut. Og vi kan da nu meddele at der er kommet svar fra Hamar menighetsraad som uttaler følgende:

«Hamar Menighetsraad tror ikke der er noget virkelig behov for ved lov at gi kvinder adgang til at bli ansat i geistlig embede, og man føler sig overbevist om, at en lovbestemmelse i denne retning vil fremkalde splittelse i den norske folkekirke, en splittelse som man bør undgaa at fremkalde. Man maa der-

fcr uttale sig imot at forandre de omhandlede bestemmelser.»

Ogsaa Lillehammers, Nesoddens og Oppegaards menighetsraad har enstemmig uttalt sig mot kvinders adgang til at ansættes i geistlige embeder.

Vi tillater os at anbefale de fire, og alle dem som endda ikke har avgitt sine stemmer at læse den danske professor Lehmanns artikel i «Dagens Nyheter», eller «Nylænde», hvor artiklen findes optatt i nummer 14.

Litt mere fra Pariserkongressen.

Blandt de personer som vakte en velfortjent opmerksomhet paa kongressen i Paris, var den snart 80 aarige hertuginde Anne d'Uzès. Hun har fra første stund vist arbeidet for kvinders stemmerett sin store interesse. Selv er hun et helt igjennem frisindet, emancipert menneske, som ved siden av bestyrelsen for sine godser, ogsaa dyrker sine personlige interesser. Som æresmedlem av den franske kvindestemmerettsforening, holdt hun ved aapningsfesten en vakker tale, hvori hun uttrykte sin beundring for det store arbeide som Den Internationale Kvindestemmeretts Alliance har utrettet, sine forhaapninger om et godt resultat av dens arbeide under kongressen for de franske kvinder, som saa længe og tappert har arbeidet for at naa sin rett. Hertuginde d'Uzès hadde ogsaa utstedt en række indbydelser til en te paa sitt slot «Bonnelles» i departementet Seine-et-Oise. Et stort antal av kongressens deltagere benyttet den for utlændinger saa sjeldne anledning at faa se et fransk hjem, og det et hjem paa et av landets slotte! Det var en ganske lang tur i de store aapne reisevogner som man i Paris hver eneste dag kan se bile avsted og stanse utenfor en av de mange seværdigheter byen har at by paa. Landskapet vi for igjennem bød ikke paa nogen videre interesse, det var temmelig flatt og ensformig; veiret var koldt og blaasende, tildels regnfuldt, og flere av hertugindens gjester var kommet fra de varme lande, eller fra land, hvor man mener at det at reise til Paris i juni maaned, er at reise til sol, varme og sommer! Det fik vi imidlertid

føle ikke altid holder stik, for under hele kongressen var der meget kjølig og regnfuldt, saa Paris viste sig ikke netop fra sin skjønneste side i den tid. Til Paris hører nemlig sol og sommer, lys og liv!

Ved ankomsten til slottet, kom hertuginden os meget elskværdig imøte, og vi kom ind i en forhall som førte ind til hendes forskjellige saloner, som vi fik bese den ene efter den anden.

«Bonnelles» er ikke gammelt. Det skriver sig fra Napoleon III's tid og er nærmest et sommerslot, men beboes nok av og til ogsaa om vinteren av hertuginden, som i 1878 blev enke efter den 12te hertug av d'Uzès, Emanuel de Crussol. Slegten har sitt egentlige store herresæte i Syd Frankrike ensteds. Den hører til de ældste franske adelsslegter idet den skriver sig fra 1483.

Hertuginde Anne d'Uzès, født de Rochehouart, hertuginde av Montemart, er ogsaa livlig interessert for hester og i jagt, visstnok en sport som hun har i arv fra sin egen slegt, og der var sikre tegn paa at den ogsaa var blit dyrket i hertugens familie gjennem flere generationer. Vi saa flere portrætter av hertuginden tilhest og i jaktdrakt. Og i den lange korridor stanset endel av os op foran et ytterst merkelig maleri, som visstnok skrev sig fra begyndelsen eller muligens endog midten av forrige aarhundrede. Paa maleriet ser man en stor mængde jakthunder med sine voktere, en række ryttere og ryttersker og — en stor forsamling av geistlige i sine ornater med faner og relikvier og hellige saker av forskjellige slags. Abbeden i fuldt ornat løfter krusifikset og velsigner — — hundene!! forat de kan bli flinke til at opspore og bite ihjel flest mulige av de ædle dyr de skal være med sine herrer, menneskene, ut for at dræpe! Om denne skik fremdeles brukes i det katolske Frankrike, vet jeg ikke. Men da hertuginden selv senere førte os til sitt jagtslot, hvor vi presentertes for hendes 75 hunder av samme utseende og størrelse, kom vi ogsaa ind i tre saler, hvor tak og vægger var helt, virkelig helt, saa man ikke engang saa takets og væggenes farve, bedækket med gevirer av gemser, hjorter, raa- og daadyr! «Velsignelsen» hadde altsaa hat sin

virkning! Om der hadde været nogen gud som samtidig hadde forbandet de arme dyr, der gjennem sine meddyrs velsignelse var dømte til undergang, fortalte ikke noget maleri os. Men tak og vægger talte sit uhyggelige sprog om al den krig der dog altid er i denne verden! Dette ældgamle slot saa ellers langt ældre ut end «Bonnelles» vi netop hadde forlatt, og vi kunde nok ha ønsket flere av os, at ha tat det i nærmere øiesyn; men vi maatte nøie os med de par rum vi hadde set. Plikterne kaldte os tilbake til Paris, til møte og fest. Det føltes herlig at komme «hjem» igjen til samvær og samarbeide med mennesker, hvis store ideelle opgave det er at berede de kommende generationer bedre og leveligere vilkaar end dem vi selv har levet og lever under. Men den gamle, elskværdige hertuginde selv vil sent glemmes av hendes mange utenlandske gjester. **F. M.**

Like Arbeidsvilkaar for Kvinder og Mænd.

Paa kongressen i Paris kom den ungarske delegerte, den socialt interesserte Eugenie Meller, under debatten om like arbeidsvilkaar for kvinder og mænd, med endel uttalelser, som efter de vedtatte resolutioner kan ha sin interesse. Eugenie Meller har velvilligst overlatt os sitt manuskript. Hun uttalte:

«I vel utviklede industrilande, som i Frankrike og Tyskland, kan som de delegerte der har talt før mig, har sagt, kvinderne nok betroes at avgi sin egen dom om hvorvidt specielle beskyttelseslover er en fordel for dem, men i et akerdyrkende land hvor kvinder ikke er saa godt organisert eller oplyst og staar for meget under mænds herredømme, maa de ha nogen regler at gaa efter. Jeg skal gi to eksempler paa mænds fornuft naar det gjælder kvinders rettigheter.

Det var i 1912 at der i den største industri for elektriske maskiner, Ganz-fabrikken i Budapest, blev indført Taylorsystemet, og kvinder blev ansat for at haandtere automatisk roterende bænker som producerte masseartikler. Disse kvinder hadde meget liten løn og blev betalt for styk. Litt efter litt

eftersom de blev dyktigere, og ogsaa paa grund av deres store flid, blev summen av deres løn høiere end mænds i samme fabrik uagtet de mandlige arbeidere var ansat for komparativt høiere timeløn. Mændene avslog at avlønnes pr. styk, fordi de da hadde maattet arbeide haardt for at faa en passende løn. Isteden protesterte de mot den høiere løn kvinderne tjente, hvilket resulterte i at kvinderne, hvor haardt de end arbeidet, ikke kunde opnaa saa meget som engang at komme op til den løn mændene hadde. Sekretæren i Arbeiderforbundet i Budapest, erkjendte i en samtale jeg hadde med ham i vinter, at samme arbeide utført av kvinder, i de fleste haandverk blir betalt 20, 30 ja 50 procent lavere end det samme arbeide utført av mænd. Da vi kom til at tale om forbud mot «beskyttelseslover» for kvinder, hævdet han at kvinder maa gis disse specielle beskyttelseslover, ikke fordi de er svakere end mænd, men forat de kunde faa mere tid til at arbeide i sit — eller rettere — mandens hjem. «Fordi,» føiet han til, «naar en mand arbeider hele dagen, maa han ha et ordentlig hjem og god, vellaget mat!»

Jeg har ogsaa fuld sympati med arbeidsmanden i denne henseende, men jeg kræver ogsaa den samme rett til hvile, rekreation og orden i hjemmet uten ekstraarbeide for kvinderne. Det er ikke umulig at faa det! Anbefal fabrikeierne at oprette dag- pleiehjem for smaa barn, kjøkkener med god og billig mat og kooperative husholdninger!

Jeg er helt enig med dem som mener at et menneskelig

væsen ikke skal værdsættes efter den fysiske styrke, og jeg skulde ønske at tilføie at arbeiderorganisationerne burde forsøke at faa indført i alle industrielle bedrifter mekaniske metoder til utførelsen av al slags haardt arbeide, saa at den menneskelige kraft blev sat ut av betraktning. Dette vilde i det lange løp ogsaa betale sig besst for entreprenøren.

Jeg er fuldt paa det rene med at dette kan ikke realiseres saa svært snart, men vi maa gaa fremad i denne retning og kjæmpe for at naa disse maal.»

Eugenie Miskolczy Meller.

Resolutioner

vedtat paa Den Internationale Kvindestemmeretts Alliances 10. Kongress i Paris 30. mai—6. juni 1926.

(Fortsættelse fra forrige nummer.)

III. Samme arbeidsvilkaar for kvinder og mænd.

Kongressen som hævder, at de økonomiske behov og ønsket og retten for kvinder til at arbeide og sikre sig selv levebrød, har gjort dem til viktige og uerstattelige faktorer i produktionens tjeneste; og som mener, at det er av betydning at alle adganger til arbeide er aapne for kvinder, og at den eneste betænkning med hensyn til arbeidet burde være, hvorvidt man er fysisk og aandelig skikket for arbeidet, erklærer:

1. At utdannelsen for fag og haandverk skal være like tilgjængelig for kvinder som for mænd;
2. At alle haandverk og alle stillinger i civiletatens alle funktioner, administrative, retslige og utøvende, skal være aapen for kvinder som for mænd, og at avancementer til alle høiere stillinger skal være like tilgjængelige for begge kjøn.
3. At kvinder skal ha samme løn som mænd for det samme arbeide, og at den eneste fortolkning av uttrykket «Like løn for like arbeide», som Aliancen kan anerkjende, er at mænd og kvinder i samme beskjæftigelse eller paa samme trin, blir betalt efter samme sats, enten denne er beregnet efter tid eller pr. styk.
4. At rett til arbeide for alle kvinder anerkjendes og:

a) at der ikke lægges nogen hindringer iveien for de gifte kvinder som ønsker at komme ind i og fortsætte betalt arbeide.
b) at lover angaaende kvinder som mødre, skal lages slik at de ikke vanskeliggjør det for dem i deres økonomiske forholde.
c) at ikke nogen særskilte forskrifter for kvinders arbeide forskjellig fra forskrifterne for mænds, skal paalægges kvinder, forskrifter som staar i strid med de kvinders ønsker dette gjælder; og at alle fremtidige lover skal gaa ut paa at stille kvinder og mænd like.

5. Kongressen som tror at tilbøieligheten til flere slags sykdommer, som kommer av deres arbeide, er individuel og ikke en tilbøielighet, som kan henregnes til det ene eller det andet kjøn, henstiller til Det Internationale Arbeidsbureau at foreta en videnskapelig undersøkelse av de viktigste «industrielle» sykdommer med det maal for øie at anbefale slike forholdsregler som kan beskytte alle arbeidere, uanset kjøn og slike specielle forskrifter som, hvis de er nødvendige, fjerner de personer, mænd eller kvinder, som findes at være særlig tilbøielig til en eller anden «industriel» sykdom.
6. Kongressen henstiller endvidere til «Det Internationale Arbeidsbureau» at anvende al sin indflytelse for at faa de regjeringsdelegerte medlemmer av Folkenes Forbund til at stemme for Folkeforbunds-Konventionens § 3, som opnævner den Internationale Arbeids Organisation, og som ogsaa angaar kvinders deltagelse i de nationale delegationer som sendes til Det Internationale Arbeidsbureaus sammenkomster.
7. Kongressen hævder at lovgivning angaaende kvinders svangerskap og moderskap maa gaa ut paa ikke at forby kvinder at vælge og fortsætte i sit eget arbeide, men paa at skaffe dem slike økonomiske og fysiske vilkaar, at det gjør det mulig for dem at føde sine barn under de gunstigst mulige forholde.
8. Kongressen anser at ethvert differential-system i den internationale lovgivning, som er basert paa kjøn, selv om der er nogen midlertidig vinding ved det, kan utvikle sig til et rent tyranni og resultere i en utskillen av kvindelige arbeidere og paalæg av nye vanskeligheter i deres stilling som lønsarbeidere.

Kongressen fremholder derfor for sine ledd nødvendigheten av omhyggelig og detaljert at undersøke alle slike forslag saa de om nødvendig kan handle øieblikkelig og effektivt.

(Forts.)

Sommerens Møter.

Norges Lærerindeforbund har i de første dager av juli hatt et meget vellykket møte paa Lillehammer, hvor der holdtes en række udmerkede foredrag med og uten efterfølgende diskussion. Der blev ogsaa paa møtet vedtat følgende resolution:

«Norges lærerinneforbund samlet til landsmøte i Lillehammer 4de—7de juli 1926 protesterer mot stortingets ophævelse av inspektionsstillingen for skolekjøkken, haandarbeide og gymnastik. At unddra disse for ungdommens oplæring og helse saa viktige fag sakkyndig ledelse indebærer et tilbakeslag for fagene og en hemning i skolens utvikling i praktisk retning, hvilket kan bli til stor skade for folkets sunde fremgang.»

Skolekjøkkenlærerindernes Forbund har ogsaa umiddelbart før Norges Lærerindeforbund hatt møte paa Lillehammer under ledelse av frk. Agnes Knudsen.

Foredrag holdtes blandt andet av frøken Aagot Gundersen og frøken Gudrun Berg, ansat ved Statens Lærerindeskole paa Stabæk, som da fru Stokland nektet at motta gjenvalg, blev valgt til forbundets formand.

Ved møtets slutt blev der rettet en varm tak til frøken Helga Helgesen for hendes store dyktige arbeide for skolekjøkkensaken.

Verdensforbundet for Universitetsutdannede Kvinder

har møte i Amsterdam fra 27de juli til 2den august. Som officielle delegerte for Norge møter foruten docent dr. Ellen Gleditsch som er viceformand i Verdensforbundet, og lektor Lilli Skonhoft, som er medlem av det Internationael Raad, professor dr. Kristine Bonnevie, med lektor Camilla Skotvedt som suppleant.

Det 5. Nordiske Lærerkursus.

Det nordiske lærerkursus, hvis leder er lektor Einar Boyesen, holdt sitt 5te nordiske møte paa Voss Folkehøiskole, hvor størsteparten av de 123 deltagere, lærere og lærerinder fra Danmark, Finland, Sverige og Norge var indlogert.

Professor Fr. Paasche har holdt foredrag om «Norges Middelalder», universitetsstipendiat Trygve Knudsen gav et kursus i «Norsk riksmaal», og lektor Boyesen holdt foredrag om «Nogen hovedlinjer i det norske skolevæsens utvikling i det 19de aarhundrede».

Kurset som var begunstiget av godt veir, betegnes som i alle deler vellykket.

Ghandi og Romain Rolland til Kvindesakskongress.

Blandt de fremstaaende personligheter som har meldt sin deltagelse i et kvindesaksmøte som skulde holdes i London i juli maaned, befinder sig den separatistiske Hindu-leder Ghandi og den franske forfatter M. Romain Rolland.

Engelske Kvinder protesterer mot Krigen.

Et stort «pilgrimstog» for fred hadde i slutten av forrige maaned et stort demonstrationsmøte mot krigen i Hyde Park i London.

Kvinder fra alle kanter av England hadde satt hverandre stevne; enkelte hadde brukt 3 uker for at komme frem.

Før møtet marscherte man i en malerisk procession gjennem gaterne i Westend. I processionen deltok henimot 7000 kvinder under sine faner og flagg. Toget var delt i fire avdelinger, og i spissen for hver avdeling red en kvinde paa en hvit hest.

Hensigten med pilgrimstoget har været at paaskynde avrustningerne og at agitere for at alle konflikter løses i mindelighet ved voldgift.

UTKOMNE FERIEBØKER.

H. Aschehoug & Co.'s forlag.

Ny, spændende roman av ZANE GREY:

«To tapre piker». Oversat av Rolf Gundersen.

Der er allerede utgit en række romaner av Zane Grey, og det har vist sig, at denne forfatter har faat et fast grep paa norsk publikum.

Det er at merke ved Zane Grey, at han skildrer en bestemt epoke i det moderne Amerikas historie — utflyttertiden, da civilisationen trængte vestover og la nyt land under sig.

Og Zane Grey er en mesterlig tolker av «The wild west». Hans bøker har værdi utover det at underholde, baade fordi de fører os ind i etbestemt tidsrum, og fordi forfatteren skriver med kjærlighet til sit emne.

«To tapre piker» er kanske den bedste av alle Zane Greys bøker. Den viser civilisationen og det raabarkede liv i vesten i kontrast, slik som en ung pike saa det. Og boken er samtidig fuld av festlig handling og spændende optrin. At begge de to unge heltinder fra byen møter sin skjæbne i «The wild west» i en hvirvel av begivenheter — behøver vel neppe at nævnes. Saa god som denne bok er, venter vi at «To tapre piker» vil bli en virkelig sommersukces.

En fængslende feriebok.

Edgar Jepson: «Rubinhalsbaandet». Overs. av Ragnhild Undset Wiberg.

To mænd, Frank Quainton og en skotsk jøde ved navn Machintosh har hver sin halvdel av et brev som angir stedet hvor et diamanthalsbaand er skjult. Med list og vold forsøker de at faa den anden halvdel fra motparten. Quainton fordi han tror Machintosh har stjaalet sin halvpart, og Machintosh fordi han er grisk. Det ender med at Quainton seirer efter en række overraskende og spændende begivenheter. hvori ogsaa Franks datter spiller en fremtrædende rolle.

Denne nye bok av Jepson staar fuldt paa høide med den yndede engelske forfatters tidligere bøker, «Bil 2002 L.», «Lady Noggs», «Danserinden» osv. — dryssende fuld som den er av pudsige episoder og dramatiske optrin.

Bøker indsendt til Redaktionen:

Marie Bregendal: «Thora». Gyldendalske Boghandel, København.

Dorothea Christensen og Helga Helgesen: «Husstell». Sjette oplag. Forlagt av H. Aschehoug & Co. (W. Nygaard).

Indiske Kvinder Medlemmer av Raadene.

Nok en seier har de indiske kvinder vundet, idet der er blitt vedtat en tilføielse til valgreglerne, som gir alle Provinsraad, Den lovgivende Forsamling og Statsraadet rett til at vedta en bestemmelse om at «Kvinder i almindelighet og av hvilkensomhelst klasse, om ikke paa anden maate er uskikket, kan tillates valgt eller opnævnt som medlemmer av disse forskjellige Raad».

Nu blir det altsaa bare tilbake for de hinduiske kvinder at søke at faa de forskjellige raad i de forskjellige provinser til saa snart som mulig at vedta denne resolution som gir kvinderne denne rettighet.

«Stri Dharma» skriver i den anledning: «Vi føler at det er en sak av paatrængende nødvendighet at kvinder kommer ind i de lovgivende raad i Indien. Behovet for kvinders skjøn og almindelige fornuft kræves i høi grad i dette lands lovgivning. Vi er forvisset om at de mandlige medlemmer ogsaa vil være fornøid over at kunne ønske sine søstre velkommen.

Den viktigste ting i Indien i vor tid er at der hersker enighet blandt folket, og den største enighet kan opnaaes ved at alle samfundsklasser arbeider sammen for Indiens besste. Kvinder ser behovet av saa mange reformer, og de vil gaa paa og søke at faa disse reformer sat ut i livet som virkelige

kjendsgjerninger. Vi fremholder for Indiens kvinder paa det sterkeste betydningen av at dra enhver mulig fordel av denne nye anledning til tjeneste som er aapnet for dem. En uhyre masse godt kan gjøres av kvinder i Raadene, dersom de bare vil bli sig sitt ansvar bevisst. Retten har de indiske kvinder nu faatt, saa nu maa de gaa frem og bevise at de længes efter at tjene sitt land paa dette nyttigste tjeneste-omraade.»

FØLJETON:

MIRA.

EN KUNSTNERSKJÆBNE.

Av A. M. H—n.

(Forts. fra forr. nr.)

«Men kan jeg faa lov at slippe at si hvem det var? Det var mit paafund, og jeg tigget ham meget.»

«Det behøves ikke. Jeg forstaar det allikevel. Det var naturligvis hr. Eriksson. Naar jeg saa dere to sammen, saa saa jeg straks at du var litt indtat i ham. Der er jo ikke noget ondt i det; men kjære barnet mit, dine tanker har været paa farlige veier — du forstaar ikke selv hvor farlige. At begi sig ut paa slike natlige eventyr med unge herrer, det kan faa værre følger end en brukken arm.»

«Ja, men det maa da vel være det værste som kan hænde. Nu kan jeg ikke spille paa længe, længe,» utbrøt Mira med graaten i halsen.

«Nei, Mira, tro mig,» fru Palm tok med begge hænderne om det lille krølhode og saa hende dypt ind i øinene. «Vandrer du paa hemmelige veier, saa gaar det dig galt. Aapent skal du gjøre alt hvad du gjør. Alle slags snikveier og al usandhet leder til det som er fordærvelig. Husk hvad jeg har sagt dig idag. — Og nu vil jeg gaa fra dig. Og jeg lover dig ikke at fortælle et eneste menneske et ord av det du har sagt mig. Stol paa det! Sitt nu stille her paa dit værelse, og tænk nøie paa hvert ord jeg har sagt dig. Jeg kjender livet og dets farer bedre end du. Det er som at gaa paa en svak is med en hemmelig understrøm som ikke nogen kan se. Ta dig iagt,

barn, ta dig iagt......» sa hun og trykket et kys paa hendes pande.

Mira syntes hun saa taarer glinse i hendes øine da hun gik. Det var første gang tante Ellen hadde kysset hende. Mira syntes det var som om hun hadde faatt et hellig merke risset paa sin pande, og hun sat hensunket i den dypeste, næsten sværmeriske beundring for denne kvinde, som hun fandt saa ophøiet, saa fuldkommen som ingen anden hun hadde kjendt. Og hun grublet over hvordan hun skulde kunne gjøre godt igjen denne stygge opførsel, saa at tante Ellen kunde bli fornøid med hende igjen og glemme hendes ulydighet.

Aldrig mere vilde hun træffe Eriksson. Hun syntes at han hadde været hjerteløs og umandig, da han sprang sin vei ifra hende uten saa meget som at undersøke hvordan det var med hende og hjælpe hende op. — En slik stymper, en slik stymper! gjentok hun for sig selv. «Og jeg som syntes at han var saa stilig og saa kjæk! Stakkare! Hun foraktet ham med hele den forakt som bare en pike i hendes alder kan føle likeoverfor den mand hun i sin forestilling har hævet til skyerne som en sol, og som hun saa pludselig ser falde ned som en pandekake.

Over bjerg og daler.

Tre vintre var forløpet under flittig arbeide paa Forssa. Mira hadde faatt smake litt mere paa stedets fornøielser, saapas meget at hun var blitt træt og kjed av dem. De hadde ikke længer nyhetens interesse for hende. Hun syntes at ingen mere sa noget nytt, noget som hun ikke tidligere hadde hørt. Alle tilstelninger hadde i længden et præg av ensformighet.

Alt dette var netop noget som fru Palm med sin verdenserfarne beregninger hadde opgjort sig, da hun bestemte sig til at ændre kurs med hensyn til Miras fornøielser. Det var nok bedst for Mira at hun selv begyndte at trættes og kjedes ved dem. Det var den sikreste garanti.

Imidlertid holdt hun vaakent øie med Mira. Hun kunde læse endog den mindste sindsbevægelse i det livfulde lille ansigt. Mira vilde ikke kunne skjule noget for hende, selv om hun aldrig saa gjerne hadde villet det. Men det faldt hende ikke engang ind. Hun var som en aapen bok for sin beskytterinde. Like siden fru Palm saa forstaaelsesfuldt og tilgivende hadde behandlet hendes feiltrin, da hun brak armen, hadde Mira næret den blindeste fortrolighet til hende. Ikke noget

skulde holdes hemmelig for tante Ellen. Mira syntes at næsten ikke noget var riktig oplevet eller riktig morsomt, hvis hun ikke hadde talt om det for hende og skildret det for hende i dets mindste detalj. Da blev det ogsaa først til fuld virkelighet for hende selv, syntes hun.

Da den tredje vinter var forløpet paa Forssa, reiste Mira som tidligere hjem om sommeren. Hun var kommet sig endel bort fra forældrene. Deres verden var ikke saa stor og vid som tante Ellens. De hadde ikke været i Paris, London, Rom eller nogen av de andre steder som Mira aldrig blev træt av at høre tante Ellen fortælle om. Mira syntes hun allerede kjendte malerierne og al skulptur i Louvre, skjønt hun bare hadde set dem i reproduktion. Og hun visste om Place Vendôme, Champs Elysées og Boulogneskogen og meget mere. Tilsisst følte hun en intens længsel efter med egne øine at faa se disse steder.

Men naar skulde vel dette finde sted? Burde hun spille i lotteriet for at skaffe sig penger? Eller skulde hun sætte ind en annonce i aviserne og søke at bli ansatt som hjælp paa reisen, undertegnet «en lærelysten ung pike som ønsker at se sig om i verden og gjerne vil studere musik i utlandet. Men hun syntes ikke hun med god samvittighet kunde gjøre hverken det ene eller det andet uten at tale med sine forældre om det. Og deres tillatelse vilde hun vel neppe faa! De vilde nok snarere begynde at tale om sine besparelser til alderdommens dager, før de vilde opfylde hendes ønsker! Saa det vilde hun slett ikke; det vilde ta bort al glæden for hende.

Alle disse ønsker og grublerier frem og tilbake voldte hende besvær. Forholdene i prestegaarden var blit for smaa for hende. Pianoet som da hun første gang hørte det, hadde fyldt hende med stor fryd, forekom hende nu tyndt, saa spinkelt i tonen og saa toneløst i diskanten, efterat hun hadde vænnet sig til Steinwayflygelets fyldige og rike toner. Hun spillet bare for at glæde sin kjære far, men aldrig av indre trang eller lyst. Det forekom hende umulig at faa frem en eneste vakker tone av det gamle utspilte instrument. Maten i den gamle prestegaard forekom hende ogsaa saa tarvelig. Og der var ikke nogen glans eller festivitas over det dækkede bord. Men det værste av altsammen var dog at hendes sind var trist og tungt, og droges ut, bort, langt bort, hinsides de berger og daler som hun tidligere hadde elsket saa høit. (Forts.)

Norsk Kvindesaksforening's og «Nylænde»s kontor holdes lukket fra mandag 5te juli til onsdag 25de august.

Nylænde

Tidsskrift for Kvindernes Sak
Utgit av Norsk Kvindesaksforening

Redaktør: Fredrikke Mørck

40. aarg.	OSLO, 15. AUGUST 1926	Nr. 16

†
Frøken Harriet Wedel Jarlsberg.

I en alder av henved 80 aar døde frøken Harriet Wedel Jarlsberg fredag den 30te juli.

Et langt, rikt liv, fuldt av velsignelse for dem som stod hende nær, for dem som kaldte paa hendes offervilje, for ikke at tale om for hendes slegt og venner, blev dermed avsluttet. Og derfor vil hun efterlate sig et savn som er vanskelig at fylde for nogen anden.

Bærum gaard staar øde. Verkets arbeidere gaar stille til sit arbeide; alle er de gamle i tjenesten. Deres gode husfrue er ikke mere; hun som ogsaa var deres ven som altid hadde deres ve og vel for øie, har maattet bøie sig for den strenge mester, hvis bud ingen kan motstaa. Der er sorg omkring i de smaa hjem rundt omkring det gamle jernverk, hun, deres velgjører er ikke mere; hendes skjønne øine, der kunde straale saa kjærlig og mildt naar hun saa paa dem, som «hørte hende til», er lukket i døden. Det øre som saa forstaaelsesfuldt lyttet til deres klager og nød, hører ikke mere, og den haand som var saa rede til at gi, naar klagen var berettiget og hun saa der var trang, er nu maktesløs og stiv. Sorg maatte der bli, det forstaar den saa godt, som har hatt den glæde at kjende litt til det hele.

Siden sin fars, den gamle baron Harald Wedel Jarlsbergs død i 1897 har frk. Harriet sittet som eier av Bærum Verk, først sammen med sin i 1905 avdøde ældste søster Caroline, og sin anden søster, overhofmesterinde Elise Løvenskiold, senere som eneeier.

Hun var ogsaa den hele tid med i bestyrelsen av de store familieeiendommer Bærums Jernverk og Nordmarkens store skogeiendommer, om dette end med aarene mere og mere gik over i søstersønnen forstkandidat Harald Løvenskiolds hænder.

Harriet Wedel Jarlsberg var et overordentlig rikt utstyret menneske. Sjelden har vel et saa harmonisk indre gitt sig et saa klart uttryk i et harmonisk ytre. Naar man saa hende følte man straks en ærbødighet, men samtidig en glæde, som hendes personlighet aldeles umiddelbart indgjød. Man følte sig

liten overfor personligheten, men i samme øieblik glad over det straalende menneske, slik som man blir, naar man ser den indre harmoni avspeile sig i et skjønt ytre. I denne hendes ytre og indre harmoni laa hendes charme og hendes skjønhet.

Som det beskedne tilbakeholdne menneske hun var, blandet hun sig aldrig ind i nogen av de saker eller spørsmaal som hadde offentlighetens præg. Hun indskrænket sig til sit eget omraade derute i Bærum, og der var mange og opgaver nok for hende, mange at være god og kjærlig mot, mange som stod hendes hjerte nær.

Fribaaren i sind og skind, elsket frøken Harriet sin frihet og uavhængighet. Og som den noble personlighet hun var, visste hun at hendes frie uavhængige stilling forpliktet hende likeoverfor de mange som stod under hende, arbeiderne paa hendes gods. Hun bygget dem forsamlingshus, hvor de kunde hygge sig i sin fritid, hvor de hadde selskapelige samlingsaftener, en slags klub, som hun deltok i til like stor glæde for sig selv som for dem. I det heletat hersket der nok et mere forstaaelsesfuldt forhold mellem dem som mottok og dem som gav, arbeidere og arbeidsgiver, end det ellers pleier at være tilfælde i vore dager. Men — arbeidsgiveren kjendte hver enkelt av dem, deres kone og barn, og fulgte dem med stor interesse og kjærlighet. Hvordan kunde det saa bli anderledes?

Bygdens kirker betænkte hun med gaver av flere slags. Bryn kirke, hvorfra i sin tid søsteren Caroline, og nu ogsaa hun selv blev bisat, smykket hun med lysekrone og glasmalerier, utførte av Emmanuel W i g e l a n d. Og ogsaa flere andre kirker har hun betænkt, Tanum gamle kirke, Haslum og Ullern, dels alene, dels i sin tid sammen med sine søstre, Caroline Wedel Jarlsberg og fru Elise Løvenskiold.

I flere aar sat frøken Harriet Wedel som medlem av styret for «Hospits for unge kvinder» som i hende hadde en god og sikker støtte. Ogsaa omstreifersaken viet hun sin interesse, og var i mange aar medlem av styret for «Arbeidet for omstreiferne.»

Harriet Wedel Jarlsberg var kvindesakskvinde i dette ords

reelle mening. Og hun forstod hvilken betydning det hadde for samfundet at den kvindelige aand fik anledning til at gjøre sig gjældende, være med at bestemme i samfundsforholdene, menneskenes livsvilkaar. Hun fulgte interesseret med i bevægelsen fra første stund. Og vi skylder hende takk for den interesse hun altid hadde for vort blad. Frøken Harriet Wedel var Norges første livsvarige medlem i Det Internationale Kvinderaad, som hun ogsaa interesserte sig meget for.

Harriet Wedel Jarlsberg var født 9de november 1846. Hendes forældre var baron Harald Wedel Jarlsberg, statholder grev Hermans 2den søn, og frue Elise, født Butenschiøn. Med hende utdøde denne gren av greve Hermans ætt, idet hun var den sisste av denne som bar navnet Wedel Jarlsberg.

Hendes og hendes søsters som gamle baron Haralds minde, vil imidlertid leve længe i Bærum, hvor de i saa lang tid levet, og hvor de har satt sig det skjønneste eftermæle i sitt liv og i sin store gavmildhet mot og godhet for befolkningen.

Fru Hanna Castberg von der Lippe.

Et varmhjertet menneske, en kraftig, renlinjet personlighet, en sikker og maalbevisst kvinde var fru Hanna Castberg von der Lippe. Og nu er hun gaatt bort. Efter et længere sykeleie døde hun mandag den 26de juli. Hun var født 1872.

Samfundsinteresser hadde hun tatt i arv fra saa vel sin fædrene som mødrene slægt. Kraftige og uforfærdede mennesker var de allesammen. Faren var toldinspektør Castberg og hendes mor var født Ebbesen.

Sin høie intelligens, sitt varme hjertelag og sin store klokskap anvendte hun utad væsentlig i arbeiderklassens interesser. Dens ve og vel laa hende varmt paa hjertet. Derfor sluttet hun sig ogsaa tidlig til arbeiderbevægelsen, og tilhørte i de senere aar politisk Det norske Arbeiderparti.

Hendes penn var ofte hvass; men hendes glødende retfærdighetsfølelse kunde ikke gaa paa akkord med noget som ikke for hende var retfærdig. Saavel i «Dagbladet» som især i «Arbeiderbladet» var hun en høit skattet medarbeider.

En tid arbeidet fru von der Lippe ogsaa ivrig i boligsaken og stod som formand i «Kvindernes Landsboligraad», hvor hun utførte et stort og godt arbeide. Ellers saa sluttet hun sig egentlig aldrig til kvindebevægelsen. Det var for de uheldig stillede i samfundet, for deres skyld at hun tok del i arbeidet for bedre boliger.

Fru Castberg von der Lippe var allerede merket av døden den dag da hendes drama «Brødre» blev opført paa «Det norske Teatret», og blev en sukcess for forfatterinden.

Foruten dette stykke har hun ogsaa forfattet «Dommen», samt den lille ypperlige enakter «De utstøtte».

Ved siden av at styre sitt hus og utføre det store samfundsarbeide, dyrket Hanna von der Lippe sin musik. Hendes mor tilhørte en meget musikalsk slægt, og fru von der Lippe sviktet ikke sin slægts traditioner. Hun var meget musikalsk og spilte ypperlig violin.

Altfor tidlig synes vi at dette store menneske har forlatt os, og vi blir bare sittende igjen, og spør: Hvorfor?

Pauline Worm.

Faa av den nulevende generation heroppe i Norge kjender Pauline Worms navn.

Men at hendes navn og gjerninger ikke er glemt i hendes fædreland, viste de danske kvinder da D. K. under sitt i Randers nylig avholdte fællesmøte, i anledning av 100-aarsdagen for hendes fødsel paa det hus hvor hun i flere aar hadde bodd, avsløret en vakker mindetavle.

Hvem var saa Pauline Worm? Jo, hun var en tid lærerinde. Men hendes store kundskapsmængde laa langt høiere end det dengang var almindelig at finde hos en kvinde, saa det passet ikke hverken for hende selv eller for de unge piker som dengang levet. De skulde nøie sig med mindre og behøvet ikke Pau-

line Worms kundskaper. Selv vilde hun heller fordype sig i tænkning og la tankerne faa komme til orde. Pauline Worm var født i 1826. I 1848 skrev og utgav hun en avhandling om sognebaandsløsning, valgmenigheter og kvindestemmerett. Farlige saker i de tider!

Men hun hadde mot som hun hadde begeistring. Efterat hendes pikeskole i Randers var gaatt ind, forsøkte hun en lignende i Aarhus, men heller ikke den gik, og saa flyttet hun tilbake til Randers.

I 1865 stod hun frem ved et møte som Danmarks første kvindelige foredragsholder, og blev hilst med en forstaaelse, der, som Dansk Kvindesamfunds formand sier i sin avsløringstale, like siden har kjendetegnet Randers-bladenes stilling overfor kvindesaken.

Senere, fra 1871 traadte hun helt i kvindesakens tjeneste og holdt et rent kvindesaksforedrag, hvori hun med sit sjeldne fremsyn er i stand til at fremsætte alle de enkelte punkter paa sakens program, som man den dag i dag endda kjæmper for.

Mindetavlen som er indmuret over døren, er en enkel sort marmorplate med inskription i guld: «Her bodde Pauline Worm fra 1865 til 1881. Kvindesakens tro forkjæmper», staar der paa den.

Anne Bruuns vakre sang, skrevet til Pauline Worm, blev til avslutning avsunget. Vi tillater os at gjengi denne sang:

«Heimdal stander paa Bifrost bro,
med Gjallarhornet i haand.
Han lytter — han hører jo græsset gro.
Han stirrer — med vaaken aand.

Det gjælder at vække lysets hær,
til kamp mot jetter og trold.
Det gjælder at se, naar stunden er nær,
til fylking mot urett og vold.

Saadan du stod i vor ungdoms tid —
med Gjallarhornet for mund.
Som vekter — forrest i aandens strid —
du vakte os unge av blund.

Du lærte os styre vor egen baad,
og spise vort eget brød.
Du støttede os med raad og daad,
naar latteren om os lød.

Forlængst du hviler i gravens skjød.
— Hornet dig faldt fra mund. —
Men alt hvad du vakte, det vei sig brød,
fremad til denne stund.

Og derfor en takk av hjertens grund,
for haab og tro til vor sag,
for trofasthet mot den til sisste stund!
— Gid snart det maa gry av dag! —

Resolutioner

vedtat paa Den Internationale Kvindestemmeretts Alliances 10. Kongress i Paris 30. mai—6. juni 1926.

(Fortsættelse fra forrige nummer.)

IV. Like moralsk Norm og mot Handel med Kvinder og Barn.

Man vedtar:

1) At alle lover, forholdsregler eller forskrifter som omhandler den offentlige moral, skal formes slik, at der ikke blir gjort forskjel paa kjønnene. hverken i ordlyd eller i haandhævelse.

2- At offentlige sundhetsforholdsregler til bekjæmpelse av venerisk sykdom skal være de samme for mænd og kvinder, i ordlyd og i haandhævelse.

3) At der ikke skal være nogen specielle lover eller vedtægter mot prostituerte som saadanne.

4) At Den Internationale Kvindestemmeretts Alliance forkaster alle systemer for Offentlig reglementering av prostitutionen, hvorefter de prostituerte blir autorisert eller indregistreret og underkastet periodiske, tvungen medicinske undersøkelser. Endvidere fordømmer Alliancen systemet med «maisons tolérées» (bordeller), og erklærer at alle disse forholdsregler er moralsk uforsvarlige, medicinsk unyttige, og socialt farlige, fordi de fører til ungdommens fordærv og handel med kvinder.
5) At sædelighetspoliti avskaffes.
6) At i alle spørsmaal angaaende den offentlige moral, skal politiets funktioner og sundhetsvæsenets holdes absolut adskilt.
7) At der av hvert land tas strengere forholdsregler, nationale som internationale, for at undertrykke rufferi, herunder indbefattet forholdsregler mot bordelholdere og soutenører.
8) At alderen for consens skal være fyldte 18 aar,
9) At Den Internationale Kvindestemmeretts Alliance som er høilig interessert i alt hvad der angaar slegtens helbred og velfærd, tilskynder alle landes regjeringer at fremme og gi sin financielle støtte til slike kraftige medicinske, sociale og opdragende foretagender mot de veneriske sykdommer, som er overensstemmende med frihet og like retfærdighet. At Alliancen dog strengt vil holde paa den mening at systemer med tvungen melding, behandling og anholdelse av personer som lider av venerisk sykdom, bidrar til at avskrække smittede personer fra at søke medicinsk behandling i det tidlige og lettere helbredelige stadium av disse sykdommer, og ogsaa fører til upartisk og uretfærdig administration, som ikke sjelden gjør forskjel paa rike og fattige, mænd og kvinder, til disfavør for kvinder og dem som er fattige.

At Den Internationale Kvindestemmeretts Alliance anmoder om at kampen mot de veneriske sykdommer optas ved at sprede undervisning, og ved at skaffe lett adgang til fri, konfidentiel behandling i almindelige hospitaler og klinikker, uten at nogen avskrækkende tvungne betingelser blir paalagt patienterne.

At Den Internationale Kvindestemmeretts Alliance peker paa de udmerkede resultater som er opnaadd i Storbritanien og Holland ved frivillige metoder, og opfordrer regjeringerne til at vedta disse.

10) At biologisk undervisning basert paa kundskaper i naturhistorie og princippet om det moralske og sociale ansvar som ethvert individ av begge kjøn har, i hvert land skal bli tilgjængelig i alle systemer for offentlig undervisning.

* * *

Under avstemningen av denne store og viktige arbeidsgren, fremkom der ogsaa følgende resolutioner, som blev vedtat, om saker til overveielse og drøftelse i kommende treaars periode, nemlig:

1) Ansættelse av kvindelig politi.
2) Socialt helsearbeide for venerisk sykdom.
3) Alder for consens.
4) Barneegteskaper fra moralsk og hygienisk synspunkt.
5) Frivillig behandling, tvangsbehandling, tvangsindskrivning og erklæring, og kundgjørelse av overføren av venerisk sykdom en forbrydelse.
6) Forberedelse av et arbeidsprogram mot umoralskhet og venerisk sykdom, paa grundlag av en eneste moralsk norm og kjønnenes likhet.
7) Beskyttende og forebyggende forholdsregler med hensyn til sindssyke, svaksindede og andre som ikke er i stand til at beskytte sig selv, utgjør en fare for samfundet.
   Kamp mot alkoholismen.
   Studier over ulike sociale forhold som fremkalder og opmuntrer prostitution.
8) Fortsættelse av det arbeide som allerede er begyndt i sisste treaarsperiode. (Forts.).

Margaret Bondfield M. P.

Resultatet av suppleringsvalget i Wallsend, som nylig er foretat, viste at den bekjendte Margaret Bondfield blev valgt med stor majoritet. Det viser mere. For det tyder paa at der blandt vælgere i det store fabrikdistrikt ikke hersker nogen fordom mot at en kvinde repræsenterer det i Parlamentet.

Vi føler os forvisset om at Miss Bondfield vil vise sig som et meget virksomt medlem av Underhuset, som nu har 6 kvindelige medlemmer, tre konservative og tre tilhørende Arbeiderpartiet.

Levnedsmiddellovgivningen.

Under det nylig avholdte 3die kemikermøte i Helsingfors har professor dr. Schmidt-Nielsen fra Høiskolen i Trondhjem holdt foredrag om ovenstaaende emne. — Helt siden 1911 har professoren arbeidet for en norsk næringsmiddellov, og et lovforslag har foreligget for vore myndigheter siden 1915. Statsraad Oftedal har gjerne villet fremme loven, som ikke mindst har interesse for en by som Stavanger med de store hermetikfabrikker. Under de nuværende forhold laases vel saken inde, hvor paakrævet loven end er, saavel av hensyn til sælgere som til kjøpere.

Skal saken kunne fremmes maa der skapes en opinion for den blandt industridrivende, handelsstanden og ikke mindst blandt husmødre — de største forbrukere.

«Hjemmenes Vels Landsforbund», «Oslo Hjemmenes Vel» og «Bondekvindelaget» maa sætte sig ind i denne lovgivning og sende henstillinger til regjeringen om at fremme saken. Vi ligger langt tilbake for andre nationer med hensyn til vor næringsmiddellovgivning. Vi norske er ikke ærligere og dygtigere end at lovgivning og kontroll paa dette felt i høi grad er paakrævet ogsaa hos os.

Professoren sier: «Overveiende gaar de herskende mangler ut over kjøperens økonomi, men saken har ogsaa en sanitær side. Det er ikke likegyldig for en kraftig arbeidende mand om hans middagspølse indeholder litet kjøtt, men meget vand og mel, for barn at helmelk er delvis avskummet eller vandblandet, for nogen hver om hermetik skaffer fordøielsesulemper, at blanksværten eller toiletsæpen samt andre kosmetika skaffer hudutslett eller skader huden, at man blir arsenikforgiftet av sine tapeter, sine strømper eller sit tøi.

Som mangeaarig skolekjøkkenlærerinde har jeg mere end en gang følt manglen av en effektiv kontroll med næringsmidler. Forat varene skal «se pene ut» brukes for eksempel — særlig i sommervarmen — saa mange forskjellige saakaldte konserveringssalter, borsyre, natron, aseptur og lignende,

som forringer smak og fordøielighet. Hovedsaken for et godt kosthold er f r i s k e, u f o r f a l s k e d e v a r e r og at en virkelig faar det en betaler for. Det er ikke lett at gjøre indkjøp i vore dager. Den unge husmor kan gjøre sig al mulig umake og dog kan resultatet være mislykket, fordi varen var forfalsket eller forringet ved tilsetninger som bevarer varens utseende og narrer kjøperen.

Men denne sak angaar ogsaa industridrivende og handlende. Den fabrikant som sætter essenser og saccarin til sine frukt- og bærsafter eller spær dem med vand og gjør sine marmelader stive ved gelatin kan undersælge konkurrenten, som bare anvender bær, frukt og sukker. Sælger han sine varer til konkurrentens priser, skaffer han sig en uberettiget vinding.

En chokolade, en bruslimonade, et bakverk med saccarin er billigere at fremstille end med sukker.

En baker eller konditor som anvender gule farver istedenfor egg og risstivelse og farve til eggekrem i sine kaker og som bruker sekunda mel med tilsætning av alun og andre kemikalier skaffer sig en uberettiget fordel.

Den ærlige forretningsmand sælger varen som d e t den er med rimelig avance og uten vildledende betegnelser. Om det er regelen, sier professor Schmidt-Nielsen, saa findes der dog nok av undtagelser, ofte uten at sælgeren kan lægges noget til last. Det er i handelsstandens interesse at faa klare og utvetydige lovbestemmelser, saa den i tilfælde kan søke regress, hvad den ofte ikke kan nu.

Landbruksdepartementet har faat fremmet en særlov om handel med kraftfôr m. m. — en lov, som uten videre blev antatt av Stortinget, takket være agrarinteresserne.

Det er at ønske, at h u s m ø d r e gjennem sine mænd, siden de selv er saa ytterst faatallig repræsenteret i stortinget, vil ta sig av næringsmiddellovgivningen og kontrollen med matvarer, saa tilstanden kan bedres i de tusen hjem, som lider under de nuværende mangler.

Professor dr. Schmidt-Nielsens foredrag er trykt som særtryk av «Dagsposten» i Trondhjem og kan ganske visst faaes ved henvendelse til professoren.

Jeg vil indtrængende henstille til husmorskoler, husholdnings- og skolekjøkkenlærerinder og foreninger av husmødre, at sætte sig ind i denne sak og ved henstillinger og resolutioner søke at fremme den til hjemmenes og det hele folks besste. Denne sak maa ikke staa i stampe altfor længe.

Helga Helgesen.

Kvindernes Internationale Liga for Fred og Frihet.

Kongress i Dublin 9.—15. juli.

Efter indbydelse av den irske avdeling, har «Kvindernes Internationale Liga for Fred og Frihet» holdt sin 5te internationale kongress i Dublins universitet fra 9de til 15de juli.

119 delegerte deltok, repræsentanter fra 18 forskjellige nationer. Ved alle plenarmøter dirigerte ligaens formand, Miss Jane Addams. De som deltok i kongressen maa sikkert være blitt imponert av den oprigtige stræven henimot fred og samarbeide som kom tilsyne fra alle kanter, enten man var i private sammenkomster, offentlige møter, eller man nød privat gjestfrihet.

Kongressens hovedspørsmaal var: «Det næste skritt henimot fred». Dette aapner for en meget bred arbeidsmark. Kongressens virkelige arbeide paahvilte derfor tre særskilte komitéer. Plenarmøter blev bare holdt den første og de to sisste aftener. Inden disse komitéer, som benævntes 1) Komitéen til behandling av Kolonial og Økonomisk Imperialisme. 2) Komitéen for Forholdet mellem Majoriteter og Minoriteter og 3) Komitéen for Voldgift og Avvæbning kontra Militarisme.

Diskussionen blev i virkeligheten ledet slik at den berørte nogen av de mest presserende problemer som foreligger for dem der arbeider for evig fred.

Blandt forslag fremsat av komité nr. 1., med hensyn til Colonial Imperialisme var a) Revision av det nuværende Mandatsystem og b) Utvidelse til alle kolonier efter den norm som er sat op i Ligaens Pakt for Mandat-Staterne.

Med hensyn til den endelige avskaffelse av den økonomiske imperialisme, saa var et av de spørsmaal som diskutertes: «Oprettelsen av en europæisk Toldunion» som et første skritt

henimot almindelig Frihandel; et andet spørsmaal gjaldt en international Kontrol over Raamaterialer.

Komité nr. 2, hævdet behovet av for hver national avdeling inden Ligaen, at føre en kampagne for oplysning og propaganda til gunst for voldgift, som et princip hvortil alle regjeringer skulde forplikte sig ved ordningen av internationale stridigheter.

Som et skritt henimot avvæbning, anbefalte komitéen avskaffelse av verneplikten, og av militære øvelser (leker) baade i og under skolealderen, forbud av giftgasser, og international kontrol med fabrikation og handel med vaaben.

Minoritetkomitéen fremsatte et praktisk forslag til antagelse av Raadet inden Nationernes Forbund, om en «Permanent Minoriteternes Komité» som skulde undersøke alle andragender, dersom disse blev sendt ind i en sømmelig form.

Nationale sektioner i de lande hvor minoriteterne danner en kompakt geografisk enhet, anbefalte man at studere mulighetene for en f o r b u n d s r e g j e r i n g.

En bestemt plan blev fremlagt, hvorefter avdelinger av Kvindernes Internationale Liga materielt kunde fremhjælpe de endelige forlik i sine egne lande mellem minoriteterne og deres regjeringer.

Mandag den 12te juli blev der om eftermiddagen holdt et offentlig massemøte. Emnet var det samme som kongressens: «Næste skritt henimot Fred», og hadde trukket overfyldt hus.

Talerne, hvoriblandt Jane Addams, Marcelle Capy og Mrs. Swanwick blev mottat med begeistring og paahørt med synlig interesse.

En beretning om kongressen vilde være meget ufuldkommen uten at nævne et ord til paaskjønnelse av den elskværdige velkomst som fra alle sider blev budt deltagerne av irerne. Alle arrangementer for selve kongressen syntes at forløpe saa punktlig som et urverk, alle vet vi at slikt bare kan skapes ved en utrættelig menneskelig foruttænkning og et stort forarbeide. Selskapelig underholdning blev ydet av mange forskjellige kvindeorganisationer og «Nationernes Forbunds Forening». I form av mottagelser, utflukter og turer for at bese kjendte steder, blev der gitt deltagerne en behagelig fritid fra det anstrengende arbeide i kongressen. Alle de delegerte blev ogsaa indbudt til et «garden party» til Irlands guvernør, i Vicekongens palæ.

Alle som var med paa denne kongress vender hjem til sitt eget land med den tanke at Irlands gjestfrihet kan aldrig overvurderes.

A. J. Coit.
(I «The Vote».)

FØLJETON:

Eftertryk forbutt.

MIRA.

EN KUNSTNERSKJÆBNE.

Av A. M. H—n.

(Forts. fra forr. nr.)

Hun vilde se Italien, høre det italienske sprog, der lyder som musik, og se drueklaserne hænge over sit hode i de svale ganger. Hun ønsket at faa høre folkets sang til mandolin-akkompagnement, naar solen var gaatt ned og de matte livsaander vaaknet op igjen efter dagens trykkende varme. Hun drømte om engang at faa høre kjærlighetsord bli hvisket i sitt øre av en vakker brun mand: «Te amo» — jeg elsker dig — skulde han si, og de ord vilde komme til at gaa hende gjennem marg og ben. Og hun vilde kaste sig i hans arme og bli hans for tid og evighet. Og han maatte være rik, og de skulde bo sammen i et slott og faa fem barn — og — !

Her blev hun overfaldt av det mørke spøkelse som fulgte hende: pukkelen, — pukkelen! Hvem vilde vel gifte sig med hende? Kanske ikke en eneste i verden. Men der kunde vel kanske findes en som vilde elske hende trods alt? Bare hun en gang fik føle kjærlighetens bedaarende makt og styrke, saa kunde det være det samme med giftermaalet! Hun kunde ta til sig et pleiebarn, et stakkars pukkelrygget litet barn som hun vilde bli saa øm imot, at det vilde glemme sin ulykke.

Helst vilde hun da ta en gutt, for han kunde vel altid faa sig en hustru. Kvinderne tænker jo mere paa sjælen som er inde i kroppen, end paa kroppen som omslutter sjælen! De kan elske en pukkelrygget. Men det kan kanske ikke nogen mand?

Mira graat bitterlig ved denne tanke, og det var ikke første gang hun gjorde det. Men snart glemte hun den igjen, og faldt tilbake i liflige drømme om fremmede land, musik og kjærlighet, kjærlighet og musik. Hun spaserte gjerne alene, for sig selv, vandret lange veier gjennem skog og mark. Hun lyttet til gjøken og maaltrosten, og var enig med sig selv om at de talte til hende. Bare hun hadde kunnet forstaa hvad de sa, saa skulde hun nok ogsaa faa vite hvad hun hadde at gjøre, og hvordan det vilde gaa for hende i verden. De som fløi saa høit og saa vidt omkring, de kunde nok se og vite mere end vi, og de kunde nok veilede os dersom vi bare forstod deres sprog —!

Og hun blev ikke træt av at lytte. Hun sat paa en tyttebærtue med hatten i haanden. Grantrærne suste og hængebjerkens lange grener vajet i vinden, som strøk hendes kind og lekte med hendes haar, saa at det tittet frem og stak hende i øinene og mundviken som om de vilde tirre hende. Tilslut maatte hun le av den lekende vind og la den spille som den villde uten at strides med haaret for at holde det borte.

Forældrene merket at Mira ikke var som før. De forstod ikke hvad der manglet hende, og vilde ikke spørre. Kanske længtes hun tilbake til Forssa. Det føltes litt bittert for dem om de maatte vike plassen i hendes hjerte for nogen anden. Ikke nogen kunde allikevel holde mere av hende end de gjorde. og ingen kunde vel heller vil le ofre mere for hende end de. Det følte de sig trygge for og haapet at de mørke skyer i Miras sjæl snart maatte sprede sig.

Men da hændte der noget. Presten fikk et brev med det vel kjendte elegante monogram E. P. bak på den tykke stive konvolut. Det indeholdt et forslag fra fru Palm om at hun som allikevel til høsten skulde følge sin mand til Paris, skulde ta

Mira med sig og anbringe hende i ett eller andet hyggelig og godt pensionat for at hun kunde dyrke musikstudier hele vinteren under veiledning av fru Palms gamle lærer der. Hun tilbød sig selv at bekoste Miras ophold dernede.

Fru Palm hadde nemlig forstaatt at slike utgifter vilde bli vel drøie for en, hvis indtægter ikke var større end en prests i et litet sognekald. For hende derimot var det smaasaker. Hun hadde sin egen formue, og hendes mands gavmildhet mot hende kjendte ingen grænser. Det var bare en glæde for ham at øse penger ut over hende. Han hadde jo desværre ikke nogen at spare dem op til.

Presten blev meget betænkelig. Turde han vove at la den livlige piken være alene i Paris, dette Ginungagap hvori saa mange opslukes og gaar under? Hvordan skulde han kunne stole paa Miras uprøvede kraft til at staa imot? Indtil nu hadde hun jo levet under kjærlige menneskers beskyttelse, og under deres vingers skygge som paa al mulig maate vilde bevare hende mot farer. Hvem vilde vel i Paris bry sig om at skaane og bevare et stakkars ukjendt pikebarn? Han fandt det næsten umulig at paata sig en saa stor risiko. Flere dager gik hen inden han endelig kunde løse sit tungebaand og lægge spørsmaalet frem for sin hustru. Hendes raad skulde faa bli det avgjørende for ham.

Fru Edlund tok saken rolig, og saa ikke det mindste overrasket ut. — Kjære dig, dette har jeg længe ventet paa. Det var jo klart at det vilde komme før eller senere. Det er nok ikke andet at gjøre ved denne sak end at anbefale hende i Guds haand og la hende reise. Du ser jo hvordan hun gaar og længes og trænges ut, ut, ut i den vide verden med de store begivenheter og oplevelser — slik er hendes natur, ser du, vennen min. Med Guds hjælp gaar det nok. Og skulde det gaa galt — ja saa hadde det nok gaat galt herhjemme ogsaa. Det som skal ske, det sker, la hun tankefuldt til.

(Forts.)

Norsk Kvindesaksforening's og «Nylænde»s kontor holdes lukket fra mandag 5te juli til onsdag 25de august.

Nylænde

Tidsskrift for Kvindernes Sak
Utgit av Norsk Kvindesaksforening

Redaktør: Fredrikke Mørck

40. aarg. | OSLO, 1. SEPTEMBER 1926 | Nr. 17

George Sand.

Et femtiaarsminde.

Det er i juni maaned 50 aar siden George Sand, den bekjendte og i sin tid meget omtalte franske forfatterinde døde. Efter sin død har hun i Frankrike nydt langt større anseelse end den hendes samtid lot hende bli tildel. Den fæstet sig, slik som det saa ofte hænder, altfor meget ved hendes ytre personlighet og glemte forfatteren for mennesket. Hun hadde dog mange allerede i sitt liv som anerkjendte hende som en av det 19de aarhundredes mest fremrakende forfattere. Det fortælles at da hendes store landsmand Victor Hugo mottok efterretningen om hendes død, utbrøt han: «Jeg sørger over den døde, men hilser hende som udødelig!»

George Sand var en av de første, om ikke den første kvinde, som i Frankrike vakte tanken om kvinders rett til erhvervsarbeide, og som forutsaa en lys fremtid for deres indsats i det politiske og sociale liv. Hun mente at kvinder burde være læger, som hun ansaa dem særlig skikket for, og paa grund av deres samvittighetsfuldhet og nøiagtighet mente hun at de vilde egne sig udmerket som regnskapsførere. Om George Sands indsats for kvindesaken forøvrig har været gagnlig for denne, skal vi la staa hen.

George Sands virkelige navn var Amandine Lucie Aurora Dupin. Gjennem sin far nedstammet hun fra kong August

av Polen og Aurora Kønigsmark, idet hendes far var en dattersøn av deres søn Moritz av Sachsen, og var født 1804. Faren døde tidlig, og moren var lidenskapelig og urimelig, mens farmoren var en fin og intelligent dame hos hvem den vordende forfatterinde tilbragte størsteparten av sin barndom. I en alder av 18 aar blev George Sand gift med marki Casimir Dudevant. Egteskapet var meget ulykkelig. Manden var raa, hissig og brutal, fuldstændig ute av stand til at forstaa sin ham meget overlegne hustru, idet hele tat var han en høist ubetydelig person.

Hun reiste da ogsaa tilsisst fra ham i 1831 med sine to barn, en søn og en datter. Efter dette begyndte hun at skrive og sendte ut sine første romaner hvori hun hævder kravet om frihet og rett for kvinderne til at utvikle sin individualitet og personlighet. Som bekjendt var hun en meget intim ven av Alfred de Musset og Chopin.

Som tidligere nævnt er det først efter sin død at George Sand har faatt den anerkjendelse som med rette tilkommer hende. Nutidens franskmænd ser i hende en sprogets mester, hvis uforlignelige stil man maa beundre.

I byen Paris's muséum, det meget interessante Musée Carnavalet, som holder tilhuse i Mme. SévignésHôtel har hendes datterdatter Mme. AuroraLauth-Sand ofret en hel samling av souvenirs fra George Sand og hendes familie.

Om George Sand skriver Paul Descamps i «La Française»: Det er mellem aarene 1831 og 1839 at den periode i George Sands liv kommer som først og fremst interesserer os, og i den tid bodde hun især i Paris. Det var ogsaa den mest stormfulde del av hendes liv, men vi hører til dem som mener at ansvaret for det ikke bare hviler paa det hun hadde tatt i arv, hendes opdragere, paa forholdene, men ogsaa paa samfundet hun levet i.

Hendes opdragere som var I. I. Rousseaus lærlinger har i det mindste delvis anvendt det system som han beskriver i sin «Emilie», et system som indebærer noget godt og noget ondt: det er en reaktion mot fortidens altfor tvangsmæssige

generelle opdragelse, men gaar til den motsatte ytterlighet over i en outreret individualisme. Den fremtidige George Sand løp paa markerne med gutterne, talte med mændene og blev undervist paa en litt kaotisk maate.

Skjønt dette system ikke er forenlig med vor stemmerett, saa begaar vi ikke nogen partiskhet ved at si at det maa nødvendigvis føre til uregelmæssighet i sæderne.

George Sand levet som ung pike et rent liv; blev gift i 18 aars alderen, var sin mand tro til 1831, tiden for hendes skilsmisse. Det var derimot hendes mand som skeiet ut, skjønt han hadde faatt en opdragelse som dengang passet for en landsadelsmand. Han kunde bare bebreide hende hendes intellektuelle overlegenhet, forskjellen i deres smak, og alle de misforstaaelser i et egteskap som passer daarlig, og kanske fremfor alt at hun var for litet kvindelig. Og desuten later det til at societeten syntes at være fiendtlig stemt mot George Sand paa grund av at hun brydde sig saa litet om alt det konventionelle, hendes altfor frie opførsel, og hendes forakt for «hvad man vilde si derom».

George Sand som følte sig uretfærdig bedømt, begyndte at finde societeten slett, daarlig grundlagt. For at stille problemet frem i hele sin tragiske storhet, blir vi nødt til at indrømme at en societet vanskelig kan bestaa uten visse ytre former. Derimot er vi nødsaget til at erkjende at disse former ikke er uforanderlige og bør forandres med tiden, og at denne forandring bare blir utført paa grund av eksentriske personers opdrift. En societet som uten kritik støter disse personer ut fra sin midte, stivner og stagnerer selv, og fremstiller den utstøtte som revolutionær. Endelig findes der elementer som i sig selv indebærer spiren til opløsning. Vi vil prøve at fremstille de forhold hvorunder problemet viser sig og overlater det til enhvers kritik.

Som offer for en opdragelse som var meget daarlig avpasset efter det miljø hvori hun skulde leve, blev George Sand ovenikjøpet offer for forholdene; hun vilde sikkerlig ha kunnet finde en anden mand selv i societeten dengang. Og dette

leder til at man faar lyst til at undersøke hvordan et slikt egteskap har kunnet indgaaes. I 18 aarsalderen hadde George Sand giftet sig med den som «først bød sig frem», som man vulgært uttrykker det, for at slippe bort fra sin mor, en koket og noksaa letfærdig dame, som stillet sig fiendsk mot de lærere som opdraget George Sand, der som man vil erindre levet hos sin besstemor. Skilsmisser forekom ikke paa den tid; men George Sand skiller sig fra sin mand, idet hun overlater ham slottet Nohant, som hun nylig hadde arvet, og nøiet sig med en aarlig rente av 3000 francs. Hun kommer til Paris i 1831 i en sjælstilstand som er helt forskjellig fra den hun var i da hun giftet sig. Hun er ikke mere bare en individualist — hun er en oprører. Hendes materielle stilling er ogsaa ganske ny; hun maa arbeide for at leve, tjener ikke nok, og blir derfor drevet til at indgaa en fri forbindelse. Kvindesaksspørsmaalet, skjønt ordet endda ikke er opfundet, aapenbarer sig for hende i forskjellige former: Som kvinders arbeide, forældet ordning av familien, fordommer angaaende kvinders undervisning og stilling.

Vi befinder os i det tidsrum da de første tegn til en kvindebevægelse ogsaa i Frankrike aapenbarer sig, samtidig med at utviklingen av transportmidler, av de store forretninger og byerne fandt sted. Før dette fandtes der visselig kvinder som var daarlig gift, nogen søkte trøst i religionen og andre i et ulovlig kjærlighetsforhold som samfundet taalte, dersom der ikke fandt nogen offentlig skandale sted; andre beklaget sig, men deres ensomme røst blev ikke hørt. Det er denne sisste kategori av kvinder som senerehen blir den talrikeste, og som begyndte at faa folk til at forstaa at der fandtes lover som man maatte forandre.

I «Indiana» som utkom 1832, fremstiller George Sand kvinden som er undertrykt av civilisationen; derefter er «Valentine» historien om et ulykkelig egteskap. «Lélie» (1833), er produktet av en krise hun netop da gjennemgik, der findes ikke mere nogen lykke for en kvinde i et fritt forhold, likhet for kjønnene eksisterer ikke, og det svake kjøn blir altid of-

feret. Med «Jacques» (1834) kommer hun derefter til den frie kjærlighet.

Disse lidenskapelige utbrudd var kanske nødvendige for at vække det sovende samfunds opmerksomhet, men de avgjorde ikke de spørsmaal som begyndte at stilles, og førte til en pessimisme som krævet samfundets rekonstruktion. Imidlertid hadde i 1831 bevægelsen splittet sig i to retninger, og netop den rolle som kvinden burde spille, var aarsaken til dette. Den talrikeste del tok sikte paa politisk aktion og vilde omstyrte verkstederne og staten; den anden part organiserte en kirke med nye dogmer om familielivet; denne sisste blev litt efter litt forandret uten nogen voldsomheter. Man indrømmet kjønnenes likhet, men kvindenes rolle var fremfor alt betydningsfuld i religionen, som et preste p a r burde veilede en i. Det er mot denne strøm at George Sand blev draget, en retning hvis hovedleder var E n f a n t i n; men det lykkedes ikke at finde den kvindelige Messias man drømte om, og i 1837 foreslog man at George Sand skulde spille denne rolle. Hun skilte sig snart fra denne gruppe. To aar senere sluttet endelig hendes skilsmisseprocess som hadde varet siden 1835, hun installerte sig paa Nohant. Hendes litterære liv fortsættes endda; men har ikke mere at gjøre med kvindesaken, som forresten da gjennemgik en almindelig nedgangsperiode i Frankrike. Den første bølge hadde frembrakt nogen positive forbedringer, men George Sand utrettet ikke stort for dem. Hendes litterære værd er det ikke spørsmaal om her, men fra det synspunkt set som beskjæftiger os, maa vi erkjende at hun fremfor alt har spillet en kritisk og nedbrytende rolle.»

Kvindelige Akademikeres Internationale Kongress.

Universitetskvindernes verdensforbund, som netop har avsluttet sin fjerde kongress i Amsterdam, har vedtatt at holde sitt næste møte i 1929 i Genf.

Som formand efter Dean Virginie G i l d e r s l e e v e valg-

tes docent Ellen Gleditsch, Oslo, og til viceformand professor Winifred Cullis, ansat ved Londons universitet.

Resolutioner

vedtat paa Den Internationale Kvindestemmeretts Alliances 10. Kongress i Paris 30. mai—6. juni 1926.

(Fortsættelse fra forrige nummer.)

V. Den ugifte Kvinde og hendes Barn.

Man vedtok:

1. At: fordi hvert barn har rett til en normal, fysisk, intellektuel og moralsk utvikling, saa er det Statens plikt at sikre de illegitime barn slike muligheter.
2. At: da moderskapsbeskyttelse og barnebeskyttelse hænger nøie sammen, og barnet lider ved at moren blir berøvet den, og ved den nød hun utsættes for, og er avhængig av den omsorg og næring det faar av hende, saa maa alle farholdsregler for barnets velfærd gaa ut paa at mor og barn blir sammen idetmindste under hele den psykologiske moderskapstid.
3. Moderskapsbeskyttelse maa ydes alle mødre inden nationen, ikke som fattigunderstøttelse eller av barmhjertighet, men paa grundlag av generelle forholdsregler der anvendes likt for alle mødre. Statsforsikring, som har vist sig effektiv i flere lande, burde utvikles og bli gjort almindelig. Al statsforsorg maa ta sikte paa at gjenoprette morens økonomiske uavhængighet, forsøke at gjøre hende selvhjulpen og sætte hende istand til at bidrage til at underholde sitt barn. Følgelig skulde ikke hendes moderskap berøve hende arbeide eller ansættelse.
4. Da staten er interessert i at forebygge spild av liv og i at formindste procenttallet av fysisk og moralsk defekte væsener, maa alt bli gjort for at gjøre mødre og barn til nyttige medlemmer av samfundet ved at hjælpe dem til at føre et normalt liv.
5. Det er moralsk rigtig og praktisk set effektivt at faa hver mand til at være delagtig i det moralske og økonomiske ansvar for sitt illegitime barn. I alle land maa efterforskning av barnefaren (La Recherche de la Paternité) tillates; de retslige fremgangsmaater maa gjøres

lettere og sikrere, slik at mænd ikke kan slippe for sitt lovlige ansvar, som skal bestaa i:

a) at betale underhold for moren før, under og efter nedkomsten, det sisste tilstrækkelig længe til at sætte hende istand til at amme sitt barn hvis hun er villig til at gjøre det;

b) at gi barnet underhold og utdannelse efter farens evne til at betale, og utdannelsen skal i tilfælde være den samme som han kunde yde et legitimt barn.

6. Desuten maa retslige reformer lette barnets krav paa farens navn og arv efter ham, og endvidere maa alle formaliteter for at legitimere, anerkjende eller adoptere barn gjøres lette, forutsatt at morens naturlige rettigheter blir tilbørlig sikret.

7. For at skaffe passende hjælp i trykkende nød, skulde enhver ugift mor ha rett til at kræve Statens beskyttelse ogsaa før barnets fødsel. Der skulde ogsaa i alle land sørges for social hjælp som kan dra omsorg for den ugifte mor og hendes barn. Denne skulde staa under et styre bestaaende av utdannede og lønnede velgjørenhetsarbeidere. Dette forsorgsvæsen skulde samarbeide med alle passende frivillige velgjørenhetsinstitutioner og Statsorganisationer, og internationalt være i forbund med forehavender som passer i andre lande. (Dette vilde lette fremgangsmaaten mot mænd som er reist utenlands uten at opfylde sine forpliktelser mot mor og barn.)

8. Leddene inden den Internationale Kvindestemmeretts Alliance maa i alle lande ta op spørsmaalet om den Ugifte Mor og hendes Barn, i den hensikt at øke kjendskapen til problemet og over hele verden vække en sym-

patisk solidaritet blandt kvinder, især blandt lykkelige og beskyttede mødre, eftersom alle mødre burde føle sig ansvarlig for alle barn.

*

Følgende resolution blev ikke vedtatt, men blev sendt tilbake til komitéen til videre betænkning:

«At i tilfælde av tvilsomt farskap, skal alle de mænd som kunne antas at være barnefaren, være pliktig til at betale en del av barnets underhold.» (Forts.)

Komitéen for intellektuelt Samarbeide.

Den komité for Intellektuelt samarbeide som er opnævnt av Folkenes forbunds raad, har i slutten av juli maaned holdt sitt aarlige møte i Genf, efterat dens forskjellige underkomitéer først hadde været samlet. Norske medlemmer av denne komité er professor dr. Kristine Bonnevie (medlem av kovedkomitéen og av underkommissionen for bibliografi) og prófessor dr. Ragnar Knoph (medlem av underkommissionen for intellektuelle rettigheter).

Et blik paa komitéens stilling og arbeide i de 5 aar den nu har bestaatt, viser paa forskjellige punkter avgjorte fremskridt, skriver «Morgenbladet». Komitéen er nu naadd frem til at bli i ordets egentlige forstand international; amerikanere og tyskere, som jo endnu ikke er medlemmer av Folkeforbundet, tar virksom del i dens arbeide, og komitéen omfatter repræsentanter, ikke bare for de forskjelligste intellektuelle omraader, fra kunst og litteratur til matematik og naturvidenskap, men ogsaa for de forskjelligste nationer og racer. Professorerne Lorentz, Einstein og Mme. Curie, professor Gilbert Murray og den bekjendte indiske botaniker J. C. Bose er blandt dens mest fremtrædende medlemmer.

Ogsaa m. h. t. komitéens opgaver og arbeide kan tydelig fremgang spores. I det «Internationale Institut for Intellektuelt Samarbeide», en foræring fra den franske regjering, har den faatt et udmerket instrument til gjennemførelse av sine planer. Institutets personale er fordelt paa sektioner som svarer til komitéens underkommissioner; her foregaar den foreløbige utredning av de spørsmaal som komitéen arbeider med og her søkes ogsaa dens beslutninger gjennemført. Spørsmaalet om den intellektuelle eiendomsrett skal saaledes her føres videre efter retningslinjer som for en væsentlig del er

angitt av professor Knoph. Paa bibliografiens omraade er man fra den fysiske kemi nu rykket videre fremover til arbeide med socialøkonomi, med den græsk-romerske antik og med de biologiske videnskaper, likesom ogsaa spørsmaalet om kvaliteten av papir og blæk, — av stor betydning for opbevaring av dokumenter, manuskripter etc. — vil bli optatt til drøftelse.

Et organisert samarbeide mellem de forskjellige landes universiteter søkes istandbrakt, — og man drøfter muligheterne for en international organisation av høiere politiske studier, til utdannelse for journalister, for statsmænd og diplomater. Utveksling av studenter og lærere søkes fremmet baade gjennem en samlet kundgjørelse av kurser og forelæsninger av international interesse, og gjennem lettelser i utgifter til reiser, pass etc. M.me C u r i e har i et interessant dokument diskutert betydningen og organisationen av et internationalt stipendiefond.

Paa kunstens omraade er arbeidet i fuld gang for at opnaa et organisert samarbeide mellem museer, og den bekjendte orkesterdirigent Felix W e i n g a r t n e r har fremsatt en række interessante forslag paa musikkens omraade.

Til samarbeide med centralkomitéen er der i de fleste lande oprettet Nationalkomitéer, og enkelte av disse har hver i sitt land tatt virksom del i løsningen av komitéens opgaver.

Komitéens stilling inden Folkeforbundet har iaar undergaatt en forandring, forsaavidt som den fra sin tidligere temporære natur er gaatt over til at bli et av Folkeforbundets faste organer med bestemt funktionstid for medlemmerne. Kontakten med pressen og det store publikum vil søkes utviklet gjennem det Internationale Instituts Informationsbureau, likesom der ogsaa netop i disse dager holdes et møte av eksperter paa opdragelsens omraade for at drøfte veier og midler til at fremme undervisningen om Folkenes forbund, dets organisation, arbeide og idealer, i den høiere skoles undervisning.

Utbyttedeling.

I december 1925 sluttet funktionærerne ved den østerrikske post-, telegraf- og telefonetat en overenskomst med statsmyndigheterne, hvorefter de skal ha andel i foretagendernes nettooverskudd.

Andelen er fastsaat til 1,8 procent med et garantert mi-

nimum av 120 shillings pr. mann pr. aar. Dette minimum skal betales i kvartalsvise terminer og det mulige overskudd like før jul. Funktionærerne hadde oprindelig bedt om 2,11 procent, men myndigheterne kunde ikke gaa over 1,8 procent. Utbyttedelingssystemet trær istedenfor det tidligere bonussystem. («Sociale Meddelelser»).

Bokanmeldelse.

Marie Bregendahl: «Thora», Gyldendalske Boghandel, København 1926.

Marie Bregendahl har forlatt sitt Sødalsfolk. Men hun har ikke forlatt «landsbyen». I sin sisst utkomne bok «Thora» vedblir hun paa en maate som ikke alene bunder i et grundig studium og et lydhørt øre, men ogsaa i et bankende hjerte for det folk som bor i «landsbyen», at fortælle sine læsere derfra.

Thora er vidunderet. Hun introduceres for os gjennem to galne smaajenter som «faster fra Marseljens land». Og man er straks inde i eventyret: den musikalske unge pike fra landsbyen, som blev gift i Frankrike. Sladderen gaar, ikke egentlig ondsindet, for Thora vækker ikke egentlig forargelse, hun er bare «eventyret» for alle, veninderne og de andre, hun er violinistinde, kunstner, «aparte», synes man i hjembygden. Alt hvad hun foretar sig, overrasker. Selv da hun efter mange aars fravær, kommer hjem, overrasker hun. Hun er ikke længer den straalende Thora, som har været, tænk, i «Marseljens land», og som de to pikebarn tænker sig næsten som en prinsesse, hun er ikke den Thora som kan pynte sig med «den unge Riis»' mange gaver; hun er ikke den glade, lyse, smilende veninde, som skapte interesse og moro om sig — hun kommer som et nedbrudt, utslitt, gammelt menneske hjem til færgekroen. Man glemmer saa lett at ogsaa de som er i «Marseljens land», blir gamle. Et helt hav av lidelser, sjælelig som legemlig, forstaar vi ligger bak hendes roman. Og med vemod lukker vi boken, og blir med de to «galne jentunger», som ventet prinsesse-fasteren «fra Marseljens land», saa underlig stille ved tanken paa livet, at det ikke altid er fuldt av glæde og fryd, men at der findes skygge og ganske meget alvor og mange sorger ved siden av.

Ganske overordentlig fin forekommer Marie Bregendahl mig at være i sine menneskeskildringer. Hun tar saa vart paa

dem alle. Kunstnerisk er fortællingen bygget op, og levende staar de forskjellige mennesker frem for os, saa de vækker stor interesse. «Thora» maa læses av alle som har sans for virkelig god litteratur.

F. M.

„Husstell".

Dorothea Christensens og Helga Helgesens landskjendte kokebok for «Fortsættelsesskoler, Ungdomsskoler, Vandrekjøkkener og Skolekjøkkenkurser for voksne elever i by og bygd», og vi tilføier: for enkle husholdninger overalt, er utkommet i 6te oplag hos H. Aschehoug & Co.

Boken har der været skrevet om flere ganger i vort blad. Enhver anbefaling er overflødig. De to forfatterinders navn borger for hvad man har for sig, naar man bruker «Husstell», som overalt i landet er skattet og heltut tilfredsstiller de krav man i vore dager kan ha til en god haandbok for at kunne stelle sitt hus.

Barnevern.

Paa det 7de landsmøte i den tyske forening for spædbarn- og smaabarnbeskyttelse som blev holdt i mars 1925, gav professor v. Pfaundler en utredning over farerne ved masse-

forpleining paa barneanstalter, beretter «Sociale Meddelelser».

Mangeaarige iakttagelser i professorens klinikk og sammenligning av anstaltbarn med proletarbarn som blev pleiet hjemme, viste at anstaltbarna stod tilbake for hjemmebarna baade i legemsstørrelse, -beskaffenhet og motstandsdyktighet likeoverfor infektionssykdommer. Anstaltbarnas dødelighet av difteri og meslinger var to til tre ganger saa store som for hjemmebarn. Farerne ved anstaltsforpleiningen hænger efter professorens mening sammen med de mangler som al masseforpleining viser i motsætning til den paa sjælelig kontakt hvilende instinktsmæssig tilpassede individuelle pleie. Den nødvendige begunstigelse av den kollektive barneforsorg under krigen, burde nu erstattes av individuel forpleining.

Angaaende bekjæmpelsen av barnedødeligheten, uttalte professor Klotz, at denne paa ingen maate hadde vist noget tilfredsstillende resultat for de uegte fødtes vedkommende, hvorimot dette var tilfælde for de egte fødte. Den samlede nedgang i spædbarndødeligheten vilde derfor ha været betydelig større hvis ikke den forøkede dødelighet blandt de utenfor egteskap fødte barn hadde virket hemmende i de sisste aar. «Organisationen for Spædbarnebeskyttelse» trænger ingen principiel ændring. Som middel til formindskelse av dødeligheten blandt de uegte fødte barn, anbefalte professor Klotz fremfor alt forhøielse av ammepenger.

Hjælp for Kvinder i Industriens tjeneste.

«Kvindelige Arbeideres Fagforening» i De Forenede Stater har ved et nylig avholdt møte i Kansas City utformet et fyldig tjenesteprogram for den stadig økende mængde av kvinder og unge piker i industriens tjeneste. Man ofret en hel dag paa at faa istand en lov for fagforeningens forhold og metoder og de midler hvorved arbeidende kvinder inden alle klasser kunde ledes til at forstaa organisationens goder.

Et ganske specielt træk i diskussionen var det eftertrykk man la paa den tanke at organisationen ikke bare tok sikte paa at opnaa kortere arbeidstid, bedre løn og arbeidsbetingelser, men at den ogsaa maatte forsøke at vække og utdype arbeiderens aandelige og intellektuelle liv.

Denne tanke blev sterkt fremhævet og betonet av Miss Helen Herstein, lærer ved et college i Chikago og medlem av «Høiere Skolers Lærerindeforbund», og som ledet dis-

kussionen om fagorganisationens maal og hensikter. Hun fremholdt med megen kraft og overbevisning, at en 12 timers dag og en 10 timers dag sammen med undermaals lønn i fabrikkerne nu var forbi, takket være det organiserte fagforbunds arbeide. Men man kan ikke slutte sitt arbeide med det. Leilighet til at nyte de høiere ting i livet, var ogsaa nødvendig. En arbeider behøver ogsaa fuldkomnere og skjønnere liv. Saa der fandtes mere at gjøre end at opnaa en 8 timers dag!

Videre blev der hævdet, at kvinder, som er virkelighetsmennesker, maa se de tilstande som eksisterer inden industrien i vore dager i ansiktet. De tænker ikke paa at være sentimentale eller at unddra sig. De ønsker at retfærdighet blir vist dem og vil fortsætte at arbeide for at bedre forholdene. I de samfund hvor der findes fagforeninger, er lønningerne i almindelighet høiere. Foreningen hjælper derigjennem ogsaa kvinder eller piker som ikke tilhører den. Det kan sies at en organisert arbeider hver bærer 10 uorganiserte paa sine skuldre.

Det er forbundet som stikker op veien for den arbeidende pike. Spørsmaalet for den organiserte arbeider blir ofte hvordan man hos hver enkelt skal kunne fremkalde de høieste aandelige og intellektuelle egenskaper og derigjennem opnaa de besste resultater. De fleste er tilfredse med saa alt for litet.

Dersom fagorganisationen kan hjælpe til ikke bare at skaffe kvinderne bedre løn og arbeidsforholde, men ogsaa et større aandelig liv, saa vil den ha naadd sitt høieste maal. Vi maa arbeide mot sløseri i industrien, mot uregelmæssig tjeneste og overproduktion, og ved bedre lønninger og kortere arbeidsdag søke at gi arbeideren fordelene av at sløseriet er avskaffet og at ydeevnen er øket. Vi maa søke at tilfredsstille den trang til skjønhet, som findes i alle mennesker.

Vi trænger en bedre forstaaelse av hvad det vil si at være kvinder i industriens tjeneste, erklærte en kvindelig forfatter som væsentlig sysselsætter sig med emner angaaende arbeidende kvinder.

Ved at fremstille behovet av en ny fremgangsmaate inden organisationen og for at kunne avpasse metoderne efter nutidens forholde, uttalte den komité som formulerte programmet for arbeidsprincippet følgende:

«I de 40 aar som den nuværende arbeiderbevægelse har eksistert i De Forenede Stater, har forbundene været altfor optat av arbeidet med at organisere sig, saa de ikke har hatt tid til eller syn for at bringe metode ind i arbeidet. Men de industrielle forholde og den offentlige mening har undergaatt

en forandring i vore dager. Nye farer svækker forbundene. Nye problemer fremstiller sig. Bare et objektivt studium kan sætte alle ledere og medlemmer istand til med klokskap at møte de nye forholde.

Der er ogsaa en speciel grund for de kvindelige arbeideres fagforening til at interessere sig for disse. Kvindernes økonomiske forholde er ved at at forandre sig, og ved denne forandring undergaar kvinders hele psykologi en omveltning. Er fagsystemet avpasset efter deres behov? Hvorledes kan det ordnes slik at fagforeningerne tiltaler dem? Hvordan skal de opdrages saa de tar virksom del i dem?»

Det er dette det gjælder.

FØLJETON:

Eftertryk forbutt.

MIRA.

EN KUNSTNERSKJÆBNE.

Av A. M. H—n.

(Forts. fra forr. nr.)

Presten hadde allikevel svært for at fatte sin beslutning. Der gik endda nogen dager hen inden fru Palm mottok svar. Tilslut laa det færdig, og han læste det endnu engang igjennem:

Høitærede fru Palm!

Deres godhetsfulde brev bragte mig aldeles ut av fatning. Det er grunden til at det først nu blir besvaret. Selve tilbudet er saa storartet at det i og for sig føles betyngende at ta imot det. Og allikevel er det ikke det som har gjort mig tvilraadig trods min grænseløse taknemlighet.

Nei, det er tanken paa at den lille viltre Mira skal fare vild i den store by, hvor saa mange fristelser lurer fra alle kanter, og hvor sydlændingernes impulsive natur kan trække hende ind i et nett av fristelser, som hun ikke forstaar at komme sig bort fra, uvant som hun er med at klare sig selv.

Jeg maler spøkelser paa væggen for mig, og den ene hændelse uhyggeligere end den anden ruller sig

op for mitt blik. Det er kanske reminiscenser fra de simple romanerne jeg læste i min ungdom. Ellers kan jeg ikke forstaa hvordan min fredelige värmlandske hjerne skulde kunde diske op med saa mange skrækkelige ting.

Min kloke besindige hustru mener at vi med taknemlighet bør motta fru Palms ædelmodige tilbud, og saa anbefale barnet i Vor Herres beskyttelse.

Jeg har ventet med at meddele Mira nyheten. Hun blir naturligvis utav sig selv av glæde, og vil nok selv senerehen skrive og takke.

Med beundring og i dyp taknemlighet

John Edlund.

Terningen var kastet. Mira skulde ut og prøve sin lykke. Det fik bære eller briste.

Da presten fortalte Mira om den viktige bestemmelse han hadde tatt, blev hun aldeles ellevild. Hun hoppet høit av glæde. Hun snurret sig rundt og lo mens taarerne strømmet. Tilslutt kastet hun sig ned paa en chaiselong hvor hun gjemte ansiktet i den bløte puten og hulket høit.

Fru Edlund kom ind, strøk eau de Cologne paa hendes tindinger, gav hende et glas vand at drikke og sa: — Se saa, lille Mira, nu er det nok. Vær nu fornuftig — tænk om vi ogsaa skulde bære os slik og kaste os paa hver vor sofa og skrike og graate — det vilde bli en vakker trio det, ikke sandt? —

Mira fandt tanken paa en slik situation saa komisk, at hun brast i en befriende latter, reiste sig og omfavnet først mor og saa far. — Om forlatelse, om forlatelse! Det kom saa uventet over mig, det som jeg har gaatt og higet og længtet efter. Det kom som et lynslag. Jeg kan ikke komme mig til ro! —

Saa begyndte der da en hel del opstyr med at utruste Mira til reisen. En syerske blev hentet fra byen. Hun kom med store tøistykker. Der blev revet, klippet, traaklet og sydd paa maskinen. Blonder og broderier blev satt paa de nye underklær, for nu maatte Mira være endda finere end før, syntes prestefruen, nu da hun skulde reise med selve fru Palm.

Kjoler maatte hun endelig ikke la sy, hadde fru Palm skrevet, for de blev kjøpt baade billigere og bedre i Paris. Bare en reisedrakt var nødvendig og den skulde fru Palms kammerjomfru sy, hvis Mira kunde komme til Forssa nogen dager før reisen. I Paris kunde man egentlig faa alting saa meget penere

at det var klokest slett ikke at kjøpe nogenting her hjemme, hadde hun sagt. Men fru Edlund syntes imidlertid at et fint utstyr av underklær var det mindste hun kunde sørge for naar hun gav pikebarnet fra sig.

Avskedens time var kommet, og Mira tok farvel med sine kjære pleieforældre. Fru Edlund hadde bundet en liten reisebuket av de allersisste bleke smaa blomsterne i haven. Frosten hadde skaanet dem likesom bare til en avskedshilsen til den kjære lille Mira. Den nye kuffert, reisevæsken og hatæsken blev stuvet ind i vognen, og far og mor stod hjælpende ved siden av, da Mira steg op. De var blitt enige om at de skulde holde sig tapre og frimodige ved avreisen. Men ingen av dem fulgte med til stationen. Mor klarte ikke at se toget bruse avsted med barnet, og da vilde heller ikke far forlate mor alene og ensom hjemme.

Mira fandt ogsaa at dette var det bésste. Det var tungt nok allikevel at skulle skilles, og værre om avskeden skulde trækkes ut længer end nødvendig. — Gud velsigne dig, barn! var prestens sisste ord. Og fru Edlund ropte efter hende: Ta dig godt ivare, og skriv ofte til os, kjære barn! —

Da Mira var kommet ut paa veien og ind i skogen, begyndte hun først at føle hvor merkværdig det var det hele, at hun nu virkelig var paa vei til Paris — til det Paris hun hadde længtet saa ubeskrivelig efter! Hvad mon hun vilde komme til at opleve der? Kanske det store ukjendte vidunderlige?

Hun følte en spænding som stimulerte hendes fantasi og fik den halve dagsreisen til at synes helt kort. Da hun kom til Forssa stod hele huset paa reisefot. I indgangshallen stod allerede store pakkede kufferter. Strykepiken sprang opover trappen med et fang fuldt av nystrøkne klær. Folk gik ut og ind for at motta ordrer av disponenten før avreisen, og fru Palm kom springende ned i morgenkjolen og ropte: — Velkommen, Mira! Nu kan du tro at der ser ut som i en manufakturbutik i dit værelse, men det maa du undskylde. Nu skal du først drikke en kop chokolade, og saa skal vi skynde os at ta maal, saa din dragt kan bli færdig. Kjære dig, reisen foregaar en dag tidligere end jeg skrev, saa vi faar lægge os ordentlig i sælen nu. Men det er netop det morsomste at ha det riktig travelt i forveien. Da føles reisen som et vederkvægende bad efter alle anstrengelserne. Mira hadde ingen erfarenhet paa dette omraade, men var spændt paa alt — i øieblikket mest paa hvordan hendes reisedragt saa ut.

(Forts.)

Nylænde

Tidsskrift for Kvindernes Sak
Utgit av Norsk Kvindesaksforening

Redaktør: Fredrikke Mørck

40. aarg.	OSLO, 15. SEPTEMBER 1926	Nr. 18

Clara Tschudi.

70 aar.

Norges populære forfatterinde Clara Tschudi fylder idag 70 aar.

Foruten de mange som personlig hilser paa hende, er vi en stor skare mennesker hvis tanker er hos hende med vore besste ønsker for de kommende aar, og vi sender hende en hjertelig takk for alle de lyse, glade stunder hun gjennem sitt rike forfatterskap har skjænket os.

Faa forfattere, om nogen, er saa læst som Clara Tschudi. Hendes bøker er præget av hjertelag, er underholdende, letlæste og morsomme. Allesammen røber de en høi grad av kultur hos forfatteren.

Derfor var det gjennem de mange aar med store forventninger og megen glæde vi imøtesaa den bok som hver gang skulde komme. Og vi blev aldrig skuffet. Altid kom der en som vi syntes var endda interessantere, endda morsommere, end den forrige. Og der staar de allesammen i vore bokhylder, og vi tar dem frem det ene aar efter det andet, og læser dem paany og finder dem like tiltrækkende som da vi første gang læste dem. De er os alle like kjære. De er blitt klassiske for os.

Clara Tschudis første bok utkom i 1885. Det var om kvindesaken. «Kvindebevægelsen og dens utvikling og nuværende standpunkt» heter den. Faa av nutidens mennesker, som elsker

hendes senere bøker, kjender den. Men for at lære Clara Tschudi helt at kjende, burde alle ogsaa gjøre bekjendtskap med denne bok. De vil faa endda mere tilovers for forfatterinden Clara Tschudi efter læsningen av den.

Der er ikke anledning til idag at komme nærmere ind paa Clara Tschudis forfatterskap. Alle kjender det.

«Nylænde» sender hende en hjertelig takk for alt hvad hun hittil gjennem sitt arbeide har utrettet for kvinders sak, imøteser med glæde og store forventninger hendes nye bok «Louise, storhertuginde av Baden», som kommer ut idag, og ønsker hende mange lyse, glade arbeidsstunder paa hendes kjære «Bauker», men ogsaa de herlige hvilestunder et menneske som hun, der sitter inde med saa meget, kan ha i sin ensomhet!

Oslo, 9de september 1926.

F. M.

Clara Tschudi med sin yndlingshund.

Frøken Sophie Alberti.

80 aar.

Den 19de september fylder Sophie Alberti 80 aar. Hun vil bli feiret av de danske kvinder paa denne dag, slik som hun fortjener det. Det føler vi os forvisset om, for stor er den indsats hun har gjort for kvinder.

Gjerne vil ogsaa vi norske kvinder faa lov til at være med om at hylde hende.

Sophie Albertis navn er for altid knyttet til «Kvindelig Læseforening» i Kjøbenhavn. Siden 1891 har hun staatt som dens dyktige og energiske formand efter først i tre aar at ha indehatt sekretærstillingen. Formand i 35 aar altsaa! Like interesseret, altid paa «færde», idag som for 35 aar siden! Like ufortrøden, like venlig og forekommende, like forstaaelsesfuld og elskværdig mot alle dem som søker hende naar de har noget paa hjerte, staar hun paa sin 80 aarsdag som et menneske,

aktet og avholdt av dem hun i de mange aar har været god imot og hjulpet paa den ene eller anden maate.

Og saa fuld av energi! Det skyldes f. eks. i allerførste række frk. Albertis initiativ at «Kvindelig Læseforening» har sin herlige eiendomsbygning i Gammel Mønt 1. At sætte noget iverk, er Sophie Albertis mindste kunst; og hvad det betyr at faa det istand i rette tid og med den rette hurtighet, det lærte hun paa en reise i Amerika. Idéen til at skaffe læseforeningen egen bygning hadde længe levet i hendes sind, blev ofte fremsatt paa møter, og vakte som oftest seig motstand. Men Sophie Alberti gav sig ikke, sparte ikke sig selv hverken for arbeide, eller naar det gjaldt kræfter eller penger.

Den 5te januar 1910 blev derfor en stor dag for hende, da læseforeningens medlemmer samledes for at kunne overvære nedlæggelsen av grundstenen til den nye bygning, som saa mange hadde ropt et varsko imot. Og med amerikansk fart satte frk. Alberti arbeidet igang straks; dobbelt arbeidsstyrke engagertes, og glæden blev endda større da den fem etages høie bygning efter vel ti maaneder den 19de oktober stod der fuldt færdig, ut- og indvendig, til samme dag at kunne tages i bruk! Sophie Alberti er nemlig et rent finansgeni, saa hun forstaar hvordan man skal bygge et hus. Som bekjendt er der i Kvindelig Læseforenings bygning ogsaa et vakkert utstyrt og godt Damehotel — hvor ogsaa mange damer fra vort land i aarenes løp har bodd — en restaurant og endel butikker.

Og naar nu Sophie Alberti den 19de september fylder sine 80 aar, saa kjæk og arbeidsglad som nogensinde, sender «Nylænde» hende en hjertelig takk for det store verk hun har øvet i de mange aar og endda gjør for kvinder; for al den interesse hun altid har vist vort blad, vor sak og vort land.

Vi takker hende fordi hun som foregangskvinde paa sitt omraade har øvet et storverk, der til alle tider vil staa som et monument over en kvinde og fortælle efterslegten hvad vor tids kvinder har kunnet utrette.

Fr. Mørck.

Kvinder som Prester.

Mens man i Danmark synes maalet nær at faa kvinder som prester, ser det ikke lyst ut hos os. Det ene Menighetsraad efter det andet vedtar enstemmig ikke at ville ha kvinder til at være prester i statskirken. Hittil er der, saavidt vi kan se, bare én menighet som som har svart ja, nemlig Porsgrunds.

Der er vel kanske faa lande i verden hvor det konservative kirkefolk hænger saa ved «de fra fædrene nedarvede skikke» som i det «fremskrittsvenlige» Norge!

„Kvindernes Marked".

«Kvindernes Vælgerforening» med tilslutning av endel andre kvindeorganisationer avholder i dagene 13de—20de september et kvindernes marked. Meningen med dette er at fremstille al slags kvindearbeide og erhverv paa «haandens og aandens omraade», som det staar i indbydelsen.

I forbindelse med markedet holdes der foredrag, og der vil ogsaa findes en fornøielsesavdeling hvor kvindelige kunstnere optrær.

Vi haaper at «Kvindernes Vælgerforening» maa faa glæde av sitt marked.

De tynde Dameklær.

Doktor Ingeborg Aas, praktiserende læge i Trondhjem, har under «Nationalforsamlingen mot Tuberkulosen»s raadsmøte der i byen holdt et foredrag om kvindernes drakt og tuberkulosen. I dette uttalte hun ifølge «Tidens Tegn» bl. a.:

Mens mændene har faatt avløp for sin dumdristighet i sporten, har kvinderne faatt utfolde den paa klædedraktens omraade. Denne er indstillet paa Rivieraens klima, ikke paa den barske norske vinter.

Et gammelt ord sier, at mandfolk og poteter fryser, men

ikke kvinder og brændevin. Nu, det er jo saa, uttalte dr. Aas, at brændevinet er det ædleste produkt av poteter, og kvinden det ædleste blandt menneskene, men længer kan vi ikke være med paa sammenligningen. Riktignok kan kvinderne suggestionere sig selv til at tro at de ikke fryser, men de faar like mange tilfælder for det. Reglerne for kredssykekassen tillater bare at der for kassens regning anskaffes briller, men det vilde lønne sig for den om den ogsaa spenderte godt og varmt undertøi paa sine kvindelige medlemmer.

Dr. Aas endte sitt kraftige og humørfyldte foredrag med at fremsætte forslag til en advarsel, som forsamlingen sluttet sig til. Den lyder:

«Raadsmøtet uttaler at den utilstrækkelige maate som mange kvinder i de senere aar har klædt sig paa, har hatt til følge megen sygdom, og der er ting som tyder paa at den økende tuberkulosedødelighet blandt unge kvinder har nogen sammenhæng hermed.»

Stort Legat for Kvinder.

Den i Amerika bosatte fru Edwin Ruud har stiftet et stort legat for kvindelige kunstnere i Norge og Sverige, eller rettere for de kvinder som har anlæg for og vil studere kunst.

Ved første utdeling i aar, hadde over hundrede ansøkere meldt sig her og nogen og seksti i Sverige.

Statuterne er strenge. Aldersgrænsen er satt til 30 aar, og da det er meningen at de som kommer til at nyte godt av legatet skal faa en grundig utdannelse, har stifteren bestemt at portionerne skal være saa store at de ogsaa strækker til til ophold, sprogundervisning og plastik i studietiden. Hvis eleven gjør tilfredsstillende fremskritt, faar hun ytterligere bidrag. Men saa fordres der ogsaa at hun skal arbeide intenst og ordentlig, hvis hun ikke vil risikere at miste sitt bidrag. Likeledes er det besluttet at stipendiaterne skal reise utenlands for uforstyrret av familie og venner helt at kunne hengi sig til sine studier.

De tre utvalgte norske stipendiater er: Mary Pedersen, Hjørdis Ravnaas og Mille Waitz.

Styret bestaar av: fruerne Edwin Ruud og Ellen Gulbranson og herrerne Johan Halvorsen og David Monrad Johansen.

Resolutioner

vedtat paa Den Internationale Kvindestemmeretts Alliances 10. Kongress i Paris 30. mai—6. juni 1926.

(Fortsættelse fra forrige nummer.)

VI. Gifte Kvinders Nationalitet.

Det vedtokes at uttale:

«At Den Internationale Kvindestemmeretts Alliances Kongress, idet den fastslaar det faktum, at følgende land: Argentina, Brasilien, Chile, Ecuador og Uruguay, har tilstaatt gifte kvinder at beholde sin egen nationalitet, glæder sig over de nylig stedfundne fremskritt i lovgivningen, hvorved det princip opretholdes som gir kvinder samme rett som mænd til at bibeholde eller forandre sin nationalitet, er blitt godtatt. Med speciel tilfredshet noterer kongressen:

1) At i 1918 gav Rusland til russiske kvinder som gifter sig med utlændinger, og til utenlandske kvinder som gifter sig med russere, rett til at bibeholde sin egen nationalitet, og gav ogsaa gifte kvinder uavhængig rett til at la sig naturalisere.
2) At Amerikas Forenede Stater den 22. september 1922 tilstod gifte kvinder samme rett.

3) At Belgien den 15. mai 1922 gav belgiske kvinder rett til ved deklaration at beholde belgisk nationalitet ved giftermaal med en utlænding.
4) At Rumænien den 13. februar 1924 gav kvinder ved giftermaal med en utlænding rett til enten ved deklaration eller ved en bestemmelse i egteskapskontrakten at bibeholde sin rumænske nationalitet.
5) At Sverige i 1924 tilstod svenske kvinder med utenlandske mænd rett til at forbli svenske saa længe som de ikke bosatte sig i sin egtefælles land.
6) At Norge i 1924, Danmark i 1925 og Island i 1926 tilstod de kvinder som var gift med utlændinger og hadde tatt samme nationalitet som sin egtefælle, rett til at bibeholde sin egen nationalitet saalænge som de bodde i sine egne fædreland.
7) At Østerrike i 1925 laget en lov som satte en østerriksk kvinde istand til at forbli østerrikerinde ved giftermaal med en utlænding, dersom hun ikke ved egteskapets indgaaelse krævet at faa sin mands nationalitet, og i 1923 vedtok Schweiz en forordning, som gav de scweiziske kvinder samme rett.
8) At det franske Senat og Deputeretkammer har stemt til gunst for et forslag som gir franske kvinder som gifter sig med utlændinger, eller til utlændinger som gifter sig med franske kvinder, rett til at beholde sin egen nationalitet.
9) At den britiske regjering har erklært sig villig til under forutsætning av at Koloni-regjeringene samtykker, at anbefale lovgivningen at gi en britisk kvinde rett til at forbli britte om hun gifter sig med en utlænding, og

At et forslag som gir kvinder visse nationale rettigheter er blitt fremlagt for den finske Lantdag. (Forts.)

Kvinders Rett til at avklippe sit Haar.

I byen Landau i Bayern faldt nylig et i bystyret fremsatt forslag om at paalægge en byskatt paa 50 mark aarlig paa «shinglede hoder», meddeler «The Vote». Borgermesteren appellerte til bystyrets medlemmer om ikke at gjøre sig selv latterlige, og tilføiet at det var kvindens uomtvistelige rett at behandle sitt eget hår på den måte hun selv ønsket!

«Tænk det, Hedda!»

Vort Hjemmestell.

(Indsendt.)

Fra en gammel dame, som hver dag med stor interesse læser sin avis, har vi mottat nedenstaaende, som vi gir vor fulde tilslutning forsaavidt det gjælder norske varer.

Hun skriver: Da jeg i «Morgenbladet» læste om at Mussolini hadde forbutt det italienske folk at reise som turister til andre land, de skulde værsgod bruke sine lires i sitt eget land for derigjennem at styrke sin valuta, kom jeg uvilkaarlig til at tænke paa hvordan man herhjemme i vort land tankeløst bruker sine kroner i andre land. Privatfolk bestiller hjem fra utlandet varer som vi saa udmerket godt kan fabrikere i vort eget land, og reiser til utlandet og kommer hjem med store kuffertladninger av utenlandske klær. Og herhjemme anstrenger vore industridrivende sig for at skaffe os det besste de kan. Vi har i vort eget land saamange udmerkede varer, at vi saamen ikke behøver at ty til utlandet av den grund. Og vi støtter vor egen handelsstand om vi kjøper hos dem og lar vor krone bli i landet. Det er mangel paa fædrelandskjærlighet ikke at holde sig til vore egne handlende.

Molstad & Co. har et storartet utvalg av kjoler, kaaper og tøier i alle mulige kvaliteter og holder sig stadig a jour med moterne; Bernhard L. Mathisen har de fineste dækketøier, lakenlerreder, strømper osv. for at nævne noget; hos Brødrene Hansen kan man faa alt mulig, som blandt andet hører ind under utstyr; Nilsens kaapelager, Grünerløkkens kaapelager og Petrine Nielsen har et sjeldent stort utvalg av færdigsydde kaaper i alle moderne facons. Norsk Undertøimagasin har trikotage, strømper og fint og lækkert dameundertøi. Og så vore egne produkter! Mustads og Tønsbergs margariner, Nordstrøm & Dues og Lilleborgs såper, Parelius's Maltekstrakt, Nor Bakepulver aldeles ekcellent, Dermogen salve for vore smaabarn, Acetylit m. m. mere; vore elektriske artikler: udmerkede Pyrox ovner og komfyrer, og Cloettas aldeles udmerkede Salonchokolade. Il-o-Vans herlige Aluminiums kokekar o. m. m. fl.

Kjære norske kvinder: Kjøp norske varer! Støtt vore egne handlende! La kronerne vore bli i landet! Send dem ikke til Paris! Støtt hverken franc'sen eller liren, men vor egen krone! Saa blir ogsaa vi med i arbeidet for at hjælpe op vort lands finanser! **F. A.**

„Kort Veiledning i Spedbarnstell".

«Røde Kors' Barselforening» i Oslo har utgitt en liten aldeles fortrinlig, kort og grei, brochyre med ovenstaaende titel. Den er utarbeidet av søster Elisabeth Hartmann Haas og gjennemsett av dr. med. Frølich.

I form av en eksamination, med spørsmaal og svar, faar man her rede paa hvordan man skal stelle et spedbarn fra den stund det for første gang fæster sitt hjælpeløse blikk paa en. Og man får undervisning om, og det er likeså viktig, hvordan den som skal stelle det lille væsen, maa passe sig selv i alle maater, saa arbeidet kan utføres til den høieste fuldkommenhet. For bare denne er god nok til det lille nyfødte barn.

Alle som skal bli mødre bør skaffe sig «Kort Veiledning i Spedbarnstell». Den koster 50 øre, saa alle har vel anledning, naar det gjælder noget saa dyrebart som sitt lille barns velfærd til at skaffe sig boken.

F.

Et kvindelig Landstingsmedlem i Sverige.

Den frisindede landstingsmand inden Blekinge landstings område, hvem frøken Ebba Holgersson har staatt som varamand for, er avgaatt ved døden, og Ebba Holgersson kommer derfor til at træ ind i hans sted.

Frøken Ebba Holgersson, som er et ualmindelig dyktig menneske, er lærerinde i Johannishus i Blekinge og er desuten ansat ved «Medborgarskolan» paa Fogelstad. Hun indehar en række tillidshverv i sin hjembygd, er blandt andet viceformand i Barnevårdnämnden, viceformand i Fattigvårdsstyrelsen, medlem av Skoleraadet og Bibliotekstyret, o. m. m.

Ved siden av alt dette er hun et elskværdig, hjertevarmt menneske, som bruker sine rike evner i det godes tjeneste, saa vi lykønsker Blekinge Landsting som har faatt hende ind i sitt arbeide.

Kvinders Fremskritt i Palestina.

Blandt de kvinder som mødte frem som delegert ved Pariserkongressen, var der en liten dame med strittende hvitt haar og et overordentlig intelligent ansigt, med straalende mørke øine. Det var dr. Rosa Welt Strauss fra Palestina. En kraftig personlighet, interessant at tale med. Hun er oprindelig amerikansk borger, men har siden 1919 levet i Palestina.

Kort før hun kom dit, utgjorde det jødiske samfund i landet ialt 750,000 mennesker. De organiserte sig som en national representation, og dannet en nationalforsamling eller et parla-

ment, som imidlertid ikke har nogen utøvende myndighet, skjønt der blir drøftet mange forskjellige saker. Fra alle kanter av landet fremsatte kvinderne straks sitt ønske om at bli representert likt med mændene, og efter opfordring av Mrs. Chapman Catt stiftet dr. Welt Strauss «Palestinas Landskvindestemmerettsforening». Denne forening har ledd i Jerusalem, Jaffa, Sufed, Tiberias, Haifa og i de judæiske og galilæiske kolonier, og tæller 1000 til 1200 medlemmer.

I 1920 fandt det første valg til Nationalforsamlingen sted, og kvinderne kjæmpet for at sætte mændenes program igjennem. Resultatet var at 14 kvinder blev valgt blandt de 334 representanter.

Ved det andet valg som foregik i 1925, kjæmpet kvinderne for at sætte sitt eget program igjennem, og der blev dannet et «Kvindernes Parti» i forsamlingen med «Like rettigheter» som sitt feltrop. Det lykkedes at faa 28 kvinder ind i forsamlingen, hvorav halvparten blev valgt av stemmerettsforeningen og den anden halvpart av forskjellige arbeiderpartier.

Fire av de kvindelige representanter sitter ogsaa sammen med 32 mænd i Forsamlingens eksekutivkomité.

Med neb og klør kjæmper Forsamlingen nu mot de rabbinske domstolers uretfærdige lovbestemmelser, som forbyr kvinder rett til arv og formynderskap over sine barn. De vil ikke akceptere deres vidnesbyrd som vidner, heller ikke tillate dem at søke skilsmisse. De rabbinske domstoler er grundlagt paa de

gamle mosaiske traditioner, og kvinderne faar føle at der skal et meget svært arbeide til for dem for at kunne faa nedbrutt disse gamle fordommer.

Lady Rhondda Præsident i „Direktørernes Forening".

Ved det aarlige møte i «Direktørernes Forening» i London, blev Viscountess Rhondda valgt til foreningens formand.

Som bekjendt er Lady Rhondda eier av og direktør for store kulgruber i England, i det hele er hun chefen for 28 viktige bedrifter. Der er ialt 200 kvindelige direktører for forskjellige konsortier i landet.

Pressekomentarer.

I «Le Droit des Femmes» skriver redaktøren, advokat Maria Vérone, i sin oversigt over Alliancens den 6te juni avsluttede kongress blandt andet følgende:

«Det lot til at «Ligaen for Kvindelige Vælgere» i De forenede Stater, som var med at stifte Den Internationale Kvindestemmeretts Alliance» ikke ønsekt at «Kvindernes Nationale Parti» (National Woman's Party), skulde optas i Alliancen, og dette var utvilsomt grunden til at denne store og betydningsfulde forening ikke blev optatt, hvilket forekom os meget beklagelig.

Denne avgjørelse muliggjorde det ogsaa at vi kunde forutse hvad utfald stemmegivningen paa resolutionen angaaende «beskyttelse» for arbeidende kvinder vilde faa. «Womans Party» (som det forkortet kaldes) har altid været imot enhver lovgivning, som under paaskudd av at ville beskytte, har arbeidet for at indføre indskrænkninger i kvinders arbeide, utelukker dem fra visse virksomheter hvori de paa en fordelagtig maate kan tjene sitt brød, og paa denne maate søker at retfærdiggjøre ulikheten i lønnen for mænd og kvinder. En flerhet av kongressens medlemmer syntes imidlertid at ha en anden opfatning. Skjønt den av Alliancen nedsatte komité erklærte sig mot enhver indskrænkning i kvinders arbeide, befandt kongressen sig splittet paa dette punkt, og ved en tilstrækkelig stor majoritet faldt resolutionen.

For noget nonsens visse journalister skriver i anledning av denne sak! Forkjæmperne for frihet til arbeide blev behandlet som ytterliggaaende og blev kraftig utskjeldt! Dog, dette er ikke første gang spørsmaalet har været reist i Frankrike. Vi har hatt leilighet til at vise at nattearbeide er forbutt for kvinder, naar det blir godt betalt, men at det er tillatt at tilsidesætte loven, naar det gjælder daarlig betalt arbeide, som mænd ikke ønsker at ta. Vi gjenkalder i erindringen tilfældet med «La Fronde» i 1898, da de kvindelige typografer blev forbutt at tjene 15 til 20 francs dagen med at sætte avisen, skjønt kvinderne i alle trykkerier blev tillatt at arbeide med at brette aviserne for en løn fra 2 til 4 francs!

Det hadde uten tvil været en udmerket ting at ha faatt denne sak diskuteret for at klargjøre tilhørernes begreper. Kongressens program var uheldigvis for svært til det, og tiden for kort for et fuldkommen studium av spørsmaalet og for en lødig diskussion.»

Smaapluk fra Verdenspressen.

Et lovforslag om stemmeret for kvinder vil bli fremsat i det **japanske underhus** i denne session, skjønt japanske kvindeledere ikke venter at det skal gaa igjennem og istedet koncentrerer sine kræfter om andre reformer som vil bidra til at bedre den japanske kvindes stilling.

Kvindelederne mener at forut for kvindestemmeretten maa gaa visse reformer, blandt andet en omordning av undervisningsvæsenet for kvinder, lover som beskytter arbeidersker, ret til at sitte i kommunestyrer og tilsynskomitéer, og ophævelse av den lov som forbyr kvinder at danne eget politisk parti. Denne sidste reform blev ifjor vedtat av Underhuset, men forkastet av Overhuset.

De japanske kvinder selv mangler interesse for politiske spørsmaal og sætter sig i mange tilfælder imot deltagelse i det offentlige liv. Der skal en god del politisk oplysning til før den japanske kvinde kan benytte sin stemmerett med forstand. («The Christian Science Monitor».)

— — — —

En hundreaarig uskreven lov om at kvinder ikke maa vise sig i salen i De forenede Staters senat, har været til stor ulempe for de av senatorerne som har ansat kvindelig privatsekretær. Naar en senator tok ordet paa senatets møter, kunde ikke hans kvindelige privatsekretær sitte ved siden av ham og række ham dokumenter og notater eftersom han behøvet dem, men maatte opholde sig i et forværelse og

sende et bud ind med papirene. En mandlig sekretær derimot kunde sitte hos senatoren naar hans assistance var paakrævet.

Nu er Washington kommet til en løsning, selv om den bare er halvveis. De kvindelige sekretærer har faatt plass paa et galleri like ved de plasser som er reservert for senatorernes, præsidentens og vicepræsidentens familier. Som en av dem sa: «Det første skridt for ethvert tiltak er anerkjendelse, og det har vi da faatt!»

Den tid kommer nok, da ogsaa de kvindelige sekretærers plass blir ved siden av senatorerne.

FØLJETON:

Eftertryk forbutt.

MIRA.

EN KUNSTNERSKJÆBNE.

Av A. M. H—n.

(Forts. fra forr. nr.)

I hendes værelse laa der flere tøibundter at vælge mellem. Mira valgte straks det mørkeviolette tøi, som fru Palm ogsaa hadde tænkt sig vilde klæ hende besst.

Med megen omtanke hadde fru Palm selv forfærdiget et mønster til kaapen, som paa det fordelagtigste vilde bedre Miras figur. Mønstret blev prøvet og viste sig at svare til forventningerne. En net, bløt reisehatt med slør til, laa ogsaa færdig, likesaa hansker i samme farve som tøiet.

Saa blev da tilslutt alt færdig; reisefrokosten indtatt, alle saker baaret ut, og landaueren og bagagevognen stod for døren. Herskapet satte sig op, de livlige hester satte avsted i fuld fart over den issvulne vei i den bitende kolde høstmorgen.

— Javel, min kjære Mira, nu skal vi ut og more os — sa disponent Palm, og knep hende i kindet. — I Paris kan man ha det morsomt, skal jeg fortælle dig. Det ligger i luften dernede at alt blir lett og lystig. Pariserne er ialfald et underlig folk, man kan si hvad man vil, kvikke og glade. De er saa ulike os svensker som ekornet er ulik mulvarpen. Eller hvad Ellen? Du kjender dem endda bedre end jeg. — Jo, det er nok aldeles riktig karakterisert. — Og saa fortsatte man at tale om Paris, og om alt det man der skulde faa se.

Baade hr. og fru Palm hadde et udmerket reisehumør.

De moret sig begge bare ved det at reise, og de la merke til hvad de saa. De fandt paa tusen smaa muntrationer underveis i kupéen. Snart blev der kjøpt vittighetsaviser, snart frukt, saa langedes ind gjennem vinduet noget at drikke, og alt bidrog til den muntre sindsstemning.

Da de vel var kommet ind i fremmed land, og Mira laa i sin fine førsteklasses sovekupé og lyttet til togets brusende lyd, signalernes skjærende skarpe skingren, var det altsammen som en drøm for hende. Var det virkelig mulig, at hun nu var utenlands og ilte mot ukjendte muligheter? Hun tænkte paa far og mor, hvordan de nu laa og sov i sine lune senger. Hun syntes hun saa dem for sig: mor med sin lille morsomme flettepisk i nakken, far med den graa topluen paa hodet. Og alt var saa stille og tyst omkring dem, saa forskjellig fra dette jernbanedunder og brak, pipinger og ringninger. Ak, hjemme hos far og mor var det fredfuldt og stille! De hadde nok tænkt paa hende; det var nok det sisste de gjorde inden de sovnet og bedt for hende, hadde de ogsaa. — Hun foldet sine hænder og bad en brændende bøn for sine kjære fosterforældre, som hadde løftet hende ut av fattigdom og ensomhet til det herlige liv som nu ventet hende. Ogsaa sovnet hun ind.

Om morgenen vaaknet hun ved en heftig banken paa døren. Det var konduktøren, som stak ind en frokostkurv, indeholdende kaffe saa sort som natten, brød, smør og egg. Hun reiste sig og begyndte at tygge og spise som en utsultet skrub, og drak op hvert eneste grand kaffe, og syntes hun blev passet og opvartet som en ekte haremsprinsesse! Ikke mindre morsomt var det om dagen at indta sine maaltider i den store restaurationsvognen, som i alle svingene slængte hit og dit. Hun fik spise en masse retter, og sluttet med herlige pærer og druer som hadde vokset under sydens sol. Og hvor underlig var det ikke for første gang at høre alle mennesker omkring sig tale et fremmed sprog! Hun forstod bare enkelte ord, skjønt hun jo hadde lært at læse og ogsaa tale litt de tre almindelige fremmede sprog. Men menneskene talte saa fort og saa utydelig, syntes hun. Hun orket ikke følge med.

Disponent Palm tok sig frem saa godt han kunde med tysk, men da de kom ind i Frankrike, overlot han alle underhandlinger til sin kone, som talte sproget flytende. Selv kunde han bare tale flytende engelsk.

Mira hadde læst mest fransk, og fandt mere behag i dette sprog end i tysk og engelsk.

Endelig nærmet man sig Paris. Landskapet hadde antatt

en for hende fremmed karakter. Trærne saa saa underlig stubhuggete ut. Misteltenen vokste i store klumper oppe i dem og de saa ut som vældige skjærereder. Hus og haver, alt var saa ulikt Vermeland som mulig, aapent, lyst og slett. Ingen mørke skoger. Hun var saa træt, saa træt, men kunde ikke forlate vinduet. Med stor nysgjerrighet slukte hun alt som fløi forbi, og længtet bare efter at stifte bekjendtskap med menneskene og forholdene i det nye land.

Under et vældig braak bruste toget ind paa stationen i Paris. Men, du milde, for et væsen! Skrik og rop! Og menneskene sprang om hverandre slik, at man blev ganske ør i hodet. Fru Palm tok Miras arm under sin for ikke at miste hende i vrimlen. Og det gav Mira tryghet. Ellers vilde hun ha følt sig aldeles fortumlet.

Tilsisst fik de sig en bil, og saa bar det avsted gjennem de menneskefyldte gater med hus saa høie, at skorstenene forekom Mira naadde helt til himmels. Hun hadde ikke sett nogen større by end Filipstad paa nærmere hold. Hun blev næsten svimmel likeoverfor den uhyre gatetrafik. Det var ikke bare gaaende og almindelig kjørende, men ogsaa omnibusser saa svære som hus, hvor folk sat til og med oppe paa taket! Og kolossale lastekjærrer, forspændte med vældige hester, spændte i lang rad efter hverandre. Alt hvad hun saa forekom hende i høieste grad forunderlig.

— Naa, hvordan føles det at være i Paris? spurte disponenten. — Ubegripelig, svarte Mira likesom i søvne.

Ved hotellets port møtte elegante herrer i livré, meget, meget finere end betjenten paa Forssa. De reisende fik sine værelser anvist, og Mira blev ganske henrykt over sitt, som laa i sjette etage og hadde utsikt over Seinen. En stor del av Paris laa utbredt for hendes øine, indsvøpt i en egen, farverik, blaadisig luft, som gjorde alle konturer bløte og gav det hele noget drømmelignende. Hun saa sig om i værelset med de lyseblaa silkemøbler, det hvitdraperte toiletbord med det lange speil, og forsynt med smaasaker. Og hun nøt de bløte lænestoler og det tykke tæppe som dækket næsten hele gulvet. Hun beundret det staselige vaskebordet med et porselæn som kunde ha været en prydelse paa et middagsbord! Alting var jo som i et eventyr; finere kunde ikke nogen prinsesse ha det! Kanske var hun blitt forvandlet til en prinsesse? Eller var det en drøm altsammen?

(Forts.)

Nylænde

Tidsskrift for Kvindernes Sak
Utgit av Norsk Kvindesaksforening

Redaktør: Fredrikke Mørck

40. aarg. | OSLO, 1. OKTOBER 1926 | Nr. 19

Kvindelige Prester.

Av læge Arne Aas i «Nidaros».

Da jeg for tiden er bortreist, har jeg ikke kunnet delta i det menighetsraadsmøte, som holdtes forleden i Lademoens menighetsraad og hvor raadet mot 2 stemmer uttalte sig mot ansættelsen av kvindelige prester.

Som et ringe medlem av samme menighetsraad ønsker ogsaa jeg at redegjøre for mit standpunkt til denne sak, som menighetsraadene næsten uten undtagelse har avvist — kun et par steder i landet har en enslig stemme dissentert.

Som en ældre prest nylig sa: Kirkestatsraaden visste vel hvad han gjorde, da han sendte denne sak til menighetsraadene. Hverken han eller nogen anden har vel mistænkt disse forsamlinger for at være i besiddelse av det aandelige fremsyn, som skaper mottagelighet for reformer. Visste man det ikke før, saa vet vi ialfald nu, at menighetsraadene ikke repræsenterer menighetene i videste og besste forstand og derfor er litet skikket til at ha den avgjørende indflydelse paa de store principspørsmaal. La det derfor bli med, at de bestemmer offerdager og lignende uskyldig beskjæftigelse, det har de ialmindelighet tilstrækkelige forutsetninger for.

Av kirkedepartementets cirkulære fremgik det med all ønskelig tydelighet, at saavel de høieste kirkelige myndigheter,

biskoppene, som den teologiske videnskaps besste repræsentanter, professorerne, stod splittet i denne sak. En lægmand kan saaledes ikke her søke nogen støtte for sin bedømmelse og avgjørelse av spørsmaalet, eller med andre ord: spørsmaalet kvindelige prester kan ikke avgjøres av bibel eller videnskap.

Jeg har en mistanke om, at selv om en flerhet av vore prester i al stilhet vet at vurdere det berømte (eller skal vi heller si beryktede) Paulinske ord efter sin sandsynlige mening, saa er det dog ganske nemt likeoverfor menighetene at ty til den forklaring, at Paulus ikke ønsket kvindelige forkyndere.

Det er ialfald et faktum, at kvinder var sterkt engagert i menighetslivet paa Paulus's tid, og der findes vel nu neppe nogen, selv i «de engere kredse» som ønsker, at kvinderne skal fjernes fra det kirkelige menighetsarbeide — her skulde komme til at se rart ut, hvis de pludselig trak sig tilbake og overlot hele valpladsen til mændene.

Vi gjør heller ikke den erfaring, at nogen har noget imot at se kvinder paa vore talerstole — tvertimot blir de, som har anlæg for at kunne optræ offentlig i kirkelig eller socialt arbeides tjeneste saa overhængt med anmodninger om at tale, at «menighetens ønske», som altid trækkes frem som et av de væsentligste argumenter mot kvindelige prester, virkelig ikke er til at ta feil av.

Man ser heller ikke andet end at kvindelig assistance er overordentlig eftertragtet ved sykesengen, naar mennesket staar foran spranget ut i det store ukjendte, og det vilde visselig være faa, som allerede nu vilde ha fordom mot at se kvinder som formidlere av selv den høitideligste kirkelige handling. Efter mit skjøn vil man ikke krænke nogen menighets «ønske» ved at ansætte en kvindelig prest, utviklingen vil gaa i den retning, men efter alle julemerker at dømme blir kirken selv den institution, som kommer lunkende tilsisst; det er slut med de dage, da kirken og kirkens mænd gik i spissen for idéen, nu maa de hales og drages paa slep.

Dyperegaaende argumenter mot kvinders ansættelse som prester, har jeg ikke sett ført i marken. Alle er enige om, at

kvinder gjennemgaaende har en større fromhet og et renere følelsesliv end mændene, det synes ogsaa, som de mere «lever efter mesterens ord» og ialfald har en større evne til at ofre sig i en religiøs idé's tjeneste. Trods alle krampaktige anstrengelser for at faa mændene med, er det et faktum, at det er kvindene, som næsten overalt er i stor majoritet i religiøse forsamlinger, og det er de opofrende kvinder, som maa ta fatt, naar det gjælder at faa ført ut i livet det barmhjertighetsarbeide, som kirken absolut ikke kan undvære, hvis den ikke helt skal gaa over i en skyggetilværelse i nutidens samfundsliv.

Vi ser saaledes, at kvindene er hjertelig velkomne til alle talerstoler og alt arbeide i kirkens tjeneste, som utføres for liten eller ingen løn — kun de stillinger skal være lukket for dem, som gir sine utøvere et skikkelig levebrød. Her er Paulus ualmindelig god at ta til.

I en tid, hvor kampen for tilværelsen er haard, vil et saadant kynisk resonnement ha lett for at vinde gehør, om jeg end villig skal medgi at de fleste motstandere av kvindelige prester neppe er sig bevisst, at her ligger hunden for en væsentlig del begravet.

I dette tilfælde tror jeg imidlertid, at man med den største ro ogsaa kan la de bekymringer fare, som hittil har gitt mændene monopol paa de besst avlønnede stillinger inden kirke- og menighetsliv; neppe nogen tror vel for alvor, at kvinder vil vælge det teologiske studium qua «brødstudium», og visselig vil ingen kvinde søke og endnu mindre med de ultra-forsiktige menighetsraads billigelse faa en prestestilling, medmindre de føler kaldet og har særegne evner til at beklæde presteembedet — denne gjerning, som i sin ideelle utøvelse kræver en kombination av kundskaper, arbeidskraft og hjertelag, som ikke er enhver gitt.

Det har længe forekommet mig besynderlig, at de mandlige prester, ialfald i byene, ikke er mere interessert i at faa kvindelig hjælp at henvise til, naar det gjængse krav om, at presten værsaagod skal være tilstede i alskens smaa kvindeforeninger og paa basarer og tilstelninger av forskjellig slags, som

sikkerlig mangen gang sætter den mandlige taalmodighet paa en haard prøve — kanhænde den kvindelige her lettere vil strække til.

At prestegjerningen skulde være for anstrengende for kvinder, har livet forlængst motbevist; der spørres ikke om anstrengende reiser, naar der f. eks. trænges jordmor, og i det store og hele er vel ikke prestene overbebyrdet med arbeide, medmindre de er i besiddelse av de personlige egenskaper, som gjør dem til de sterkt søkte. Og skulde dette vederfares en kvindelig prest, saa er det ingen grund til at tro, at hun kom til at ta sig sin opgave lettere end mændene — kvinder er vant med mas og 14 timers arbeidsdag.

Ser man sig litt om i verden, blir det litet igjen av de vanlige argumenter om kvindens uskikkethet til de geistlige embeder. Hvor ofte sættes de ikke paa de mest utsatte og farlige poster, f. eks. paa missionsmarken; det forekommer mig, at en læge nylig skildret en slik kvindes aarelange arbeide alene i en koloni for spedalske. Der var det sandelig en stor og god arbeidsplass for de mere «skikkede» mænd, men se mig til om de søkte den.

Og i vort eget land kan vi blandt de talrike eksempler paa den kvindelige skikkethet i kirkens tjeneste bare se paa, hvad vore diakonisser utretter. De gir avkald paa ekteskap og alt, som smaker av jordisk velvære for at ofre sig for et liv i den aand, som i egentlig forstand er den kristne, nemlig næstekjærlighetens. Er det mange mænd, som gjør det samme i samme grad?

Jeg har ikke bedre vett, end at jeg synes, det maa være stikk imot all kristelig aand at avvise mennesker, som banker paa døren og ber om at faa være med, fordi de mener, de har noget at gi sine medmennesker. Og har kirken raad til at undvære nogen som byr sig til tjeneste?

Kristendommen gavner man visselig ikke ved slik steil politik, og i det lange løp gavner man heller ikke den haandfuld «brødre» og «søstre», som samler sig om presten eller den aandelige leders person, slik at ringen blir snevrere og snevrere.

Kirken plikter ogsaa til en viss grad at regne med selve den store menighet, som ialfald faar lov til at være med at betale i klingende mynt det de foretar sig indenfor ringen, og skulde det ikke være klok politik en og anden gang at slaa op et vindu og faa frisk luft, saa folk flest ikke i saa utpræget grad som nu befandt sig besst utenfor? Jeg vil atter citere den før nævnte prest: Kristendom er hverken form, skikk eller bekjendelse, men alene liv og levnet.

Jeg har det haap og den tro, at i den fornyelse av kristendommen, som nu smaatt om senn arbeider sig frem, ogsaa blandt kirkens folk, der vil den kvindelige forkyndelse spille en rolle.

Dette var altsaa «lægens» syn paa spørsmaalet kvindelige prester. Ogsaa han har i embeds medfør en smule føling med hvad der rører sig i menighetens liv og hvad der tjener til dens besste, og det er kanske hans plikt en sjelden gang at gi sitt besyv med, naar der spørres efter «vox populi».

p. t. Vang 5/9-1926.

Arne Aas,
læge.

Studiehjemmet for unge Piker.

10 aar.

I ti aar har nu «Studiehjemmet for unge piker» eksistert. At det var et overordentlig betydningsfuldt tiltak den komité utførte, der satte sig som opgave at skaffe et godt hjem for unge piker som skulde tilbringe sin læretid i hovedstaden, fik de mange gjester paa hjemmets 10 aars fest den 18. september et levende indtryk av.

Det stod for mange, vel ikke mindst for komitéen selv, at det var et vovelig foretagende at starte noget slikt netop i de vanskeligste aar landet har hatt — krigsaarene. Men de modige damer overvandt alle vanskeligheter.

Professor Kristine Bonnevie, formand i arbeidskomitéen og formand i Studiehjemmets styre, gav paa festen en oversikt over hjemmets tilblivelse og dets plan.

I de svære aar var det naturligvis forbundet med store utgifter for den kvindelige ungdom som skulde forberede sig til at ta kampen for tilværelsen op, at faa et nogenlunde billig og godt sted at bo. Pensionatprisene steg i en uhyggelig grad, en hybel var det næsten umulig at opnaa til en pris som var nogenlunde antagelig — kort sagt: der var nød.

Fru Ingeborg Wille hadde skrevet endel avisartikler om hvad det gjaldt, og fru Signe Greve Dahl hadde paa forskjellige steder holdt foredrag om saken og appellert til publikum om at gjøre noget for at hjælpe den studerende kvindelige ungdom. Professor Bonnevie betegnet disse to damer som dem der hadde inspirert til dannelse av komitéen. Vi tar visst ikke meget feil, naar vi mener at professoren selv var den første i hvem tanken slog ned om at ta idéen op og faa den realisert.

Der blev paa det første konstituerende møte, som holdtes 23de september 1915 av en række interesserte, besluttet at oprette «et hjem for dannet kvindelig ungdom som i Kristiania søker sin utdannelse», og at der skulde lægges særlig vekt paa at skaffe hjemmets beboere ikke bare kost og logi, men ogsaa arbeidsro og hjemlig hygge, at gjøre omgangstonen sund og god, saa at hjemmet — uten at øve paatryk paa de unges personlige anskuelser — kan danne et betryggende miliø for deres naturlige utvikling.»

I den arbeidskomité som blev nedsat, stod foruten professor Bonnevie, fruerne Constance Nygaard, Anna Fritzner, Maja Pettersen, Marie Michelet, tandlæge Gyda Frydenlund og skolebestyrerinde Vally Dannevig.

Det gjaldt først og fremst at skaffe penger. Oprop utstedtes og sendtes landet rundt. Pengebidrag kom raskt ind, saa man en maaned efter det første møte kunde gaa videre i utarbeidelsen av planerne. I mars 1916 hadde man en sum paa 32 000 kroner, og denne blev da anlægskapitalen.

Komitéen var saa heldig gjennem dannelsen av Aktieselskapet «Gjetemyrsveien 11 og 13» at faa 2 aktier i den eiendom som dette indkjøpte, og her fik den leiet 3die etage og et

mørkeloft. Dette sisste har arkitekt Lilla Hansen med stor genialitet omdannet til de triveligste soveværelser for de unge piker, som alle har forstaatt at sætte sitt individuelle præg paa sitt rum. Senere har Studiehjemmets styre opkjøpt 11 aktier i selskapet. I direktionen for dette sitter fru Constance Nygaard, som ogsaa er styrets viceformand og dygtige financière.

Hjemmet har en prægtig dagligstue med piano, et overordentlig koselig bibliotek og alt som kan bidra til hygge. Og en stor have.

Strømmen Trævarefabrik har leveret inventar, disse enkle, men vakre møbler, som vi alle kjender, og andre store firmaer har leveret alt det andet som behøves, saa idag staar studiehjemmet der som et riktig koselig og vakkert hjem for den ungdom som skal færdes ut og ind der.

Under bolignøden, allerede før det hele var færdig, flyttet 23 pensionærer ind. Den hele tid har søkningen været stor. Mange staar hvert aar paa ekspektancelisten. Nu kan hjemmet alt i alt ta 42 pensionærer. Prisen er for tiden gjennemsnitlig 142 à 140 kroner pr. maaned. De som har enkeltværelser betaler litt mere end de som deler rum. Hjemmet har en husmor, frk. Marit Sørensen, som helt er fritatt for det man egentlig forstår med «husmoderlige bekymringer», idet hun utelukkende skal være hjemmets vertinde, og en kjøkkenchef, frk. R. Sørbrøden, som har at sørge for at pensionærernes materielle krav tilfredsstilles.

Det er meningen at hjemmet skal bære sig. Og det har det ogsaa gjort. Nu har det en tradition at bygge paa, og vi vil haape at den gode aand som vi følte raadet inden hjemmet, maa vedbli at herske der, saa det kan bli til rik velsignelse for dem som bor der, og til glæde for dem som har oprettet det.

Professor Mowinckel takket paa universitetets vegne styret for at det gav studerende ungdom et hjem. Der var mænd som hadde tilbrakt 10 aar av sin ungdom i studier i Oslo, og tænkte tilbake paa de tider som de mørkeste i sitt liv. Ikke ett hjem hadde været aapent for dem. Han ønsket hjemmet lykke og held i sitt fortsatte arbeide med at spre lys og hygge blandt den studerende ungdom.

Fru Marie Idsøe fra Stavanger takket paa utenbys forældres vegne, og doktor Tove Mohr brakte professor Bonnevie en varm takk for det store, opofrende arbeide og den varme kjærlighet hvormed hun omfatter hjemmet og dets beboere. F. M.

Fra Nationalraadet.

I anledning av at Tyskland er optatt i Folkeforbundet har Norske Kvinders Nationalraad sendt en telegrafisk hilsen til det tyske kvinderaad. Dette, som netop holdt sitt aarsmøte i Düsseldorf, har ved sin formand Emmy Ender sendt tilbake en hjertelig hilsen og takk i forvissning om et godt samarbeide.

Barns Ferieophold.

«Komitéen for barns feriophold hos private» har iaar mottat indbydelse til 56 barn, som alle har hat en deilig ferie. Halvparten av dem har været hos de snilde verter et eller flere aar. To barn blev grepet av hjemmelængsel og reiste tilbake straks. Kr. 2838,00 har komitéen faatt til reise- eller opholdsbidrag. Pengene er utdelt til 122 barn, som saaledes ogsaa fik en styrkende ferie paa landet. Dette gode resultat skyldes for en stor del pressens velvilje og hjælp, hvorfor takkes hjertelig.

Ved frk. Ebbesen, Sandefjord, blev indsamlet kr. 812,00, ved «Aftenposten» kr. 160,00, resten fra snilde folk baade nær og fjern. Hurdal kristelige ungdomsforening har ogsaa iaar skaffet plass til 14 barn. E. F.

Kvindernes marked

aapnet tirsdag den 14. september sin utstilling for en række indbudne.

I den store Tennishall, som var overlatt Kvindernes Vælgerforening til avbenyttelse, var der møtt frem en repræsentativ forsamling kvinder fra de forskjellige kvindeorganisationer. Med stor interesse blev den vakre utstilling besett, og man var bare fuld av beundring over hvor udmerket foreningens dyktige og energiske sekretær, frk. Thora Salomonsen, hvem æren i første række herfor tilkommer, hadde faatt det hele istand.

Efterat et musikstykke var utført av fru Ursin Matheson, holdt vælgerforeningens formand, fru Hanna Isaachsen følgende tale:

«Det er første gang vi her i landet har forsøkt at faa istand en utstilling som kan gi et mere samlet indtryk av hvorledes kvinder har utnyttet den frihet til utvikling og arbeide, de har vundet i løpet av det sisste halve aarhundrede.

Utstillingen gir for saavidt et billede fra hele landet, som vi har flere landsorganisationer med. Men en helt omfattende landsutstilling, som vi helst vilde hatt, tillot forholdene ikke dennegang. Men næste gang haaber vi at faa dem med.

Naar vi betænker, at det som nævnt, bare er ca. et halvt aarhundrede siden den første lille dør til en høiere og friere utvikling blev aapnet for kvinder, saa mener jeg, vi har fuld rett til at protestere mot den stygge klage som saa ofte lyder, at kvinder ingenting har utrettet. De som klager saa, har ingen forstaaelse av hvor store vanskeligheter, kvinderne har maattet overvinde for at naa frem til lovhjemlet frihet til utvikling og aktivitet — fordommenes hindringer er endnu ikke helt beseiret.

Men det er en ting vi skal ha klart for os, naar der klages: Længe, længe, før kvinderne vandt frem til den position, de nu har, utfyldte de sin uoverskuelige betydningsfulde del av samfundenes og kulturlivets opbyggen. I det store hele erkjendes dette, naar det gjælder den religiøse og moralske side

av livet, ogsaa naar det gjælder hvad jeg vil betegne som den kultiverende opdragende arbeide.

Men hvad man ikke er klart opmerksom paa, det er den kjendsgjerning, at en uhyre stor, kanske den omfangsrikeste del av den moderne industri er vokset frem av hvad der var kvinders arbeide i hjemmene. Kvinders arbeide er blit omsat i maskiners virksomhet, men selve arbeidsmidlerne var kvindernes. Jeg vil eksempelvis nævne spinderier, væverier, tricotagefabrikker, bakerier, meierier, margarinfabrikker, ysterier, bryggerier m. m. m. — alle disse industrier har faatt sine første idéer fra kvinders arbeide.

Gaar vi endnu dypere i tingene, saa er det i virkeligheten til syvende og sisst kvinderne som har lagt den første faste grundvold til den mægtige moderne samfunds- og kulturbygning, idet det var kvinderne som først begyndte at dyrke jorden, som opfandt akerbruket! «Opfindelsen av jordens opdyrkning er det kvindelige kjøns fortjeneste, derom kan der nutildags ikke længer være nogen tvil,» sier en moderne mandlig etnograf. Med denne opfindelse blev det mulig for menneskene at begynde et fastboende liv, istedenfor at vandre omkring eftersom bostedet blev avspist! Gjennem denne opfindelse blev ogsaa kvinders arbeidsomraade rikt paa utviklingsmuligheter. Sandsynligvis har de ogsaa begyndt at bygge boliger. endnu er hus- eller hyttebygning deres opgave hos flere saakaldte naturfolk. Betegnende er det, at hvor begge kjøn er med om bygningen, er ofte netop arnestedet kvindens opgave. Dette er for en del fordi kvindern vet at behandle ler. Kvinderne var pottemakerne, pottemakeriet er endnu deres monopol hos mange naturfolk. Det er dem som mener — om de har rett vet ingen – at kvinderne først har begyndt at bruke ilden, de trængte den først for sine smaa. Ogsaa saadant som saltutvinding av aske, som at knuse plantedeler til mel og bake det til brød — og m. m. er kvinders fortjeneste.

Da kvinder fandt op akerbruket, la de, som sagt, grundvolden for al høiere kulturutvikling. Da kvinder bygget arnestedet og samlet sine til et hjem, skapte hun en samfundsværdi av den høieste moralske og kulturelle betydning.

Disse kjendsgjerninger sier os, at vi kvinder staar retfærdiggjort overfor klagen om at vort kjøn intet har utrettet.

Vi haaber Kvindernes Marked ogsaa skal virke med til at slaa klagen ihjel.»

Talen blev hilst med meget bifald. Derefter aapnet N. K. N.'s formand fru Betzy Kjelsberg utstillingen, idet hun uttalte:

«Den franske filosof Condorcet har uttalt at:

«En alvorlig beskjæftigelse vil ikke dra kvinderne bort fra deres huslige virksomhet i den grad som de tidsspillende fornøielser, hvortil lediggang og ofte daarlig opdragelse henviser dem.»

Naar vi idag kaster et blik paa hvad kvinderne fra forskjellige samfundslag og med forskjellige interesser har utstillet her paa Kvindernes Marked — det første i sit slags — maa vi erkjende sandheten av den franske filosofs ord.

Vi ser her hvorledes hjemmenes kvinder kappes med de selverhvervende kvinder i at nyttiggjøre sig den undervisning de har været heldige nok til at faa, baade teoretisk og praktisk.

Vi ser vor store Landsorganisation, Norske Kvinders Nationalraads store fremgang siden 1904. Nationalraadet er et forbund av sammenslutninger, hvor kvinder er ledere eller er med i ledelsen. Nationalraadet er ikke grundlagt paa propaganda for en enkelt sak. Det er anlagt paa representation, paa at meddele kundskap, paa at fremme indbyrdes kjendskap og forstaaelse og paa agitation for de fælles formaal man beslutter sig at virke for.

Et av Nationalraadets ledd «Kvindernes Vælgerforening» har tatt initiativet til dette marked. Vi har hørt av formanden, fru Hanna Isaachsen, den særlige hensigt der er med denne mønstring. Alle de forskjellige foreninger som utstiller, og alle de øvrige utstillere er paa en eller anden maate tilsluttet Moderorganisationen Norske Kvinders Nationalraad, hvis motto — lyser til os fra vor utstilling: Gjør mot andre hvad du vil at de skal gjøre mot dig. —

Ser vi vel efter og gjør vore reflektioner ved de forskjellige utstillere, vil vi straks føle at den gyldne regel har været den røde traad gjennem alle bestræbelser.

Vi glæder os over at faa dokumentert kvindernes gode arbeide baade i billeder, skrift og tale. Vi er stolt over at kunne si at vi har kjæmpet for noget som var kamp værd.

Naar vi ser paa resultatene og ser paa de mange seire som er vundet, baade praktisk og teoretisk, saa vet alle vi gamle arbeidere, at saa langt vilde vi aldrig ha naadd hvis ikke Gina Krog, blandt andet gjennem sit «Nylænde», og Fredrikke Marie Qvam gjennem sit maalbeviste arbeide hadde bearbeidet sindene og staat frem i kampens hete saa mangen en gang gjennem de mange aar.

Vi som staar midt oppe i arbeidet, er lykkelige over at vi har hatt førere som hadde fremsyn.

Idet jeg ønsker held og fremgang for kvindebevægelsen i vort land, erklærer jeg kvindernes marked for aapnet.»

Og saa besaa man atter enkeltheterne ved de forskjellige boder, og vandret hjem fuld av glæde over at der dog er utført godt arbeide ogsaa av kvinder.

Røster i Ørkenen.

En enkelt her og der vaager sig til i menighetsraadene at stemme for ansættelse av kvindelige prester i statskirken, mens majoriteten overalt gaar av med seiren og finder det «fraraadelig».

Det er derfor glædelig, at det er en mandsrøst som har hævet sig saa kraftig som doktor Arne Aas, der i «Nidaros» har skrevet den artikel som vi gjengir et andet sted i vort blad. Likeledes har fhv. statsminister Gunnar Knudsen i Gjerpens menighetsraads møte fremsatt følgende forslag:

«Gjerpen menighetsraad finder at lovgivningen ikke bør være til hinder for ansættelse av dertil særlig skikkede kvinder som prester, naar vedkommende menighet ved ansættelse av sogneprest eller kapellan uttaler sig for at en speciel kvindelig ansøker bør foretrækkes.» Dette forslag fik 2 stemmer, mens et av provst Erlandsen fremsatt forslag som fraraadet ansættelse av kvindelige prester fik 7 stemmer.

Skiens menighetsraad uttalte sig likeledes igaar enstemmig mot kvinders adgang til presteembeder.

Resolutioner

vedtat paa Den Internationale Kvindestemmeretts Alliances 10. Kongress i Paris 30. mai—6. juni 1926.

(Fortsættelse fra forrige nummer.)

V. Folkeforbundets Komités Rapport.

Den Internationale Kvindestemmeretts Alliance avgir følgende erklæring om Folkeforbundets Expert Komités Nationa-

litetsrapport og Utkast til Internationale Overenskomster om progressiv Kodifikation av International Lov. (Forbundets Publikation V, stadfæstet 1926, se 1):

1. Med stor paskjønnelse anerkjender Alliancen at Expertkomitéen grundig har overveiet Alliancens utkast til International overenskomst om Gifte Kvinders Nationalitet, og at den har meddelt at den finder at kunne anta som grundlag for indenlandske lover de generelle principper som er optatt i Alliancens utkast, og at komitéen i sitt eget utkast med et ubetydelig tillæg har indlemmet en artikel fra Alliancens Resolution i følgende form:

   «Art. 10. «En kvinde som ved egteskap ikke erhverver sin egtefælles nationalitet og som paa samme tid av sitt hjemlands lover blir betraktet som om hun hadde ved sitt giftermaal tapt sin nationalitet, skal allikevel ha rett til at faa pass fra den stat som hendes mand tilhører, akkurat paa samme vilkaar som han.»

2. Alliancen hilser med glæde Expertkomitéens erklæring om:
   a) at de nyeste lover viser en tydelig tendens til at forlate det gamle princip at egteskap i og med dette faktum indeslutter tap av nationalitet for kvinder, og
   b) at de konflikter som kommer av lovene om gifte kvinders nationalitet vilde «bli løst dersom der blev anvendt ensartet princip om at en kvinde ved indgaaelse av eg-

teskap beholder sin nationalitet (eller i tilfælde av at hendes egtefælle naturaliserer sig) medmindre hun uttrykkelig erklærer at hun ønsker at erhverve sin mands nationalitet.»

3. Alliancen beklager at Expertkomitéen anser Alliancens forslag i dens utkast som omhandler disse principper som fremkommet for tidlig.
4. Alliancen som mener at Expertkomitéen herved refererer til en bestemmelse basert paa ovennævnte princip, hilser med glæde den videre erklæring om at den ensartethet i ordningen av alle stridigheter med hensyn til gifte kvinders nationalitet, er bare midlertidig.
5. Alliancen forsikrer om sin tilslutning til følgende generelle principper, at
   a) En kvindes nationalitet skal ikke forandres bare paa grund av 1) Giftermaal eller 2) En forandring i hendes egtefælles nationalitet under egteskapet.
   b) En kvindes rett til at beholde sin nationalitet eller til at forandre den ved naturaliseren, denationaliseren eller denaturaliseren, skal ikke nektes eller indskrænkes fordi om hun er gift .
   c) En gift kvindes nationalitet skal ikke forandres uten hendes eget samtykke, undtagen under forholde som kunde foraarsake en forandring i en mands nationalitet uten hans samtykke,

   og at den kræver at lovgivningen i alle lande skal være baseret paa disse principper.
6. Alliancen hævder derfor at Expertkomitéens overenskomst skal bli gitt et tillæg som i det mindste ikke indeholder for den gifte kvinde nogen restriktioner, der er inkonsekvent likeoverfor disse principper, saa der kan bli lagt nogen hindring i veien for lovens endelige vedtagelse av alle nationer.
7. Alliancen hævder at Expertkomitéen, under kapitel 3 i sine reformer, anbefaler Folkeforbundets Raad at sammenkalde en International Konferanse av alle nationers regjeringer, og foreslaar at Alliancens utkast til Overenskomst blir lagt til grund for diskussionerne ved et slikt møte.

(Forts.)

FØLJETON:

MIRA.

EN KUNSTNERSKJÆBNE.

Av A. M. H—n.

(Forts. fra forr. nr.)

Men nu var det ikke tid til at drømme længer. Hun pakket op, tok sig et bad i det lille baderum og iførte sig sin hvite drakt til middagen. Hun mønstret sig selv i det store speil, vred og vendte sig til alle kanter, og syntes hun aldrig hadde tatt sig saa godt ut. Ikke nogen behøvet vel at tænke paa den lille pukkelen, naar de hadde saa meget andet at se paa hende idag, tænkte hun, og det gav hende en smule selvtillid og sikkerhet.

Saa kom fru Palm i et elegant toilette op og hentet hende. De gik sammen ned i den staselige, forgyldte spisesal, høi som en kirke, hvor festklædte damer og herrer satt ved smaa bord og saa ut til at ha det koselig. Der blev serveret saa god mat at Mira ikke hadde smakt maken. Men hun visste knapt hvad noget av det var, uten kjøttet og fisken. Alt det andet var saa indbakt og besynderlig og saa ulikt det som man spiste i Vermeland, at hun sommetider ikke kunde finde hvad det var. Men fru Palm var saa hjemmevant paa stedet, at hun kunde gi forklaring paa alting, og hun forstod ogsaa navnene paa spisesedlen.

Tilslutt blev Mira saa opspilt og livlig, at fru Palm trodde den lette rødvinen kanske allikevel hadde været for sterk for hende. Men Mira hadde næsten bare nippet til vinen, saa den kunde ikke ha hatt nogen indflydelse paa hendes sindsstemning. Det var bare det nye i hele situationen som gjorde hende saa oprømt. Det var indgangen til livets store eventyr som hadde aapnet sig!

Efter middagen vilde hun endelig gaa ut en tur og se Paris i aftenbelysning. Skjønt det hadde været fornuftigere at gaa tilsengs efter den lange trættende reise, klædte de sig om og gik ut paa en liten vandring gjennem den store Rue de Rivoli. Mira blev blendet av de rikt oplyste butikvinduer, fulde av alverdens herligheter. Det var som i en eventyrsaga al denne glitrende, farverike prakt. Og slik en menneskevrimmel! Mira

hadde ikke tænkt sig at der fandtes saa mange mennesker i hele den vide verden, hun som aldrig hadde set flere end paa markedet i Filipstad. Hun blev ganske ør i hodet og næsten rædd naar de fremmede mennesker trængte sig ind paa hende, skjønt de var saa høflige at hvis de i trængselen støtte til hende, sa de «pardon!» Og hvis det var en herre, førte han hurtig haanden til hatten. Det var en brusen av mennesker og automobiler, saa at man knapt kunde tale med hverandre. Efter en halv times spasertur tok hun et fast tak i disponentens arm og sa: — Jeg er saa træt. — Saa vender vi straks tilbake til hotellet, sa fru Palm, og det hadde hendes mand i al stilhet hele tiden længtet efter.

Da Mira kom ind paa sitt værelse, gik hun hen til vinduet, og blev staaende som fastnaglet. Det lysende Paris laa for hendes føtter; kirketaarnene hævet sig mørke her og der og pekte mot skyerne. Den brede elven gik sin stille lydløse gang og gjenspeilet utallige lysskin. Hun blev alvorlig, ja med ett andæktig overfor dette store nye som gjorde hende paa en gang lykkelig og forfærdet. Var det virkelig hende, den lille fattige Mira som stod her i hjertet av Paris? Og hende som skulde faa studere musik, og kanske, — kanske — bli en stor kunstnerinde, beundret og applaudert? Der gik en skjælven gjennem hende hver gang hun tænkte paa hvordan hun engang skulde spille for et aandeløst lyttende publikum! Ja, ja kom det an paa hendes eget arbeide, saa skulde hun nok naa saa langt, det lovte hun sig selv, nu som saa mange ganger tidligere. Hun kastet et sisste blik utover byen, forlot vinduet med et dypt suk og klædde sig hurtig av. Da hun var krøpet ned i den kjæmpestore sengen som kunde ha rummet fire smaa Mira'er i bredden, laa hun saa liflig og bløtt som paa en sky.

Tankerne fløi hjem til Gammelskogs prestegaard, til fars og mors smale senger med de simple hjemmevævede bomuldstepper. Mon hvad de vilde si, hvis de saa sin Mira i al denne prakt? Og hvordan skulde hun kunne gjøre dem al den glæde som de fortjente! Med denne tanke sovnet hun ind i sin herlige seng.

Næste morgen blev hun vækket av værelsepiken som kom med et brett med kaffe, kokt melk, ferskt, meget sprødt hvetebrød og smør. Med ungdommelig appetitt nøt hun det altsammen og glædet sig i tanken paa den nye dag som randt.

(Forts.)

Nylænde

Tidsskrift for Kvindernes Sak
Utgit av Norsk Kvindesaksforening

Redaktør: Fredrikke Mørck

40. aarg.	OSLO, 15. OKTOBER 1926	Nr. 20

Frue og Frøken som Tiltaleord.

Oversatt fra svensk for «Nylænde».

Om dette emne holdt den unge finske kand. mag. Ada Äijälä et foredrag ved Det tredje nordiske Kvindesaksmøte i Helsingfors i juni 1924. Det blev holdt paa finsk, men er nu oversatt til svensk og utkommet som en liten broschyre. Da dette spørsmaal har været meget brændende i flere land, og i den senere tid ogsaa er kommet frem i dagspressen, vil vi her bringe foredraget i norsk oversættelse, uten at vi derfor tar noget egentlig standpunkt til hvad det gjælder.

«Kvindebevægelsen har under sine forskjellige perioder hatt at kjæmpe mot en saa sterk motstand at den har maattet sætte alle sine kræfter ind paa at opnaa de saakaldte ytre rettigheter som den vilde skaffe kvinderne. Den har ikke hatt raad til at fæste opmerksomheten paa deres indre frigjørelse fra traditioner og tænkemaater, som har sine dype røtter i forgangne tiders forhold, men ikke er avhængig av parlamenter eller lovgivninger. Det var for denne kvindernes indre frigjørelse at Henrik Ibsen gjorde sig til talsmand, da han i alle sine dramaer hævdet kvindens værd som personlighet og paapekte hvilke ulykker det førte med sig, naar kvinden ikke blev tatt med i betraktning som selvbestemmende, men bare som et middel og verktøi i mandens haand.

Vi hadde her i Helsingfors ifjor vinter anledning til at

høre to foredrag av en bekjendt universitetslærer om Ibsens forhold til kvindesaken, hvor denne side av Ibsens indlæg i kvindespørsmaalet specielt blev fremholdt. Disse foredrag blev blandt andre paahørt av en enkel kvinde av folket, en bondekone fra Østerbotten. Hun fikk gjennem dem klarhet i et spørsmaal som længe hadde sysselsatt hendes tanker, og hun uttalte sig i anledning av dem: «Vi kvinder er jo ikke personligheter, eftersom vi ikke engang har et selvstændig navn. Vi er jo bare verktøi, noget som har en mand, som ikke har en mand, eller som har hatt en mand!» Hun var kommet til denne slutning gjennem sine egne erfaringer, for hun hadde mistet sin mand i forholdsvis ung alder og følt sitt værd som egen personlighet dypt krænket ved senere at bli kaldt «enkevertinde» (änkevärdinna). Hun indsaa det primitive og ufine ved at naar man nævnte en kvinde, da at fremholde begivenheter som hadde dypt indvirket paa hendes private liv, og at dette stammet fra den skik altid at benævne en kvinde efter hendes forhold til manden.

Denne klart tænkende bondekone hadde vel neppe læst om de indiske enker, hvis hode klippes skaldet som kjendetegn paa at deres mand er død. Mine tanker flyr altid til dem naar jeg hører mennesker tankeløst og følelsesløst føier ordet «enke» til en kvindes navn, like efterat hun er rammet av tapet av kanske det kjæreste hun hadde her i livet.

Det er jo bare en formsak, hvad en kvinde blir kaldt, tænker visst mange. Sikkert. Det er jo ogsaa en formsak, at den indiske enke tillates at bære haaret kort eller langt.

Vi har alle læst om en tid og sett den avbildet, da den gifte kvinde optraadte med en særegen hodepynt. Den forekommer endda paa noksaa sene kulturstadier. Den som har læst Sigrid Undsets storartede roman «Kristin Lavransdatter», vil huske hvor stor en rolle «hustrulinet» spillet endnu paa den tid som skildres i boken. Hvordan Kristin husket paa at ta paa sig sitt hodelin, da hun midt paa natten blev vækket av en ildebrand og maatte springe ut av huset. Det var en skam for en gift kone at vise sig uten dette tegn paa sin gifte stand. Hvad sier vor tids hustruer, de som optrær i mo-

derne hatter eller med hodet ubedækket ganske som de ugifte, om dette?

Paa biograferne i Helsingfors blev der for en tid siden forevist billeder fra en negerstammes liv i det indre Afrika. I filmen forekom der naturligvis ikke nogen klær, men de gifte kvinder bar som et tegn paa sin gifte stand et slags belte med en tilfæstet hale av bast bak, som ansees saa hellig at ikke nogen, ikke engang egtemanden, faar lov at komme den nær. Naar de gifte kvinder gik i rad og række til sjøen efter vand, og halerne ganske gemytlig gimpet op og ned bakpaa dem, holdt publikum paa at miste pusten av latter. Hvorfor? Var det ikke et praktisk arrangement? Blandt disse negre behøver aldrig nogen være i tvil om hvorvidt man skal si fru eller frøken til en dame som tilhører stammen.

For omtrent ett aar siden fulgte jeg en av mine forrige lærerinder til graven. Hun var en av de faa pædagoger som har efterlatt et spor efter sig i min sjæleutvikling. For hun var en personlighet. Hun nød almindelig aktelse og var set op til av saavel elever som kolleger, og ved graven blev der talt vakre ord om hende som menneske og opdragerinde. Jeg kunde ikke la være at reflektere over hvor inkonsekvent det er at bevise hende al mulig høiaktelse, men kalde hende med en benævning som er et formindskelsesord, et diminutiv.

«Pytt! det tænker ikke nogen paa,» er der visst mange rede til at utbryte. Men skal man nødvendigvis la være at tænke, naar man har faatt evnen til det?

De ugifte kvinders benævning er i de fleste sprog et diminutiv. Det henviser til et socialt stadium som har været et helt andet end vore nuværende kultursamfunds. Blandt primitive folkeslag forekommer der ingen ugifte personer, hverken blandt mænd eller kvinder, som har naadd modenhetsalderen. Der er egteskapet til for menneskets forplantning og for dets fysiske velbefindende. Sjælenes fælleskap med mere saadant er paafund av en senere tid. Forældrene sluttet derfor sine barns egteskaper, og det var naturlig at den ugifte unge pike blev kaldt med et navn som var et formindskelsesord av det hvormed den modne kvinde blev benævnt. Saaledes opkom

benævnelserne Frau — Frauchen — Fräulein — Fru — Frøken — (kanske er der nogen som aldrig er kommet til at tænke paa at «frøken» kommer av «Frauchen» og betyr «liten frue».) Mademoiselle er et diminutiv av Madame, Signorina av Signora, Senorita av Senora osv. Det finske «neiti» kan neppe skilles fra «neito» som betyr jomfru. Det engelske Miss er en forkortelse av Misstres og antyder ogsaa gjennem sin avstumpete form noget som er mindre utviklet. Det var derfor ogsaa almindelig skik i England i 1700-tallet, at unge piker av stand antok titelen Mrs. straks de traadte ut i selskapslivet. Miss blev anset for at være altfor ubetydelig. Om dette fortæller de kulturhistoriske skildringer fra England paa denne tid. Ogsaa i Frankrike er ordet Madame anvendt om ugifte unge damer av stand, saa at da spørsmaalet om at gjøre fruetitelen almindelig for alle nu atter dukker op igjen, kan man her anvende den gamle sætning «Ingenting nytt under solen.»

Et diminutiv kunde jo kanske være en passende benævning paa det stakkars forkrympete væsen «paa den tiloversblevne liste», som i vore besteforældres tid bodde paa takkamrene hos sine slegtninger og førte en overseet tilværelse i brødres eller slegtningers hus. Vore besstemødre hadde saagar et stort besvær med at faa sine døtre «forsørget» i god tid gjennem egteskapet. (Forts.)

Irsk Hekling.

Ragnhild Neuenkirchens populære bok «Irsk hekling» er nu kommet i nyt oplag paa J. W. Cappelens Forlag. Den nye utgave utsendes i 3 selvstændige hefter.

Irsk hekling er et av de mest anvendelige haandarbeider vi har. Den kan i vakre mønstre og smakfulde sammensætninger fuldt ut maale sig med de ekte kniplinger. Enhver som har litt kjendskap til almindelig hekling vil lett kunne utføre den irske, og det eneste redskap som trenges er en heklenaal. Første hefte som nu er kommet, indeholder en mængde vakre og tydelige mønstre med klar og grei anvisning for fremgangsmaate og anvendelse, samt 2 plancher typemønstre.

Bokbinder Aagot Hielm.

25 Aars Jubilæum.

Blandt de faa kvindelige haandverkere vort land har, indtar Aagot Hielm en fremragende plass. Hun hører blandt de første kvinder som slog ind paa haandverk som levebrød. Hun valgte bokbinderfaget og etablerte sig i 1901, saa hun den 3dje oktober kunde feire sitt 25-aars jubilæum. Bokbinderi er som arbeide for kvinder ikke saa helt lettvindt, da der kræves adskillig fysisk kraft om man skal kunne holde maal. Raskhet og kraft paa den ene side og pent haandarbeide, nøiaktighet og god smak paa den anden.

Frøken Aagot Hielm synes at forene alle disse egenskaper i sin person. For sammen med sin kompagnon har hun med den lille driftskapital av kr. 800.oo og stor dyktighet skapt sig et bokbinderverksted og en forretning, som er velkjendt og høit skattet i vor by.

Nylænde hørte i sin tid til Aagot Hielms første kunder. Men da vort blad skiftet trykkeri, var vi nødt til at bruke trykkeriets bokbinder. Men vi har ikke glemt vor «gamle» bokbinder og sender hende vor besste takk for dagene, aarene som gik. De var vanskelige mangen gang, men allikevel, naar vi nu ser tilbake, hvor var de interessante! Hvor var der liv og virksomhet! Vi ønsker Aagot Hielm fortsatt fremgang og lykke i de kommende 25 aar!

Frøken Fredrikke Tønder Olsen.

70 Aar.

Den velkjendte indehaver av «Kristiania Visergutkontor», frk. Tønder Olsen, feiret søndag den 25. september sin syttiaarige fødselsdag.

En stor skare av hendes personlige venner indfandt sig i hendes hjem for at hylde hende med blomster og gaver paa denne dag, likesom hun gjennem telegrammer mottok en række lykønskninger fra utenbys boende venner og bekjendte.

Den institution som frk. Tønder Olsen i sin tid skapte her i Oslo var i lang tid den eneste, og ved sin store dyktighet og aldrig sviktende energi har hun oparbeidet sitt visergutkontor til at bli det største i vort land.

At det var et udmerket tiltak og et savn hun avhjalp ved at skaffe byen dette, er visst alle enige om.

Stor interesse har frk. Tønder Olsen ogsaa vist for Kvindelig Handelsstands Forening, og hun har oprettet et legat for gamle forretningsdamer.

Paa sin 70 aarsdag blev hun tildelt Kongens fortjenestmedalje i sølv.

Resolutioner

vedtat paa Den Internationale Kvindestemmeretts Alliances 10. Kongress i Paris 30. mai—6. juni 1926.

(Fortsættelse fra forrige nummer.)

3. Kvinder i Folkeforbundets Expertkomité for den progressive Kodifikation av International Lov.

Ut fra den specielle betydning mange av de fremsatte forslag har for kvinder og som senere kan bli fremsatt av Expertkomitén for den Progressive Kodifikation av International Lov, og av dens subkomitéer angaaende nationalitet, beslutter Alliancen at søke at sikre at kvindelige jurister vælges som fuldt stemmeberettigede medlemmer av disse komitéer, og anbefaler sine ledd at faa sine regjeringer til at ta affære i denne sak.

4. Kongressen ønsker at fremlægge resolutionen 1, 2 og 3 for Fokeforbundets Raad og for følgende komitéer: Expertkomitéen for Progressiv Kodifikation av International Lov, og for Den retslige inden Komitéen for Intellektuelt Samarbeide; den anbefaler sine tilsluttede ledd at henstille til sine regjeringer at deres officielle delegerte til Folkeforbundet, til Expertkomitéen og til Komitéen for Intellektuelt Samarbeide arbeider for at sikre vedtagelsen av disse Alliancens resolutioner.

5. Gjenoprettelse av Komitéen.

Alliancen beslutter at gjenoprette Komitéen for Gifte Kvinders Nationalitet, i den hensikt at gi eftertryk for den nationalitetsresolution som er vedtat av Kongressen.

Miss Mac Millan som er formand i Kvindestemmeretts Alliancens Komité for Gifte Kvinders Nationalitet har anmodet os om at indta følgende brev som hun har skrevet til formanden i den ovennævnte Expertkomité. Dette brev blev oplæst paa Pariserkongressen.

Sir! Vi har drøftet den interessante rapport som er avgitt av Expertkomitéen for Progressiv Kodifikation of International Lov og vi vil henlede Deres opmerksomhet paa de kapitler som omhandler den gifte kvindes nationalitet og naturalisation.

M. Rundstein, den høit aktede underskriver av rapporten har paapekt den konflikt som kan opstaa:

(1.) Av at en kvinde kan bli fædrelandsløs, d. v. s. uten nationalitet, paa grund av giftermaal, f. eks. i tilfælde av at en kvinde taper sin nationalitet paa grund av sitt eget lands lover, og ikke faar sin mands nationalitet paa grund av hans lands lover, og

(2.) Av at en kvinde kan faa to nationaliteter, først sitt eget fædrelands som hun beholder under sitt lands lover, enten automatisk eller ved deklaration, og dernæst sin mands, som hun erhverver gjennem hans lands lover.

Ved at fremhæve disse tilfælder synes hr. Rundstein at ha overset de nye tendenser i den moderne lovgivning, som gaar ut paa at indrømme en kvinde som gifter sig med en utlænding rett til at beholde sin nationalitet. Han er ikke paa nogen maate motstander av det nye princip, som mer og mer blir fastslaatt, men han holder paa at det ikke skulde behandles før paa et senere stadium i kodifikationsarbeidet. Hr. Rundstein formulerer allikevel et forslag for at forebygge at der blir «en fædrelandsløs kvinde», men uten tilstrækkelig at ta i betraktning de rettigheter som utøves i Argentina, Chile, Uruguay, Brasilien, De Forenede Stater, Belgien, Rumænien, Sverige, Norge, Dan-

mark, Rusland, Island osv., i hvilke lande en kvinde kan beholde sin nationalitet ved indgaaelse av ekteskap med en utlænding.

Vi ber Dem derfor, Sir, ikke at avbryte de moderne idéers gang angaaende gifte kvinders nationalitet, og opfordrer Dem til at fremlægge for Deres komité vort ønske om at tillate en kvinde som gifter sig med en utlænding, at beholde sin egen nationalitet, selv om hun efter lovene i sin ektefælles land erhverver hans nationalitet. Vi ber om at den første del av paragraf 9 som har følgende tekst blir opretholdt:

«En gift kvinde skal ikke tape sin nationalitet undtagen i det tilfælde hun ved at tape sin egen nationalitet ifølge sitt eget lands lover, blir ved sin ektefælles lands lover anset for at sa antatt hans».

Paa den anden side ønsker vi at en forandring som finder sted i ekteskapstiden med hensyn til en ektemands nationalitet ved naturalisation ikke dermed skal medføre hans hustrus naturalisation. Og at ordet «utlænding» i paragraf 6, skal fortolkes i den videste betydning, det vil si skal bli anvendt paa mænd og kvinder, baade gifte og ugifte. Paragrafen lyder:

«Naturalisation kan ikke tildeles en u t l æ n d i n g, uten at vedkommende har ytret ønske om at ville naturaliseres eller i det mindste uten at der har været adgang til at avslaa naturalisation».

Herav følger at den anden paragraf i kapitel 9 maa bli ændret som følger:

«Naar der under ekteskapet indtrær en forandring i en mands nationalitet, skal hustruen ikke tape sin nationalitet, medmindre hun uttrykkelig gir sitt samtykke hertil, og blir betraktet ved det lands lov hvis undersaatt hendes mand er blitt, som om hun hadde erhvervet hans nationalitet».

Vi stoler paa, Sir, at De vil paa det nøieste overveie frukterne av mange aars international kvindesaksarbeide, som det har lykkes os i flere lande at se frukter av ved antagelsen av nye lover eller diskussioner om forslag til gunst for den tanke at sætte kvinder istand til at beholde sin egen nationalitet fra den dag hun gifter sig.

Jeg har den ære at være, Sir, Deres ærbødige
Chrystal Macmillan,
Formand i Komitéen for Gifte Kvinders Nationalitet.

(Forts.)

Kvinder i Dronning Elisabeths tid.

Hvor Shakespeare fandt modeller til sine kvindeskikkelser.

I.

«Shakespeares heltinder hadde uten tvil sin oprindelse i det høie selskapslivs kvinder i hans egen tid,» sier en amerikansk forfatterinde, Miss Wilson, i en skildring av en række engelske kvinder fra Elizabeths dager.

Shakespeare selv færdedes naturligvis ikke i disse eksklusive kredser, men hvad der foregik der, var i rikeste mon underholdningsstof for de mindre heldigstillede samfundslag. Baade Shakespeare og Ben Jonson hadde god rede paa, hvor de besst kunde samle dramatisk stof fra de fashionable kredser, og underlig nok var det sted, hvor de kunde vente sig den rikeste høst: — midtskibet i St. Paul's Cathedral. Her var som det het «the mint of all famous lies»; her cirkulerte fritt alle slags rykter; her drøftet man høitstaaende personers karakter og deres private anliggender; her servertes nytt fra hoffet og fra domstolene, skandaløst nytt og alvorlig nytt — alt sugedes ind med begjær av tidens nyhets-syke mennesker.

Imellem var de ting som kom frem i skuespillene saa aapenlyst hentet fra virkeligheten, og henspillet saa ugenert paa modellerne, at i 1601 maatte «The Privy Council» tilslut gripe ind og kræve at magistraterne i Middelessex skulde omhyggelig gjennemgaa alle skuespil og censurere de fornærmelige personlige hentydninger.

Baade dikterne og skuespillerne hadde daglig anledning til at se det høieste selskap kjøre, ride og spasere i Londons gater, og om de end har passet sig for at overskride loven om injurier, saa har nok ofte fristelsen til at kopiere de størrelser publikum gjerne vilde se latterliggjort, været for sterk, baade for diktere og skuespillere. Og rivaliserende skjønheter som rivaliserende politikere har sikkert nydt inderlig at se sine motstandere travesteret paa scenen.

De fornemme damer nedlod sig vel sjelden til at besøke et almindelig teater, men baade fra hoffet og fra de store private huser blev der ofte sendt bud efter «Globe-teatret»s skuespillere for at de kunde forlyste dette utvalgte selskap.

Hvor mægtig de store dramatikeres kvindeskikkelser virket paa folket, faar man et indtryk av, naar man hører, at Elizabeth's efterfølger, James I, som paa det hjerteligste

fryktet og hatet kvinderne og deres indflydelse, saa en ren fare for mandens herskerstilling i disse dramaer.

Dramatikerne hadde nemlig sat alle slags idéer i hodet paa kvinderne, erklærte han. Denne Mr. William Shakespeare, han hadde fremstillet en kvindelig jurist, Portia, som vilde ha maalbundet selveste Sir Edward Coke (riksadvokaten, som var bekjendt for sin ubehersket grove tunge, og for sit like saa ubeherskede kvindehat og som derfor var kong James' trofaste støtte i kampen mot kvinderne)!

Ikke bare denne kvindelige jurist, men ogsaa en kvindelig doktor, Helena, hadde Mr. William Shakespeare fremstillet, en læge som overgik baade Dr. William Paddy og hele kollegiet av kirurger!

Ogsaa Ben Jonson hadde skapt likesaa farlige roller. Dersom der ikke straks blev gjort noget, saa vilde slike ting komme til at ske i det virkelige liv, før man visste ordet av det!

Det kunde naturligvis ikke falde kong James ind, at disse kvinder var tatt fra det virkelige liv; de hadde bare faatt juristens og lægens kappe over sig for at deres identitet skulde skjules.

Der var ikke mangel paa modeller for denne «Mr. William Shakespeare»! Og der var store modeller baade i gode og onde retninger. Der var lærde kvinder som Lady Russel; dyktige politiske kvinder som Lady Raleigh og Lady Warwick; hevngjerrige kvinder som Lady Shrewsbury og Lady Suffolk; en giftmorderske — indirekte — som Lady Sommerset. Der var ogsaa religiøse og fromme kvinder som Lady Cumberland; kvinder som levet helt for mand og barn som Lady Barbara Sidney. Der var ydmyge, elskelige og føielige hustruer som Lady Southampton, for hvem hendes mand var «hendes Herre og eneste glæde i livet», og der var trodsige, ubøielige hustruer, som Lady Hatton, Sir Edward Cokes anden hustru — selv denne tyran kunde ikke formaa hende til saa meget som at bære hans navn.

Der var, som man ser, typer nok at vælge mellem for geniale diktere som Ben Jonson og «Mr.» William Shakespeare.

«Elizabeths tid var kvindeslektens sandeste, viseste og største æra. Efter at den tids kvinder gik bort, vil verden ikke oftere se deres like,» mener miss Wilson.

Dette maa siges at være ensidig set, for tiden rummet ikke bare typer som «Portia» og «Helena», den hadde ogsaa typen av Lady Macbeths art. Men at denne tid var paafaldende rik paa storslagne kvinder, det er sikkert nok.

Det het i det 16de aarhundredes Europa at «England er et paradis for kvinder». Naar utlændinger kom der, blev de forbausede — eller forargede eftersom de selv anskuet «kvinden» — over den frihet og selvstændighet hvormed de fornemme damer optraadte — «kvindekjønnet har stor frihet og optrær næsten som herrer (masters)», berettet en hertug av Würtemberg i 1592. Den maate som englænderne behandlet sine hustruer og døtre paa, synes det som andre nationer var helt uvant med.

Men ikke bare hadde kvinderne en paafaldende stilling, de var ogsaa selv over det almindelige — en italiensk kaptein finder «englændernes kvinder fortryllende og saa «mighty pretty», som jeg næsten aldrig har set maken». En anden italiener fandt dem ikke bare «av en vidunderlig skjønhet», men han blev ogsaa slagen av deres aandsevner; «de var vidunderlig begavede». En franskmand berømmet dem som verdens største skjønheter og dertil «saa skjære som alabast».

Der kan ikke være tvil om, at den hædrede stilling kvinderne indtok, den formelige dyrkelse som vistes dem i Elizabeths regjeringstid, den skyldtes i hovedsaken dronningens egen dominerende personlighet og hendes hævdelse av kvindens ret til selvstændighet og til ærbødighet fra det andet kjøn.

Selv stod hun for sit folk som den ideale kvinde, og hun blev dyrket av samtidens mænd — det var til dronning Elizabeths ære Edmund Spencer skrev sin udødelige «Faerie Queene» «to live with the eternity of her fame». Hun krævet lydighet, ærefrykt og tilbedelse fra sit folk og ærbødighet for sit kjøn.

Det faldt av sig selv at de høitstaaende damer tok dronningen til forbillede, og ved hendes hof utøvet de en betydelig magt. Mange stillinger, som før altid pleiet være mænds, fyldtes nu av kvinder.

Men omvendt kaldte ogsaa disse forhold frem hos tidens kvinder store egenskaper som før altid hadde været tvunget tilbake, tvunget til at visne bort under den almindelige ufrihet for kjønnet og fordomsfuldhet mot det. Man hadde ikke kjendt noget til disse egenskaper før nu, da dronningens eksempel og hendes henvendelse til kvinderne kaldte dem frem til utfoldelse.

I sig selv var jo dette, at en kvinde satt inde med statens høieste makt og myndighet noget, som maatte kaste glans tilbake over hele kjønnet. Naar saa dertil kom at denne kvinde

utøvet sin myndighet og styrte sit land med en indsikt og dyktighet saa stor, at faa mandlige herskere har overgaatt hende, saa var det forstaaelig, at England blev «et paradis for kvinder».

Men underlig nok hører vi intet om at kvinders retslige stilling blev bestemt sikret under hendes regjering. Det vilde kanske ikke hatt saa stor betydning for eftertiden, om saa var skedd, for hendes efterfølger, James I, sørget for at nedsætte og ydmyge kvindekjønnet, saa langt han bare maktet det. (Forts.).

Litteratur.

Clara Tschudi: «Luise, Storhertuginde av Baden». Gyldendal, Norsk Forlag.

Det var hyggelig, og jeg er viss paa, for hendes mange læsere og vennèr, meget kjærkomment, igjen at faa en historisk bok av Clara Tschudi. Hun har nemlig i den senere tid ikke været saa aarviss som mange av vore andre forfattere. Og det har vi savnet.

Værdig for forfatterinden slutter «Luise» sig til de øvrige bøker vi har mottatt fra hendes haand. Boken er skrevet ut fra et intimt kjendskap til storhertuginden, dette sjeldne menneske, der saa det som sin største opgave at leve for dem som stod hende nær. Og mange var det. Ikke alene hendes slekt Men ogsaa de mennesker som hun ifølge sin stilling i sitt nye hjem kom i berøring med. Storhertuginde Luise av Baden var en riktig landsmor for sitt folk.

Clara Tschudi har med fin forstaaelse gjennem denne sin bok satt hende et værdig monument. Og vi føler os forvisset om at hendes «Luise», som de andre bøker fra denne udmerkede forfatterinde, vil finde indpass i de mange hjem.

F. M.

Elisif Fiedler: «Fra den gamle Have.» Henrik Koppels Forlag, København 1926.

En poetisk vakker bok. Fuld av lyrikk. Fri for sentimentalitet. Nøktern i sine skildringer, og allikevel saa fuld av levende liv, er den gamle haves saga skildret. Med megen interesse følger vi de ikke saa helt almindelige menneskers vita, lever med dem i haven, som nu staar der forlatt,og som har inspirert

forfatterinden til at fortælle dens historie. Og de menneskers som har levet i den. Deres sorger og glæder, — livet som det var og er.

Gjennem sin fine lydhørhet har det lykkedes den danske forfatterinde at fremtrylle en interessant roman fra den gamle have. Vi anbefaler boken ogsaa til norske læsere, som her vil gjøre bekjendtskap med en av Danmarks nyere forfattere.

F. M.

Marie Bregendal: «Med aabne Sind». Gyldendalske Boghandel 1926.

Med aapne sind lever de to smaa pikebarn livet. Elsbet og Grethe som vi stiftet bekjendtskap med i «Thora».

«Tidens rullende hjul» lærer dem «at gyse for hvad der forekommer i menneskelivet». Livets alvor sniker sig ind i deres mottagelige sind, og sætter sitt tunge præg paa dem, trods forsøkene fra de voksnes side paa at skjule, forvanske og hemmeligholde.

Som gamle koner oppe i det kolde nord sitter de en kveld sammen og fryser ved tanken om det de som barn synes de selv har forbrutt. Tankene lægger sig deroppe «over ens bryst med en tyngde som skulde man kvæles og knuses». Men ogsaa de lyse minder kan dukke op i skjæret fra peisilden, naar de mindes barndomshjemmet.

Forfatterinden har paa en fin og forstaaelsesfuld maate

knyttet menneskelivet til livet i naturen som det aapenbarer sig og virker paa de menneskebarn som lever med mottagelige — aapne sind. Boken er som Marie Bregendahls tidligere et meget værdifuldt psykologisk arbeide, som jeg anbefaler alle at læse.

F. M.

For de lange vinteraftener.

En omfattende prisnedsættelse paa bøker.

Naar Steenske Forlag har valgt høstens tid for sin store prisnedsættelse paa bøker, er nok ikke det uten grund. Det gamle ord om at det besste selskap er en god bok, fornekter sig ikke nu de lange, mørke aftener er begyndt.

Ved at bla gjennem forlagets prisnedsættelseskatalog er det rent forbausende at se hvad man her kan faa for en billig pris baade av lettere og lødigere litteratur. En del populærvidenskapelige bøker av stor interesse er medtat, likeledes et rikt utvalg av faglitteratur, historiske verker, religiøse og opbyggelige bøker, biografier etc. Nyere norsk skjønlitteratur er repræsentert ved forfattere som Trygve Andersen, Fønhus, Ingeborg Refling-Hagen, Waage, Hagerup m. fl., og den klassiske og moderne verdenslitteratur bl. a. ved Anatole France, Bedier og Estaunie. Øksnevads bekjendte aforismesamlinger og Hjermans historiske romaner mangler heller ikke. Ungdoms- og barnebøker findes der ogsaa en flerhet av. Nedsættelsen omfatter ialt 335 numre.

Indsendt til redaktionen:

Runa: Skalunga II. Oversat av Drude Magnus. Cammermeyers Bokhandel, Oslo 1926. (Sigurd Pedersen & Eistein Raabe.)

Bondekonerne holder Møte.

Idet heftet gaar i pressen holder «Bondekvindelaget» under ledelse av sin dyktige formand fru Olga Bjoner sitt første landsmøte i Oslo. Møtet varer i to dager. Der holdes foredrag av formanden, dr. Ingeborg Aas, fru Anette Schirmer, sogneprest Skallerud, generalsekretær Dietrichson og frøken Signe Bruenich.

Deltagerne besøker en dag Statens Lærerindeskole paa Stabekk og tilbringer en aften i teatret.

FØLJETON:

MIRA.

EN KUNSTNERSKJÆBNE.

Av A. M. H—n.

(Forts. fra forr. nr.)

Prøven.

Før Mira skulde avlægge prøve for den kritiske professor, verdensmesteren i pianoundervisning, vilde fru Palm forberede hendes sjælsstemning først ved at la hende se alt det vakreste hun kjendte i Paris, alt det om hun fandt mest storslagent. Hun begyndte med Notre Dame for med en gang at fastslaa den alvorlige tone.

Mira blev saa grepet at hun uten at tænke paa det, sank paa knæ paa en bedeskammel foran et alter i tilbedelse av et eller andet ubestemt, ophøiet og stort — hun visste ikke selv hvad. Men da hun saa et billede av Jomfru Maria og barnet, tænkte hun paa sin egen mor, og om hun nogensinde hadde ligget i hendes armer? En sviende, sugende længsel efter sin egen mor vaaknet i hende, slik som det av og til tidligere hadde gjort Da vilde taarene frem igjen, men hun reiste sig hurtig og gik hen til fru Palm som stod hensunken i beskuelsen av arkitekturens skjønhet og renhet.

I Louvregalleriet blev Mira mest betatt av Nike, seiersgudinden, som ilende kom hende i møte i trappeopgangen. Det var henførelsen som gav hendes føtter vinger. Hvilken flukt og fart, hvilket mot og for en entusiasme følte hun ikke strømme mot sig i denne statue! Og alt dette uagtet hodet var borte! Det tænkte Mira ikke engang paa. For det fandtes allikevel paa et eller andet sætt. Det var der usynlig, tænkte hun. Mira følte det som om Nike hadde villet vise hende veien til hendes eget store maal. Slik vilde hun ogsaa skynde sig frem mot kunsten og seieren! Men Mira studerte paa om ikke Nike kanske ogsaa skyndte sig avsted for at møte sin kjæreste?

Straks tanken om en elsket person kom paa hende, følte hun likesom et stikk i hjertet. Hun hadde jo et hjerte som kunde banke saa varmt. Mon der ikke allikevel skulde findes en mand som var høisindet nok til at overse den ulyksalige ryggen hendes? Ansigtet hendes var ialfald vakkert, det hadde da

hendes speil mange ganger fortalt hende, og det gjorde hende ofte helt ut lykkelig.

Hun kastet disse nagende tanker fra sig og fortsatte sin vei gjennem det herlige musæum med sine skatter av den høieste kunst. Hun blev varm om hjertet naar hun stod foran de mange ømme og fromme italienske madonnaer, og hendes livslyst fik næring av de nederlandske livsglade og realistiske malerier. Fru Palm blev forbauset over hvor hurtig og sikkert Mira opfattet de forskjellige kunstneres individuelle skaperevne.

Efter nogen dagers hvile, men med et par timers daglig øvelse paa pianoet, og efter at Mira hadde hørt en stor symfonikonsert som løftet hende op i nye himler, kom saa den store dag da prøven skulde finde sted. Fru Palm hadde møie med at skjule sin nervøsitet. Hvad vilde den store professor si om hendes elev? Vilde han ta imot hende? Han som bare tok imot de mest lovende kunstneremner og ubønhørlig avviste alle andre; det visste baade hun og Mira.

Men Miras ro syntes ikke det mindste forstyrret av det. Ikke den mindste angst kunde man merke. Det var helt ufattelig for fru Palm, som neppe hadde kunnet sove de sisste nætterne. — Hurra! Idag skal jeg spille! var Miras første hilsen da hun møtte fru Palm ved frokosten. Og hendes øine lyste som forklaret av glæde.

Til fastsatt tid indfandt de sig hos professoren som meget høflig mottok begge damerne. Han kjendte sin tidligere elev igjen, skjønt det var saa mange aar siden han hadde undervist hende. Han husket at han temmelig hurtig hadde det klart for sig at hun aldrig vilde bli nogen straalende virtuos. Men hendes dype muskalske sind hadde interessert ham, saa han hadde fundet det umaken værdt at hjælpe frem en saa sjælfuld og egenartet begavelse. Han mente at selv de mindre, men virkelig gode musikutøvere hadde en viktig opgave i verden. Og det var med følelsen av savn han hadde sagt farvel til hende, da hun forlot ham.

Og nu var det altsaa en elev av hende han hadde for sig. et «barnebarn» som han kaldte hende. «Mine barn» var den benævning han anvendte paa alle sine elever. Selv hadde han ikke nogen andre barn.

— Naa min lille, la mig nu faa høre ett eller andet, sa den gamle professor og slog sig ned i en lav og bekvem lænestol.

(Forts.).

Nylænde

Tidsskrift for Kvindernes Sak
Utgit av Norsk Kvindesaksforening

Redaktør: Fredrikke Mørck

40. aarg. | OSLO, 1. NOVEMBER 1926 | Nr. 21

Fru Betzy Kjelsberg.

60 aar.

Betsy Kjelsbergs navn er kjendt og skattet over hele Norges land fra ende til anden. Saa naar det ryktes, at hun den 1ste november fylder 60 aar, vil hele landet samle sig i et hjertelig ønske om at hun i de kommende aar maa faa beholde den arbeidskraft og den arbeidsglæde som i saa høi grad præger hende, og som har kommet saa mange mennesker, kvinder som mænd, tilgode.

Der findes ikke det omraade inden vort samfundsliv hvor hun ikke har været interesseret, ikke den institution som hun ikke kjender, ikke de mennesker som naar de har hatt bruk for viden paa et eller andet omraade, ikke har forstaatt at dra sig hendes omfattende kjendskap til alt og alle til nytte.

Med sit forstaaelsesfulde sind, har hun lyttet til det som var vanskelig og saart for hver især, og med sitt varme hjertelag har hun følt hvad det gjaldt, ikke alene for den enkelte, men ogsaa for det hele samfund, og hun har forstaatt at rettlede og hjælpe saalangt det stod til hende. Hun har aldrig spart sig selv, naar hun forstod at saken avhang av den indsats hun kunde gjøre.

At skrive om de forskjellige hverv, de forskjellige tillidsposter Betsy Kjelsberg har staatt og fremdeles, vi haaper i mange aar, endda, staar i, hører ikke hjemme i denne lille artikel til hendes festdag.

Vi vil bare ønske hende hjertelig tillykke med denne dag og med alle de som kommer efter. Og vi vil til denne lykønskning føie vor besste takk for alt hvad hun hittil har gjort for kvinders sak, for hendes tapre kamp i de vanskelige dager, for hendes mot og energi, for hendes indignation naar nogen forurettedes, for hendes lyse sind og gode humør, fordi hun er den hun er: vor kjære, snilde, hjælpsomme, vor prægtige Betsy Kjelsberg! **F. M.**

En Hilsen til og et Svar fra Professor Fridtjof Nansen.

Ved den Internationale Kvindestemmeretts Alliances Kongres i Paris d. a. fik jeg som formand for den norske delegation i opdrag av Alliancens præsident, Mrs. Corbett Ashby det ærefulde hverv at oversende professor Nansen en takk og hilsen fra de forsamlede kvinder for det store arbeide professoren har utført for at hjælpe kvinder og barn i Armenien.

Efter anmodning av Landskvindestemmerettsforeningens formand, fru F. M. Qvam, hvem jeg har sendt en kopi av min skrivelse til professor Nansen og hans svar paa denne, indtar jeg herved begge i «Nylænde»:

Hr. professor dr. Fridtjof Nansen! Lysaker.

Netop hjemkommen fra Paris, hvor jeg deltok som delegeret for Norge i Den Internationale Kvindestemmeretts Alliances 10. kongres, er det mig en glæde at meddele Dem, at frøken Henni Forchhammer fra Danmark i et foredrag om sin reise i Østerlandene, specielt i Armenien, ogsaa talte om det store arbeide, som De, dr. Nansen, har utført dernede. Deres navn blev av forsamlingen i Paris umiddelbart hilst med stor begeistring. Møtets præsident, Mrs. Margery Corbett Ashby, bad mig derefter som den norske delegations leder, under varm tilsluttning fra de 42 lands delegationer at overbringe Dem kongressens varmeste takk for det intense, uegenyttige arbeide De, dr. Nansen, har utført for kvinder og barn i Orienten. Dette kjære hverv er det mig en glæde og ære herved at efterkomme.

Med høiaktelse

Fredrikke Mørck,

Landskvindestemmerettsforeningens repræsentant.
Medlem av styret for Den Internationale Kvindestemmeretts Alliance.
Redaktør av «Nylænde».

Professor Nansen sendte følgende svar:

Frøken Fredrikke Mørck.

Jeg ber Dem motta min beste takk for Deres elskværdige brev og for overbringelsen av den hedrende hilsen. Jeg ønsker bare at jeg kunde motta den med mer følelse av at det arbeide jeg har forsøkt for Armenierne hadde ført til bedre resultater, men desverre er det så store vanskeligheter hos vestmakterne.

Deres ærbødige
Fridtjof Nansen.

I. C. W.

Det næste Executive-møte skal holdes i Genève i begyndelsen av juni 1927. Man opfordrer Nationalraadene til i tide at sørge for god representation av eksperter inden i de forskjellige komitéers virkefelt.

I. C. W. gjør opmerksom paa den utsendte rapport fra møtet i Washington 1925. Boken er meget interessant og gir indblik i de sociale tiltak og lovgivning i forskjellige land. Den bestilles gjennem Nationalraadets kontor.

Resolutioner

vedtat paa Den Internationale Kvindestemmeretts Alliances 10. Kongress i Paris 30. mai—6. juni 1926.

(Fortsættelse fra forrige nummer.)

VII. Familietillæg eller Bidrag.
(Forsørgerløn).

1) Idet Kongressen erkjender at opfostringen av de fremtidige generationer er en sak som vedkommer hele samfundet, og ikke bare de enkelte forældre, kræver den en betrygget økonomisk sikkerhet for mødre og barn og en andel i verdens rigdom for dem personlig.

Kongressen mener at en slik sikkerhet besst kan opnaaes dersom der blir sørget for barna gjennem direkte tillæg. Kongressen hilser derfor med glæde princippet om familietillæg, slik som det er blit anvendt i den offentlige tjeneste i Australia og flere europæiske lande, og som ogsaa praktiseres i større eller mindre utstrækning i fabrikker i Belgien, Czeko-Slovakiet, Tyskland, Frankrike og Polen.

2) Kongressen vil ikke uttale nogen mening om hvorvidt bekostningen ved familietillæg skal utredes av arbeidsgiverne gjennem utligningsfond eller ved en utvidelse av den bidragspliktige socialforsikring, eller ved Staten alene, da kongressen anerkjender at den metode som vælges, maa avhænge av de økonomiske og politiske forholde i hvert enkelt land. Kongressen mener imidlertid at man maa følge visse principper, hvilket system man end vælger:

(1) At tillægget ikke er en del av lønsarbeidernes løn, men en anerkjendelse av barnets værdi for samfundet.
(2) At tillægget skal betales til moren.
(3) At tillægget skal være betalbart for de barn som er avhængig av kvindelige lønsarbeidere paa samme maate som de der avhænger av mandlige lønsarbeidere.
(4) At tillægget saa langt det vedtatte system muliggjør det, skal være tilstrækkelig til barnets underhold.

(5) At familietillæggene skal følges med like løn for like arbeide for mænd og kvinder.
(6) At ethvert socialt forsikringssystem skal omfatte tillæg til sykes og arbeidsløses hustruer og barn. At der skal findes et pensionssystem for enker og forældreløse barn som statsinstitution.

3) Kongressen anbefaler alle de tilsluttede ledd indenfor Alliancen — forsaavidt deres foreningsformaal tillater saadant arbeide — at studere dette spørsmaal ytterligere og at fremme princippet om direkte forsørgelse for mødre og barn i sitt eget land.

4) Kongressen paalægger Komitéen for Familie-Tillæg at fortsætte sitt arbeide i de næste 3 aar, og især at ta følgende spørsmaal op til overveielse:
(a) Hvorvidt familietillægs-systemet skal indbefatte tillæg for voksne avhængige personer, som f. eks. gamle forældre eller invalider, og, i tilfælde, paa hvilke betingelser.
(b) Virkningen av familietillægs-systemet paa fødsels- og dødelighets-procenten. (Forts.).

Frue og Frøken som Tiltaleord.

Av Ada Äijälä.

Oversatt fra svensk for «Nylænde».

(Forts. fra forr. nr.).

Jeg behøver ikke her fremholde, hvor meget kvindens stilling er blit forandret siden den tid. Hun har rett til utdannelse og selverhverv — ogsaa inden ekteskapet. Hun behøver ikke længer ta sin tilflukt til ekteskapet som en forsørgelsesanstalt paa bekostning til og med av sine personlige følelser. Hun forekommer ikke bare i hjemme- og selskapslivet. Hun optrær overalt i de mest ulike virksomheter. Hun sitter i de lovgivende forsamlinger og farer vidt omkring paa kongresser og opdagelsesreiser. Men tiltrods for at hun paa denne maate er traadt ut av den trange familiekreds og er blitt medborger i samfundet med borgerlige rettigheter, saa betrakter man hende vedblivende endnu bare som et medlem av familien og benævnte hende derefter. Frue eller frøken – hustru eller datter. Og datteren er naturligvis et diminutiv, «lille fruen» — uavhængig av hvad alder eller stilling i samfundet hun har opnaadd. En udmerket illustration paa det netop anførte, er de tyske benævnelser

«Frau Doktor» om doktorens hustru og «Fräulein Doktor» om den ugifte kvindelige læge og doktor filosofiæ.

Da vi her i Finland forrige sommer fik indkaldelse til den internationale kvindestemmerettskongressen i Rom, og de som hadde lyst til at anmelde sig, ogsaa blev anmodet om at meddele om de var gifte eller ugifte, d. v. s. fruer eller frøkener, vakte det i en del kredser hos os baade harme og latter. Og flere resonerte som saa, at dersom vi ikke engang kunde reise til en kvindesakskongres uten først at gjøre rede for vore familieforhold, saa kunde vi gjerne bli hjemme. Naar vilde en mand finde sig i noget saadant?

Men hvad os kvinder betræffer, saa ansees det endda aldeles nødvendig. Frue eller frøken? «Situationen er jo saa grei,» sa en herre til undertegnede. «Det er alt hvad jeg behøver at vite.» Og naar en dame omtales i hvilkensomhelst sammenhæng, presenterer man dem altid som gifte eller ugifte den og den d. v. s. frue eller frøken.

Nu vil kanske nogen paastaa at «frue» er en erhvervstitel som tilkommer den der tar sig av hjemmet som husfrue. La os se litt paa dette. Forleden dag læste jeg en artikel om kvindelige matematikere. Der blev bl. a. talt om den bekjendte f r u Curie som har egnet hele sitt liv til videnskapen. Nogen andre som hadde samme interesse og arbeidet i samme branche, blev kaldt f r ø k e n e r. Av to skuespillerinder kalder man den ene frue, den anden frøken; av to lærerinder likesaa; av to redaktricer av tidsskrifter likesaa osv. Frue er altsaa ikke nogen titel for erhverv, og der er vel ikke nogen som kan ville paastaa at frøken er det.

Men for at komme tilbake til «den klare situation», maa jeg endda ta frem en side i dette spørsmaal, som burde ligge os kvinder specielt varmt paa hjertet. Jeg vil belyse dette ved et eksempel tat fra en bok av Karin S t r i n d b e r g - S m i r n o f f, som utkom for nogen aar siden. Karin Strindberg har det fælles med sin store far at hun vaager sig ind paa slike emner som gaar ut over det konventionelle. Den bok som det her er tale om, heter «Under ansvar», og i den fortælles der om en «bankfrøken» som var forlovet, men hvis kjæreste omkom ved et ulykkestilfælde. Hans forlovede følte at hun skulde bli mor, men istedenfor at bli knust over denne opdagelse, var det netop moderlykken som holdt hende oppe i hendes store sorg. For hun hadde jo dog noget efter den mand som hadde været hendes livs store og eneste kjærlighet.

Men hun fik snart erfare at hendes moderlykke ikke var hende tillatt. Hun mistet sin post; sparepengene tok slutt, og

en ny ansættelse kunde man ikke faa nogensteder. Hvem vilde ta i sin tjeneste en «frøken» med barn? Situationen var klar.

En dag kom en anden kvinde paa besøk til hendes vertinde, en enkel arbeiderkvinde, og den unge moren hørte dem ræsonere i entréen. Vertinden omtalte bl. a. at hos hende bodde der «en frue med sitt barn». — «Frue?» tænkte Ruth, «hvad er det som gjør at hun lyver for min skyld?» Men hun følte sig rørt over den gamles fine forstaaelse.

Dette er bare et bruddstykke av en roman. Men der er vel ikke nogen som er saa naiv at tro at slikt bare forekommer i bøker. Man behøver jo ikke at gjøre sig til talsmand for «kvindens rett til moderskap», et tidsspørsmaal som er dukket op i forbindelse med hendes økonomiske uavhængighet. Det strider mot almindelig humanitet at bebyrde kvinder med et navn som for hende kan bli en anstøtsten og gi anledning til den bitreste kval. Og det er ikke bare moren, som lider ved situationen, ogsaa barnet som i hvert tilfælde dog er uskyldig, faar hele sitt liv igjennem føle skam over sin mors særstilling.

Vi som kjæmper mot dobbeltmoralen, burde idetmindste ikke taale slikt. Det er ikke nok med at farens ansvar likeoverfor alle sine barn blir skjærpet gjennem lov. Moren maa ogsaa faa en saadan stilling, at hun under ansvar kan føle aktelse for sig selv og ikke behøver at se sitt barn skamme sig for sin mors navn. Faren brændemerkes jo ikke ved en speciel benævning. Hvorfor skal moren alene bære skammen, om hun drar aldrig saa god omsorg for sitt barn.

Dette har de forstaatt i Tyskland, som arbeider for reformer paa det seksuelle omraade og for moderskapsbeskyttelse. Organet for «Der deutsche Bund für Mutterschutz», tidskrift til «Die neue Generation», har for længe siden optatt enhetsbenævnelsen «Frau» for alle fuldvoksne kvinder.

I Tyskland har reformbevægelsen gaatt sterkt fremad, efterat Riksdagen fattet beslutning om at alle kvindelige riksdagsmedlemmer skal benævnes «Frau Abgeordnete», og nogen tyske stater har uttrykkelig forordnet at der ikke findes nogen hindring for en ugift kvinde at ogsaa officielt anvende titelen frue om sig selv. I et saa stort land som Tyskland med dets mange titals millioner indbyggere kommer det naturligvis endda til at vare længe førend den nye tænkemaate rækker at spredes og finde forstaaelse inden alle befolkningsleire.

Det er kanske mere en følelsessak end et fornuftsspørsmaal at forstaa dybden av den reform jeg har villet klarlægge. Og det er vidunderlig at de som forstaar den, gjør det uten paavirkning utenfra. Deres instinkt leder dem til deres standpunkt i saken.

Alvilde Prydz i Norge hadde det klart for sig hvad denne tvedeling av kvinderne betød i værdsætningen av kvindekjønnet. I sin hos os meget læste bok «Gunvor Torsdatter til Hærø» lar hun ved en leilighet byfoged Falk si til Gunvor, denne herlige hestøpte kvindekarakter, som imponerer alle sine omgivelser: «Det er udmerket, at de ikke lar Dem kalde frøken. Det var virkelig ikke noget passende navn for Dem; De har ikke noget fælles med smaa frøkener.»

Og da jeg en dag bladet i vor berømte videnskapsmand, professor Edv. Westermarcks arbeide om moralbegrepenes opkomst og utvikling, slog det mig at han anvender titelen frue om en bekjendt høit skattet ugift kvinde hos os, hvis arbeide han omtalte i sin bok. Han kviet sig for at si «lille fruen», Fräulein, om hende, (det var det tyske oplag av boken jeg læste, og paa tysk er jo diminutivendelsen ganske paatagelig.) Han var kanske ogsaa kommet til at tænke paa hvordan det vilde lyde om han den ophøiede videnskapsmand, blev kaldt «lille herren» eller «Herrchen» paa grund av sin ugifte stand.

Jeg har ved mitt foredrag slett ikke villet utføre noget slags omvendelsesarbeide blandt mine her forsamlede tilhørere. Motivet til at man ønsket dette spørsmaal satt op paa programmet, var at den nordiske kvindesakskongressen ikke vilde ha gjenspeilet alle de stemninger som i den nuværende tid raar i de nordiske lande, dersom dette spørsmaal var blit forbigaatt, for den er i vort land særdeles aktuel, især siden sisste vinter. Omkring tyve av vore finsktalende politiske dagblader har indeholdt artikler om dette emne; de er blit drøftet i flere tidsskrifter; foredrag om spørsmaalet er blitt holdt, og saken har ogsaa været livlig diskuteret i selskapslivet. Den er allerede saa-

pas kjendt, at de som overhodet vil følge med sin tid, ikke kan staa aldeles likegyldige likeoverfor den. De som ikke indser den dypere betydning av reformen, maa allikevel indrømme at det i praksis allerede stiller sig ganske vanskelig at ha rede paa alle de kvinders ekteskapelige forhold som man maa henvende sig til eller offentlig omtale. Selv ikke de kvindelige riksdagsmedlemmernes familieforhold kan aviserne holde rede paa. Det kan til og med hænde at avisernes teaterkritikere forveksler fruerne og frøknerne blandt de forskjellige teatres personale, og av og til faar man se titelen fr. (læs fru eller frøken) foran en utenlandsk kunstnerindes navn og ogsaa foran andres. Det er jo tydelige tidens tegn for dem som vil se. Denne kongres har jo ogsaa paa en udmerket maate illustreret vanskeligheten av at holde greie paa kvindernes familieforhold. Derom vidner «frøken» Gyrithe Lemche og «frøken» Hedvig Gebhard. Og disse to er dog meget kjendte damer.

Fra finsk hold har ogsaa ordet rouva, som betyr frue, allerede begyndt at faa en utstrakt anvendelse som almindelig tiltaleord av baade mænd og kvinder, som indser det unyttige i tvedelingen, og som med sjæl og sind er for reformen. Doktor Fribergs tidskrift «Naisten Ääni» bruker ugenert titelen rouva for baade gifte og ugifte. Som almindelig tiltaleord anvender man det ogsaa ved en hel masse indenlandske kvindemøter. I forhandlingsprotokoller og foreningers aarsberetninger forekommer ogsaa den nye benævnelse, og man ser den av og til anvendt i avisreferater. I Finland har man altsaa allerede i praksis begyndt at tillempe en reform som private individer i de skandnaviske lande litt efter litt har traadt frem og forkyndt som ropende røster i ørkenen — kanske mest for døve ører. Det glædet mig meget da jeg i disse kongressdager mottok et brev fra den bekjendte og høit aktede kvindesakspioner i Danmark, fru Astrid Stampe Feddersen, som i sitt hjemland har forsøkt at fremme saken. Hun skriver likefrem og vakkert: «Takk fordi De vil indlede et ordskifte om det viktige spørsmaal! Jeg gamle sitter hernede og lytter!»

Litt efter litt kommer bevægelsen til at gjøre sig gjældende i alle lande, for den er bare en naturlig følge av de forandringer, som har fundet sted i kvindenes stilling i samfundet.»

Litteratur.

Runa: «Skalunga II». Cammermeyers boghandel, Oslo, 1926.

I Skalunga II» fortsættes fortællingen om den folkekjære prest «Vor Ols». Man faar i denne del skue ind i hans ekteskap som det ikke gaar godt med — naturligvis. Den unge adelsdame som kom i ekstase over al hans vidunderlighet. blir efter et par aars forløp kjed av livet oppe paa bondelandet, kjed av at sætte barn ind i verden, og egoismen vaakner i hende, hun vil leve sitt liv efter sitt eget sind, ikke opfylde nogen av de krav der stilles til hende som bygdens prestefrue. Hun drar avsted til Stockholm, ledsaget av sin yndlingsdatter.

Men den anden, den yngste, «den stygge», hun blir igjen og lever et kjærlighetsliv i fuld forstaaelse med sin helgen av en far. Ved prestens død kommer der forsoning istand inden familien. Men Beate, den gode og ædle datter, hun blir nok heltinden i «Skalunga III».

Boken er, som første del, underholdende; den er som den forrige godt oversat av Drude Magnus. F. M.

Prostitutionen i Tyskland.

Den bekjendte stemmeretsforkjæmper Marie Stritt skriver i «Jus Suffragii» om hvordan kvinderne fremdeles maa kjæmpe for at faa ordnede forholde med hensyn til de prostituerte kvinder og de bordeller som myndigheterne i de forskjellige tyske byer endda tolerer. Hun skriver bl. a.: «Skjønt det at holde bordeller, i den almindelige tekniske betydning hvori dette fortolkes av politiet, er officielt forbutt i de tyske stater, saa findes der mange bystyrer som endda tolererer de saakaldte «skjøgekvarterer», hvor fire eller flere prostituerte er indlogert sammen, hvilket i praksis ikke betyr noget andet end bordeller, med alle sine moralske avskyeligheter og sociale farer.

Det ofte omtalte forslag om «at bekjæmpe venerisk sygdom», som endda svæver mellem riksdag, riksraad og komité, vil selvfølgelig skaffe disse kvarterer væk. Kvindeorganisationerne begynder imidlertid at bli utaalmodige over den nuværende tilstand, og har paa flere av de største steder protestert mot forholdene og ansøkt byens autoriteter og styrer om at ophæve disse demoraliserende huser, og har hatt held med sig saa langt.

I Hamburg, hvor uvæsenet forekom i sin tydeligste form,

er det takket være de kvindelige bystyremedlemmers initiativ, allerede ophævet for to aar siden. I Leipzig og Dresden sammenkaldte Det Tysk Evangelistiske Forbunds lokale ledd kvindernes- og andre velgjørenhetsinstitutioner av enhver slags til at skride med resolutioner og deputationer til regjering og bystyre, i den samme hensikt.

I Leipzig hadde man det overraskende hurtige held at allerede 1. jan. 1926 blev alle disse huser lukket; og i Dresden uttalte baade justisministeren og borgermesteren sig for deputationen villige til at gjøre det samme.

Den sisste gode nyhet kommer fra et andet arnested for bordelsystemet, nemlig Bremen, hvor bystyret efter forslag av fru Bahnson, medlem av bystyret, besluttet at lukke den gate som bare bestod av slike huser senest i april 1927.

Vi vil haape at en slik selvreformeren, som blir foretat av publikum og kommunerne, tilslutt maa bevæge regjeringen til at fremkomme saa snart som mulig med den nye Rikslov vi saa længe har ventet paa.

En Plan for kvindelig Politi.

Som forskjellige praktiske eksperimenter har vist (f. eks. i Karlsruhe, Frankfurt og Dresden), skrider bevægelsen for at opta kvinder i politiets tjeneste fremad, ikke bare i det tyske publikums interesse, men den finder ogsaa tilslutning inden autoriteterne.

Av hensyn til et møte om denne sak som blev holdt av det Preussiske Socialdepartement i januar maaned, utarbeidet og utgav Kvindernes Nationale Raad gjennem sin specielle komité for denne sak, et specielt «Skema for kvinders ansættelse som politifunktionærer». Det indeholder værdifulde praktiske raad angaaende det slags arbeide som besst passer for politikvinder, deres personlige skikkethet og deres utdannelse osv. Der er endvidere lagt vekt paa det nødvendige i at de bærer uniform, og at der etableres specielle kredser for kvindelig politi i staternes passende administrative centrer.

Planen eller skemaet som vel kan ansees som et bestemt skritt fremad i den meget lovende, nye retning i kvinders arbeide, er blitt forelagt for Staternes indenriks- og socialministerier og for de preussiske politimyndigheter.

MOLSTAD & CO.

har ogsaa iaar utsendt en katalog for høst- og vintersæsonen. Det udmerkede firma er altid a jour med moterne i Europas storbyer og har altid noget nytt og vakkert at by sine kunder, noget som passer ikke alene for dem som dyrker «den slanke linje», men ogsaa for dem som denne ikke falder naturlig eller smakelig. De kan alle faa de vakreste kaaper, drakter, kjoler, jumpers, morgenkjoler, underkjoler osv. i de mest moderne stoffer.

At der hos Molstad & Co. ogsaa forefindes vakre, til alle tider moderne stoffer, forsaker og anledning til efter bestilling at faa sydd hvad man ønsker, er en kjendsgjerning.

Forøvrig er den solide og hyggelige forretning saa godt kjendt for sitt store utvalg i manufakturvarer og for sin gode, elskværdige betjening, at enhver anbefaling fra vor side er overflødig. F. M.

Kvinder i Dronning Elisabeths tid.

Hvor Shakespeare fandt modeller til sine kvindeskikkelser.

Av HANNA ISAACHSEN.

(Forts. fra forr. nr.).

Da Elisabeth kom paa tronen (1558) var hun 25 aar. Hendes folk var da splittet og landet forsvarsløst, men gjennem de 45 aar hun styrte England, vandt det frem til en prestige, som overgik alt hvad det hadde opnaadd i nogen tidligere periode av sin historie.

Som man kan vente kommenteres Elizabeths glimrende regjering av enkelte forfattere ut fra det, at hun var kvinde. Hendes største dyktighet bestod efter deres dom deri, at hun var saa merkelig flink til at vælge fremragende mandlige ministre.

Da jeg nylig saa en forfatter søke at redde sin teori om kvindens avgjorte underlegenhet ved denne utflukt, maatte jeg uvilkaarlig tænke paa Fausts ord:

Was Ihr den Geist der Zeiten heisst,
das ist im Grund der Herren eigner Geist,
in dem die Zeiten sich bespiegeln.

Ikke bare «der Geist der Zeiten», men ogsaa historiens kjendsgjerninger «bespiegeln sich» i forfatterens egen «Geist», og «Geisten» fortrække linjerne efter forfatterens private fordommer.

«Hun hadde ingen fast karakter», finder samme forfatter. Jeg formoder dette sikter til hendes skiften av yndlinger; denne «karaktersvakhet» synes at være en temmelig gjennemgaaende «fyrstelig svakhet». Elizabeths far, Henrik VIII, skiftet, som bekjendt, ikke bare yndlinger, men hustruer ikke mindre end 6 ganger.

I motsætning til denne ovennævnte forfatters dom, er det av største interesse at høre den opfatning Elizabeths berømte minister, Lord Burleigh, hadde av hende: «Ingen av hendes raadgivere kunde fortælle hende noget hun ikke visste før, og naar hendes raadgivere hadde sagt alt hvad de kunde, kunde hun finde ut vise raad, som gik over deres, og der var aldrig nogen raadslagning angaaende hendes land, uten at hun var tilstede til stort gavn og ros.»

Macaulay beretter et glimrende karakteristisk eksempel paa hendes klokskap og evne til at finde den rette vei ut av en kritisk situation:

De engelske konger hadde altid været betrodd den øverste ledelse av handelspolitikken, men grænserne for hans autoritet paa dette omraade hadde ikke været nøie trukket op. Gjennem lange tider hadde da kongerne tiltatt sig myndigheten mer og mer, ogsaa hvor denne egentlig laa: under parlamentet. Tilslut hadde Elizabeth utdelt en hel del monopoler, noget som folket meget snart følte trykket av, da priserne paa en mængde varer blev drevet i veiret. Parlamentet traadte sammen i en alt an-

den end blid stemning, og situationen blev ytterligere tilspisset, da den opirrede befolkning gav sig til at stanse premierministerens vogn i Londons gater. Det saa et øieblik ut som om Elizabeths glimrende regjering skulde faa en beskjæmmende avslutning — dette var i 1601. Men med, hvad jeg kunde fristes til at fremhæve netop som kvindelig intuition, takt og selvbeherskelse, bøide hun hele striden av ved selv at stille sig i spissen for det reformvenlige parti og straks rette paa de forhold, som var klaget over. I gripende og værdige ord takket hun Underhuset for dets omsorg for det almene vel, og ved denne optræden vandt hun med ett slag hele folkets beundring og varme følelse tilbake, og «gav sine efterfølgere et mindeværdig eksempel paa den maate det anstaar en hersker at møte en offentlig bevægelse paa, naar han ikke har noget middel til at staa imot den», slutter Macaulay.

Fra puritansk hold hører vi ogsaa beundrende uttalelser om dronning Elizabeths store evne til at styre sitt land. Dette er særlig av interesse, da Elizabeth bestemt hævdet den anglikanske kirke og behandlet nonkonformister med ytterste strenghet. «Tiltrods for denne feil (hendes voldsomt strenge domme) staar dronning Elizabeth frem som en vis og politisk fyrstinde ved den maate hun reddet sit land ut av de vanskeligheter det var indviklet i da hun besteg tronen». sier en puritansk historieskriver. Efter at ha opregnet en række av hendes fortjenestfulde regjeringshandlinger, tilføier han: «Hun var en hæder og ære for den tid hun levet i, og hun vil bli gjenstand for eftertidens beundring.»

Om en av denne forfatters troesfæller, som hadde begaatt en eller anden overilet galskap, og til straf faatt sin ene haand hugget av, fortælles det, at han svinget sin hat med den haand han hadde igjen og ropte: «God save the Queen!»

Elizabeths strenghet maa naturligvis sees i lys av tidens opfatning av staten som religionens vokter. Jeg vil bare i forbigaaende nævne en engelsk lov av 1593 som bestemte: at enhver person over 16 aar skulde gaa i kirke, gjorde han det ikke, skulde han hænges eller banlyses!

Intet under om selv elendige prædikanter altid hadde fulde kirker i de dager!

Det var ikke bare det engelske folk som erkjendte, at det var Elizabeths store evner til at styre landet som hævet dets makt og anseelse blandt samtidens nationer. Det er særlig morsomt at se den, jeg hadde nær sagt, forbitrede beundring som hun avtvinger utenlandske motstandere, som faar føle hendes kraft. For samtiden stod hendes seire som den største glans om hendes navn.

(Forts.).

FØLJETON:

Eftertryk forbutt.

MIRA.

EN KUNSTNERSKJÆBNE.

Av A. M. H—n.

(Forts. fra forr. nr.)

Mira skyndte sig hen til pianoet. Hun gjorde et anslag. Med ett saa hun Nike for sig. Hun kjendte hjertet svulme og sjælen svang sig over alt som omgav hende. Og saa foredrog hun Beethovens Sonata appassionata med virkelig inspiration og uten den mindste angst. Der fandtes ikke noget andet til for hende end tonerne og de store følelser over tid og rum.

Professoren hadde hele tiden sittet ubevægelig og nedbøiet med panden lutet mot haanden. Da Mira sluttet, sprang han op fra stolen og hen til hende, og kysset hende ømt paa panden. — Aa min lille! min kjære lille, her findes jo den hellige ild. Vi maa arbeide sammen, arbeide, arbeide og atter arbeide, og da skal vi komme til at naa langt. — Mira blev staaende ved pianoet, grepet av hans ord.

Han vendte sig derefter til fru Palm. — Madame, jeg gratulerer Dem med en slik elev og protegée. Hun gjør Dem ære. De har gitt hende en udmerket undervisning. — Med et betænksomt blik og en liten, næsten usynlig bevægelse med haanden henimot Miras rygg, tilføiet han: — Jeg tror at hendes kunst vil seire over alle vanskeligheter. — Han gjorde nogen talende bevægelser med læberne, som om han talte et stumt sprog, som bare fru Palm forstod. Hun delte jo hans tro paa Miras begavelse, og aldrig hadde hun hørt hende spille slik som idag. Det gav hende sandelig et godt haap. Fru Palm var sikker paa at alt det Mira hadde set av stor kunst i Louvre allerede hadde hatt sin inflytelse. Hendes horisont hadde utvidet sig; hendes følelser var blit forstørret, det var tydelig at skjønne.

Glade og lykkelig drog de avsted til Bois de Boulogne for at spasere en tur der. Ingen av dem sa netop noget, fordypet som de begge var i sine tanker. Den enes gik til mindernes verden; den andens til den verden som laa foran hende.

Naar fru Palms følelser av eller anden grund kom i høie svingninger, var det altid til Rom tankerne fløi, til den vaaren

da hele verden stod i blomst og var fyldt med orangeduft. Og der fandtes bare to mennesker i den: Giovanni, Giovanni og hun! Straks det navn kom for hende, skalv hun. Aldrig, aldrig kunde aarene utslette det minde! Da levet op igjen alt det som var hændt i den korte tid hun hadde levet i en salig beruselse. Hun saa for sig den vakre, statelige officeren slik som hun første gang møtte ham i det sterke skin fra et butikvindu paa Corsoen. Den vide, lyseblaa kappe var kastet over venstre skulder. Aldrig hadde hendes øine møtt et saa glødende blik. Det tændte øieblikkelig en flammende ild i hendes tidligere saa stille sjæl — noget for hende fuldkommen nytt. Hun følte sig som beruset. Han braastanset og saa paa hende, nærmet sig og talte til hende med de høfligste ord, og med en røst der var som en smeltende sang. Han spurte om hun vilde tillate ham at gaa ved hendes side. Da glemte hun alle forsætter og svarte rødmende: «Si Signore, med største fornøielse.» Og hun fulgte ham, gik som i søvne. Han styrte veien op til Monte Pincio. Og der stod de længe sammen og saa utover Rom i halvmørket. Peterskirkens kuppel hævet sig mot stjernehimmelen i sin hellige majestæt. En enkelt klokke ringte i Trinita dei Monti og forhøiet stemningen. Hele luften var mættet av duften av oranger. Med sin vidunderlige røst talte han om hendes rike lyse haar, der stod som en glorie om hendes ansikt. Han talte interessant og lærerikt om det gamle Rom og kunde besvare alle hendes mange spørsmaal. Han tilfredsstillet hendes videbegjær, og han talte om vaaren som gjør menneskene evig unge. — Er det ikke herlig her i Italien, Signorina? — Jo herlig. For mig som kommer fra det høie Nord, er det et under paa denne tid av aaret at kjende varme og nyte blomsterduft. Der findes endda høi sne deroppe og ingen oranger dufter nogensinde under vore breddegrader. Vi har slikt koldt klima! — Hun husket hvor vemodig hun hadde følt det at tale om kulden derhjemme.

— Sne i april! Oh Dio mio! Brr! — Han skuttet sig. — Det maatte være forfærdelig. April, det er elskovens tid i Rom. Da blomstrer roserne; da brænder hjertet; da vil man bare det ene: amare – amare. – Elske, elske! Hvor hadde ikke de ordene lydt som en liflig tone fra hans læber! Men hun var blitt forskrækket ved disse sterke ord, og sa pludselig: — Jeg maa skynde mig hjem til mitt pensionat, ellers blir la padrona urolig. Han fulgte hende til porten, og spurte om hun ikke vilde møte ham paa Monte Pincio næste aften kl. ni? — Jo, det vilde hun gjerne. Og med et «A rividerla!» skiltes de. Hans brændende haandtryk følte hun ind i søvnen.

(Forts.)

Nylænde

Tidsskrift for Kvindernes Sak
Utgit av Norsk Kvindesaksforening

Redaktør: Fredrikke Mørck

40. aarg. | OSLO, 15. NOVEMBER 1926 | Nr. 22

Folkeforbundets 7de Forsamling.

Av A. W. i Meddelanden rörande Nationernes Förbund.

7 skal jo være et hellig tal. Den syvende forsamlingen var imidlertid i det hele en ganske uhellig indretning. Paa dens kreditside staar visselig Tysklands indtræden i forbundet som en stormakt, likestillet de øvrige stormakter. Herom var alle enige, fra dets arvefiende Frankrike, til dets forbundsfælle Østerrike, fra Kina i det fjerneste østen til Chile i det ytterste vesten. Og allikevel måtte dets faste plass i Raadet eller rettere sagt det at det erholdt denne faste raadsplass uten spektakel, den maatte kjøpes med en enstemmig vedtagen av at de valgte raadsplasser skulde økes fra 6 til 9, noget som meningerne var meget delte om. Den trusel, som kom fra fransk og engelsk side gjennem forsamlingens byraa — dets ordfører og tolv viceordførere — gjaldt hvorvidt dette sisste spørsmaal, som der ikke hersket uenighet om, skulde gaa i komité og videre diskuteres, saa vilde i tilfælde ogsaa spørsmaalet om Tysklands indvalg og dets faste raadsplass gaa i komité og bli diskuteret der, hvilket vilde være en ydmygelse for Tyskland og paavirke stemningen ufordelagtig der, muligens ogsaa, om galt skulde hænde, føre til en ubehagelig debat og en ny krise. Det som Frankrike og England vilde opnaa var at Forsamlingen ved en og samme beslutning skulde godkjende Tysklands indvalg og, indirekte,

ønskeligheten av at Polen blev medlem av Raadet, hvilket skulde være et plaster paa dets siden aarsmøtet skamfilede reputation. Kanske forresten ogsaa et plaster paa Polens saarede prestige. At Forsamlingen bøiet sig for truslen, er baade forklarlig og forsvarlig; men den smaasindede prestiges synspunkt som laa bak dette, var alt andet end opbyggelig.

Sverige hadde en specielt vanskelig stilling. Det hadde git sitt samtykke til at de valgte plasser skulde økes, da man derved mente at en virkelig løsning blev vundet, først og fremst Tysklands smertefrie indtræden, men ogsaa at Spanien vilde bli staaende i Forbundet. Den første hensikt kunde man jo nu opnaa, men om den anden visste man ikke noget andet end at Spanien for tilfælde hadde trukket sig tilbake i «værdig tilbakeholdenhet». Man trodde imidlertid nærmest at det, efterat økningen var besluttet, og et raadsvalgsreglement var vedtatt, som under visse forutsætninger gjorde et gjenvalg av avgaaende raadsmedlemmer mulig, i naade skulde motta gjenvalg med forklaring om at det ogsaa ved næste uttrædelse kunde gjenvælges. Ved den fremtvungne sammenkobling av de to fuldkommen uensartede spøsmaal i en og samme votering, maatte Sverige stemme for økningen uten at vinde sikkerhet for at krisen i sin helhet blev løst. At delegationen gjorde dette med vrede i hu, kan ikke nogen forbause sig over. Formelige protester blev ogsaa gjort av Holland, Norge og Sverige.

Prisen for et enstemmig votum selv for økningen av de valgte plasser i Raadet, blev altsaa betalt, og Tyskland traadte ind. Det skedde stille og formløst som alting av ceremoniel natur inden forbundet, men øieblikket blev allikevel høitidelig baade ved hvad det selv indebar og ved de ord som blev sagt. Tyskland som medlem av forbundet, betyr baade det største og det sværeste skritt i retning av den universalitet som det altid maa stræve efter. Dets utenriksministers ord, om at Tyskland med ærlig vilje og opriktig glæde lovet sin udelte medvirken (sa collaboration entière) i forbundets maal og arbeide, kan bare mottas med den største tilfredsstillelse. Man kan jo visselig si, at en utenriksminister er et meget svakt og forgjængelig

væsen, og at han kan faa efterfølgere med et andet sindelag, men man har dog indtryk av at hr. Stresemann hadde rett, da han erklærte at tanken paa voldgift og fredelig samarbeide, som i Tyskland tidligere hadde møtt livlig motstand, nu mer og mer er indgaatt i den tyske nations bevissthet, og at den tyske regjering, da den lovet sin medvirkning i arbeidet for at virkeliggjøre forbundets opgaver, virkelig var tolk for den store masse av det tyske folk. (Forts.).

Festen for Fru Betzy Kjelsberg.

Fra den tidlige morgenstund var den 60-aarige i fuld virksomhet. Der strømmet ind blomster, gaver, telegrammer, slekt og venner i hendes private leilighet, og den levende Betsy Kjelsberg maatte se alt og motta alle.

Ved ettiden mottok hun flere deputationer: Norske Kvinders Nationalraad som sammen med Oslo Kvinderaad hadde tatt initiativet til indsamlingen til en gave til fødselsdagsbarnet, overrakte hende en vakker adresse og en check med det beløp som hittil er indkommet. Viceformanden fru Agnes Martens Sparre var deputationens ordfører. Norsk Kvindesaksforenings styre hilste ved sin formand frk. Fr. Mørck fru Kjelsberg med en liten tale og overrakte hende paa foreningens vegne en blomsterbuket, roser og hvite syrener.

Fru Kjelsberg takket begge inderlig, var rørt og straalende over alt hvad der blev ydet hende. Ogsaa andre deputationer indfandt sig.

Masser av mennesker, over 400 personer, deltok om kvelden i den smukke fest som i Logens store Sal blev gitt til hendes ære. Kvindelige Studenters Sangforening med Per Winge som dirigent, sang en række sanger, hvoriblandt en, skrevet for dagen, og i omkvædet til denne deltok forsamlingen. Fru Ragna Wettergren fremsa paa sin storslagne, pompøse maate en vakker prolog, forfattet av redaktør Anna Bøe; der blev forevist lysbilleder av fru Kjelsberg fra barn av og opover gjen-

nem aarene, i arbeide som fabrikinspektør og som delegeret i utlandet ved forskjellige anledninger. Og der blev holdt taler! Mellem 30 og 40! Av kvinder og mænd. At komme ind paa alle disse eller at begynde at opregne nogen av de over 500 telegrammer, vilde ta for megen plass i vort blad, saa vi maa for talernes vedkommende indskrænke os til at nævne at de var hilsener fra de mange foreninger fru Kjelsberg har tilhørt eller tilhører; de institutioner hvor hun har hatt eller har sitt arbeide. Fru Kjelsberg takket i en bevæget tale alle for den ære og kjærlighet man viste hende.

Blandt telegrammerne var der ett fra H. M. Kongen, fra statsminister Lykke, fra I. C. W.'s formand, flere fra Sverige, Danmark, Amerika osv.

Serveringen var dessert: vin, kaker, frukt. Sanitetssøstre besørget opvartningen. Det hele var vakkert og festlig arrangert av fru Sofie Voss og frk. Thora Salomonsen. Ved ½12 tiden var det hele forbi og — det 60-aarige fødselsbarn søkte hvile i sitt blomsterfyldte hjem, overvældet av hyldest og venskap.

Resolutioner

vedtat paa Den Internationale Kvindestemmeretts Alliances 10. Kongress i Paris 30. mai—6. juni 1926.

(Slutning fra forrige nummer.)

VIII. Kvindelig Politi.

Den Internationale Kvindestemmeretts Alliance kræver at der opnævnes kvindelig politi fordi den tror at det er av væsentlig betydning for den hele befolknings interesser at politietaten bestaar baade av kvinder og mænd.

Den Internationale Kvindestemmeretts Alliance anbefaler at kvindeorganisationerne i sin propaganda for at faa kvinder ansatt i politiets tjeneste skal lægge vekt paa følgende punkter:

a) At kvindelig politi skal ha fuldt ut samme position og myndighet som sine mandlige kolleger. De skal specielt brukes i alle tilfælder som angaar kvinder, unge mennesker og barn, og i forebyggende arbeide blandt ungdom.

b) At fordi Kongressen enstemmig fordømmer regulering av prostitutionen, skal bruken av kvindelig politi som «sædelighetspoliti», naar politiet er det offentlige redskap for regulering, absolut bekjæmpes.
c) Kongressen er ogsaa imot bruken av kvindelig politi som «agents provocateurs» (lokkespioner).
d) Utdannelsen av kvindelig politi skal ske baade for aktuel polititjeneste og for socialt arbeide. Særlig eftertryk bør lægges paa en helt igjennem teoretisk og praktisk undervisning.
e) For at sikre deres stilling likeoverfor publikum og for deres egen beskyttelse, bør politikvinder ha rett til at bære uniform.
f) En central organisation under ledelse av kvinder er meget ønskelig.
g) Intimt samarbeide med organisationer interesseret i socialt arbeide er ogsaa meget paakrævet.

IX. Kvinder i Diplomatiet.

Kongressen henstiller til de nationale ledd at tilskynde sine regjeringer eller andre autoriteter at opnævne kvinder i sine diplomatiske tjenester. (Ambassader, Legationer og Konsulater.)

X. Gifte Kvinders civile Rettigheter.

Kongressen som er overbevist om at de moderne egteskapslover bør baseres paa absolut likhet for mand og hustru, hævder:
a) At ektemandens myndighet ophæves i de land hvor den endda eksisterer.
b) At forældre skal ha samme myndighet over sine barn.

c) At hustruen ikke paa grund av sitt giftermaal skal gi avkald paa retten til at disponere over sin egen eiendom og sine egne indkomster.

XI. Kvinder i Fængselsstyrelse.

Den Internationale Kvindestemmeretts Alliances Kongress henstiller til organiserte kvinder i alle land at kræve at hvor man har like kompetente kvinder skal der være kvindelige direktører og kvindelige vicedirektører i alle fængsler for kvinder og kvindeavdelingerne i fængslerne, kvindelige læger, og kvindelige inspektører i alle kvindefængsler.

XII. Samarbeide mellem de Nationale Ledd.

I betraktning av den indgaaende betydning et intimt og virksomt samarbeide mellem de nationale ledd har for Alliancens internationale arbeide, anbefaler Kongressen hver især av de nationale ledd at opnævne en komité, som bestaar av de av dets medlemmer der er specielt interesseret i internationalt arbeide, for at sikre dette samarbeide.

Oslo Hjemmenes Vels Utstilling av et Idealkjøkken.

Den meget initiativrike forening Oslo Hjemmenes Vel med sin dyktige formand fru Helene Smedal i spissen, har som bekjendt indbudt arkitekter til en konkurrance om «et idealkjøkken».

Blandt de indkomne utkast til et slikt, fandt den nedsatte komité enstemmig at burde tilstille arkitekt Hans Backer Fürst og medarbeider Mads Wiel Gedde, Oslo, den opstillede pris kr. 1000,oo.

Ved siden av besluttet man at indkjøpe to andre utkast. Juryen som bestod av Gunvor Tveiten Sand som formand, Ingeborg Christophersen, d'hrr. H. Grosch og Henrik Nissen uttaler i sin kritikk at det er kun kjøkkenernes dispositioner denne har gjældt, og at typen av komfyrerne er holdt helt utenfor.

Fra 6te november er der utstilling av de nævnte tre utkast i «Hjemmenes Vel»s lokale, og en masse mennesker vil nok benytte anledningen til at studere «idealkjøkkenerne».

ELLEN GLEDITSCH.

Den Internationale Federation av Kvindelige Akademikere og deres Kongress i Amsterdam.

Av ELLEN GLEDITSCH.

«Den Internationale Federation af Universitets-utdannede Kvinder» holdt sin fjerde kongress i Amsterdam i dagene fra 27. juli til 2. august. Den forrige kongress blev som mange vil huske holdt i Oslo sommeren 1924, og vel 300 kvindelige akademikere møtes da i universitet her. Denne gang var vi endda talrikere. I disse to aar er syv nye land blitt tilknyttet, nemlig Bulgarien, Luxembourg og Rumænien ifjor, og Estland, Polen, Tyskland og Ungarn iaar. Federationen omfatter da nu 28 stater, og de fleste av disse hadde sendt representanter. Der mødte ogsaa

endel akademikere fra land som endda ikke er tilsluttet, i det hele kom der mellem fire og fem hundrede kvinder.

De to første dager, mandag og tirsdag, var en travl tid for medlemmerne av de forskjellige komitèer; der blev holdt møter og utarbeidet rapporter som senere blev fremlagt dels i aapne, dels i lukkete møter, alt efter den interesse de antoges at ha for landene og deres representanter. Mange av de øvrige kongres-deltagere var ogsaa kommet og benyttet tiden til at bese Amsterdam og alle dets seværdigheter. Der var ordnet baatturer paa de maleriske kanaler som slynger sig ut og ind mellem gamle bydeler, og der var visitter til Rijksmuseum og andre kunstsamlinger.

Tirsdag aften fandt den høitidelige aapning av kongressen sted. Den, likesom alle de følgende møter, blev holdt i Kolonial-Instituttet, som er en ganske ny, moderne bygning. Den var endda ikke tatt officielt i bruk, skulde først indvies i september; den hadde to gode, noget forskjellig store saler for møterne, og svært gode rum for engere komitémøter og for sekretariatet.

Aapningsmøtet hadde velkomsttaler av flere medlemmer av det hollandske akademiker-forbund, av Amsterdams borgermester og en representant for universitetet. Dernæst holdt presidenten for Den Internationale Federation, Dean Gildersleeve, den virkelige aapningstale, og en glimrende tale var det, som bragte vore hjerter til at banke av stolthet og glæde. Hun viste hen til alt det arbeide som hadde været nedlagt i de sisste femti aar for at bringe kvinderne, og de universitetsutdannede kvinder i særdeleshet, til den stilling de nu hadde, mindet om at de nu i de fleste land hadde fuld rett til utdannelse og til utøvelse av det arbeide de hadde valgt. Denne tid hadde været en kampens tid, nu, mente hun, var der en forandring, muligens en omlægning av arbeidet for kvindernes sak. Der er mere av en utdypen av visse arbeidsgrener, der er ogsaa en søken for at finde hvilke arbeidsgrener passer for kvinder, og i hvilke arbeidsgrener kvinderne kan utrette det besste arbeide. For, det betonte hun sterkt, det, det nu gjælder for kvinderne er at gjøre saa godt arbeide i den

ene eller anden retning at det blir bedømt, ikke som godt gjort av en kvinde, men som godt. En forandring maa vi ogsaa se i det økende krav, i det bevisste krav, om at der maa søkes veier til at forene erhvervsmæssig arbeide med omsorgen for hus og hjem. Hun viste hen til den nytte vi alle hadde av at møte hverandre og ta maal av hverandre, bød herunder ogsaa de nye federationer et hjertelig velkommen og endte med at takke den hollandske federation, som hadde samlet alle federationer til møtet i Amsterdam.

Ogsaa den franske vicepresident, Mlle Mespoulet, holdt en bemerkelsesværdig tale, fint og poetisk formet. Hun viste hen til at skal federationen bli hvad vi ønsker, gjælder det at alle race-eiendommeligheter, alle nationers særprægede egenskaper blir representeret, blir tatt i bruk.

Dagen efter begyndte arbeidet med møter, hvor der dels var foredrag, dels referater av utført komitéarbeide, dels diskussioner. Først kom dog rapporterne fra alle de tilsluttede land. Disse er efterhaanden blitt saa mange at vi ikke kan la alle land gi en utførlig mundtlig rapport; rapportene foreligger trykt eller maskinskrevet, og saa faar en representant fra hvert land lov til i et par minutters tale at belyse særlig bemerkelsesværdige træk fra nationalorganisationens liv siden sisste møte. Dog faar de nyoptatte landes representanter anledning til at fortælle mere utførlig om forholdene i sit land. Men selv om hver representant bare har et par minutter, saa ofrer denne defileren av nationale representanter overordentlig meget av interesse, fordi hver person foruten sin personalitet ogsaa bringer noget av sin nation, sin race. Vi glemmer kanske hvad Meksikos representant fortalte om meksikanske universiteter og meksikanske kvinders sammenslutning, men vi husker hendes fine ranke lille skikkelse, hendes strengtskaarne eiendommelige ansikt, det lukkete, bestemte uttryk, de fint tegnede øienbryn og det glatte sorte haar. Vi smiler uvilkaarlig naar vi tænker paa den lille japanske student Fumi Kinai i sin kimono og sine sandaler, saa fuld av grace og østens charme. Vi glemmer ikke let dr. Dragnevas sterke lidelsesprægete ansikt, med hvilket Bulgarien var representeret imellem os. Frem-

stillingsmaate, synspunkt, fremtræden og tonefald gir den opmerksomme iakttager rikelig stof til eftertanke og reflektion over nationale eiendommeligheter. (Forts.).

Minnen och Tidsbilder.

Av **Ann Margret Holmgren** f. Tersmeden. Wahlström & Widstrand, Stockholm.

En fortryllende bok! En kulturhistorie som omspænder et trekvart sekulum, skrevet av en høitkultiveret, frisindet forfatterinde, som har levet i en tidsperiode, som kanske mere end nogen tidligere undergik mæktige revolutionerende reformer paa kortsagt alle omraader inden stats- og samfundsliv, tiden fra 1850 til vore dager. Forfatterinden har levet med i, eller paa en eller anden maate staatt det nær, altsammen, baade i sitt eget fædreland og i vort land, så «Minnen och Tidsbilder» ogsaa blir en repetition i Sveriges og Norges historie. Med sin lysende intelligens, sitt lydhøre sind og varme hjertelag har hun følt den aand som altid svævet over det altsammen, og med elskværdig opfattelse av det som var vanskelig og som skilte, trækker hun frem det som virkelig var det gode i alt det mørke som raadet av og til i forholdet mellem de to land.

Men ogsaa de mere private forhold og begivenheter skildrer Ann Margret Holmgren i sin bok med stor elskværdighet og paa en maate saa man sitter i den største spænding og kan ikke slippe boken et øieblikk. Barndommen med dens glæder og sorger, ungdomsaarene med sine sorger og skuffelser, men ogsaa med alle de frydefulde begivenheter, som senerehen i livet mindes som «oplevelser», det rike samliv med sin ektefælle, den liberale, høit ansete professor Fridtjof Holmgren. Livet som hun førte det efter hans død i arbeide for det ædle og skjønne, for det demokratiske princip som fødte «rösträttbevägelsen», alt skildrer forfatterinden saa levende at vi drages med og er fuld av beundring over hvad det fine lille menneske eiet av energi og evne til bl. a. at kunne rydde alle hindringer av veien og overalt vinde seier i sin stræben for at danne «rösträttsföreninger» paa

landsbygden. Mange morsomme episoder fortæller hun fra den tid.

Faa, om nogen utlænding, har vel været saa indforlivet i Norge og norske forholde, ingen har hatt og har saa mange norske venner som fru Holmgren. Ganske specielt var hun knyttet til Bjørnson og hans familie som hun kjendte fra slutten av 80-aarene, da han som indbudt foredragsholder i studenterforeningen «Verdandi» bodde i professor Holmgrens hjem. Med stor beundring skildrer hun ham. Ogsaa andre fremstaaende norske personligheter skildrer forfatterinden med stor elskværdighet og fin forstaaelse. I det heletat presenterer hun os saa mange av sine venner og bekjendte, like fra de høie svenske grever og baroner til den lille norske skyssgut, hun under sitt bevægede liv er kommet i berøring med, at man uvilkaarlig har en fornemmelse av at hun i den taknemlighet hun føler mot dem alle, er rædd for at glemme nogen.

«Minnen och Tidsbilder» er en bok som vil, det er jeg sikker paa, faa indpass i mange hjem, ikke alene i Sverige, men ogsaa hos os. Den hører til de bøker som man aar efter aar vil ta frem og læse atter og atter, er i det heletat et memoireverk som hører til de allerførste i sitt slags. For forfatterindens per-

sonlige venner paa begge sider av Kjølen har den naturligvis dobbelt værd, og vi skylder forfatterinden stor takk for hendes yndige bok «Minnen och Tidsbilder». F. M.

Bokanmeldelser.

Georges Duhamel: «Pariser-Studenter». (H. Aschehoug [W. Nygaard].)

I en skildring som sent vil glemmes, blir man i denne bok vidne til hvordan livet arter sig for de franske studenter i sin almindelighet, og ganske specielt for medicinske studerende. Men boken indeholder meget mer end dette. I al sin gyselighet med kadavrer og den megen raahet som hersker, mest utenfor dissektionssalen, utvikler der sig et saa vakkert kjærlighetsforhold mellem to, at det virker betagende paa læseren, som med vemod følger den elskelige, opofrende, saa tause lille Anne ind i døden, fordi hun vil ikke være i veien, da hun føler hun har mistet dens kjærlighet, som hun elsker. Boken er underholdende, og er godt oversat av Aksel Borge. F. M.

Edith Øberg: «Vesla». (H. Aschehoug [W. Nygaard].)

En barneforelskelse! I en ældre mand som hendes mor tidligere har været forlovet med, og som en anden ung pike har elsket saa hun døde av det. Historien forekommr noksaa opkonstruert, men den har sine skjønheter. Den rene Vesla eier en tilflukt i sin musik. Og til syvende og sisst er det den som holder hende oppe, redder hende. Skjønhetsfølelsen er sterkt utviklet hos hende, hun reagerer mot alt det som forekommer hende stygt og som hun ubevisst føler, er mot naturen. Hun redder sig selv itide, og drar tilslutt ut for at utdanne sig til kunstnerinde, efterat hendes gamle tilbedte professor paa sitt dødsleie har testamentert hende sine penger. Søsteren Johanne er sympatisk og god. Forfatterinden har gaatt et stort skritt fremover siden «Skum». F. M.

Bøker indsendt til Redaktionen:

Fra H. Aschehoug & Co. (W. Nygaard) Oslo 1926:

Georges Duhamel: «Pariser-Studenter», oversat av Aksel Borge.
Edith Øberg: «Vesla».

Barbra Ring: «Vi som vandrer».
Constance Wiel Schram: «Keiserarven», Louis Napoleon Bonaparte.
Ellen Mangor: «Bakebok».
Dorothea Christensen og Helga Helgesen: «Folkeskolens Kokebok» (8. oplag).

Fra Gyldendal Norsk Forlag:
Cora Sandel: «Alberte og Jakob». Roman.

Fra J. W. Cappelens Forlag, Oslo:
Tormod Knutson: «Ørnefjeldet».

Fra Steenske Forlag, Oslo:
Adolf Heierhov: «De Fredløse».
Ernst Zahn: «Stille makter». Fortællinger.

Den nye Salmebok

er nu utkommet. Den har længe været paakrævet. Med sitt forældede, halvt danske, og mange tysk avledede ord har Landstads salmebok nok i flere aar trængt til at erstattes av en anden. Vi faar haape at det norske kirkefolk nu bare maa bli glad i den nye med sin fornorskning av salmerne, de nye salmer og dem paa landsmaalet.

Kvinder i Dronning Elisabeths tid.

Hvor Shakespeare fandt modeller til sine kvindeskikkelser.

Av HANNA ISAACHSEN.

(Forts. fra forr. nr.).

Der er nylig kommet ut i London en samling brever fra den bekjendte augsburgske kjøbmandsfamilie eller rettere pengefyrste-familie Fugger. 2det bind omhandler saa overveiende dronning Elizabeth, hendes vidtrækkende indflydelse, hendes intriger og hendes held, at utgiveren først tænkte paa at kalde boken «This Queene», fordi de forargede Fuggere stadig refererte til hende med denne betegnelse.

«Efter disse brever ser det ut som om hun stadig holder sin samtid i aande,» sier en anmelder i «The Christian Science Monitor». Enten drøfter de hvad hun har gjort, eller de spekulerer paa hvad hun vil gjøre. Hendes sjøhelter som efter vor tidsopfatning hadde adskillig slektskap med sjørøvere — holdt alle sjøfarende nationer i spænding og angst. Fuggerne fik ogsaa svie haardt, indirekte, da de hadde forstrukket Spanien og Filip II med mængder av guld, og Filip II — som i det hele

ikke likte at betale sin gjæld — hadde simpelthen ikke noget at betale med, fordi hans riktladede skiber blev kapret av engelskmændene. Da saa Elizabeths admiral knuste den vældige spanske Armada, gik der et chok gjennem hele Europa.

Fuggerne følte sig — som rimelig — ikke velvillig stemt overfor «This Queen» som syntes at dominere overalt. Fuggerne var katolikker, og paven hadde lovet at gi Filip II en million kroner (spanske?), saasnart der kom efterretning om, at Armadaen hadde landsat sine tropper paa engelsk grund. Det er forstaaelig, at selv denne mægtige familie «slog sig paa sin pung», da Elizabeth ogsaa her blev seierherre, for heller ikke denne gang kunde de vente at faa sine penger fra Spaniens konge.

Efter hvad disse brever sier, svævet der altid rykter i luften om, at «This Queen» holdt paa at erobre en provins, eller hadde planer mot en stat, eller lignende.

Trods den naturlige forbitrelse mot Elizabeth, som de lar komme tilorde, yder Fuggernes brever allikevel hendes bestemthet, hendes mot, og evne til altid at finde utveier, hendes idérigdom, sin motvillige beundring og tribut.

Det var disse evner, med støtte av den hengivenhet og tapperhet, som dronning Elizabeth saa vel visste at vække hos sitt folk, som hjalp hende til at bryte det 16de aarhundredes mest tyranniske nations makt. Det var hendes seige opposition gjennem lange aar som berøvet Spanien dets overlegne stilling i Europa. Hvor meget dette beviser hendes statsstyrerevner forstaar vi besst, naar vi husker hvor England stod svakt, da hun kom til makten.

Ikke bare for England, men for Europas fremskritt i det hele, var det en utvilsom vinding at Spaniens førerstilling var knækket.

Selvfølgelig hadde Elizabeth sine svake sider; hun hadde baade menneskelige og «kvindelige» svakheter. Som bekjendt var hun ikke vakker, men hun krævet at bli rent ordinært beundret som om hun var skjøn. I hendes dager — som i alle dager — klagedes der over kvindernes forfængelighet, deres ødselhet i toiletter osv. Puritanske geistlige fandt rikt stof til i sine prækener at skjelde paa kvindernes pyntesyke. Dersom hustruerne beskyldte sine mænd for at tænke mer paa middagen og paa spil end paa prækenen i kirken, saa tok mændene sin mon igjen ved at beskylde sine koner for at gaa i kirke for at vise sine klær — eller for at faa idéer til nye moter.

(Forts.)

FØLJETON:

Eftertryk forbutt.

MIRA.

EN KUNSTNERSKJÆBNE.

Av A. M. H—n.

(Forts. fra forr. nr.)

Næste morgen vaaknet hun som i en ny verden. Aldrig hadde hun sett en saa blaa himmel, aldrig én saa straalende sol, aldrig saa glade mennesker. Det lyste av deres ansikter naar de hilste «Buon giorno, signorina.» Hele dagen var som ouverturen til et festspil. Da Ave Maria blev ringt ind og solen sank og spredte sin herlige aftenrøde, da var hendes følelser saa høit spændte at hun ikke visste om hun gik i himlen eller paa jorden mere.

Klokken ni møttes de fra hver sitt hold. Luften var endda mildere, naturen endda mere fyldt med den vidunderligste duft. Og hans ord var endda ømmere at lytte til. Han spurte hende hvad hun het. Og da hun svarte Ellen Falén, forskjønnet han navnet og kaldte hende Elena Falena. Selv het han Giovanni. Tilnavnet nævnte han ikke, men at han var greve kunde hun se paa den grevekrone han hadde indgravert i sin signetring.

De satte sig paa en bænk et stykke fra hverandre. Litt efter litt kom han nærmere og nærmere, og tilslutt hvisket han i hendes øre: Io te amo! — «Jeg elsker dig!»

Der gik en skjælven gjennem hele hendes legeme. Hun reiste sig hurtig, lot som hun ikke hørte hans ord og sa: «Klokken er visst mange. Tiden gaar saa fort!» —

Han fulgte hende igjen hjem og sa spørgende: A rividerci domani? —

— Si, si — svarte hun i en tone som om det faldt av sig selv. — Vis mig Deres vindu, saa jeg kan vite hvor mine tanker skal gaa — sa han spøkefuldt. Hun pekte paa det ytterste vindu i fjerde etage. — Der bor jeg, og jeg kan se over takene saa langt jeg bare vil. Det liker jeg. — Og saa bor padronaen vel i værelset utenfor og bevokter Dem, skjønner jeg? Hun lo. Nei, slett ikke. Jeg har utgang like til entréen. Naar jeg gaar ganske stille, behøver jeg ikke vække hende naar jeg kommer hjem.

Nok en vidunderlig dag oprandt og en likesaa herlig aften

med længere og interessantere samtaler! De snakket saa fortrolig sammen som om de var gamle gode venner. Han fortalte om sæder og skikke inden de romerske familier, og om hvor fulde av fordommer romerinderne var. Han priste hendes lykke som visste hvad frihet var. Hun skulde se de italienske pikerne som gik i ledebaand som skjødehunder! Det var ikke tale om engang at de fik lov til at gaa alene ute paa gaten, selv om det var midt paa lyse dagen! Hun svarte at dette var noget for hende saa aldeles ubegripelig og hun fandt det krænkende for de unge piker.

— Oppe i Norden blir vi opdradd til selv at ta vare paa vor værdighet, sa hun. Og det syntes han ogsaa var det eneste riktige.

Da de skiltes sa han: — Imorgen kan jeg sandsynligvis ikke komme. Jeg venter at bli utkommandert til tjeneste for en tid og maa da reise bort. — Hun følte disse hans ord som et knivstik i hjertet, og fremstammet i en bønfaldende tone: — Aa kom, kom! —

— Faar se, — kanske! — Nei, aldeles sikkert, bad hun inderlig. Han nikket.

Inden hun gik tilsengs stod hun længe ved det aapne vinduet. Gjennem det skulde jo hans tanker komme flyvende ind! De skulde fylde hele rummet.........! Hun begyndte at fryse, lukket igjen vinduerne og stængte dem, men lot de indvendige lemmerne være aapne. Hun vilde se stjernerne. Og da vilde hans tanker lettere slippe ind, tænkte hun leende.

Midt paa natten vaaknet hun av en eller anden lyd. Hun lyttet — hun hørte en sakte banken paa ruten, reiste sig forfærdet op i sengen og stirret mot vinduet. Da faar hun se en haand og et hode som hun øieblikkelig gjenkjendte under den store hatten. Hun forstod at det var Giovanni som var klatret op efter skraarenden, og at det gjaldt hans liv om hun ikke aapnet vinduet. Uten at betænke sig styrtet hun op og slog vinduet op for ham. Med et kraftig tak i vindusbrettet svang han sig ind og sluttet hende i sine armer.

— Nei, nei, hvisket hun, og vilde slite sig løs fra hans favntak. — Carina — lille kjære du! nu er du min, og jeg er din. Han kysset hendes øine, hendes mund, hendes lange utslaatte haar som faldt ned rundt omkring hende, og holdt hende trykket tætt ind til sig. (Forts.).

Nylænde

Tidsskrift for Kvindernes Sak
Utgit av Norsk Kvindesaksforening

Redaktør: Fredrikke Mørck

40. aarg. | OSLO, 1. DECEMBER 1926 | Nr. 23

Folkeforbundets 7de Forsamling.

Av A. W. i Meddelanden rörande Nationernes Förbund.

(Forts. fra forrige nr.).

Det vidner også om at et stort skritt er tatt henimot en ærlig forsoning folkene imellem, at det var den franske utenriksminister som hilste Tyskland velkommen som forbundsfælle og medarbeider. Og det med slike ord! Aldrig nogensinde har denne Europas største taler fundet enklere og mere utsøkte uttryk for enkle og menneskelige følelser. Han talte hele tiden om Frankrike og Tyskland; han talte direkte til den tyske delegation, som om alle vore andre 47 stater ikke eksisterte. Det lar sig ikke citere; man vil ha det med altsammen — og ikke bare ordene; man vil ha stilheten i tonefaldet, beherskelsen av gester, røstens velklang. Alt dette bidrog til det overvældende indtryk man fik av en mand, som hadde isinde at gjøre et ærlig forsøk paa at holde det han paa sitt folks vegne lovet. Gang paa gang maatte jeg under talen tænke paa den første store tale jeg hørte av Briand i aaret 1924, da han i den franske nations navn sluttet sig til den resolution, hvorav senere Genèveprotokollen vokste frem, dette Frankrikes store generøse tilbud som alle vi andre var for småaktige til at ta imot. Dengang sa han med en skjælven i røsten som jeg endda kan høre for mig: Tro mig, det er dette som er Frankrikes sande

ansikt! Han kunde ha sagt det samme nu; han stod ikke deroppe som en ensom mand, men som den der visste, at han hadde sitt folk bak sig.

Men allikevel! Menneskene er ganske underlige. Denne mand som nu hadde saa klart for sig, at «prestigeseire bare er skinnet av et resultat», hadde for faa dager siden været med paa, for prestigens skyld, — kanske mest for Polens, men allikevel ogsaa for Frankrikes — at øve stormaktsterror mot forsamlingen. Mon han ogsaa tænkte paa dette, da han talte om at han hadde en lang række av den slags feilgrep at angre? Jeg er i alle tilfælder glad over at han var reist, at der paa den franske bænk bare fandtes tredjeklasses mennesker tilbake, da der endnu engang under denne forsamling blev øvet stormaktsterror fra fransk side, denne gang for at tvinge forsamlingen til at avslutte sitt arbeide paa en bestemt dag uten hensyn til om den for at kunne gjøre dette, maatte slurve med sakernes behandling. Denne gang fandtes der ikke nogen grund, ikke nogen bestemt trusel, bare en ordre, som først alle komitéernes formænd, senere forsamlingen selv, bøiet sig for. Det som i virkeligheten laa bak dette, vet ikke nogen med sikkerhet. Undertegnede gjættet paa, at det var «betaling for gammel ost» — «osten» fra mars maaned d. a. da det var tydelig at flertallet inden forsamlingen stod bak det svenske standpunkt, og da det franske utenriksstyre blev tilføiet en følelig krænkelse. Men dette er bare en gjætning.

Det værste ved denne historie er imidlertid ikke, at en mæktig makt begik en tarvelig handling. Det værste er at forsamlingen fandt sig i det. Nogen medlemmer, England, Norge og Sverige protesterte visselig den sisste dag, da det ikke længere kunde føre til noget resultat, i det mindste i indeværende aar. At praktisk talt alle de andre var glad over at man hugget fra sig, forstod man paa de bifaldsytringer som fulgte efter hver av disse protester.

Belgieren d e B r o u c k è r e sa under debatten angaaende tvangsvoteringen om økningen av de valgte raadsplasserne, at friheten nok var en bra ting, men at frihet uten organisation

ikke var meget værdt. At organisere Nationernes Forbunds forsamling er ikke bare et svært problem, det har ogsaa sine betænkelige sider. Kanske kan der gjøres ett eller andet, dersom man griper det an med tilstrækkelig forsiktighet.

A. W.

Frøken Caroline Halvorsen.

I en alder av 73 aar døde frk. Caroline Halvorsen, den landskjendte fhv. lærerinde ved Den kvindelige Industriskole i Oslo, den 15de november. Dermed er et stort og rikt liv i arbeide avsluttet.

Foruten i 45 aar, fra 1876 til hun i 1921 tok avsked, at ha været lærerinde ved skolen, utga hun i 1881 paa J. W. Cappelens forlag sin «Linsømbok» som senere er utkommet i mange oplag; 1885 sin «Kjolesømbok» og i 1904 sin «Haandbok i Vævning». Da lærerindekurserne ved skolen blev oprettet, blev frk. Halvorsen disses leder. Mange er de elever hun har hatt og veiledet i disse aar; og mange er de haandgjerningsskoler i vort land som benytter hendes lærebøker som veiledning ved undervisning i de skoler hvis bestyrerinder er utgaatt som elever av frk. Halvorsens kurser ved Industriskolen i Oslo.

De vil alle med vemod motta budskapet om hendes død, og de vil mindes hende som den dyktige, nidkjære lærerinde og det elskværdige menneske hun var.

Norske Kvinders Nationalraad.

I. De Sociale Kurser.

N. K. N.'s Sociale kurser er nu blitt en landskjendt og kjær institution. En række elever har i aarenes løp utgaatt fra dem, og mange av eleverne har faatt stilling enten i Oslo, i andre byer eller paa landsbygden. Socialt arbeide i vort land har tidligere været drevet av kvinder, uten videre utdannelse for

sin gjerning, enten fordi de selv følte sig skikket for det, eller fordi lysten til ett eller andet velgjørenhetsarbeide drev dem til det. — Og ære være de kvinder som ofret sig for den slags saker! Men nu da de kan faa den nødvendige utdannelse allerede fra ungdommen av til den gjerning som lysten driver dem til, kan de ogsaa med saa meget større sikkerhet og dyktighet ta arbeidet op.

N. K. N. begynder et nytt socialt kursus 15de januar 1927. Der kan optas 16 elever. Skolepenger for kurset er kr. 400.oo. Efterspørslen efter uteksaminerte elever, hvorav mange har faatt arbeide, er nu ganske stor. To elever som er utgaatt fra skolen, har oprettet et «Hjem for unge piker» i nærheten av Skreia station. — Nærmere oplysninger faar man ved direkte henvendelse, mundtlig eller skriftlig, til Nationalraadets kontor, Victoria Terasse 13b, Oslo, hvor ogsaa planer for kurset utleveres.

II. Oplysningskontor for Erhverv og Utdannelse for Kvinder.

Det initiativrike og dyktige Natonalraad har nu ogsaa gjenoptatt sitt tidligere arbeide med at gi unge piker raad og oplysninger om erhverv og utdannelse. Mot en liten avgift kan man henvende sig paa raadets kontor, hvor dets sekretær med stor beredvillighet og forekommenhet forsøker at tilfredsstille dem som søker dit. Forsøk!

Den nye Lov om Ektefællers Formuesforhold.

Stortingets justiskomité har nu avgitt enstemmig indstilling til lov om ektefællers formuesforhold. Vi gjengir dens hovedindhold efter «Aftenposten».

Indstillingen indledes med følgende:

Historik:

Efter vor ældste lovgivning medførte ikke indgaaelse av ekteskap formuesfællesskap mellem ektefællene, idet hver av dem beholdt sin formue, men manden forvaltet den samlede formue. Der var dog adgang til ved stiftelsen av ekteskapet at træffe ganske vidtgaaende avtaler angaaende formuesforholdet, ogsaa i retning av fællesskap. Mandens eneraadighet var dog

begrænset. Det antas saaledes, at han ikke retsgyldig kunde avhænde jordegods, som tilhørte hustruen, uten hendes samtykke. Saadant samtykke har vistnok ogsaa været krævet ved salg av fast eiendom, som tilhørte fællesboet. Hustruen hadde desuten selvstændig myndighet, naar det gjaldt husholdningen og anskaffelser til den. Fra tid til anden undergik den ældste lovgivning saadanne forandringer, at fællesskapet blev mere og mere almindelig. Det er sandsynlig, at den danske retsopfatning har bidratt hertil.

Efterat man fik Christian den 5tes lov har saaledes formuesfællesskapet været den normale ordning, om end ikke loven paa en klar og konsekvent maate har gjennemført den. I flere av dens bestemmelser er den dog forutsatt som den normale ordning; «men paa den anden side har den fra ældre norske retskilder optatt flere bestemmelser, som ikke forutsætter sammensmeltning av begge ektefællers formue, og denne uheldige sammenarbeiden av forskjellige retsdannelser har fremkaldt motstridende opfatninger av, hvad der er hovedgrundlaget for lovbokens formuessystem». Paa grund herav utviklet der sig litt efter litt et retsgrundlag, som hvilte mere paa sædvane og retspraksis end paa gjældende lovbestemmelser. Hovedregelen var dog fuldstændig fællesskap i formuesretslig henseende. Manden hadde alene og uindskrænket myndighet til at bestyre formuen. Der var dog adgang til at oprette særeie, om end man manglet greie retsregler baade for oprettelse og hævdelse av det.

Efterhaanden blev disse mangler meget følbare. Kvindene kom litt efter litt til at indta selvstændige stillinger, og paa grund av den voksende velstand medbrakte de oftere formue i ekteskapet. Det ene med det andet ledet til sterkere og ster-

kere krav paa at faa faste lovregler, som ogsaa tok hensyn til de nye forhold. Av den grund blev det i 1871 nedsatt en kommission til at utarbeide et lovutkast, som blev avleveret i 1875. Senere blev der gjentagende fremsatt kongelige propositioner til lov; men nogen saadan blev ikke vedtatt før i 1888. Under behandlingen i Odelstinget undergik forslaget saa væsentlige forandringer, at loven er blitt betegnet som et nytt arbeide.

Denne behandlingsmaate førte til, at loven lider av store svakheter baade med hensyn til klarhet og logisk bygning. Den blev derfor ogsaa gjenstand for en meget skarp kritikk.

Ved denne lov blev mandens myndighet til at raade over fællesboet noget indskrænket. Hustruen fik saaledes rett til at raade over det, som hun under ekteskapet erhvervet ved selvstændig virksomhet. Desuten utkrævedes hendes samtykke til at foreta visse dispositioner over fællesboet. Hustruens retslige stilling vedblev dog i økonomisk henseende at være meget svak. Det er derfor saa naturlig, at der især i den senere tid er fremkommet meget sterke krav om revision av loven.

Justiskomitéen er enig med departementet i, at det utkast til lov, som er fremlagt av familieretskomitéen, egner sig meget vel som grundlag for en lov om det omhandlede emne. Man har heller ikke noget væsentlig at indvende mot, at nye bestemmelser om adgang for en gjenlevende ektefælle til at sitte i uskiftet bo, gis i en særskilt lov.

Lovforslagets indhold.

Familieretskomitéen uttaler, at den har stillet sig som opgave at finde en ordning av formuesforholdet mellem ektefæller som sikrer hustruen en friere og selvstændigere stilling end den nuværende lovgivning indrømmer hende.

Fra et samfundsmæssig standpunkt kan der heller ikke efter dens mening være nogen betænkelighet ved at gaa videre paa den vei, som man allerede har betraadt ved loven av 29de juni 1888, idet det utvider hustruens raadighet over hendes eiendom. Hun faar jo i det væsentlige samme utdannelse som manden og skaffer sig i langt høiere grad end før erhverv utenfor hjemmet. Paa den anden side kan man ikke se bort fra tilvante forestilinger, gjældende retsopfatning og forretningsmæssige forhold. Det gjælder her som ellers at føre videre den historiske utvikling, som har ført til den nuværende retsdannelse. Det bør heller ikke tapes av syne, at en lov maa være avpasset for de forskjellige samfundsklasser og deres behov. En tilsidesættelse av disse hensyn vilde kunne bli til skade ikke

alene for ektefællene og familielivet, men derved ogsaa for samfundet.

Familieretskomitéen og med den propositionen foreslaar som det normale formuesforhold, «at hver av ektefællene skal ha den retslige raadighet over det som han eier ved indgaaelsen av ekteskapet, og det som han erhverver under ekteskapet, likesom hver av dem skal hefte ved hvad han raader over for de forpliktelser, som paahviler ham, hvad enten de er stiftet før eller under ekteskapet. Ved ekteskapets ophør deles det som hver ektefælle har i behold, efterat den gjæld som paahviler ham er dækket, likt mellem ektefællene eller deres arvinger. Det interessefællesskap, som saaledes bestaar mellem ektefællene, er hver av dem forpliktet til at ta hensyn til ved at vise aktsomhet under utøvelsen av raadigheten over sine økonomiske anliggender».

(Forts.).

Bokanmeldelser.

Barbra Ring: «Vi som vandrer». H. Aschehoug & Co. (W. Nygaard).

Paa sin forte og raske maate skildrer Barbra Ring i sin nye bok et erotisk forhold mellem en ældre enke (?) og en noget yngre gift mand. Begge »vandrer«. De er kunstnere. Han maler, hun forfatterinde. Hun er malerisk, og skal naturligvis males av ham. Saa følger hun ham til det sted han bor, tar ind paa et hotel, stifter bekjendtskap med hans præktige hustru, som ikke «vandrer». Men hun blir begges samvittighet. Forholdet utvikler sig under malingen, uten at det egentlig drives videre end til en romantisk redning i en kirke under et uveir, og det hele ender med at maleren vender tilbake til sin trofaste hustru. Først har han imidlertid hatt en eventyrlig utflugt til den elskede som da befinder sig tilfjelds i Norge for at fuldføre en bok som skal være færdig til jul. Heroppe krysser en tidligere elsker av hans tilbedte hans vei, og der sker den underlige løsning paa konflikten at denne reiser ned og henter rivalens hustru op.

Boken er skrevet i den korte stil som er forfatterindens specielle, og er letlæst. Formen for fortælingen er derimot ikke saa tiltalende. Jeg-formen er ikke morsom og vanskelig, og naar hverandet kapitel indeholder hvad «hun» og «han» vekselvis tænker om den anden efter hver av sine oplevelser med hverandre, virker det ikke morsommere. Men Barbra Ring

har sitt publikum som sætter pris paa hendes bøker, saa «Vi som vandrer» vil nok ogsaa finde veien ind til dem som forstaar at læse. F. M.

Cora Sandel: «Alberte og Jacob». Roman. Gyldendal Norsk Forlag.

«Vet du hvad det er at vite, at du aldrig frem skal vinde, at du altid skal derinde kjende ubrukt evne slite, — ligger vaaken du og tvinger graaten ned den lange natt for at møte sløv og matt en dag til som intet bringer — kjender du, du maa forbløde, er hver time som en brøde mot en uro i dit indre —» skriver Alberte i den bok hun omhyggelig gjemmer. Og disse ord karakteriserer hendes person. Den arme Alberte med de rike evner fører den tristeste tilværelse man kan tænke sig der nord i den lille sladderby. Stygg, blingset, blir hun følsommere end en mimose likeoverfor den fordums verdensdame av en mor, som føler sig forurettet fordi denne datter er hendes, og hun forstemmer ganske saa hun endog gjør selvmordforsøk; men føler dog livets dragende makt og redder sig selv fra døden.

Boken er aldeles fortrinlig i sine menneskeskildringer. Sjelden staar personerne i en bok mere lyslevende for ens bevissthet. Vi kjender hele galleriet som det hører hjemme i en smaaby. Men interessen samler sig naturligvis om Alberte som er bokens hovedperson. Jacob, broren, som ikke kan naa frem til middelskoleeksamen trods Albertes anstrengelser med ham, ser vi glimtvis. Han er en riktig kjæk og god bror mot Alberte, er hendes besste ven, og vakkert er forholdet skildret mellem de to søskende, som deler godt og ondt med hverandre, i det fattigfornemme hus, hvor søsteren er den som ofrer. Med fare for sig selv.

Romanen minder om Jonas Lie i al sin hygge, skjønt livet som det føres i sorenskrivergaarden er alt andet end hyggelig. «Alberte og Jacob» er skrevet med en fin psykologisk forstaaelse, slik at man længe efter vil være optatt av de fleste av menneskene i den. Og det er en stor tilfredsstillelse ogsaa at gjøre bekjendtskap med denne forfatterinde som har beriket vor litteratur med en saa sjelden god roman. F. M.

Ernst Zahn: «Stille Makter». Oversat av Anna Lassen. Steenske forlag, Oslo.

Det er faa bøker som er saa jevne og virker saa stille i fortællingens gang som Ernst Zahns. Der hersker altid en viss vemodsstemning i de fleste av dem, ofte uhyggestemning. Men

selv med dette virker de beroligende under læsningen. Zahns bok iaar «Stille Makter» indeholder 4 fortællinger, hvorav den første som har gitt boken dens titel, er den viktigste og ubetinget den besste. Menneskene er ganske almindelige i dem alle. I «Stille Makter» skildrer forfatteren med fin psykologi hvordan skikkelige, bra mennesker- som bare vil hverandres vel, men som ikke tilhører samme samfundsklasse, ikke tar sig ut, blir en anden, naar de ikke befinder sig i sitt eget milieu. Det er den stille makt, som gnager og tærer paa sindet og ødelægger alt mellem to, ogsaa menneskets fineste evne: kjærlighetsevnen. Vakker er skildringen i form og indhold. Ogsaa «Enkemannen» er en fortryllende fin poetisk liten idyll. Det samme gjælder «Requiem», som er overordentlig stemningsfuld. Den sisste «Heksen» forekommer mig svakere, ikke saa vellykket som de andre tre.

Det er altid morsomt at læse Zahns bøker og jeg savner ham de aar han ikke bringer nogen paa markedet. Hans bok er ogsaa iaar oversatt med stor dyktighet av Anna Lassen.

F. M.

Tormod Knutson: «Ørnefjeldet». J. W. Cappelens forlag, Oslo.

En riktig morsom guttebok. Med turer og fisking, teltliv og oplevelser. Livlig og spændende med farer og uheld i passende mængder, forskjellige meninger, litt disput, men snilde som de fire gutter er, blir der enighet tilslutt, og de situationer de kommer i, utvikler deres initiativ og de klarer sig tilslutt allesammen. Men nu er det ikke værdt at røpe mere. Alle gutter maa ha den boken som julegave; de vil ganske sikkert nyde den, og diskutere om hvordan de vilde ha gjort, om de hadde været i Knuts, Eriks, Halvors og Einars sted.

F. M.

«Hyrden».

En ny bok av André Gide.

Av den franske forfatter André Gide bringer Steenske Forlag iaar en ny roman, «Symphonie Pastorale», som i dr. phil. Lorentz Eckhoffs oversættelse har faatt titelen «Hyrden».

Gide er en kræsen kunstner, en indtrængende sjælekjender og sjæleprøver. Overordentlig fængslende er hans fortælling om presten, hyrden, og den unge, blinde Gjertrud, som fik sitt syn og saa at der var synd i verden. Som i sin forrige bok, «Den trange port», lægger han heller

ikke her sin inderste mening blottet i dagen. Er det hensikten at skildre den blinde som tar den ytterste konsekvens av sin overbevisning, eller hyrden som saa mindre end den blinde? Det er spørsmaal som er lettere at stille end at besvare, men som melder sig for hver den som læser «Hyrden».

En ny bok av Christian Ihlen.

Man vil erindre Christian Ihlens vellykkede debutbok «Svartfinnsagn» for et par aar siden. I disse dager har Steenske Forlag sendt ut en ny bok av ham med titelen «Forbandelsen». Her som i hans forrige bok er handlingen henlagt til Nord-Norge, til de store fjeldvidder og avstængte bygder, som forfatteren kjender saa godt. Det er grubelivet med alle dets avskygninger Ihlen fortæller om denne gang. Rallaren holder sitt indtog i den stille fjelddal, og dynamitsalvene drøner gjennem luften hvor ødemarkens mystik før hvilte over den vældige natur. Sterkt og realistisk skildrer forfatteren dette hjemlige Alaska, og med stadig stigende interesse rives man med indtil spændingen løser sig i det uhyggelige drama da den gamle lappe-spaadom gaar i opfyldelse.

En ny Dostojefski paa norsk.

Ogsaa iaar utsender Steenske Forlag en roman av Dostojefski, nemlig hans berømte bok «Krotkaja», som paa norsk faar titelen «Skriftemaal». Det er en av den store forfatters mest særprægede bøker. Fortællingen handler om en mands sjælelige anfektelser og forsøk paa at retfærdiggjøre sig for sin samvittighet ved sin hustrus selvmordsbaare. Den er mere psykologisk egenartet end nogen anden av Dostojefskis bøker og vil sikkert øke den store læsekreds han allerede har inden alle lag av befolkningen. Boken er oversat direkte fra den russiske originalutgave ved frk. Martha Grundt.

Et gammelt norsk haandarbeide i moderne stil.

«Firfletting» heter en vakkert utstyrt haandarbeidsbok som lærerinde ved Den kvindelige Industriskole i Oslo, frk. Rikke Bang har utgitt paa J. W. Cappelens Forlag. Det er den første av en serie haandarbeidsbøker som efterhvert vil bli utsendt fra forlaget under redaktion av Halfdan Arneberg.

Firfletting er et gammelt norsk haandarbeide som skulde ha de besste betingelser for at komme til hæder og ære igjen i hjemmene. Det er morsomt og lett at utføre og gir rik anledning til at danne nye mønstre efter enhvers personlige smak. Firfletting kan brukes til pryd paa pyntehaandklær, gardiner, lampeskjærmer, sofaputer etc. og har den store fordel at den kan tillempes efter den moderne smak baade i by og bygd. Boken indeholder 20 vakre og klare mønsterplancher, og gir en grundig veiledning i utførelsen. Den foreligger baade paa riksmaal og landsmaal.

Koralbok for den norske kirke.

H. Aschehoug & Co.

Efter opdrag av Kirkedepartementet blev der i 1922 nedsatt en komité bestaaende av dr. J. Gleditsch, Eyvind Alnæs, E. Diesen, A. Hvidsteen, P. Lindeman, L. Søraas og dr. O. M. Sandvik, for at sørge for melodier til den reviderte Landstads salmebok. Senere blev komitéens opdrag utvidet til ogsaa at skaffe melodier til Nynorsk salmebok. Komitéen avsluttet manuskriptet i begyndelsen av dette aar, og nu foreligger Koralboken. Den er beregnet paa at kunne tilfredsstille ikke alene de menigheter, som indfører de nye salmebøker, men ogsaa de menigheter som beholder den gamle Landstads salmebok eller den endnu ældre Hauges salmebok, kan bruke den nye Koralbok.

«Koralbok for den norske kirke» er derved blitt omtrent dobbelt saa stor som Lindemans Koralbok; den bringer 351 melodier (278 nummere), hertil kommer forord, register, ændrede melodioverskrifter, et versemaalsregister samt oplysninger om harmoniseringen. Koralboken er utført i notestikk — det er første gang et saadant arbeide er utført i Norge — og er trykt i offset paa specielt tonet papir. Frøken Frøydis Haavardsholm har smykket register og titel med friser og vignetter.

I første række blir boken nødvendig for alle kirker, religiøse forsamlingslokaler, foreninger og organister. Men ikke alene for dem der i embeds medfør maa ha Koralboken vil den bli til nytte og glæde. I tusener av norske hjem har den været en kjær og brukt bok, baade til opbyggelse og til musikalske formaal, og her vil denne nye store samling av skjønne og stemningsfulde koraler blir mottat med glæde.

Den Internationale Federation av Kvindelige Akademikere og deres Kongress i Amsterdam.

Av ELLEN GLEDITSCH.

(Forts. fra forr. nr.).

Av komitéernes arbeide nævner jeg rapporten angaaende utveksling av lærere fra land til land, baade i middelskole og gymnasie-undervisning. Det er igang forsøk paa dette omraade, saavel mellem England og Amerika, som mellem England og Frankrike; og disse forsøk har brakt overordentlig meget av interesse. Denslags byttninger blir vanskelige i land med statsordnede skoler med faste programmer. Men vækkes først interessen for det, kanske især hos lærerne, er det ikke ugjennemførlig. Skulde ikke vi, de nordiske land, hvor sprogvanskeligheter ikke kommer ind, kunne gjøre en begyndelse med denslags utveksling?

Stor interesse vakte ogsaa rapporten fra standardkomitéen, hvor lektor Lilly Skonhoft er formand. Det er meget vanskelig at sammenligne eksamener og videnskapelige titler fra de forskjellige lands universiteter. Komitéen har til belysning av disse spørsmaal samlet et overordentlig værdifuldt materiale, og muligens kan man gjennem bearbeidelse av dette komme frem til forstaaelse av fordelen ved visse internationale anerkjendte betegnelser, til en viss international sammenligningsbasis. Til gjennemførelsen av disse planer regnet vi meget paa vort samarbeide med Nationerne Forbunds komité for Intellektuelt Samarbeide og Institutet i Paris. Om dette samarbeide talte en av vore eftermiddager professor Zimmern og professor Bonnevie, som begge kom direkte fra komitéens aarsmøte i Genf; professor Zimmern pekte paa nye felter hvor han mente kvindelige akademikere kunde samarbeide med instituttet.

Fra komitéen for arbeidsmuligheter for kvinder i finansvæsen og industri fremla professor Spurgeon en rapport,

samtidig med at hun introducerte Mrs. Gilbreth. Denne holdt foredrag om ekteskap og erhverv, og hendes foredrag fulgtes av en overordentlig livlig og god diskussion.

En dag var overlatt de hollandske kvinder som i en række korte foredrag viste os andre hvad akademisk utdannede kvinder hadde kunnet utrette i de forskjellige erhvervsgrener i Holland og i kolonierne. Dette brakte meget frem av interesse og vil kanske bli tatt op igjen ogsaa av andre land ved senere kongresser. Foredragene omhandlet: Hollandske kvinder i biologi og andre videnskaper, i medicin, i undervisning, i farmaci, i tandlægepraksis, i ingeniørstillinger, i kolonierne, i teologi, i jus og politik og endelig i kunsthistorie. Gode lysbilleder og mange tabeller og kurver bidrog til at gjøre de korte redegjørelser baade instruktive og fornøielige.

Kongressens arbeide blev avbrudt fredag, da alle dens deltagere var indbudt av Hollandske Kvinders Nationalraad til en baattur. Paa et bekvemt dampskib gled vi gjennem kanaler mellem frodige, lave hollandske landskaper til den gamle by Alkmaar. Der gik vi iland, besaa endel av de gamle vakre bygninger, og kom saa frem til torvet, hvor der den dag var ostemarked. Millioner af store, runde gule oster blev transporteret frem paa morsomme bærebører, baaret av mænd i hvide lærretsdrakter og med runde straahatter; hattene hadde lange brogede silkebaand som flagret lystig i luften naar bærerne sprang frem og tilbake. Saa bar det tilbake til baaten. Næsten hele dagen tilbrakte vi ombord, men tiden faldt ikke lang, tvertimot den dag fikk vi riktig anledning til at træffe hverandre og tale med hverandre. De tidligere møtedager hadde været for travle til dette og de aftener vi hadde været indbudt til festligheter av de hollandske akademiske kvinder og av Amsterdams bystyre, hadde programmerne budt paa meget av underholdning — for meget er jeg fristet til at si — og derfor for litet av leilighet til samtale. Henover dækket paa baaten vandret der ustanselig store velfyldte bretter med solide smørbrød, bouillon og kaffe, saa vi led ingen legemlige savn; hollandske lækkerier, hopjes og cigaretter gik utallige runder. Efter Alkmaar fik ungdommen en svingom ensteds paa dækket, ensteds bødes der paa en liten

hollandsk komedie, og et forstaaelsesfuldt medlem av nationalraadets styre tok Miss Gildersleeve til en opredt køie, hvor hun fik en velfortjent middagslur, kortsagt der blev sørget for alt og alle. Og dagen var rolig og graa, farverne saa bløte over det grønne landskap.

(Forts.).

FØLJETON:

Eftertryk forbutt.

MIRA.

EN KUNSTNERSKJÆBNE.

Av A. M. H—n.

(Forts. fra forr. nr.)

Hun hadde været en besvimelse nær av bare sindsbevægelse før hun saa ham frelst indfor sig. Nu i hans armer fandtes der pludselig bare en eneste tanke i hendes hjerne: Giovanni levet, og hun holdt sine armer saa fast om ham som om de aldrig mere kunde skilles. Hun blev betatt av en sanserus. Hun var halvt bedøvet og viljeløs. Der fandtes i denne stund ikke noget andet paa jorden for hende end Giovanni — hendes egen Giovanni.

Timerne fløi hurtig. Tilsisst da dagen grydde, maatte han smyke sig avsted indendørs. At gaa samme vei tilbake som han var kommet, var ganske umulig. Han forhørte sig hos hende hvordan laaseindretningen var paa døren, og hun beskrev den og gav ham sin lommeløkt. I avskedens sisste øieblik hvisket han hende i øret: — Addio per sempere — farvel for altid. Han trykket et langt brændende kyss paa hendes læber, og gled hastig ut gjennem døren.

Hun stod som forstenet tilbake foran den aapne dør og saa ham forsvinde. Hænderne var presset mot brystet, og øinene stirret ind i en tom verden, som i et kort sekund var blitt forvandlet fra den lyseste drøm til en grum og ufattelig virkelighet. Sakte stængte hun døren, og vaklet hen til sin seng, hvor hun faldt om i den bitreste graat, vridende sine hænder.

Om morgenen var der stor opstandelse i huset da det blev opdaget at ytterdøren hadde staatt aapen uten alle sikkerhetsstængsler, ja til og med paa gløtt. Ved efterforskningen fandt

man ut at det maatte være signorinaen som sisst var kommet hjem om kvelden. Hun blev fortvilet.

— Undskyld, kjære, tilgi mig — bad hun. Kunde la padrona tilgi hende en saa stor tankeløshet? Hun graat bitterlig. Padronaens hjerte blev rørt over at den unge signorinaen var saa ulykkelig. Hun tilgav hende, men gav mange formaninger for fremtiden.

Ved middagstider kom der et brev med posten. Med skjælvende hænder aapnet hun det og læste: «Carrissima — Kjæreste! Jeg har en bekjendelse at gjøre. Jeg er gift mand, ulykkelig gift — og jeg har bedradd dig. Øieblikkelig da jeg saa ditt blonde hode, blev jeg forelsket, sansesløst forelsket. En vild lidenskap grep mig uimotstaaelig og tok al fornuft fangen. Det var noget saa forunderlig, en aapenbarelse fra andre egner. Jeg har forbrutt mig og handlet urett mot dig. Tilgi mig — og glem mig uværdige!

Mitt navn er ikke Giovanni; men jeg besværger dig ikke at forsøke at utforske hvem jeg er. Vort korte samvær har skjænket mig nogen faa dagers himmelsk salighet, en uforglemmelig episode i mitt liv. Nu er den forbi, og kan aldrig mere komme igjen. Endnu engang: tilgi mig og takk! En angerfuld synder.»

Det sortnet for hendes øine. En voldsom kuldegysning fôr hende gjennem kroppen. Instinktmæssig droges hun mot kaminen, tændte en fyrstikk og brændte brevet. Det vred sig under flammerne indtil det var forvandlet til et blafrende intet, likesom hendes knuste hjerte. Saa gik hun tilsengs og frøs saa hun skalv. Hun faldt i en heftig feber. Mere visste hun neppe, før hun vaaknet i et sykehus og saa sin far sitte ved sengen. Da tapte hun atter for en kort stund bevisstheten. Efter nogen ukers forløp hadde hun tilfrisknet saapass efter den svære febersygdom at hun kunde bringes hjem. Hele hendes liv forekom hende ødelagt, og hun orket knapt at staa opreist paa sine ben. Fru Palm gyste. Hun vilde ikke tænke paa den forfærdelige tid som fulgte. Saaret var jo nu saa nogenlunde lægt. Og hun hadde giftet sig med disponent Palm og var fornøid. Hun hadde forsonet sig med livet. Bare ikke alle disse minderne vilde komme væltende over hende som de netop nu en stund atter hadde gjort.

Hun stanset et øieblik og suget i dype aandedrætt ind den rene friske luft. Hun vilde likesom rense ut alt det gamle. Vilde hun da aldrig nogensinde bli kvitt disse sviende minder?

Hun kastet sig ind i en livlig samtale med Mira om det bevægede liv omkring dem, som var saa forskjellig fra det som

førtes paa Forssa. Mira fik igjen høre hvor farlig det var for en ung pike i en stor by, og hvor forsiktig hun maatte være for ikke at komme ut for ubehageligheter og skrækkelige ting som hun ikke engang kunde tænke sig.

Fru Palm beroliget sig med den lille pukkelen som kunde bli en beskyttelse for Mira. Men desværre — ikke engang den var vel tilstrækkelig hjælp for Mira, dersom hun ikke selv staalsatte sitt indre. Og fru Palm var ikke ganske sikker paa at Mira kunde eller ikke engang vilde for alvor gjøre motstand. Hun hadde merket en eventyrlyst hos pikebarnet som hadde forskrækket hende en smule.

— Et litet eventyr var det vel bare morsomt at faa opleve, — svarte Mira helt uberørt efter tante Ellens moralpræken.

Da tok fru Palm et kraftig tak i hende, stanset og saa hende dypt ind i øinene. — Barnet mitt, tal dog ikke slik, det er netop eventyret du skal flykte for som for pesten. Du aner ikke hvad det kan lede til. Jeg er erfaren og vil bare ditt vel. Tro mig derfor naar jeg sier: Gi dig aldrig ind paa noget som smaker av romantiske eventyr — aldrig — aldrig! Lov mig det, Mira? Kan jeg stole paa dig? Ellers vaager jeg ikke at efterlate dig her i Paris. — Taarerne steg op i fru Palms øine, og Mira følte hendes haand skjælve i grepet om armen.

— Ja, det kan jeg da sikkert love. Hvem skulde forresten ha lyst paa et eventyr med mig, min stakkar? Aanei, tilføiet hun med bitterhet i tonen. — Det kan jeg nok trygt love. —

Fru Palm slap Miras arm. — Ja, jeg stoler paa ditt ord, Mira. Saa fortsatte de sin vandring og talte sammen om andre ting.

Nogen uker efter maatte fru Palm reise. Hun hadde fundet en bra familie med gode anbefalinger, hvor Mira uhindret kunde faa spille saa meget hun bare vilde, og hvor ingen andre end hun var indlogeret. Manden var sproglærer og skulde undervise Mira baade i fransk og italiensk. Fruen saa moderlig og snild ut. Alle parter syntes at ha grund til at være fornøide.

(Forts.).

Førtsættelsen av Hanna Isaachsens artikel: «Kvinder i Dronning Elizabeths tid» maa desværre utstaa til næste nr.

Red.

Nylænde

Tidsskrift for Kvindernes Sak
Utgit av Norsk Kvindesaksforening

Redaktør: Fredrikke Mørck

40. aarg.	OSLO, 15. DECEMBER 1926	Nr. 24

Den nye Lov om Ektefællers Formuesforhold.

(Forts. fra forr. nr.)

Justiskomitéen gir derpaa i sin indstilling følgende oversikt over det væsentlige indhold av de enkelte avsnitt i forslaget:

Underholdsplikt.

Begge ektefæller er hver efter sin evne pliktige til at bidra til at skaffe familien det underhold, som svarer til deres kaar og stilling. Dette bidrag kan bestaa i penger, virksomhet i hjemmet eller gis paa anden maate. Forholdene er jo saa forskjellige, at denne bestemmelse er og maa være saa rummelig, at den kan tilpasses efter alles behov. Det centrale i den er, at tilskudsplikten er fastslaatt. Nytt kan det vel sies at være, at i loven er betydningen av hustruens virksomhet i hjemmet ogsaa økonomisk jevnstillet med virksomhet utenfor.

Som sisste ledd i paragraffen har komitéen indtatt § 10 i familieretskomitéens utkast. Som tidligere nævnt har Norske Kvinders Nationalraad henstillet, at dette maa bli gjort. I propositionen er den utelatt med den begrundelse, at det ikke kan antas at ville «være av væsentlig betydning at faa ind i loven et uttrykkelig paalæg til ektefællene om at gi hinanden de oplysninger om deres økonomiske forhold, som kræves til bedømmelse av underholdsplikten». Baade i den svenske og den danske lov er bestemmelsen optatt.

Justiskomitéen er enig med familieretskomitéen i, at det

i loven uttrykkelig bør sies, at ektefællene er pliktige til at gi hinanden oplysninger som nævnt. Det synes ogsaa at være en logisk følge av, at loven forutsætter et forholdsmæssig tilskudd til underholdet. Oplysninger av nævnte art plikter ogsaa ektefællene at gi fylkesmanden i de i §§ 3 og 4 nævnte tilfælder. Nogen særlig bestemmelse herom har man ikke fundet det nødvendig at indta i loven, idet straffelovens § 166 antas at ville være tilstrækkelig. I almindelighet vil det vel falde av sig selv, at ektefællene gir hinanden meddelelse om sin økonomiske stilling; men det maa indrømmes, at der kan være tilfælder, som gjør en saadan lovbestemmelse paakrævet.

Denne del av loven indeholder ogsaa bestemmelser om underholdsplikten, hvis samlivet er hævet før bevilling er erhvervet. Endvidere skal bemerkes, at efter loven av 10de april 1915 om forældre og ektebarn, er adgangen til at paalægge dem, som ikke forsørger sin familie, at utrede bidrag, betinget av, at «ektefællen eller barnene kommer i trang eller falder fattigvæsenet til byrde». Denne betingelse falder bort efter nærværende forslag. Desuten er det uttrykkelig uttalt (§ 5), at bidrag kan paalægges for en tid som ligger forut for fremsættelsen av begjæringen.

§ 2, første ledd, er familieretsutkastets § 2.

Ogsaa denne paragraf, som er indtatt i den danske og svenske lov, er utelatt i propositionen med den bemerkning, at den i tilfælde ikke godt kunde faa nogen anden betydning end at staa som en opfordring eller formaning til ektefællene, og som saadan vilde den efter departementets mening ikke ha nogen naturlig plass i loven (jfr. propositionen side 12).

Justiskomitéen antar imidlertid, at der ofte forekommer tilfælder at en saadan bestemmelse vil være ønskelig. Forholdene i landet er imidlertid saa forskjellige, at en bestemmelse av omhandlede art maa levne ektefællene adgang til at ordne sig paa hensiktsmæssigste maate. Paa de fleste steder paa landet tilveiebringes det væsentlige til husholdningen ved gaardsbruket, og indkjøp av varer forøvrig foretas vel i regelen bare enkelte ganger om aaret, saa der vil spørsmaalet løse sig av sig selv, idet ektefællene i fællesskap raadslaar om, hvad der maa skaffes tilveie. Anderledes er forholdet, hvor der føres hovedsakelig pengehusholdning. § 1 handler bare om at hver av ektefællene skal utrede en forholdsmæssig del av utgiftene; men der vil ikke være noget til hinder for, at f. eks. manden betaler alle utgifter direkte uten at hustruen blir overlatt noget til forføining. Eller han kan bare overlevere hende hvad der vil medgaa til hvert enkelt indkjøp uten at hun faar noget til

friere forvaltning. Det maa indrømmes, at hun paa den maate vil berøves al selvstændighet i økonomisk henseende, hvad der er i strid med hvad man søker at opnaa ved loven. Ogsaa av hensyn til økonomien vil det være at anbefale at hun kan faa nogen midler til sin raadighet, saa der f. eks. kan indkjøpes mere ad gangen. Dette vil ogsaa øke hendes økonomiske ansvarsfølelse. Hun bør i det hele ikke bli uselvstændigere stillet ved at motta penger fra manden end om hun erhvervet dem ved egen virksomhet. Det er vistnok vanskelig at finde en tilfredsstillende ordning; men familieretskomitéen har dog fundet det paakrævet at forme en bestemmelse, som gir rum for en ordning under forskjellige forhold.

Formuesfællesskap.

Som det vil fremgaa av den foran givne oversikt over det væsentlige indhold av loven, er formuesfællesskap den normale formuesforordning, med adgang til at oprette helt eller delvis særeie. Det forslag til lov, som stortingskomitéen fremla i 1888, forutsatte særeie som den normale ordning; men forslaget vandt ikke Odelstingets bifald. Det er meget forstaaelig, da en saadan ordning ikke bare vilde bryte for sterkt med den historisk givne retsopfatning, men vilde ogsaa i mange tilfælder komme i strid med praktiske hensyn. Inden gaardbrukerstanden deltar mand og hustru hver paa sin maate i gaardsdriften. Det økonomiske utbytte er saaledes en frukt av det fælles arbeide. Et gjennemført særeie vil derfor være lite naturlig og volde mange vanskeligheter. Derimot syntes det rimelig, at hver av ektefællene raar over hvad de bringer ind i fællesеiet før eller under ekteskapet (§§ 11 og 12). Under andre forhold kan særeie være den høveligste formuesordning, særlig naar ektefællene hver for sig har større formuer, driver særskilte forretninger eller har erhverv paa anden maate. Ved valget av formuesordning bør det heller ikke lates ut av betraktning, at ektefællenes økonomiske stilling ikke bare er avhængig av hvad der tjenes, men ofte vel saa meget av hvorledes hustruen forvalter den del av indtækten, som naturlig hører under hendes bestyrelse. Likesom det saaledes er formuesfællesskapet med hensyn til den del av formuen, som erhverves under ekteskapet, som «tillægger hustruens virksomhet den rette betydning, sikrer det ogsaa bedre end noget andet system hendes underhold ved ekteskapets opløsning». Efter lovforslaget er den ektefælle (vel i regelen manden), som bestyrer fælleseiet, pliktig til at forvalte det paa saadan maate, at det ikke forringes til skade for den anden ektefælle.

Dersom en ektefælle ikke forsvarlig forvalter fælleseiet, kan den anden ektefælle kræve formuesfællesskapet ophævet (§ 39) og vederlag av fællesboet for den forringelse, som er en følge av vanskjøtselen (§ 18). I lovforslaget er det ikke paabudt, at der skal istandbringes en skriftlig fortegnelse over hvilke deler av fælleseiet, hver av ektefællene raar over; men det vil dog være at anbefale, at en saadan fortegnelse utfærdiges. I saa fald vil det være av betydning, at den saavidt mulig til enhver tid holdes à jour. Derved vil mulige tvistemaal kunne undgaaes.

Særeie.

Som allerede omtalt vil ektefællene ha adgang til før eller under ekteskapet at oprette ektepakt. Ved denne kan bestemmes, at der skal være helt eller delvis særeie baade med hensyn til hvad de allerede eier, og hvad de senere erhverver, det være sig ved virksomhet, arv eller gave. Ogsaa en giver eller arvelater kan bestemme, at gaven eller arven skal være mottagerens særeie. Avhændes eiendom, som er særeie, skal det som trær istedet være særeie, om ikke andet er gyldig bestemt. Likesom ektefællene ved ektepakt kan gjøre fælleseie til særeie, kan de ogsaa gjøre særeie til fælleseie.

Retshandler som binder den anden ektefælle.

Under samlivet skal ektefællene være berettiget til paa begges ansvar at foreta saadanne retshandler som vedkommer de utgifter som omhandles i § 1, første ledd. Den samme rett tilkommer ogsaa en ektefælle som er umyndig av aar. Gyldigheten av en saadan retshandel er dog begrænset (jfr. § 7, sisste ledd). Den omhandlede rett kan dog fylkesmanden efter begjæring frata den ektefælle som misbruker den (§ 8). En saadan avgjørelse kan indankes for vedkommende departement.

Bestemmelsen i lovukastets § 10 er ny, og lyder:

«Har den ene ektefælle av den anden faatt overlatt løsøre til bruk i sitt erhvervsvirke, blir forføininger over løsøret, som han foretar gjennem retshandel, bindende for den anden ektefælle, medmindre den anden part i avtalen forstod eller burde ha forstaatt, at han ikke hadde rett til at foreta forføiningen».

(Forts.)

Den Internationale Federation av Kvindelige Akademikere og deres Kongress i Amsterdam.

Av *Ellen Gleditsch.*

(Forts. fra forr. nr.).

Mandag var den sisste travle dag. Visse lovforandringer blev diskuteret, organisationens financielle ordning blandt andet; der er meget som skal ordnes før man skilles. Man sørger litt av og til over at nu er det snart slutt; men man ser hen til næste møte, som efter indbydelse fra de schweiziske kvinder skal holdes i Genf. Mandag eftermiddag var viet stipendiesaken, som jo er vor største og viktigste opgave; jeg skal imidlertid ikke gaa ind paa den her og nu.

Jeg vil derimot tilslutt gjøre opmerksom paa endel træk som jeg mener var betegnende for denne kongres. De blev antydet allerede av presidenten i hendes aapningstale og direkte behandlet i Miss Gilbreths foredrag og kom frem i andre foredrag og i diskussionerne. Det underliggende problem er det gamle: Hvorledes kan erhvervsmæssig arbeide forenes med det arbeide i hus og hjem, den omsorg for mand og barn som ufravikelig falder paa mange av os, uten at en av opgaverne lider ved kombinationen. Det nye er egentlig at vi er saa overbevist om at der maa søkes og findes en tilfredsstillende løsning, at vi

saa aapent ser det i øinene at hittil har vi med mere eller mindre held holdt dem begge gaaende, ved at lempe snart paa den ene snart paa den anden, men at dér maa findes én stabilere form. Enten maa husførslen forenkles eller kanske maa kvinders erhvervsmæssige arbeide søkes anderledes ordnet; kanske maa begge veier benyttes, men i ethvert fald spørsmaalet skal op til diskussion, til studium. Der blev paa kongressen refereret endel av de forsøk som er gjort eller gjøres for at studere saken og for at søke de veier som kan føre til virkelig hjælp; forsøkene er navnlig tatt op ved de amerikanske kvindelige colleges. Kanske kan vi engang senere referere noget om dem.

Jeg tror vi her ser en av de nye facetter i kvindesaken, en av dem som vil bli fremtrædende i de kommende aar. Den interesserer naturligvis alle arbeidende kvinder, ikke bare akademikerne. Men det er noksaa rimelig at den reises av dem. De akademisk utdannede kvinder har nedlagt saa megen kapital i sin utdannelse, baade i gangbar mynt og som tid og energi og arbeide, at de ogsaa først og fremst bør tænke paa at gi den en værdig anvendelse til gode for dem selv og for det samfund de lever i.

Ellen Gleditsch.

* *

Som man vil erindre, blev dr. Ellen Gleditsch ved kongressen i Holland valgt til formand i «Den Internationale Føderation av Kvindelige Akademikere».

Red.

Bokanmeldelser.

Constance Wiel Schram: «Keiserarven».
H. Aschehoug & Co. (W. Nygaard).

I en lett flytende stil fortæller Constance Wiel Schram om Louis Napoleon Bonapartes kamp for at hævde sig selv som arving til Frankrikes trone. Hans maalbevisste arbeide for det han kalder sin «rett», er fortalt paa en nøktern, aldrig ett øieblikk trættende maate, skjønt personen selv ikke er videre

hverken sympatisk eller interessant. Smaa personers lyst og trang til at spille stor, fordi om der i slekten findes en der har udmerket sig, efterlater som oftest et komisk skjær over den som pretenderer dette. Forfatterinden har gjengitt det hele historisk, og uten at gaa i detaljer, saa selv om de fleste smiler over Strassbourger-kupet, saa føler man en slags medlidenhet med «Napoléon le Petit» som syntes han hadde forpliktelse til at løfte «Napoléon le Grand»'s arv og derfor stilet mot keiserkronen. Som han vandt og — tapte.

Boken er meget underholdende og fortjener en stor læsekreds, hvilket den selvfølgelig ogsaa faar.

F. M.

Fru Hege: «Menneskefrykt». H. Aschehoug & Co. (W. Nygaard).

I et fængsel sitter en gift frue og bekjender for en provst sine forsyndelser: ulovlig elskov, falsknerier, bedragerier osv. Hun er «forretningsmand» og for sin ulovlige kjærlighets skyld, mens hun føder sin mand flere barn, begaar hun forbrytelserne. Det er usmakelig! Boken har forsaavidt interesse som den gir os et indblikk i krigsaarenes letsindige omgang med penger, og bankernes samvittighetsløse tillid til forretninger, som synes at blomstre. Ellers forekommer «Menneskefrykt» mig temmelig opkonstruert.

F. M.

Gösta af Geijerstam: «Iva Storgaarden». H. Aschehoug & Co. (W. Nygaard).

I en helt igjennem realistisk fortælling om bønders liv og færden, deres sorger og glæder, med en frisk og herlig naturskildring som ramme, har Gösta af Geijerstam iaar utgitt sin tredje bok.

Den er rent uhyggelig i sin virkelighetsskildring, men under læsningen fornemmer man den hele tid kunstneren, som ikke gaar paa akkord med hvad han vil ha frem. Derfor læser man «Iva Storgaarden» med den allerstørste interesse fra begyndelse til ende.

F. M.

Ivar Refsdal: «Norge i Vestelommeformat». H. Aschehoug & Co. (W. Nygaard).

En ypperlig lommebok! Hele Norge i væsken vor! Vi har aldrig hatt eller kan aldrig ønske os noget hyggeligere!

Klart og greit er de 20 karter over Norge ordnet, saa det er lett at finde vor vei i vort utstrakte land. Et stort savn har den udmerkede kartograf her avhjulpet, og vi er overordentlig taknemlig over at kunne ha den med, hvor vi færdes. Utrolig klar og tydelig forekommer stedsbetegnelserne os. saa selv ældre folk med daarlig syn, kan se dem, og navnefortegnelsen bak i boken gir en ganske udmerket retledning. Vi er Ivar Refsdal meget taknemlig for «Norge i Vestlommeformat» som alle kan og bør skaffe sig. Den koster 2 kroner.

F. M.

«De paa atten».

Hovedpersonen i Julli Wiborgs nye bok «De paa atten», J. W. Cappelens Forlag, er en gymnasiast som vokser op i et hjem hvor forældrene stadig er paa vakt for at hindre at tidens mange fornøielser og letlivethet skal smitte barna og føre dem bort fra hjemmets rene sfære. Boken griper ind i vore dages mest brændende spørsmaal: Er forbud paa livets forskjellige omraader det som fører længst frem og styrker og hærder karakteren og besst gjør ungdommen skikket til livskampen? Eller friheten den som fører dem længst henimot det ideelle, byggende og seirende liv?

Boken er rik paa mange spændende og gripende situationer, noget man ogsaa kan tænke sig naar den populære forfatterinde har gitt sig i kast med et emne som dette. Det er likeledes en bok som vil gi de unge og ældre og ikke mindst forældrene adskillig at tænke paa.

«Allahs tjenere».

I sin nye bok «Allahs tjenere», Steenske Forlag, har Ejlert Bjerke riktig fundet en tumleplass for sin skildrende evne. Her som i de fleste av hans tidligere bøker er det de eksotiske folkeelementer han skildrer, denne gang Muhameds tilbedere i kontrastene Malik ben Haschim og fristeren Amihr Gazahl. Handlingen foregaar dels i Tunis og dels i Allahs egen stad Mekka, — «hvor vanviddet er gjort til en kolossal verdensindustri». Bjerke har en sjelden evne til at lægge liv og farve over fremstillingen og at spinde handlingen ind i et nett av spændende episoder. Han kan endvidere den kunst at anbringe sine smaa, fine bemerkninger paa de rette steder, saaledes at boken ikke bare blir spændende og fængslende, men ogsaa en berikelse for alle aandelig vaakne læsere.

En merkelig kjærlighetshistorie spinder sig gjennem boken, og faar en likesaa uventet som behagelig avslutning.

J. H. H. Brochmann: «Violinsonate».

H. Aschehoug & Co.

Sogneprest J. H. H. Brochmann var et paa mange omraader interesseret og fremragende menneske.

I «salmebokskomitèen» var han den bærende kraft, ingen i landet kjendte saa godt den store salmebokslitteratur som han.

At han selv var et stykke av en dikter, derom bærer ikke alene de salmer av ham, den nye salmebok indeholder, vidnesbyrd, men ogsaa, — og fremfor alt, det længere dikt «Violinsonate» som nu er i bokform. Diktet er kjendt i vide kredse av prester og religiøst interesserte mennesker, som alle har trængt ind paa Brochmann for at faa ham til at utgi det. «Violinsonate» er et gjennemført fint og aandfuldt poem, baaret av en lkesaa dyp kjærlighet til musikken som av personlig religiøsitet.

Sophus Aars' nye bok utkommet.

Det har været sagt at mangen jæger og fisker kommer tilbake fra skogen og elven med større bør end Sophus Aars', men ingen med vakrere og rikere indtryk fra naturen, og ingen som bedre end han forstaar at gjengi for andre sine vidunderlige indtrykk. I over en menneskealder har han gjennem sine bøker og artikler i pressen glædet et stort publikum, og forstaatt bedre end nogen anden at vække den almene interesse for dyre- og fuglelivet.

I «Fugleboken», som han netop har utgitt paa J. W. Cappelens Forlag, fortæller han intimt og vakkert om sine venner fuglene, og

først og fremst sangfuglene. Hans skildring er baaret frem av den stemning, som bare kjærligheten til emnet i forbindelse med en dyp naturfølelse kan frembringe. Fuglene har altid hatt forfatterens specielle interesse. Han sier selv at det er sangen som har gjort mest indtrykk paa ham, og dette indtrykk har han i sin nye bok paa en mesterlig maate forstaatt at overføre paa læseren.

En ting som i høi grad øker bokens værdi og praktiske anvendelse, er de farvelagte billeder av docent Wereide. Disse billeder er trykt i fire farver og er i mindste detalj saa naturtro at man straks kan kjende fuglen igjen ute i det fri.

Hvad barnetegningen fortæller.

En interessant bok av dr. Helga Eng.

Dr. Helga Eng har i en række arbeider gitt udmerkede bidrag til granskningen av barnets sjælelige utvikling. I sin netop utkomne bok «Barnetegning» paa J. W. Cappelens forlag, viser hun hvad barnets tegning kan fortælle om denne utvikling. Det er et meget interessant studium, og det som gjør Helga Engs bok særlig almeninteressant og lett forstaaelig, er at undersøkelsen er begrænset til et enkelt barns tegninger helt fra den første strek det gjorde til de forholdsvis indviklede «Kompositioner» det laget i syv-otteaars alderen. En mængde av disse — baade i farver og sort, — er gjengitt i boken, og de danner paa en ypperlig maate en sammenhængende billedlig fremstilling av et barns aandelige vekst fra aar til aar.

Bøker, indsendt til Redaktionen:

Fra J. W. Cappelens Forlag, Oslo:

Helga Eng: «Barnetegning».

Hedvig Irgens: «Kolde Anretninger til Frokost og Aftensbordet».

Fra H. Aschehoug & Co. (W. Nygaard), Oslo 1926:

Ivar Refsdal: «Norge i Vestlommeformat». 20 karter med navnefortegnelse.

Ingeborg Refling Hagen: «Marihand».

Fra Gyldendal Norsk Forlag:

Camilla Collett: «Optegnelser fra Ungdomsaarene», utgitt av Leif Amundsen.

Fra Cammermeyers Boghandel, Oslo:

Ivar Mortensson Egnund: «Gjallarbrui».

Fra Olaf Norlis Forlag, Oslo:

Jeanna Oterdahl: «Treet som vokser».

Fra Steenske Forlag, Oslo:

A. Tyrihjell og Carl Schiøtz: «Frisk og sterk — se det er tingen!» De fire store helseregler med tegneøvelser for de smaa.

„Vinterleir" for samfundsinteresserte kvinder.

En ukes kursus paa Stabæk slott.

«Vinterleiren» paa Sem i Asker fikk stor tilslutning. Desværre kunde man ikke faa plass til alle som meldte sig fra de forskjellige kanter av landet. Det er nu kommet saa mange forespørsler om vinterleir i kommende juleferie, at det vil glæde mange at der ogsaa dennegang blir et møte fra 2den-8de januar. Takket være velvillighet fra bestyrerinden, frøken Torp, skolens styre og departementet, kan Vinterleiren holdes paa Stabæk slott, Statens lærerindeskole i husstel, en halv times reise med Bærumsbanen fra Oslo. Et bedre sted kunde man ikke faa i landet, særlig naar uken holdes i juleferien.

I Bærumsaaserne er der for de sportsglade det besste skiterræn. Tanken at samle interesserte kvinder til drøftelse paa helt frit grundlag utenfor al partipolitik, av tidens mest brændende sociale spørsmaal, viste sig ved møtet ifjor at være god og viktig.

De store grundulykker i samfundslivet blev diskuterte ved forrige «Vinterleir».

Denne gang er det meningen at drøfte botemidler. Der vil da bli foruten aapningsdagen, hvor ting som grundlaget for en virkelig samfundsetik vil bli drøftet, begyndt med en dag hvor de økonomiske problemer tas op til behandling. Næste dag vil være viet det internationale samarbeide i forbindelse med Nationernes Forbund. Fjerde dag vil man fra drøftelsen av husstelsaken i forhold til nationaløkonomien og folkehelsen komme over til folkehelsearbeidet i landet og til drøftelse av befolkningsspørsmaalet. — Femte dag vil man ha anledning til en herlig skitur, hvis føret tillater det — eller om man vil, til et møte med eventuelle indlæg. Eftermiddagen vil være viet et interessant spørsmaal, idet forskjellige samfundssyn sættes op mot hverandre. — Sjette dag vil man begynde dagen med drøftelse av valgproblemer og derefter gaa over til samtale om partiprogrammene. Her vil representanter fra alle vore partier være tilstede og gi sit besyv med.

Om eftermiddagen avsluttes foredragenes række av Anna Sethne, som vil peke paa vore opgaver, i et foredrag om Kvinderne og folkeoplysningsarbeidet.

Man har haap om hver morgen, hvis det blir tid, at faa en liten time i fristende emner som litt møteteknik, diskussionsmoral etc.

Aftnerne vil bli benyttet til selskapelig samvær, smaa kunstforedrag, musik, oplæsning osv.

Der vil bli en omvisning paa skolen ved frøken Torp. Dette vil bli av særlig interesse for mange. Det dreier sig jo om landets husstellhøiskole, som nu begynder at nærme sig Aas i rang og værdighet.

Av foredragsholderne nævner vi foreløbig docent Olav Midthun, Ella Anker, Bergljot Larsson, Martha Larsen Jahn, lektor Jørgen Møller, overlærer Anna Sethne, generalsekretær Gierløff, magister I. Nissen, fru Olga Bjoner, frk. Brueneck, og mange flere vil delta i diskussionen om partiprogrammene, likedan fru Ingeborg Boye. Deltagerne maa medbringe overbredsel, en liten pute, laken, haandklær og skopuss.

Avgiften for hele kurset med ophold blir 50 kr., hvorav 10 kr. indsendes ved anmeldelsen.

Anmeldelsesfristen utløper senest 15de december.

Man melder sig til «Komitéen for Vinterleiren», adr. B. Nissen, «Norges Kvinder», Pilestrædet 1, Oslo.

Komitéen bestaar av cand. occon. Signy Arctander, Astrid Bjørnstad, Valborg Holst, Signe Holt, Agnes Jørgensen, Bergljot Larsson, Lulli Lous, Birgit Nissen og Marta Weberg.

Leder: Birgit Nissen. Vertinde: Fru Martha Weberg.

Smaapluk fra Verdenspressen.

«Utviklingen vil gaa slik,» sa nylig professor Henry Landers ved Washington universitet ifølge «Christian Science Monitor» i et interview, «at mændene vil ofre sig for forretningslivet og kvinderne overta statsstyret. Der er ikke noget revolutionært i at en kvinde blir borgermester, det er simpelthen en naturlig utvidelse av hendes virkekreds. Mændene har det for travelt til at gaa ind i politikken, og kvinderne er bedre skikket for offentlige hverv, baade i kraft av sit temperament og sin utdannelse.

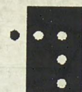
En kvinde som har bygget op et beskedent hjem, faatt sine barn frem paa en liten gage og holdt sig gjældfri ved ikke at gaa utenom sitt budgett, fortsætter med at styre en by paa den samme ordentlige, økonomiske maate.»

Professor Landers' hustru er Seattle's første kvindelige borgermester.

*

Saavel fru Hanna Isaachsens artikel som føljetonen maa utestaa til første nummer i 1927. Red.

GLÆDELIG JUL!

396

Nylænde

1926